

HELENA
&
FRANTIŠEK

NIEKTORÉ SKUTOČNOSTI
O SUDNOM PROCESE

HELENA & FRANTIŠEK

ZO DŇA 24 - 26 JANUÁRA 1983
(JUSTIČNY PALÁC ZAHRADNICKÁ 10 BRATISLAVA)

1983

NIEKTORÉ DOKUMENTY
O SÚČASNOM VÝVOJI A SITUÁCI
KATOLÍCKEJ CIRKVI V ČSSR

KVETNÁ NEDEĽA

NIEKTORÉ SKUTOČNOSTI
O SÚDNOM PROCESE

HELENA & FRANTIŠEK

ZD DNA 24—26 JANUARA 1983
(JUSTIČNÝ PALÁC, ZAHRADNICKÁ 10, BRATISLAVA)

1983

V Bratislave dňa: 14.12.1982

Č.k. 1 P v 1625/82

Podávam OBŽALOBU

na Helenu GONDOVÚ

a Františka NOVAJOVSKÉHO

z e

Obvinená Helena GONDOVÁ

I. z nepriateľstva k soc. spoloč. a štátnemu zriadeniu republiky v priebehu rokov 1978 až 1982 do zadržania vo svojom byte v Bratislave na Podhorského ul. 6 zhromažďovala, prechovávala a pripravovala na rozširovanie väčšie množstvo kníh, väčšinou vydávaných v zahraničí a ilegálne dovezených do ČSSR, písomnosti, ktoré boli rôznym spôsobom rozmnožené a rozširované, magnet. nahrávky obsahujúce hrubosofujúce výreky tendencie zamerané proti spoločenskému a štátnemu zriadeniu republiky, proti spojenským vzťahom republiky k iným štátom, najmä voči ZSSR, ktoré jej boli odňaté.

II.

v čase od r. 1978 do r. 1982 do dňa svojho zadržania ako absolventka Cyrilo-Metodejskej bohosloveckej fakulty v Olomouci a aktívna veriacia bez štátneho súhlasu a vykonania sľubu vykonávala duchovenkú a kazateľskú činnosť, stretávala sa s nábožensky založenými osobami ktorých pripravovala pre štátom nedovolenú činnosť v laickom apoštoláte, zadovažovala, zhromažďovala a rozmnožovala medzi členmi laickej cirkvi rozširovanú náboženskú literatúru, vydávanú v zahraničí a do ČSSR bez povolenia dovážanú.

Obvinený František NOVAJOVSKÝ

I. z nepriateľstva k soc. spoloč. a štátnemu zriadeniu republiky v priebehu rokov 1979-82 až do svojho zadržania v Bratislave, ľudové nám. 10, zhromažďoval, prechovával a rozširoval veľké množstvo kníh, magnet. nahrávok vydaných v zahraničí, rôznym spôsobom rozmnožované písomnosti obsahujúce hrubosofujúce výroky zamerané proti spoloč. a štátnemu zriadeniu republiky ako aj proti spojenským a priateľským vzťahom k ZSSR a k iným soc. štátom, z ktorých časť materiálov dal V.Štigulinskému,

II. ako silne nábožensky založená osoba rím.-kat. vierovyznania v r. 1979-82 do zadržania vykonával bez štát. súhlasu a sľubu a nábožensky založenými osobami duchovenkú a kazateľskú činnosť.

pre ktorú činnosť si zadovažoval prechovával v byte na Ľud. nám.
č. 10 rozmnožoval a rozširoval do ČSSR nelegálne dovezenú nábo-
ženskú literatúru, magnetofónové nahrávky s nábož. obsahom a tiež
písomnosti obsahovo zamerané proti socialistickému a štátnemu
zriadeniu ČSSR a iných soc. krajín,

t e d a

obv. Helena GONDOVÁ

v bode I.

konaním nebezpečným pre spoločnosť, ktoré záležalo v zadovažovaní
prostriedkov, sa pripravovala z nepriateľstva k soc. spoločenskému
a štátnemu zriadeniu republiky k poburovaniu najmenej 2 osôb proti
soc. spoloč. a štátnemu zriadeniu republiky, proti spoj. vzťahom
republiky k iným štátom a tento čin spáchala tlačou a iným podobne
účinným spôsobom

v bode II.

v úmysle výkon štátneho dozoru nad cirkvou porušila ustanovenia
zákona o hospodárskom zabezpečení cirkví a náboženských spoločností,

obv. František NOVAJOVSKÝ

v bode I.

konaním nebezpečným pre spoločnosť, ktoré bezprostredne smerovalo
k dokonaniu trest. činu, sa pokúsil z nepriateľstva k soc. spoloč.
a štátnemu zriadeniu republiky najmenej 2 osoby poburovať proti
spoločenskému a štátnemu zriadeniu republiky, proti spojeneckým
vzťahom republiky k iným štátom a tento čin spáchal tlačou a iným
podobne účinným spôsobom,

v II. bode

v úmysle maritv výkon štát. dozoru nad cirkvou porušil ust. zákona
o hospod. zabezpečení cirkví a nábožen. spoločností,

čím s p á c h a l i

obv. Gondová

v bode I. - prípravu k tr. činu poburovania podľa § 7 ods. 1
k § 100 ods. 1 písm. a/ c/ ods. 3 písm. a/ Tr. zák.

v bode II. - tr. čin marenia dozoru nad cirkvou a nábož. spoloč-
nosťami podľa § 178 Tr. zák.

obv. Novajovský

v bode I. - pokus tr. činu poburovania podľa § 8 ods. 1 k § 100
ods. 1 písm. a/ c/ ods. 3 písm. a/ Tr. zák.

v bode II.

tr. čin marenia dozoru nad cirkvami a nábož. spoločnosťami podľa
§ 178 Tr. zák.

Dôvody:

Výkonaním vyšetrovaním bol zistený skutkový stav uvedený vo výrokovvej časti žaloby.

Obvinená Helena Gondová absolvovala štúdium na Cyrilo-Metodejskej fakulte v Olomouci, určenú pre štúdium mužov, za kňazov. Žena v rímsko-katolíckej cirkvi sa nemôže stať kňazom, po absolvovaní štúdií môže však pracovať v cirkevných úradoch. Obvinená sa zaradila do civilného zamestnania, usídlila sa v Bratislave, kde aktívne sa zapájala do laického apoštolátu a vykonávala duchovenskú a kazateľskú činnosť bez štátneho súhlasu a vykonania sľubu. Od r.1978 do svojho zadržania zadovážovala zahraničnú literatúru vydávanú v zahraničí a do ČSSR dovážala bez povolenia, prechovávala a pripravovala na rozmnožovanie literatúru náboženského charakteru a iné písomnosti ako aj magnetofónové nahrávky sťahovo určené pre duchovné cvičenia v náboženstve a k činnosti laického apoštolátu. Písomné materiály boli rozmnožované jednak na písacom stroji, tak i na cyklostyle, liehom na rozmnožovacom stroji a pod. Spolu s magnetofónovými nahrávkami boli určené pre duchovné cvičenia. Obvinená zadovážovala, prechovávala, rozmnožovala aj knihy a písomnosti obsahujúce hruboošoujúce výroky proti štátnemu a spoločenskému zriadeniu, proti spojeneckým vzťahom republiky k iným štátom, ktoré pripravovala na rozširovanie medzi členmi laickej cirkvi a ktoré boli pri domovej prehliadke odňaté.

Obvinená na svoju obhajobu uviedla, že je nevinná, že knihy, rozmnožené písomnosti a magnetofónové nahrávky mala len pre vlastnú potrebu. Táto jej obrana neobstoja, lebo tieto materiály boli u nej pri domovej prehliadke nájdené v takom množstve, ktorý nutne presahuje rámec jej potreby a takého druhu, že je zrejmé, že boli určené a rozširované v radoch laických veriacich. Obsah týchto kníh, písomností a magnet. záznamov je nielen náboženský, ale zahrňuje v sebe aj rôzne hrubé a osočujúce výroky voči socialistickému a štátnemu zriadeniu ako aj proti spojeneckým vzťahom republiky. Niektoré knihy, rozmnožované písomnosti, resp. magnetofónové nahrávky boli nájdené aj u obvin. Novajovského a u svedkov manželov Štigulínskych, s ktorými sa obvinená preukázateľne poznala a stýkala.

Obvinený František Novajovský ako silne nábožensky založená osoba rím.-katolíckeho vierovyznania sa viackrát pokúsil o prijatie na štúdium Cyrilo-Metodejskej bohosloveckej fakulty a už od mladosti sa aktívne učil poznávať základy vyučovania náboženstva. Od r.1979 do svojho zadržania zadovážoval, zhromažďoval a ďalej rozširoval materiály náboženského charakteru, aby pripravoval ďalšie osoby pre činnosť v laickej cirkvi, ako aj materiály obsahujúce osočujúce výroky proti spoločenskému a štát

zriadeniu republiky ako aj proti spojenským vzťahom so ZSSR a s inými socialist. štátmi. Jednalo sa o knihy, magnetofónové pásky, rôzne rozšírované písomnosti. Vykonával bez štátneho súhlasu a sľubu duchovenstvá a kazateľská činnosť. Z nahromaždených materiálov určených pre činnosť ľavej cirkvi a náboženským, ale aj poburujúcim obsahom dal siebo nimi obznamoval Vladimíra Štigulinského. Obv. F. Novajovský na svoju obhajebu uviedol len toľko, že on žiadnu trestnú činnosť nespáchal ani nevykonal nič čo by bolo v rozpore s ustanovením § 178 Tr. zákona. Obhajoba obvineného je okrem iných dôkazov vyvrátená výsledkami domovej prehliadky dňa 30.8.1982, kde mu bolo odňaté veľké množstvo kancelárskeho papiera, fľaše s liehom, spínacie strojky, orezávací stroj na papier, veľké množstvo rýchloviazačov a tiež už pripravené papiere na obaly rozmnožovaných písomností.

Trestná činnosť obvinených je preukázaná výpoveďami svedkov, výsledkami domových prehliadok, dokumentami, znaleckými posudkami, dôkazmi zahrnutými v materiáloch vyšetrovacieho spisu. Výpovede niektorých svedkov /MUDr. Sládkovičová, I. Gregorová/ je však potrebné posudzovať s poukazom na tzv. "Inštrukcie" tajne vypracovanými, rozmožňovacími a rozširovanými písomnosťami, ktoré boli pri domovej prehliadke u obv. Gendovej odňaté, pretože tak ako obvinení aj niektorí svedkovia sa vo svojich výpovediach v plnom rozsahu pridŕžajú uvedených "inštrukcií".

Vychádzajúc z výsledkov vyšetrovania som konanie obv. Gendovej právne posúdil v bode I. obžaloby ako prípravu k tr. činu poburovania podľa § 7 ods. 1. k ! 100 ods. 1 písm. a/, c/ ods. 3 písm. a/ Tr. zák. a v bode II. obžaloby ako tr. čin marenia dozoru nad cirkvami a náboženskými spoločnosťami, podľa § 178 Tr. zák.

Konanie obv. Novajovského som právne posúdil v bode I. obžaloby ako pokus k tr. činu poburovania podľa § 8 ods. 1 k 100 ods. 1 písm. a/, c/ ods. 3 písm. a/ Tr. zák. a v bode II. ako tr. čin podľa § 178 Tr. zák.

Spoločenská nebezpečnosť konania obvinených je vysoká, pretože z nepriateľstva k soc. spoločenskému a štátnemu zriadeniu svojím konaním pripravovali, resp. pokusili poburovať proti soc. a štátnemu zriadeniu republiky ako aj spojenským vzťahom a týmto negatívnym pôsobením vyvolať v ľuďoch v kruhu nábožensky založených osôb nepriateľské zmýšľanie proti republike a jej záujmom. Svojím chovaním útočili na riadny chod štátnej správy tým, že marili dozor nad cirkvou.

Obvinená Helena Gondová doteraz nebola súdne trestaná, zamestnávateľ ju hodnotí ako iniciatívnu a samostatnú pracovníčku, svoje pracovné povinnosti si vzorne plnila, podľa vyjadrenia národného výboru v mieste bydliska, požíva dobré meno, pre priestupok nebola postihnutá.

Obv. František Novajovský doteraz nebol súdne trestaný, pracovné povinnosti podľa vyj. zamestnávateľa si plní k spokojnosti predstavenstva. MNV v Spišskej Belejse vyjadrilo v tom zmysle, že celá rodina požíva dobrú povesť.

Ze všetkých uvedených dôvodov je obžaloba právom podaná.

Na hlavnom pojednávaní navrhujem:

1/ predvolať a vypočuť: Ing. Helliý na č.l. 278, J. Hlinický č.l. 281, MUDr. Ovsáková č.l. 294, Ing. Šafářová č.l. 299, Ing. Štigulínska č.l. 305, V. Štigulínsky č.l. 312, M. Sládkovičová č.l. 341, Ing. Snijová č.l. 344, J. Šišelák č.l. 362, Ing. Valentovičová č.l. 374. M. Slezáková č.l. 392, MUDr. Sládkovičová č.l. 394.

2/ Oboznámiť obsah spisu.

Obvodný prokurátor

Tibor Szakál

ROZSUDOK

V NENE REPUBLIKY

Mestský súd v Bratislave v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Jána Masúra a členov senátu JUDr. Petra Šamku a JUDr. Andreja Mudráka v trestnej veci proti obžalovanej Helene Gondovej a spol. pre prípravu k trestnému činu poburovania podľa § 100 Tr.sák. a iné, na odvolanie obžalovanej Heleny Gondovej, obžalovaného Františka Novajovského ako aj príbuzných obžalovanej Gondovej: Margity Gondovej, Anny Eperiesiovej, Rudolfa Gonda a Pavla Gonda, proti rozsudku Obvodného súdu Bratislava-I z 26.1.1983, sp.sn. 2 T 317/82 na verejnom zasadnutí konanom 8. apríla 1983, rozhodol

takto:

I.

Podľa § 258 ods.1 písm.b/,d/ Tr.por., s r u š u j e s a

I. stupňový rozsudok v celom rozsahu.

Podľa § 25, ods.3 Tr.por.,

Obžalovaní: 1/ Helena Gondová nar. 20.6.1949 v Rriňovaj, bytom Bratislava, Podhorského ulica č.6, odborná referentka Technickej ústredne spojov v Bratislave,

2/ František Novajovský nar.22.4.1956 v Spišskej Belej, trvale bytom Spišská Belá, okr. Poprad, prechodne Bratislava, Ľud.nám.č.10, robotník v Bratislavskom stavebnom podnikku

Č i m s p á c h a l i t :

Každý jeden prípravu k trestnému činu poburovania podľa § 7 ods.1 k § 100 ods. 1 písm. a/,c/ Tr. zák..

Za to sa

o d s u d s u j ú :

Podľa § 100 ods. 1 Tr. zák., a to:

obžalovaná Helena Gondová

na trest odňatia slobody v trvaní 8 /osem/ mesiacov.

Podľa § 58 ods. 1 písm. a/ a § 59 ods. 1 Tr. zák., výkon tohto trestu sa podmienene odkladá na skúšobnú dobu 3 /troch/ rokov.

obžalovaný František Novajovský

na trest odňatia slobody v trvaní 12 /dvanásť/ mesiacov.

Podľa § 58 ods. 1 písm. a/ a § 59 ods. 1 Tr. zák., výkon tohto trestu sa podmienene odkladá na skúšobnú dobu 3 /troch/ rokov.

Podľa § 55 ods. 1 písm. b/ Tr. zák., každému obžalovanému sa ukladá trest prepadnutia vecí a to:

u obžalovanej Gondovej vecí uvedené v protokoloch o domovej prehliadke na č.l. 77 - 93 a to položky: 7 - 15, 17 - 20, 23 - 30, 33 - 36, 38, 42 - 43, 47 - 65, 67, 68, 70 - 71, 73, 76 - 78, 80-86, 88-130, 132-141, 145, 147-150, 156-157, 159-181, 184-196, 200-203, 206-300, 302-304, 307-316, 322-332, 334-366, 368-393, 395-402, 404-412, 416-417, 420-421, 423-442, 444-446, 451, 458-461, 464-469, 441 - 488, 500 - 514, 516-524, 526-530, 532-533, 535-563, 568, 570-577, 582-593, 595-597, 602-604, 606-637, 639-646.

U obžalovaného Novajovského vecí uvedené v protokole o domovej prehliadke na č.l. 94 - 103, položky 1,3 až 243 a vecí uvedené v protokole o domovej prehliadke na č.l. 103 - 106, položky 1 až 89.

Naproti tomu podľa § 226 písm. a/ Tr. por., obidvaja obžalovaní

sa o s l o b o d s u j ú

spod obžaloby pre trestný čin marenia dosahu nad cirkvami a náboženskými spoločnosťami podľa § 178 Tr. zák., ktoré sa mali dopustiť podľa obžalobného návrhu tak, že

obžalovaná Helena Gondová v čase od roku 1978 do roku 1982 do dňa svojho zadržania, ako absolventka Cyrilo - Metodejskej bohosloveckej fakulty v Olomouci a aktívna veriaca, bez štátneho súhlasu a vykonania sľubu, vykonávala duchovenskú a kazateľskú činnosť, stretávala sa s nábožensky založenými osobami, ktoré pripravovali pre štátom nedovolenú činnosť v laickom apoštoláte, sadzovala, zhromažďovala a rozširovala medzi členmi laickej cirkvi rozširovanú náboženskú literatúru vydávanú v zahraničí a do ČSSR bez povolenia dovážanú.

Obžalovaný František Novajovský, ako silne nábožensky založená osoba, rímsko-katolíckeho vierovyznania v rokoch 1979-1982 do zadržania vykonával bez štátneho súhlasu a sľubu s nábožensky založenými osobami duchovenskú a kazateľskú činnosť, pre ktorú si sadzoval, prechovával v byte na Ľudovom námestí č.10 v Bratislave, rozširoval a rozširoval do ČSSR nelegálne dovozenú náboženskú literatúru, magnetofónové nahrávky s náboženským obsahom a tieč písomností obsahovo zamerané proti socialistickému štátnemu zriadeniu republiky a iných socialistických krajín.

II.

Podľa § 253 ods. 1 Tr. por., odvolanie otca obžalovaného Františka Novajovského, Valentína Novajovského sa samista.

O d ť v o d n e n i e

Prvostupňovým rozsudkom boli obžalovaní Helena Gondová a František Novajovský usnutí za vinných, a to každý jeden prípravou k trestnému činu poburovania podľa § 7 ods. 1 k § 100 ods. 1 písm. a/, e/ ods. 3 písm. a/ Tr. zák., a prípravou k trestnému činu nariadenia dozoru nad cirkvami a náboženskými spoločenstvami podľa § 7 ods. 1 k § 178 Tr. zák., na tom skutkovom zázname, že každý svedčí, ako silne nábožensky založené osoby a nepriateľstva k socialistickému spoločenstvu a štátnemu zriadeniu republiky v priebehu rokov 1978 až 1982 do sadržania vo svojich bytoch v Bratislave, zhromažďovali, prechovávali a pripravovali na rozširovanie väčšie množstvo kníh a magnetofónových nahrávok väčšinou vydávaných v zahraničí a ilegálne privesených do ČSR, písanosti, ktoré boli rôznym spôsobom rozmnožené a rozširované, obsahujúce hrubo osočujúce výroky tendenčne smerované proti spoločenstvu a štátnemu zriadeniu republiky, proti spojeneckým vzťahom republiky k iným štátom, ako aj náboženské učenie, ktoré im boli odňaté.

Za to boli odsúdení obidvaja obžalovaní podľa § 100 ods. 3 a použitím § 35 ods. 1 Tr. zák., na úhrnný trest odňatia slobody v trvaní 12 mesiacov nepodmienečne. Podľa § 39a ods. 2 písm. a/ Tr. zák., obidvaja obžalovaní boli na výkon trestu zaradení do I. nápravnovo-výchovnej skupiny. Podľa § 55 písm. b/ Tr. zák., obidvoma obžalovaným bol uložený aj trest prepadnutia sadržanej literatúry a magnetofónových kaziet.

Proti tomuto rozsudku v zákonnej lehote podali odvolanie obidvaja obžalovaní, v prospech obžalovanej Gondovej aj príbuzní, a to matka Margita Gondová, sestra Anna Eperiešiová a bratia Rudolf Gonda a Pavol Gonda. Po zákonnej lehote podal v prospech obžalovaného Novajovského aj jeho otec Valentin Novajovský.

Obžalovaná Helena Gendová i jej príbuzní žiadali zrušiť prvostupňový rozsudok s tým, aby obžalovaná bola spod obžaloby oslobodená a aby jej boli vrátené zabavené veci. Uviedla, že je kľbo-ke veriacou osobou a dokonca skončila teologickú fakultu. Fakticky už od detstva si zaobstarávala rôznu náboženskú literatúru, poslejšie rôzne písomnosti i magnetofónové nahrávky náboženského charakteru. I keď je pravdou, že sa u nej pri domovej prehliadke našli aj také veci, ktoré s náboženstvom nesúviseli, tieto veci mala sama pre seba, nikomu z týchto vecí nič ~~zapažníka~~ neposkytla a ani ich nerozširovala. Najviac nájdených materiálov nadohudla počas štúdií na teologickej fakulte, všetky knihy, písomnosti a magnetofónové nahrávky používala výlučne pre seba, nepoužila tieto na páchanie trestnej činnosti a ani v budúcnosti nemienila tieto použiť na nedevolednú činnosť. Na pracovisku si plní pracovné povinnosti svedomito, taktiež v mieste bydliska požíva dobrú povesť, nemôže jej preto imputovať nepriateľstvo k socialistickému spoločenskému a štátnemu zriadeniu republiky. Žiadru kasateľskú činnosť nevykonávala a ani nemienila vykonávať.

Obžalovaný František Novajovský žiadal svojím odvolaním taktiež zrušiť I. stupňový rozsudok s tým, aby bol spod obžaloby oslobodený a aby mu boli vrátené zabavené veci, najmä publikácie vydávané sápravotníckou ošvetou. Poukázal na to, že jeho náboženské presvedčenie nemôže byť považované za nepriateľstvo k ~~zix~~ zriadeniu v ČSSR, keď ako občan si svoje pracovné a občianske povinnosti plní svedomito. Pri domovej prehliadke zabavené veci - knihy a inú literatúru používal len pre seba, túto nerozširoval a ani žiadnu kasateľskú činnosť nevykonával. Nájdený kancelársky papier, lieh a iné veci, používal pre vlastnú potrebu. Najmä lieh potreboval v zimných mesiacoch do benzínu do motorového vozidla a na zahre-vanie v byte. Vytýkal súdu I. stupňa nepresnosť výroku prvostupňového rozsudku o treste, nakoľko tento výrok je formulovaný tak , že obidvaja obžalovaní sa odsudzujú na trest odňatia slobody v trvaní 12 mesiacov nepodmienečne, z čoho ~~kyxix~~ vyplýva ~~jednosnašny~~ či každý obžalovaný bol odsúdený na uvedený trest, alebo tento má byť medzi obžalovanými rozdelený. Ďalej uviedol, že mu bol 2x doručovaný odpis prvostupňového rozsudku, pričom v prvom

odpise nebolo konštatované, že sa dopustil protiprávného konania z nepriateľstva k socialistickému spoločenskému a štátnemu zriadeniu republiky, toto konštatovanie bolo uvedené aj v druhom odpise.

Mestský prokurátor navrhol odvolania obžalovaných, ako aj odvolanie príbuzných obžalovanej Gondovej zamietnuť ako neúčinné, poukazujúc na správnosť všetkých výrokov prvostupňového rozsudku a odvolanie otca obžalovaného Novajovského Valentína Novajovského navrhol zamietnuť ako odvolanie podané oneskorene.

Mestský súd podľa § 254 ods. 1 Tr. por., preskúmal zákonnosť a odôvodnenosť všetkých výrokov prvostupňového rozsudku, proti ktorým obžalovaní a príbuzní obžalovanej Gondovej mohli podať odvolanie, ďalej správnosť postupu konania, ktoré napadnutému rozsudku predchádzalo, prihliadajúc aj na vady konania, ktoré odvolaniami napadnuté neboli, a takto zistil, že odvolania obžalovaných a rodinných príslušníkov obžalovanej Gondovej sú čiastočne dôvodné.

Súd I. stupňa na podklade dôkazov vykonaných na hlavnom pojednávaní správne ustálil, že obidvaja obžalovaní z nepriateľstva k socialistickému spoločenskému a štátnemu zriadeniu republiky v priebehu rokov 1978 až do zadržania do roku 1982 vo svojich bytoch v Bratislave zhromažďovali, prechovávali a pripravovali na rozširovanie väčšie množstvo kníh a magnetofónových nahrávok vydávaných pravejne v zahraničí a ilegálne privezených do ČSSR, ktoré obsahovali hrubo osočujúce výroky tendenčne zamerané proti socialistickému spoločenskému a štátnemu zriadeniu republiky, ako aj proti spjeneckým vzťahom republiky k iným socialistickým štátom. Okrem toho prechovávali a pripravovali na ďalšie rozširovania aj iné písomnosti podobného obsahu rôznym spôsobom rozmnožované a rozširované v ČSSR. Nepriateľstvo obžalovaných k socialistickému, spoločenskému a štátnemu zriadeniu republiky vyvodil súd I. stupňa z veľkého množstva a najmä z obsahu zabavenej literatúry, magnetofónových nahrávok a iných písomností, ktoré obžalovaní nemohli potrebovať výlučne len pre svoju potrebu.

I. stupňový súd pochybil však pri právnom posúdení konaní obžalovaných, keď toto kvalifikoval ako prípravu k trestnému činu poburovania podľa § 7 ods. 1 k § 100 ods. 1, písm. a/, a/ ods. 1 písm. a/ Tr. zák., v jednotinnom súdahu s prípravou k trestnému činu marenia dozoru nad cirkvami a náboženskými spoločnosťami podľa § 7 ods. 1 k § 178 Tr. zák..

Nesťatý súd po prehodnotení dôkazov vykonaných pred súdom I. stupňa dospel k názoru, že obidvaja obžalovaní svojím konaním naplnili zákonné znaky prípravy k trestnému činu poburovania podľa § 7 ods. 1 k § 100 ods. 1 písm. a/, c/ Tr. zák., a prihladnutím na ust. § 86 Tr. zák..

Dôkazmi vykonanými pred súdom prvého stupňa bolo nepochybne preukázané, že obžalovaná Helena Gondová v roku 1974 ukončila Cyrilo - Metodějskú bohosloveckú fakultu v Olomouci, teda bola jej socialistickým spoločenským a štátnym zriadením republiky umožnené vysokoškolské štúdium podľa jej záujmu a neboli jej robené prekážky v tom smere, že by nemohla po absolvovaní bohosloveckej fakulty pracovať v príslušných cirkevných úradoch alebo inštitúciách. Obžalovaná po absolvovaní bohosloveckej fakulty sa však zamestnala ako prepíškova pracovníčka v sberni Saxka/Športka v Olomouci, posedejšie sa presťahovala do Bratislavy, kde pracovala ako účtovníčka a t.č. pracuje ako kreslička.

Obžalovaný František Novajovský po absolvovaní gymnázia sa opakovane hlásil na štúdium na Teologickej fakulte v Bratislave, kde nebol prijatý, zrejme preto, že nespĺňal podmienky pre štúdium na uvedenej fakulte. Pracoval a t.č. aj pracuje ako robotník.

Pri domových prehliadkach sa u obidvoch obžalovaných našlo veľké množstvo rôznych kníh, magnetofónových nahrávok a iných písomností obsahovo vo veľkej väčšine zameraných proti socialistickému spoločenskému a štátnemu zriadeniu v ČSSR. Viaceré publikácie a písomnosti boli v niekoľkých exemplároch, z čoho vyplýva, že neboli určené len pre osobné záujmy obžalovaných. U obžalovaného Františka Novajovského bolo okrem toho nájdené väčšie množstvo kancelárskeho papiera, orezávač papiera, rychlovišače a liš, ktorý materiál mal byť použitý na ďalšie rozmnožovanie písomností. Nie je preto ani logická obhajoba obžalovaného Novajovského, že by ako skladník potreboval uvedené veci pre výkon svojej práce a najmä liš

potreboval na zakurovanie v byte a v zimných mesiacoch do benzínu do osobného motorového vozidla.

Medzi zadržanou literatúrou ide o knihy napr. "Atlét na Petrovom stolci" - kniha obsahuje útoky proti štátnemu zriadeniu v Poľskej ľudovej republike, diskredituje a znevažuje úlohu ZSSR v druhej svetovej vojne. "Sonina pravda" - obsahuje ohováranie komunizmu, komunistickej morálky, osočovanie politiky KSČ. "O postavení Litovcov" - obsahuje osočujúce výpady proti národnostnej politike ZSSR. "Tvoja budúcnosť" - obsahuje útoky proti ideológii socialistického štátu. "Sociálna náuka cirkvi" - obsahuje ohováračské výmysly zamerané proti spoločenskému a štátnemu zriadeniu v ČSSR. To len príkladom z veľkého množstva literatúry a iných písomností, i keď pre naplnenie zákonnej skutkovej podstaty trestného činu poburovania podľa § 100 Tr. zák. by postačila čo i len jedna z uvedených kníh pri preukázaní, že bola rozširovaná pred viac ako dvoma osobami. Obidvaja obžalovaní okrem uvedeného prechovávali literatúru protištátneho zamerania, ktorej autormi su emigranti Anton Hlinka, Ivan Sviták, Gorazd Zvonický. U obžalovaného Novajovského bol zabavený kancelársky papier vo väčšom rozsahu a iný materiál svedčiaci o tom, že tento materiál bol pripravený na rozmnožovanie a rozširovanie závadných písomností. Tento obžalovaný okrem toho časť závadnej literatúry a písomností poskytol aj svedkovi Ščigulinskému, i keď uvedený svedok poprel na hlavnom pojednávaní túto skutočnosť, ktorú v prípravnom konaní doznať.

Vychádzajúc z uvedenej dôkaznej situácie, mestský súd neuveril obhajobe obžalovaných, že predmetnú literatúru, magnetofónové nahrávky a iné písomnosti zabavené pri domových prehliadkach používali pre svoje ďalšie náboženské vzdelávanie sa. Túto obhajobu hodnotí ako právo každého obžalovaného obhajovať sa v trestnom konaní, ako to uzná za vhodné, pričom zrejme obidvaja obžalovaní vychádzali z "Inštrukcie", ktorá bola taktiež zabavená pri domových prehliadkach. Odvolací súd, vychádzajúc z uvedenej dôkaznej situácie, zhodne so súdom I. stupňa ustaľuje, že obžalovaní zabavenú literatúru, magnetofónové pásky a ostatné veci zhromažďovali, prechovávali s cieľom rozširovať ich, a tak poburovať najmenej dve osoby proti socialistickému spoločenskému a štátnemu zriadeniu v ČSSR, ako aj proti spojeneckým vzťahom republiky k iným socialistickým štátom.

Pri rozhodovaní o vine mestský sud prihliadol k tej skutočnosti, že v konaní obžalovaných išlo o štádium prípravy k trestnému činu poburovania podľa § 7 ods. 1 k § 100 Tr. zák. Ďalej prihliadol k materiálnej stránke spáchaného trestného činu a tak dospel k záveru, že s prihliadnutím na ust. § 88 Tr. zák. nejde o prípravu k trestnému činu poburovania podľa § 7 ods. 1 k § 100 ods. 1 písm. a/, c/ ods. 3 písm. a/ Tr. zák., ale iba o odsek 1 písm. a/, c/ uvedeného zákonného ustanovenia.

Pri rozhodovaní o treste mestský sud v zmysle § 23 ods. 1 § 31 ods. 1 Tr. zák. zhodnotil všetky rozhodujúce skutočnosti pri ukladaní trestu a to spoločensku nebezpečnosť konania obžalovaných, ako aj možnosti ich nápravy. Konanie obžalovaných je spoločensky nebezpečné v tom, že z nepriateľstva k spoločenskému a štátnemu zriadeniu republiky pripravovali sa poburovať iné osoby. Štádium prípravy sa však ešte nepriblížilo k pokusu uvedeného trestného činu. U obidvoch obžalovaných naproti tomu ide o pomerne mladých ľudí, ktorí sa dostali po prvýkrát do rozporu s trestným zákonom. Obidvaja obžalovaní si svoje pracovné povinnosti plnia svedomite, za obžalovanú Gondovú dokonca odborová organizácia na pracovisku ponúkla záruku za jej prevýchovu.

Po zhodnotení všetkých uvedených skutočností mestský sud uložil obžalovaným diferencované tresty odnatia slobody tak, ako je uvedené vo výrokovej časti tohto rozsudku. Vzhľadom na doterajšiu beztrestnosť obžalovaných, ich prístup k pracovným povinnostiam dospel odvolací sud k záveru, že učel trestu bude u každého obžalovaného dosiahnutý aj bez okamžitého výkonu trestov, preto podľa § 58 ods. 1 písm. a a § 59 ods. 1. Tr. zák. každému obžalovanému povolil podmienený odklad na výkon trestu na skúšobnú dobu troch rokov.

Podľa § 55 ods. 1 písm. b/ Tr. zák. každému obžalovanému aj uložil trest prepadnutia vecí, ktoré boli pripravované na dokonanie trestného činu poburovania, pričom veci, ktoré nesuviseli s protiprávnym konaním obžalovaných a boli pri domových prehliadkach zabavené, vypustil.

U obžalovanej Gandovej vypustil veci uvedené v pretekoch o domovej prehliadke pod položkami 1 až 6, 16, 21-22, 31 -32, 37, 39-41, 44-46, 66, 69, 72,74,75,79, 87, 131, 143, 146, 151, 158, 182, 183, 197-199, 204, 205, 301, 305, 306, 317-321, 333, 367, 394, 403, 414, 413, 415, 418, 419, 422, 443, 447-450, 452, 453-457, 462, 463, 470, 489, 515, 525, 531, 534, 564-566, 569, 578-581, 594, 598-601, 605, 638.

U obžalovaného Novajovského vypustil vec uvedenú pod položkou 2 protokolu o domovej prehliadke.

Súd I. stupňa oproti obžalobného návrhu usnal obidvoch obžalovaných za vinných aj prípravou k trestnému činu marenia dozoru nad cirkvami a náboženskými spoločnosťami podľa § 7 ods.1 k § 178 Tr. zák..

V rámci preskúmavania napadnutého rozsudku ohľadne tohto trestného činu odvolací súd po zhodnotení dôkazov vykonaných pred súdom I. stupňa zistil, že táto trestná činnosť obžalovaným preukázaná nebola.

Objektom trestného činu marenia dozoru nad cirkvami a náboženskými spoločnosťami je činnosť štátnej správy v oblasti cirkevnej a náboženskej, ktorú základy sú upravené zákonom čísl.218/49 Zbierky a nadväzujúcimi vládnyimi nariadeniami. Podľa § 178 Tr. Zák., je trestné také porušenie citovaného zákona, pokiaľ k nemu dôjde so zámerom mariť alebo sťažiť výkon štátneho dozoru nad cirkvami alebo náboženskými spoločnosťami, či už sa tak stane v súvislosti s duchovenskou činnosťou alebo v oblasti hospodárenia s majetkom cirkvi alebo náboženskej spoločnosti.

Dôkazmi vykonanými pred súdom prvého stupňa nebolo preukázané, že by obžalovaní vykonávali kazateľskú alebo inú činnosť v rozpore so zákonom číslo 218/49 Zbierky, alebo, že by sa na výkon takejto činnosti pripravovali. Z uvedených dôvodov mestský súd v nariadení § 266 písm. a/ Tr. por., obidvoch obžalovaných oslobodil spod obžaloby pre trestný čin marenia dozoru nad cirkvami a náboženskými spoločnosťami podľa § 178 Tr. zák..

Proti prvostupňovému rozsudku v prospech obžalovaného Františka Novajovského podal odvolanie aj jeho otec Valentín Novajovský. Toto odvolanie bolo podané po zákonnej lehote uvedenej v písomnom vyhotovení prvostupňového rozsudku, preto toto odvolanie mestský súd podľa § 253 ods. 1 Tr. por., zamietol ako odvolanie podané neskoro.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nie je prípustný ďalší riadny opravný prostriedok.

Mestský súd v Bratislave, odd. 3 Zo
8. apríla 1983

Za správnosť vyhotovenia:

JUDr. Ján M a z ú r
predseda senátu

Titl.

Obvodný súd Bratislava I

B R A T I S L A V A

V e c : Valentín Novajovský

zdôvodnenie odvolania proti rozsudku 2 T 317/82

Podpísaný otec súdeného Františka Novajovského, doplnujem týmto odôvodnením moje odvolanie, ktoré som ohlásil po vynešení rozsudku I.stupna Obvodným súdom Bratislava I, dňa 26.1.1983.

Postup uvedeného súdu pokladám za zaujatý a nezákonný.

Nebol mi doteraz ani doručený rovnopis rozsudku, hoci som on žiadal a ako otec súdeného, ktorý má právo podať odvolanie, musím mať teda aj právo i možnosť si rozsudok podrobnejšie preštudovať a prekonzultovať.

Zásadné ukrátenie možnosti obhajoby a kontroly zákonnosti vidím hneď aj v zámernom a dôslednom vylúčení pracujúcej verejnosti bez odôvodnenia, hoci sa jednalo o hlavné pojednávanie v e r e j n é /bez vylúčenia verejnosti uznesením podľa § 200 Tr. poriadku/, pri ktorom zákon žiada, "aby pracujúcim bola poskytnutá v najširšej miere príležitosť sledovať prejednávanie veci súdom" /§ 199, 1,2, Tr.por./. Zákon to vyžaduje zrejme aj preto, aby sa predišlo opakovaniu nezákonností z 50-tych rokov, keď podobným spôsobom za zavretými dverami alebo za prítomnosti "organizovanej verejnosti" boli nezákonne odsúdení dr. Husák, dr. Klementis a stovky nevinných. Hoci v tej istej budove boli nevyužitú sály, ktoré mohli pojať všetkých zúčastnených z okruhu priateľov a spolupracovníkov súdených, i z okruhu veriacich kresťanov, ktorých sa pojednávanie dotýkalo, boli títo necitlivými zákrokmi súdnych a bezpečnostných orgánov vylúčení pod zámienkou "preplnenia" malej pojednávacej miestnosti tzv. organizovanou verejnosťou, t.j. osobami, vybranými od súdnych a bezpečnostných orgánov /pod priehľadnými titulmi "Prípady Dzurík", neskôr tzv. študenti/, a pod ďalšou zámienkou zoznamu asi 32 "možných svedkov"

vylúčený bol dokonca i brat súdených, hoci jasne prehlásil, že ako priamy príbuzný odmieta svedeckú výpoveď a žiadne predvolanie ani nemal. Iní záujemci /i náš obhajca/ boli sledovaní, niektorí aj legitimovaní, iní predvolaní na bezpečnosť, iní zablokovaní na pracovisku, iný zadržaný pred súdnou budovou a odvezený na "neodkladný výsluch".

Myslím, že tento nezákonný postup vytvoril zbytočne napätú atmosféru a vzbudil oprávnené rozhorčenie, ale hlavne nutne vyvolá rôzne dohady a skreslené informácie o priebehu pojednávania. Vrcholom nezákonného postupu bol zákaz predsedu senátu robiť si písomné poznámky na pojednávaní a vylúčenie "neorganizovanej" verejnosti aj z vyhlásenia rozsudku. Nezákonné bolo i ďalšie pokračovanie pojednávania bez prerušenia, aj po vznesení námietky zaujatosti súdu zo strany súdených, keď súd po vypočutí všetkých svedkov obžaloby /z ktorých časť ani nepoznala súdených a k prejednávanej veci sa nemohla vyjadriť/ nepripustil ani jedného svedka obhajoby.

Domnievam sa, že takýto postup a z neho vyplývajúci rozsudok "v mene republiky" omnoho viac a oprávnenejšie poburil /a viac ako dve osoby/ a poškodil meno republiky i nášho súdnictva /doma i v zahraničí/ ako tzv. príprava poburovania a "príprava" marenia dozoru nad cirkvami u súdených.

Ďalej podľa môjho názoru súd je konanie dokazovacie a nie obvinovacie, podozrievacie ani špekulatívne. Už ani v záverečnej správe vyšetrovateľa by nemali byť skutkové údaje a hodnotenia, ktoré nevyplývajú z výsledkov dokazovania v prípravnom konaní. Tým menej v obžalobe, a vonkoncom už v rozsudku nemali by byť tvrdenia nepodložené dôkazmi. Veď podľa zákona trestné sú len tie trestné činy, ktoré sa dajú dokázať, aby sa vyhlo justičným omylom a justičným krivdám.

1/ Týka sa to v prvom rade subjektívnej stránky trestného činu, ku ktorej Trest. zákon vyžaduje zavinenie umyselné, teda nie z nedbalosti. Bez zavinenia niet trestného činu, a teda ani trestu. Úmysel páchateľa nemožno odvodzovať iba z porušenia zákona, ale ho treba nezvratne dokázať, a nie len imputovať z faktu

činu. Zvlášť by to malo byť zrejmé tam, kde zákon osobitne vyžaduje zvláštny úmysel alebo pohnútku ako podstatný znak trestného činu. "Kto z n e p r i a t e ľ s t v a k socialistickému spoločenskému a štátnemu zriadeniu republiky ..." /§ 100 Trest. zákona/. Ak sa obvinený k takejto pohnútke neprizná a obžaloba ju nevie doložiť svedectvom ani pri priamo pedantnom vyšetrovaní na túto okolnosť vyše 100 osôb a svedkov z veľkého okruhu príbuzných, susedov, známych i spolupracovníkov v zamestnaní, kde by sa v mnohoročnom dennom styku a spolupráci nemohla neprejsť, ako ju možno len jednoducho predpokladať alebo imputovať, zvlášť keď ešte navyše všetky pracovné posudky dokazujú pravý opak?! Keby to automaticky vyplývalo z vlastného činu, zákon by tento podstatný znak nepridával.

Pritom zákon dokonca vyslovene vyžaduje, aby sa s rovnakou dôkladnosťou skúmali, a teda i uvádzali okolnosti svedčiace v prospech obvineného.

V celom 12-stranovom rozsudku jediným "dôkazom" znaku "z nepriateľstva ... k zriadeniu" je "podľa názoru sudu" - zase nedokázaný predpoklad - "že svoje náboženské presvedčenie sa pripravovali rozširovať extrémnym, zákonom nedovoleným spôsobom a za použitia protištátnej literatúry" /str. 10-11 rozsudku/. To je opravdu len ďalší dôkaz, že aj rozsudok si je "vedomý" toho, že nepriateľstvo sa dokázať nedá, ale sa automaticky predpokladá zo samého faktu zase "predpokladaného" trestného činu, ktorý tiež bolo treba najprv dokázať. /To je typické "petitio principii", t.j. apriorný predpoklad toho, čo treba dokázať./ Pritom odkiaľ sa vzal právny súvis medzi "nepriateľstvom k ... zriadeniu" a "prípravou rozširovania svojho náboženského presvedčenia zákonom nedovoleným spôsobom"? Ako tomu možno rozumieť? Či opravdu u nás je všetko zakázané, na čo nie je vydaný zákon alebo povolenie /teda aj jedenie, dýchanie, chodenie, spanie/?

Obdobné je to u § 178 Trest. zákona, kde zákon tiež výslovene vyžaduje úmyselné zavinenie a obžaloba zase neuvádza jediný dôkaz takéhoto úmyslu.

2/ Rovnaké nedostatky dôkazov a konkrétnych formulácií vidím

i v objektívnej stránke podstatných znakov žalovaných trestných činov. Nahrádzajú sa silnými slovami, všeobecnými predpokladmi a domnienkami, čím by mohol byť rovnako obvinený každý človek. Ale zákon vyžaduje tak presné časové, miestne i vecné popísanie a konkretizovanie skutkovej podstaty trestného činu a jeho podstatných znakov, aby nemohol byť zamenený so skutkom podobným. To chýba ešte aj v odôvodnení rozsudku. Časový údaj od roku 1978 je tiež zrejme predpokladaný, ničím nepodložený, podobne i výrok "zhromažďovali, prechovávali a pripravovali na rozširovanie väčšie množstvo kníh a magnetofonových nahrávok, väčšinou vydávaných v zahraničí...", čo však samo osebe nie je podstatným znakom žiadneho trestného činu. "Väčšie množstvo" zase nie je konkretizované a je to pojem veľmi relatívny a nedefinovaný. Určite veľmi mnoho občanov má aj nepomerne viac kníh i nahrávok, aj vydaných v zahraničí. Výsledky domovej prehliadky /zvlášť keď sa robí niekedy i v neprítomnosti obvineného/ nemôžu byť samé osebe dôkazom, lebo sú materiálnej povahy a bez priznania obvineného alebo svedeckej výpovede nemôžu mnoho povedať o vzťahu obvineného k nájdeným veciam. Aj obžaloba si je zrejme vedomá labilnosti tohto dôkazu, a preto ho uvádza len akoby mimochodom, "okrem iných dôkazov", ktoré však nekonkretizuje.

A myslím, že aj jediný konkrétny dôkaz uvádzaný v obžalobe o odovzdaní časti materiálov jednému svedkovi je vzhľadom k jeho výnimočnosti pri takom veľkom počte vyšetrovaných nie veľmi presvedčivý. Pritom však ani tento nenapína skutkovú podstatu trestného činu poburovania, ktorá vyžaduje najmenej dve osoby.

Aj tento "dôkaz" bol však na hlavnom pojednávaní úplne vyvrátený a dokonale objasnený výpoveďou svedka Vlad. Ščigulinského. Je priamo neuveriteľné, ako môže rozsudok v rozpore so zákonom negovať tento dôkaz, vykonaný na hlavnom pojednávaní a nahradiť ho interpretáciou z prípravného konania, teda z mimo hlavného pojednávania /§ 220/2 Trest.por./.

Rozsudok uvádza viacero svedkov obžaloby, ktorí nemajú ani k osobám sudeným ani k ich veci žiadny vzťah. Ale svedkov obžaloby, ktorí obvinenie vyvracajú, paušálne spochybňuje a neberie do úvahy

pod zámienukou ich ovplyvnenia tzv. inštrukciami, zase bez dôkazov či ich oni vôbec poznali. Pokiaľ si však pamätám, ako sa dalo z pojednávania súdiť, aj tieto "inštrukcie" obsahovali zväčša poučenia o našich právnych normách, o právach a povinnostiach osôb v trestnom konaní, a azda aj o možnostiach ochrany pri porušovaní týchto noriem, teda nič protizákonného. A svedkovia obhajoby pripustení neboli.

3/ K výroku "rozmnožované písomnosti, obsahujúce hruboosôdujúce výroky, zamerané proti spoločenskému a štátnemu zriadeniu republiky, proti spojeneckým a priateľským vzťahom..." zase chýbajú dôkazy subjektívnej a objektívnej stránky trestného činu, jeho zavinenia a umyslu.

a/ K subjektívnemu naplneniu skutkovej podstaty tohto činu chýba dôkaz, že obvinený o týchto výrokocho vôbec vedel, t.j. či ich čítal alebo počúval, prípadne či už na ne nezabudol a či si ich stále uvedomoval. Veď každý kultúrny občan má doma často množstvo kníh a písomností, a azda aj nahrávok z oboru jeho záujmov, ale sotva sa nájde taký, ktorý by v š e t k y tieto veci aj prečítal, alebo si ich stále pamätal alebo pripomínal. /Např. z 500 kníh určite aspoň 50-100, i viac buď vôbec nečítal, alebo dávno zabudol./ A mohli sa k nemu tieto veci dostať aj omylom alebo náhodne, např. dávno pred prehliadkou alebo i bezprostredne pred ňou, bez toho, že by im venoval pozornosť. Zvlášť keď obvinení, aj niektorý svedok, potvrdili, že podľa posunutých predmetov dalo sa bezpečne zistiť, že v ich byte sa opätovne pohybovali cudzie osoby i viackrát pred vlastnou domovou prehliadkou. Navyiac v rozsudku zase úplne chýbajú konkrétne dôkazy, k čomu tieto písomnosti mali slúžiť, ale nahrádzajú sa len špekuláciami a obviňovaním.

b/ K objektívnej stránke veci je treba si presne všimnúť formuláciu zákona "poburuje" /teda aktívne podnecuje, nie "hanobí", alebo dokonca "prechováva"/. Zvlášť zrejmé je tu aj neprimeraná právna kvalifikácia v snahe zvýšiť hranicu trestnej sadzby podľa bodu 3 § 100 Trest. zákona, ktorý vyslovene uvádza zvlášť účinné spôsoby: tlačou, filmom, rozhlasom, televíziou, teda zrejme formami

aktívneho a masového rozmnožovania a rozširovania a nie "prechovávaní" takého prejavu. Najviac zarážajúce je, že k tomuto "rozšíreniu obvinenia" na poburovanie nedošlo vtedy, keď sa zistili nové skutočnosti, ale naopak, na základe starých skutočností až po dva a pol mesačnom vyšetrowaní, tesne pred jeho ukončením, vyslovene ako represia, že sa obvinení "nechceli priznať" ani k menej trestnému činu marenia dozoru nad cirkvami.

"Proti spoločenskému a štátnemu zriadeniu republiky" /spojka a a nie alebo, vyžaduje k naplneniu skutkovej podstaty tohto trestného činu súčasne oboje/. Pritom "spoločenské zriadenie" nie je pojem hmlistý alebo neurčitý, do ktorého by sa dalo vložiť akékoľvek poburovanie alebo nesuhlas s momentálnou, premenlivou politickou líniou alebo ideológiou alebo dokonca s nezákonnosťami a prehmatmi. Zákon "spoločenské zriadenie" definuje v čl. 2,4,7 Ústavy a týka sa napr. zastupiteľských zborov, federálneho usporiadania, socialistickej hospodárskej sustavy so zospoločenštením výrobných prostriedkov a plánovaným hospodárstvom. A "štátne zriadenie" republiky definuje čl. 1 Ústavy o federálnom usporiadaní, čl. 29 a nasl. o občianskych právach a povinnostiach, čl. 66 a nasl. o vláde republiky a čl. 120 a nasl. o predsedníctve národnej rady. Zase chýbajú v odôvodnení konkrétne citáty alebo dôkazy, v ktorých výrokoch mohli byť tieto zložky napadnuté poburovaním.

To isté platí o poburovaní proti spojeneckým a priateľským vzťahom k ZSSR a iným socialistickým štátom.

Ani posun do sféry "prípravy" alebo "pokusu" trestného činu nijako nezbavuje povinnosti dokázať úmysel, zavinenie a subjektívnu i objektívnu stránku skutkovej podstaty a všetkých podstatných znakov trestného činu. Ináč by všade, kde chýbajú dôkazy a podstatné znaky trestného činu, dala sa vec "zjednodušiť" menej určitým právnym preštylizovaním do formy predpokladaného pokusu alebo prípravy. A každý občan by bol bezmocný a bezbranný proti obvineniu z "prípravy" akéhokoľvek trestného činu, ak by sa napr. vlastnenie alebo prechovávanie noža alebo motyky /alebo i zbrane/ dalo ľubovoľne, bez dôkazov úmyslu a pohnútok, kvalifikovať ako "príprava k vražde" a nie ako bežné prechovávanie osobných vecí / prípadne nedovolené držanie zbrane/.

4/ Bäte výraznejšie sú tieto právne a vecné nedostatky pri trestnom čine "prípravy - marenia dozoru nad cirkvami..." podľa § 178 Trest. zákona, ktorý zaisťuje dodržiavanie ustanovení starého cirkevného zákona č. 218/1949 Zb. a vládneho nariadenia č. 219-223/1949 Zb. o hospodárskom zabezpečení cirkví.

Ak podstata rozsudku teda znie v porušení ustanovení týchto zákonov, ako je možné, že sa neuvádza konkrétne, ktoré ustanovenia obvinení mali porušiť? To je skoro podobné, ako keby bol niekto obvinený všeobecne z porušenia Trestného zákona bez uvedenia konkrétneho porušeného ustanovenia /paragrafu/.

Vôbec celý rozsudok sa mi zdá miestami neprehľadný a nejasný. Bäte aj vo výrokovej vete sa nezrozumiteľne preplietajú predpoklady a skutky právne indiferentné s citovo negatívnymi alebo i právne postihnutelnými. /Písomnosti a knihy "väčšinou vydávané v zahraničí, obsahujúce hrubo osočujúce výroky... ako aj náboženské učenie..." str. 1 rozsudku./

Vrcholom nejasnosti a nesprávosti rozsudku je však ešte aj nesprávne citovanie zákonov, príp. vsuvanie do zákona výroku, ktorý tam opravdu nie je, napr. "Podľa Zák. č.218/1949 Zb. a ďalších v ČSSR náboženstvo môžu vykonávať len kňazi, ktorí zložili sľub a náboženskú literatúru zabezpečovať len naše cirkevné inštitúcie" /str. 11 rozsudku/. To je zase nepriame uznanie nepodloženosti rozsudku, keďže jasné dôkazy chýbajú, alebo sa cíti, že sú nedostatočné.

Ale všetky "cirkevné" zákony hovoria len o duchovných osobách, ktoré pôsobia so štátnym súhlasom v duchovnej správe /§ 1-2 Zákona 218/1949 Zb./ a o ich duchovnej a kazateľskej činnosti /§ 7/, a teda nemožno ho právne aplikovať na neduchovných, ak sa nejedná o pomoc pri trestnom čine duchovného. O ostatných bežných veriacich sa ani v jednom ustanovení nehovorí, tým menej o "laickom apoštolate", dokonca "nedovolenom".

Hlavným omylom z nepochopenia cirkevnej problematiky je zámena profesionálnej duchovenskej / u evanjelických cirkví kazateľskej/ činnosti so samozrejým vykonávaním, vysvetľovaním alebo obhajovaním svojej viery, čo je ustavne zaručeným právom /čl. 32 Ústavy, sankcionovaný paragrafom 236 Trestného zákona o trestnom čine

obmedzovania náboženskej slobody/. Je to zároveň i povinnosťou každého veriaceho, vyplývajúcou z náboženských úkonov, viery, Biblie i príslušnosti k cirkvi.

Myslím, že novým a zmeneným vysvetľovaním nemožno ľubovoľne rozširovať rozsah zákona, ani pridávať k trestným činom ďalšie podstatné znaky a charakteristiky. Zákony možno pozmenovať a dopĺňovať len legislatívnym zásahom a nie novou interpretáciou ani v obžalobe ani v rozsudku, ba ani v rôznych inštrukciách a komentároch.

Ak je povolená cirkev, automaticky sú povolené aj jej zločky, prejavy a činnosť, pokiaľ nie sú zákonom výslovne zakázané. To platí ostatne o každej činnosti. Tak netreba iste zvláštne povolenie ani na Bibliu ani na modlenie alebo spievanie ani na inú bežnú ľudskú činnosť a život /ani tie nie sú zvlášť "povolené"/.

Ale apoštolát laikov bol dokonca aj u nás výslovne povolený tým, že bola so štátnym súhlasom vyslaná naša oficiálna biskupská delegácia na II.Vatikánsky koncil, ktorá spoločne aj odhlasovala všetky koncilové dokumenty, vrátane dekrétu o apoštoláte laikov /Apostolicum actuositatem, de apostolatibus laicorum/. A tieto dokumenty boli po štátnej cenzúre aj vydané v monopolnom zariadení Ministerstva kultúry SSR na vydávanie náboženskej literatúry, v Cirkevnom nakladateľstve v Bratislave 1972 a rozoslané na všetky katolícke inštitúcie a farské úrady ako záväzné smernice pre duchovnú správu i činnosť laikov, t.j. katolíckych veriacich.

V tomto dekréte sa opätovne podrobne vysvetľuje činnosť i povinnosť laického apoštolátu pre každého katolíka, ako to je v podstate jasne popísané aj v textoch Biblie Nového zákona, hlavne v Skutkoch apoštolských, teda už skoro 2 000. rokov. Ak teda nie je zakázaná cirkev a Biblia, nemôže byť ani zakázaný život podľa nej.

5/ Čo sa týka ešte právnej argumentácie, nemali by byť obvinení postihnutí za využívanie ústavných a zákonných slobôd, ba nemali by trpieť ani za zrejmú kolíziu zákonov. Okrem Ústavy zaručujúcej slobodu vyznania akejkoľvek viery aj vykonávania náboženských úkonov /čl.32/ mohli sa obvinení zodpovedne opierať aj o zákon -

Vyhlášku č.120/1976 Zb., ktorý mal takú publicitu. Z dotazov u vyšších sudov a právneho odboru Federálneho zhromaždenia vyplýva, že tento zákon platí a že žiadnymi neskoršími právnymi normami nebol ani pozmenený ani obmedzený. A tým, že bol r. 1975 odhlasovaný a prijatý Federálnym zhromaždením a ratifikovaný prezidentom republiky a začlenený do Zbierky zákonov, stal sa záväzným pre občanov a všetky štátne inštitúcie. Ako teda možno vytýkať, ak obvinení postupovali podľa tohto zákona, a pritom azda porušili zákony staršie /Trestný zákon alebo Zákon o hospodárskom zabezpečení cirkví/, keď je všeobecne platná zásada, že pri kolízii zákonov vždy neskorší zákon upresňuje, pozmenuje alebo ruší zákon predchádzajúci?! Ba navyše, ak by sa predsa javilo medzi zákonmi protirečenie, je rovnako jasné, že rozhodujúci je ten zákon, ktorý je pre obvineného výhodnejší /in dubio pro reo/.

Článok 18 zákona č. 120/1976 Zb. zaručuje: Každý má právo na slobodu myslenia, svedomia a náboženstva. Toto právo zahŕňa v sebe slobodu ... prejavovať svoje náboženstvo alebo vieru sám alebo spoločne s inými, či už verejne alebo súkromne vykonávaním náboženských úkonov, bohoslužbou... a vyučovaním. A čl.19:

1/ Každý má právo zastávať svoj názor bez prekážky.
2/ Každý má právo na slobodu prejavu: toto právo zahŕňa slobodu vyhladávať, prijímať a rozširovať informácie a myšlienky každého druhu bez ohľadu na hranice, či už ústne, písomne alebo tlačou, prostredníctvom umenia alebo akýmikoľvek prostriedkami podľa vlastnej voľby.

3/ ... toto právo môže "podliehať len takým obmedzeniam, aké ustanovuje zákon a ktoré sú nevyhnutné:

a/ na rešpektovanie práv alebo povesti iných,

b/ na ochranu národnej bezpečnosti alebo verejného poriadku alebo verejného zdravia alebo morálky."

Aby sa pod zámkou tohto bodu 3 nemohlo paušálne potlačiť akékoľvek právo na slobodu náboženstva alebo prejavu a šírenia informácií, zmluvné strany tohto paktu /teda i náš štát a jeho zákonodarstvo/ sa zaviazali v čl. 2/2 tohto paktu-vyhlášky 120/1976 Zb., že "podniknú nevyhnutné kroky v súlade so svojimi ústavnými

postupmi a ustanoveniami tohto paktu, aby schválili také zákonodarné alebo iné opatrenia, potrebné na to, aby sa uplatnili práva uznané v pakte".

Je nepochopiteľné, ako mohol rozsudok mlčaním prejsť túto právnu argumentáciu obhajoby.

Aj formulácia rozsudku "... ovplyvňovaním študujúcej mládeže, čo je v súlade s líniov Vatikánu, kde je kladená požiadavka získavať mladých ľudí z radov študentstva, aby katolícka cirkev v nich opäť získala vplyv" /str.10/ sa divne vyníma pod zorným uhlom zákonom zaručenej náboženskej slobody a pripomína neslávne predsudky /notoriety/ z 50-tych rokov, ktoré v dnešnom politickom kontexte sú anachronické a môžu mať len zbytočne negatívny medzinárodný ohlas.

Podobne výrok o nediferencovanom a paušálnom prepadnutí zadržaných vecí /str. 12 rozsudku/ nemôže nevývolať dojem, že tieto zákroky sú v prvom rade motivované snahou likvidovať akukoľvek náboženskú literatúru, keďže prevažná väčšina týchto písomností je ešte aj po obsahovej stránke z hľadiska zákona nezávadná, a teda nielen nemala, ale ani nemohla slúžiť na "prípravu" žiadneho trestného činu. Tým viac sa to týka odnatých vecí osobnej potreby /turistický stan a pod./.

Myslím, že ak by tento rozsudok mal byť precedantom k tomu, aby ktorýkoľvek uvedomelý veriaci mohol byť ľubovoľne postavený pred súd alebo mimo zákon, potom treba domyslieť aj vážne politické dôsledky takéhoto omylu.

Znamenalo by to zahnať väčšinu pracujúcich, ktorí sú veriaci, do morálnej, a azda i politickej opozície, a to si zvlášť v dnešnej kritической situácii žiaden štát nemôže dovoliť.

Práve to by znamenalo aj pravé pobúrenie, a to nielen doma, ale i v zahraničí, lebo nič tak neznižuje medzinárodnú prestíž každého štátu ako kritika jeho dodržiavania náboženských slobôd a ľudských práv.

Pritom aj náš Trestný zákon pokladá za netrestný aj taký naplnený a dokázaný trestný čin, ktorého spoločenská nebezpečnosť je nepatrná. Ba aj hlavným kritériom posudenia spoločenskej

nebezpečnosti každého činu je rozsah vzniklej škody, ktoru
v tomto konkrétnom prípade ťažko možno vôbec objaviť a dokázať.

V Spišskej Belej 24.II.1983

Valentín NOVAJOVSKÝ

Petzvalova 48

SPIŠSKÁ BELÁ

okr. Poprad

24. I. 1983

JUSTIČNÝ PALÁC, Záhradnícka 10, Bratislava, 8.30 hod.

Na chodbe prvého poschodia, pred dverami č. 127 sa schádzajú ľudia. Presne o 9.00 hod. sa tu má začať pojednávanie s dvoma mladými kresťanmi - katolíkmi, 33-ročnou Helenou GONDŮVOU, a 26-ročným Františkom NOVÁJOVSKÝM. Menovaní boli zadržaní v priebehu augusta 1982 a do dnešného dňa /24.I.1983/ zotrvali vo vyšetrovacej väzbe. Podľa predbežných správ sa dopustili priestupku marenia dozoru nad cirkvami a náboženskými spoločnosťami /§ 178/, pretože v ich byte bola pri domovej prehliadke objavená náboženská literatúra vo väčšom množstve. Obžalovaná Helena Gondová bola zadržaná na základe "anonymného" udania - "podozrenia z bytovej krádeže a prechovávaní vecí z nej", ktorú v tom čase v okolí niekto spáchal. Keďže sa u nej nenašli nijaké veci z "bytovej krádeže", ale náboženská literatúra /o ktorú sa začala ŠTB okamžite zaujímať a pre ktorú Helenu Gondovú zatkli/ - je dôvod a hlavne pôvod udania jasný. Pri prehliadke domu Heleny Gondovej na Podhradského 6 v Bratislave bola mimo uvedených materiálov - náboženskej literatúry a magnetofonových pásek s náboženskou tematikou - nájdená i faktúra na balík sklenenej vaty na meno Františka Novajevského, čo bolo /neriame presne, či iba to/ dôvodom na prehliadku bytu u Františka. Taktiež bola nájdená náboženská literatúra, a František Novajevský bol vzatý do vyšetrovacej väzby. Keďže zhabaný materiál na usvedčenie Heleny Gondovej ŠTB zrejme nestačil, bola v jej byte opäť vykonaná prehliadka, a to dňa 24. septembra 1982.

Niekoľko správ, uverejňujúcich fakty o týchto udalostiach:

NAS 3/1983

Dňa 6. VIII. 1982 mala v Bratislave domovú prehliadku Helena Gondová, 33 ročná pracovníčka Technickej ústredne spejov v Bratislave.

Po roku 1968, keď za "pražského jara" povolili otvorenie tretej bohosloveckej fakulty v ČSSR v Olomouci, študovalo tam aj niekoľko dievčat, medzi nimi aj Helena GONDŮVA. Prakticky odvtedy bola predmetom pozornosti ŠTB. Domovú prehliadku vykonali s odôvodnením, podľa ktorého bolo policii hlásené, že do jej bytu sa nosia balíky a je podozrenie, že je to materiál z trestnej priekupníckej činnosti. Gondovej zabavili väčšie množstvo náboženskej literatúry. O niekoľko dní potom, 12. VIII. 1982 ju zatkli. Obviňujú ju zo spáchania trestného činu marenia dozoru nad cirkvami podľa § 178 I. z.

Zrejme ŠTB, ktorá sa v poslednom čase zameriava na laický apoštolát, považuje z laikov za najnebezpečnejších tých, ktorí majú za sebou štúdium teológie.

V súvislosti s Helenou Gondovou bol vypočúvaný aj rad ďalších laikov.

Dňa 30. VIII. 1982 bol v Bratislave zatknutý 26-ročný pracovník Stavebného podniku v Bratislave František Novajevský. Tesne pred zatknutím mal v byte domovú prehliadku, ktorá trvala od 10. hod. predpoludnia do 01. hod. v noci. František Novajevský sa od maturity štyrikrát hlásil na štúdium teológie na CNBF v Bratislave. ŠTB ho viackrát predvolala a

efuhovala mu prijatie na CMBF v prípade, že s ňou bude spolupracovať. Je taktiež obvinený z porušenia § 178 Tr.z.
Úvalenie väzby podpísal dr. Miloslav Jakšík, námestník mestského prokurátora v Bratislave.

KATHPRESS

- výditek -

Bratislava sa pripravuje na proces proti Helene Gondovej a Františkovi Novajovskému, ku ktorému - podľa rakúskej katolíckej tlačovej služby /KATHPRESS/ z 18. januára má prísť koncom tohto mesiaca. Ide o mladých ľudí, ktorých štát obviňuje - píše ďalej KATHPRESS - z nedorozumení echódok a z ilegálneho rozširovania náboženskej literatúry. Reakcia bratislavských katolíckych kruhov je viac ako pochopiteľná. Lebo keď štát odsudzuje mladých ľudí ideálneho mravného správania sa a navyše vysokého stupňa zodpovednosti za spoločnosť, v ktorej žijú, treba uzatvárať, že sa v spoločnosti dali do pohybu sily, ktoré môžu vrhnúť do mravnej katastrofy celý jeden národ. Z tejto hľadiska majú bratislavskí katolíci za prirodzených spojencov všetkých občanov, ktorí si zaslúžia čestný prívlastok "ľudia dobrej vôle".

KATHPRESS vo svojej správe pokračuje, že proces proti mladým ľuďom v Bratislave treba vidieť v súvislosti s rozsiahlymi policajnými opatreniami proti naširoko rozvetvenému vydávaniu náboženskej literatúry v Československu. Tento fenomén KATHPRESS pokladá za dôsledok silného obmedzovania oficiálnej cirkevnej publicistiky zo strany štátu a súčasne za dôsledok štátom nanútenej kontroly posledného zvyšku náboženskej tlače zo strany režimu oddaného knažského združenia "Paxem in terris". KATHPRESS potom prináša niekoľko údajov zo života spomenutých väznených. Osobitným spôsobom vyzdvihuje útok, ktorý ŠTB použila, aby si zadovážila právnu zámlenku pre uväznenie Heleny Gondovej. Údanie z priekupníctva. Čitateľom správa na západe i na východe je takéto obvinenie viac ako groteskné. ŠTB však dosiahla svoje. Našla náboženskú literatúru, ktorú hľadali v skutočnosti. A to podľa najnovších úprav KGB na Slovensku stačí, aby sa niekto dostal do väzenia.

Navlas podobný je prípad Františka Novajovského. Aj jeho zatvorili pre vlastnenie náboženskej literatúry, ak sa odhladne od toho, že mal u ŠTB otvorený účet, lebo niekoľkokrát odmietol ponuku spolupráce, za ktorú si mal vyslúžiť prijatie do seminára, o čo sa už niekoľko rokov márne pokúša.

V súvislosti so zatknutím Gondovej a Novajovského ŠTB od polovice augusta až doteraz vypočúvala vyše 150 svedkov z radov angažovanej katolíckej mládeže. Chceli z nich vytľoť potrebný dokazový materiál. Výraz "vytľoť" treba v niektorých prípadoch brať doslova. Tak napríklad dr. Mária Sládkovičová sa obrátila na prokuratúru mesta Bratislavy otvoreným listom, ktorý zaslala aj právnomu výboru FZ, ministerstvu vnútra SSR a prezidentovi republiky G. Husákovi. Protestovala v ňom proti násilným metódam pri vypočúvaní a vyhlásila za neplatnú zápisnicu, ktorú podpísala v stave, keď nebola schopná kontrolovať svoje psychické a fyzické mohucnosti. Sládkovičová totiž vypočúvali 11 hodín, neberúc do úvahy ani jej únavu, ani základné biologické potreby. S protokolovaním výpovede, teda so zápisnicou, sa začalo až po sedem a pol hodinovom vypočúvaní.

ŠTB takou impozantnou masou svedkov - stopäťdesiat - chcela dosiahnuť naraz tri veci: potvrdenie štátnej obžaloby, mravný šok u svedkov /ak sa preriekli/ a napokon vyvolanie nedôvery a neistoty v spoľovernosti mladých veriacich.

Podľa správ KNA, publikovaných v posledných mesiacoch, vypočúvaní mladí ľudia nielenže nezaťažili hynotéku zatknutých, ale takmer jedhohlasne zdôrazňovali, že Gondová a Novajovský sa neprehrešili proti nijakému zákonu a nespáchali nijaký trestný čin. Ak sa toto všetko vezme do úvahy, budú stáť bratislavskí sudcovia pred ťažkým problémom. Ak sa nebudu chcieť utiekať k sofistickým obvineniam z poburovania proti socialistickému zriadeniu alebo z narúšania kontroly štátu nad cirkvami a náboženskými spoločnosťami, nezostane im nič iné, ako Gondovú a Novajovského uznať za nevinných. Lebo - na ich strane je ústava. Všetky vyhlásenia organizácie Spojených národov, a Záverečné vyhlásenia Helsinskej konferencie.

Justičný palác, 9.00 hod.

Pred pojednávacou sieňou č. 127 je zhromaždených už do sto ľudí. Väčšinou mládež, ale i starší. Nevyzerajú na nijakých veľkých "nepriateľov štátu", nijakých "nebezpečných živlov" alebo "podvratníkov" - ako veriacich líči oficiálna propaganda. Na ich tvárach nie je hnev, ani tužba po odvete, ani žiadna nervozita, obvyklá pred súdnymi sieňami. Sú to tváre blížnych, ktorí prišli pozrieť, povzbudiť svoju sestru a svojho brata. Pery, ponorené do tichej modlitby, Všetko tí, pre ktorých byť tu je prostou samozrejmosťou. Je tu však vidieť aj iné tváre. Tvrdé črty, oči prevráťujúce prítomných. ŠTB.

9.10 hod. Okruh ľudí, ktorí už zrejme tušia, že dostať sa dnu nebude jednoduchou záležitosťou, sa zoraduje tesne pri dverách. Členovia ŠTB vytvárajú pred nimi nenápadnú hradbu, nijako nezakrývajú svoju profesionálnu sebaistotu. Budú prítomných legitimovať? Zatiaľ sa nevie. Prichádza úradníčka a vylepuje na dvere oznam. Stojí na ňom, že pojednávanie sa presunuje do siene č. 1. Nikto však neodchádza. O chvíľu donášajú zriadenci súdne spisy. Niekoľko minút pred pol desiatou sa otvárajú dvere.

"Vo veci Ľuríka, poďte dnu!" Na toto zrejme heslo sa príslušníci ŠTB - ktorých je 10-15 - nahrnu do súdnej siene. Cez otvorené dvere je vidieť, že sú v nej iba dva rady lavíc.

"Príbuzní obžalovaných!" Uniformovaný príslušník VB púšťa po jednom dnu rodinu obžalovaných. Všetkých legitimuje. Ostatní sa pokúšajú tiež dostať dnu, ale uniformy už vytvorili nepriechodnú hradbu.

Privádzajú Helenu a Františka. František je vážny /ako vždy/, päťmesačným väzením pobledlý. Na Helene je vidno nokoľ sa istota.

"Pustite nás dnu, pojednávanie je verejné!" Davom prebehne šum.

"Dodržujte zákony republiky! Verejnosť má právo byť prítomná!" Nikto neodchádza. Vytvárajú sa skupinky. Okolo nich sa prechádzajú "neznámi jednotlivci", ktorí zrazu nevedia, kam sa zaradiť. Dvere súdnej siene sa opäť otvárajú:

Ešte päť ľudí, prosím! Na túto vyzvu sa niekto ako šťastlivcov vpredu vtisne dnu. Ďalších už musí zastavovať "ruka zákona".

Justičný palác, 10.30 hod.

Končí sa "prvé kolo" pojednávania. Ako František a Helenka vychádzajú zo súdnej siene, zdvíha sa vlna pozdravov, odpovedajú usmevom. Vychádzajú i príslušníci ŠTB - "Buríkovci". Prestávka trvá napodiv krátko. Vychádza najavo, že je z "technických príčin" - kvôli vykázaní francúzskeho novinára, ktorého ŠTB-áci na začiatku /keď vytiahol poverovacie papiere/ v zmatku pustili, ale počas prvého kola sa im to v hlave rozležalo. Keď prestávka končí, dav sa opäť tlačí pri dverách, s "Buríkovcami" v popredí. Prichádzajú obžalovaní. Ktoś ich poklepe po ramene, pozdraví. "Držite sa! Sme tu s vami."

"Studujúci, prosím!" - Na túto výzvu sa príslušníci ŠTB, ktorí sa nateraz stali "študentami" opäť hrnú do stodvadsaťsedničky. Za nimi vchádzajú len príbuzní a dvojtraja ďalší, aby sa zachovali púť "verejnosti" pojednávania. Keď sa dvere zatvárajú, prichádza zriadene a vylepuje na ne oznam o pojednávaní, na čo doteraz pravdepodobne "zabudol".

Na chodbe vládne zvláštny pocit. Akoby "štatna ľudová moc" moc "socialistickej demokracie" sa bál verejnosti, ľudu, svetla, pred ktorým skrýva svoje skutky. Medzi čakajúcimi veriacimi vládne pokoj. Nič tu zatiaľ nenarušovalo, podobné metódy sú dávno známe. Sú tu veriaci aj zo stredného a východného Slovenska. Pri dverách súdnej siene bezradne stojí francúzsky novinár, ktorého vyhľadali a niekoľko debatujúcich dievčat z Charty 77. Všetci zdievajú asi tie isté pocity, tvárou v tvár voči sile, súdnej dvoch mladých pre vieru, dvoch nevinných ľudí. Tak isto by tam mohol pred senátom stáť hocikto z prítomných. Čo sa deje v súdnej sieni, zatiaľ nevieme.

12.15 hod. Končí sa "druhé kolo" pojednávania. Keď František a Helenka odchádzajú, ozve sa najprv neamelé zatlieskanie, ktoré ostatných strhne až k burlivému aplauzu.

Pozeral sa na mňa pohľadom, v ktorom bolo vidieť účasť, odvahu i modlitbu. Usmial sa, a v tomto usmeve sa zrkadlila viera. Podišiel som k nemu, podal mi ruku.

- My sme sa už niekde videli, nie? Myslím, že to bolo na púti... -
- Neviem, ale je to možné - odpovedal som. - Ako sa voláš? -

- Jano. Prišiel som. -
- Odkiaľ si? -

- Z Čierneho Balogu. Železničiar. -
- Poznáš Ferka alebo Helenku? -

- Nie, ale počul som, že ich tu budú súdiť. Tak som sadol na vlak...
- Je tu ešte niekoľko našich, vzali si dovolenku. -

- Janko, prosím ťa, mohol by si nám povedať, ako si sa ty dostal ku kresťanstvu, ako a kedy si sa stal veriacom? -

- Skromne sa pozrel do zeme, žmoliac v ruke svolu šiltovku, ale keď opäť zdvihol hlavu, jeho oči žiarili.

- Mne už nič iné nezostávalo. Bol som v takej situácii, že buď uverím, alebo bude so mnou koniec. Do kostola som nechodil, a môj život..., nevedel som, načo to všetko..., cítil som, že musím v tom svojom živote čosi urobiť, lebo taký život stratil pre mňa, totiž nemal význam. -

- A čo si potom urobil, akým spôsobom si riešil svoju situáciu? -

- Dostal som sa do takej skupinky veriacich, preberali tam Sväté Písmo a tak, no mne sa to nepáčilo, samý zákon, myslel som si, starý, nový, knihy sudcov, to vyzerá tak všetko na paragrafy, a nebavilo ma to celkom, aj som to bral len tak, ale potom som začal cítiť, že nestačí, aby som len niekam chodil a nebral vieru

celkom vážne, vedel som, že sa musím rozhodnúť, buď celkom na tú, alebo druhú stranu, nedá sa žiť ako veriaci a aj tak, ako som žil ja, musel som tú vieru zobrať úplne... Potom som začal chodiť do kostola, celá dedina len tak pozerala, že taký človek ako ja je v kostole...

Okolo jednej hodiny začína "tretie kolo". Známa scéna so študentami sa opakuje. Francúzsky novinár sa snaží predrat' dovnútra, no bezvýsledne. "Tretie kolo" pojednávania trvá krátko. Už o pol hodinu predseda senátu JUDr. Emil Jurkovič prerušuje pojednávanie, ktoré má pokračovať zajtra, 25. 1. 1983, opäť o 9.00 hod.

Stručný popis priebehu pojednávania zo dňa 24.1.1983, od 9.30 do 13.30 hod.

Predseda senátu: JUDr. Emil Jurkovič, prokurátor JUDr. Tibor Szákal, obhajca Heleny Gondovej JUDr. Rampáček, obhajca Františka Novajovského JUDr. Böhm.

Obžaloba Heleny Gondovej - § 100 /poburovanie, ods. príprava poburovania/ a § 178 /mazenie dozoru nad cirkvami a náboženskými spoločnosťami/

Obžalovaná je obvinená z prechovávanía a rozširovania náboženskej literatúry, z nedovolenej duchovenskej a kazateľskej činnosti /obvinenie zakladajúce sa iba na zhabanej literatúre a magnetofónových páskach/ kvalifikovanej ako príprava poburovania z nepriateľstva k spoločenskému a štátnemu zriadeniu a proti štátom socialistickej sústavy.

Helena Gondová sa vo svojej odpovedi na obžalobu vyjadrila v tom zmysle, že je veriacia a svojej viery sa nevzdá ani za cenu vlastného života. Povedala, že vyštudovala teologickú fakultu v Olomouci, ale súčasne neprevádzala žiadnu "nedovolenú" činnosť v laickom apoštoláte a ani vlastne nevie, čo si pod "nedovolenou činnosťou" má predstavovať. Proti poburovaniu namietla toľko, že svoje pracovné povinnosti si vykonávala svedomite, ba prijímala prácu i navyše vo svojom voľnom čase. Toto všetko potvrdzujú i posudky zo zamestnania /Technické ústredie spojov/, ktoré charakterizujú jej postoj ku spoločnosti.

Prokurátor sa jej pýta, s akým úmyslom študovala teológiu, čo je u nás špeciálne pre ženu dosť zvláštne, keď aj tak vykonáva úplne iné zamestnanie.

Helena odpovedá, že keď sa na teologickú fakultu v Olomouci prihlásila, mala v úmysle stať sa katechétkou, no potom však zistila, že túto činnosť stačia vykonávať sami kňazi. Ďalšia otázka JUDr. Szákala smerovala k tomu, prečo sa počas vyšetrovania nevyjadrovala ku zhabaným materiálom. Helena opäť odpovedá, že k otázke zhabaných materiálov sa odmieta vyjadriť.

Taktiež na otázku prokurátora - za akým účelom robila úpravy na svojom dome a odkiaľ /taká mladá/ vzala prostriedky na kúpu tohto domu - sa Helena odmieta vyjadriť.

Na ďalšiu otázku prokurátora - na čo jej bolo toľko kníh - Helena odpovedá, že mala potrebu sa i naďalej v teológii vzdelávať. Táto časť pojednávania sa skončila oboznámením sa s "dôkazovým materiálom" - zabavenými knihami a magnetofónovými páskami. Helena Gondová sa k tomu opäť odmieta vyjadriť.

Obžaloba Františka Novajovského - § 100 /poburovanie, ods. pokus o poburovanie/, a § 178 /marenie dozoru nad cirkvami a náboženskými spoločnosťami/.

Obvinenie - detto ako u Heleny Gondovej. Odpoveď Františka Novajovského predseda senátu povolil jemu samému diktovať do zápisnice. František v odpovedi hovoril asi toľko, že proces je dôsledkom intrig voči jeho osobe po odmietnutí spolupráce s STB, ktorú mu príslušníci STB navrhli. Zapadá to do rámca diskriminácie cirkvi a veriacich v ČSSR.

Na otázku prokurátora, aký pocit u neho vyvolalo niekoľkonásobné neprijatie na CMBF v Bratislave /predseda senátu doplnil "pocit krivdy"/ František odpovedá, že nakoľko zo 60 až 80 uchádzačov bolo v tých rokoch prijatých len 25 alebo 30, počítal sa jednoduchého medzi tých, ktorí sa tam nedostali. Neprijatie nebolo ani raz zdôvodnené.

Otázka prokurátora: "Mienite sa aj naďalej intenzívne venovať náboženskej činnosti?"

Odpoveď znie: "Nerozumiem otázku".

Predseda senátu JUDr. Jurkovič: "Aby si nemyslel, že je v tom niečo subjektívne, zľahčíme mu to". Otázka znie, že ak by sa mohol späť hlásiť na CMBF, či by to urobil.

František odpovedá, že áno, a že sa nevzdáva náboženskej činnosti. Ohľadom spoznania pani Gondovej František vypovedá, že raz bol zháňať pre priateľa diaľnicu a iný stavebný materiál v Stavebnom podniku nákladným autom, nezohnal ho však, vtedy ho tam ale požiadala pani Gondová, aby jej odviezol balík sklenej vaty. On jej vyhovel, potom ju videl niekoľkokrát v kostole. Ohľadom literatúry vypovedá, že ju dostával v balíkoch a listoch, na ktorých boli i neboli spätočné adresy.

Na otázku prokurátora, či nepátral po odosielateľoch František odpovedá, že odosielateľov hľadal, ale ich na udaných adresách nenašiel.

František protestuje proti formulácii "vykonávanie duchovenskej činnosti". Odpovedá, že podľa cirkevných zákonov túto činnosť môžu vykonávať len ľudia so splnomocnením - a túto právomoc si nikto nemôže prisvojovať. On sa zapájal aktívne do života viery ako laik. Proti výrazu "nepriateľstvo proti socialistickému zriadeniu" uviedol, že sa považuje za občana republiky, ktorý poctivo pracuje, o čom svedčí aj posudok jeho zamestnávateľa.

Čo sa týka písomných materiálov, všetky zdelil alebo dostal, ako peručiteľov uvádza menej jedného profesora a jedného kňaza, eba ja mi už mŕtvi. Ďalej uvádza, že nikomu nič nedával, výtlačky mal iba po jednom kuse, časť materiálov ani nečítal. Čo sa týka ministrovania odpovedá, že je to prejav osobnej viery a nie je pravdou, že by sa tento oficiálnou činnosťou pripravoval na činnosť trestní.

Prokurátor poznamenáva, že sa stretával s nábožensky založenými osobami a vykonával "zakázanú náboženskú činnosť".

František odpovedá: "Neviem, s kým som sa stretával, vídaval som ľudí iba v kostole, inú činnosť som nevykonával. Okrem toho rozhovor dvoch veriacich je dovolený. Podobne fanúškovia sa rozprávajú o futbale. Ďalej hovorí, že prehliadka jeho bytu je protiprávna, ako aj iné úkony, ktoré previedlo STB. Ako sa František dozvedel, prehliadka bola vykonaná na základe akéhosi "dôverného oznámenia". Udanie bolo neopodstatnené.

Otázka prokurátora: "Vysvetlite mi množstvo papiera, liehu, orezáva-

sieho stroja a iných technických pomôcok!"

František odpovedá po pomoci svojho advokáta: "11 balov kanc. papiera a 200 ks rýchloviazáčov som mal pre Vl. Štigulinského /svedok/, pred zatknutím som mu to ešte neodovzdal, bola to podpíková záležitosť. Lieh mám na podkurovanie a do benzínu proti zamrzaniu." František viackrát musel podotknúť, že "orezávací stroj" je fotorezáka. Pripúšťa, že malá časť literatúry obsahovala výrazy v rámci "iného svetozázoru ako marxistického".

Prokurátor nadiktoval Františkovi formuláciu ako "výraz nezlučiteľný s marxistickým svetozázorom", predseda ho opravil a uviedol Františkovi formuláciu.

Predseda senátu JUDr. Jurkovič chcel, aby mu František odovzdal po prečítaní svoju reč, on to však odmietol s tým, že su to jeho poznámky.

Na otázku prokurátora, či mu niekto pri pohovoroch na ChBF pomáhal, odpovedal František záporne, ale pri druhých prijímacích skúškach prišli za ním dvaja muži, ktorí sa preukázali preukazmi ŠTB a mali na neho požiadavky spolupráce, čo on odmietol.

Celá zápisnica súdu sa vyhotovovala iba v jednom exemplári. Po oboznámení sa s "dôkazovými materiálom" František obžaloby sa prvý deň sudneho pojednávania skončil.

Správa MAS. 4/1982

Dňa 24. septembra t.r. bola vykonaná domová prehliadka v byte zatknutej Heleny Gondovej. Prehliadka bola vykonaná s odôvodnením, že obžalovaná odmieta vo vyšetrovacej väzbe vypovedať. Trvala od 13.00 hod. do 23.00 hod. a bolo odebratých 646 položiek. Prehliadku viedol mpor. Kysucký, svedok za ObNV bola JUDr. Wágnerová. V súvislosti so zatknutými H. Gondovou a F. Novajovským bolo vypečúvaných do 100 osôb. Väčšina z týchto vypočúvaní trvá 5-7 hodín. Každý, kto bol vypočúvaný, mal by vo svojom svedomí sa cítiť zaviazaný informovať o priebehu vypočúvania svoje okolie - a to aj vtedy, keď zo slabosti alebo únavy podpísal, že nebude o vypočúvaní nikoho informovať, resp. keď zbytočne veľa hovoril.

MAS /1/1983/

LIST Z VÄZENIA

/František Novajovský/

18.9.1982

Čo sa mňa týka - mám sa dobre, veď som v spojení s Pánom a Jeho Nepoškvrnenou Matičkou, všetko sa ľahšie znáša. Mám možnosť spoznať aj toto doteraz neznáme prostredie. Cítim stále pomoc Božiu a tú vyprosujem a prajem aj vám a všetkým blízkym. Viem, že je to aj pre Vás ťažký kríž, ale vieme dobre, že žiadne utrpenie na tejto zemi nie je bez účinku. Máme pevnú nádej, ba dokonca istotu v našej viere. Ako aj sv. Pavol vraví - ak Kristus nevstal, márne je naša viera, ale ak vstal, tak všetko má zmysel. Teda aj prípadné utrpenia či suženia, nepohodlie. Tak Vás teda aj ja prosím, aby ste neboli sklúčení a smutní, a nehanbili sa za mňa, vážha v Pánovi...

Viem, že bez ťažkostí nie je žiadny život, niekto ich mal pre vlastnú hlúposť, iný pre hlúposť alebo zlomyseľnosť iného - každému ich život prináša v takej či onakej miere, ale je na človeku, aby sa vedel so všetkým vysporiadať. Ale človek sám na všetko by nestačil, hoci má veľké schopnosti - potrebuje pomoc. A tú pomoc dostáva každý, ak ju chce prijať a čestne priznať svoju obmedzenosť. A pomoc Božia prichádza vždy v pravý čas, i keď sa niekedy zdá, že mešká. Pán nás nikdy nenechá kúšať nad naše sily, vždy podáva pomocnú ruku a vo všetkom jedine On má prehľad a vie správne posúdiť všetko.

25. I. 1983

Justičný palác, 8.45 hod.

Na chodbe pred dverami č. 127 je opäť veľké množstvo ľudí. Oproti včerajšku sa však čosi zmenilo. Pred súdnou sieňou stojí dvojica uniformovaných príslušníkov VB. Je tu cítiť aj isté napätie. Opäť sú tu "študenti", ale iní ako včera, zrejme nastúpila druhá zmena. Veriaci /najmä mládež/ neustále kontrolujú ich pohyb a navzájom sa o nich informujú. Chartistky s francúzskym novinárom tu dnes nevidno. Ktośi vyslovuje obavu, či ich po včerajšku nezadržali. 9.05 hod. Privádzajú Helenu s Františkom. Hneď za nimi idú tentoraz "študenti". Jeden z mladých veriacich sa zaradil medzi nich, ale príslušníci VB ho neúprosne oddeľujú a vytláčajú späť do chodby. Pre všetkých je jasné, aké "verejné pojednávanie sa tu odohráva. Tesný zhluk ľudí sa ešte pohne v nádeji, že predsa len sa aspoň niektorému podarí vtisnúť dovnútra. Zbytočne.

/Záznam/

"Prosím vás, ako to, že keď je pojednávanie verejné, sa nikto nemôže dostať dnu?"

VB: "Máme to nariadené, nebudeme tu s vami diskutovať."

Starší pán: "Ja tu zastupujem laický apoštolát. Tu súdia našich ľudí!"

Zo súdnej siene je počuť iba tlmený zvuk písacieho stroja. Medzi prítomnými sa ozve tichý, vzápätí hlasnejší šepot. Všetci sa modlia Ruženec. Jeden z VB sa nervozne usmieva.

"Zdravas Mária, milostí plná, Pán s Tebou, požehnaná si medzi ženami a požehnaný je plod života Tvojho-Ježiš, ktorý pre nás ťažký kríž niesol..."

Očakávanie. Všetci čakajú - veď sú už všade a na všetko čakať navyknutí. Chodbou sa ozýva iba šepot modlitby a klepot čižmičiek uradníčok, bez zdania účasti alebo náhlosti sa preplietajúcich cez dav. Času je tu dosť. Tak ako vo väzení. Štyri kroky k oknu, štyri ku dverám. A späť. Jeden deň, druhý, tretí..., či minúta za minútou státa. Tam vo vnútri stojí pred senátom Helena s Františkom. Oni čakali na tento deň takmer pol roka.

"... Svätá Mária, Matka Božia, pros za nás hriešnych, teraz i v hodine smrti našej..."

VB II: "Ticho, lebo vás odtiaľto vykážem pre rušenie pojednávania!"

"Zdravas Mária, milostí plná, Pán s Tebou, požehnaná si medzi ženami a požehnaný je plod života Tvojho-Ježiš..."

VB II: "Urobte tu nejaký priechod!"

VB I: "Keď poviem olaským cigánom, tak priechod urobia, nehanbíte sa? Dvaja ľudia tadiaľto neprejdú! Olaskí cigáni to skôr pochopia ako vy, tí nebudu rušiť pojednávanie, keď im poviem!"

"... ktorý pre nás ťažký kríž niesol, svätá Mária, Matka Božia, pros za nás hriešnych, teraz i v hodine smrti našej. Amen..."

Jeden z veriacich sa prežehnáva veľkým krížom. VB II, ktorá sa doteraz nervozne usmievala, sa odrazu schytí a odchádza preč.

"Zdravas Mária..."

Zriadenec /zo dver/: "Svedok Ján Hlinický!"

Justičný palác, 10.30 hod.

Prichádzajú Chartistky aj s francúzskym novinárom. Už sa nepokúšajú dostať dnu. Zástup veriacich ale napriek vedomiu, že situácia sa tu nezmení, sa dožaduje svojho práva. Podľa nejasných výrokov a výhovoriek orgánov je zrejmé, že automaticky ráтали s úspechom direktívnej formy odbitia žiadateľa poukázaním na nepodložený "objektívny" dôvod, ako sa to na našich úradoch vo veľkom praktizuje. Na tomto mieste, pred súdnou sieňou č. 127, v ktorej sudia Gondová a Novajovského, však tento manéver dostáva vážne trhliny a v celej nahote odкрýva jasný zámer justičných orgánov. A hneď sa ukazuje tvár ľudskej malosti: ak sú argumenty u konca - preč so zodpovednosťou: "Obráťte sa prosím vyššie! Ja konám len svoje príkazy". Tak isto tu sa VB odvoláva na prokurátora. Z prítomných sa hneď formuje asi pätnásťčlenná skupina a vydáva sa na cestu za svojím právom. Ako asi pochodia?

/Záznam/

Deputácia na krajskej prokuratúre

Sekretárka: Prosím, čo sa prajete?"

Verejnosť /ďalej V/: "Máme sťažnosť. Prosili by sme si hovoriť s predsedom mestského súdu.

Sekretárka: "On tu momentálne nie je. Je na generalnej prokuratúre. A v akej veci vás poslali za ním?"

V: "Máme sťažnosť."

S: "Vy máte sťažnosť?"

V: "Áno".

S: "A v akej veci? Trestnej, alebo..."

V: "Je tu verejný proces a vylúčili z neho verejnosť, prakticky nikoho tam z verejnosti nepustili."

S: "A kto to pojednáva?"

V: "JUDr. Jurkovič".

S: "Ale to je obvodný súd Bratislava jedna, tak musíte ísť na mestský súd, predsedovi mestského súdu..., mestský súd je ich nadriadený, to je dr. Račko na prízemí, on je predseda mestského súdu, lebo obvodný súd Bratislava jedna patrí pod jeho právomoc. Keď prídete na vrátnicu, tuná doprava tie sklenené dvere, tam má sekretariát, neviem presne aké je to číslo..."

V: "Ďakujem pekne."

/záznam/

I dr. Račko /medzi dverami/:

Sekretárka: "... no keď je vylúčená verejnosť, tak..."

Verejnosť: "Ale nie oficiálne... A my chceme vedieť dôvody. Verejnosť je pripustená, ale z nás tam nepustili nikoho. Neboli udané žiadne dôvody..."

"A nepovedali, práčo. Že iba "študentov".

S: "Tak on to nemusí zdôvodniť..."

V: "Musí to zdôvodniť!"

"Ale keď je to oficiálny verejný súd, tak prepáčte..."

S: "Áno, samozrejme, ale ak vylúčil verejnosť..."

V: "Nevylúčil! Žandári nás nepustili a predseda to predsa musí vysvetliť."

S: "Pojednávajú je verejné, pokiaľ teda..."

V: "... pokiaľ určité dôvody nie sú, ktoré bránia účasti verejnosti, a neboli."

"My si sťažujeme!"

"A okrem toho nevylúčil verejnosť!"

"Pustili len niektorých, ktorých si tam oni vybrali!"

S: "Ale je tam plná sieň...!"

V: "Nie je plná, ešte sú tam miesta..."

"Oni mali ľudí normálne rozdelených - vy áno, a tamí nie!"

"Áno, eštebákovi!"

"To predsa nie je verejnosť, to je organizovaná "verejnosť". To predsa nie je možné takého nepravdivého pokusu vylúčiť verejnosť..."

S: "Je to v právomoci predsedu senátu."

V: "Ale my by sme radi vedieť, z akého dôvodu, a radi by sme s ním hovorili."

S: "A s predsedom?"

V: "Máme na to právo..?"

S: "Máte na to právo. Tak počkajte."

V: "Ďakujeme, počkáme..."

"Dali sme si požiadavku, ale žandári povedali, že oni nie sú kompetentní to ohlásiť."

"Ešte sú tam dokonca prázdne stoličky..."

"Keď verejnosť vylúčená bola, tak chceli by sme vedieť, aký je to paragraf, my sme totiž presvedčení, že taký paragraf nie je, nám proste nikto vylúčenie verejnosti neoznámil..."

S: "Predseda senátu si riadi to pojednávanie, nikto..."

V: "Ale tam polícia nepustila ľudí, nie predseda senátu...!"

S: "Ne tak predseda senátu dul ale príkaz..."

V: "On to riadi, lenže tá verejnosť je len organizovaná, tam nie je žiadny normálny človek, to sú ľudia, ktorých si VB vyberalo, to sme videli."

S: "Ale to asi nie..."

V: "My sme tam boli prosím vpredu, my sme to videli."

S: "Asi to bolo plné!"

V: "No to je pravda, ale dve stoličky tam boli prázdne. Aspoň tých dvoch alebo troch, oni sa posunú - tí ľudia... Chceme to vidieť viacerí a máme na to príčinu."

"Te smeruje k vylúčeniu svedkov z procesov vôbec, to smeruje k porušovaniu zásad trestného konania!"

S: "Vy ste prosím svedkovia?"

V: "Nie, my sme ľudia, ktorých vysluchali kvôli tomuto procesu, a my chceme vedieť, prečo nás vysluchali, prečo by sme nemali vedieť, prečo nás volali na výsluch, ja myslím, že sa nás to všetkých dotýka. To predseda nie je spravodlivý! A že ja mám vynechávať zo zamestnania, pretože ma volajú, raz pre to, raz pre tamto, a nielen mňa, ale aj moje deti, uznajte, že sa musím predsa informovať, čo to vlastne je, prečo nás volali.."

S: "A vy neviete vôbec, čo to teda je..?"

V: "Áno. Za náboženstvo. Chceme vedieť, čo v tom náboženstve je vadné. Je to predseda proti všetkým právnym predpisom, proti zákonu, ktorý existuje - zatiaľ. Uznávame všetci, že je to tak..."

S: "Sťažnosť si teda môžete podať."

V: "Je tu tiež jeden pán z Katolíckej akcie z Francúzska, a tiež ho nepustili k procesu..."

S: "Odkiaľ???"

V: "Z Francúzska..."

S: "On kvôli tomu prišiel???"

V: "Áno, kvôli tomu prišiel, a nechceli ho tam pustiť."

S: "A on bol volaný???"

V: "Ale on je predseda zástupca celosvetového hnutia!"

S: "Prosím, zatvorte tam dvere. Počkajte vonku!"

V: "Ďakujeme, počkáme."

S: "Predsedu nemôžem vyrušovať, on sa chystá na poradu, ja mu nemôžem rozkazať..."

PRÍCHÁDZA PREDSEDA MESTSKÉHO SÚDU JUDr. RAČKO

Dr. Račko: "Tu sa nepojednáva, som vám povedal, že keď niečo máte, že keď máte sťažnosť, PÍŠOMNÚ, máme na to kompetentných pracovníkov. Ja to prešetrím, vaše podanie a PÍŠOMNE vám, vášnivo, všetko odpoviem."

V: "Ale ja by som chcela vedieť, na aký zákon sa vlastne máme odvolať..."

Dr. Račko: "Ona bude vedieť, súdruška, ktorá prijme žiadosť. Súdruška Maurerová, ale nie všetci, jedna nech si tam podá sťažnosť...:"

V: "Prosím vás, tu je ten pán, čo prišiel z Francúzska za Katolícku akciu..."

Dr. Račko: "Ja nemám čo jednať s Katolíckou akciou, choďte vy, keď chcete, tam je súdruška Maurerová..."

V: "Te je sťažnosť všetkých!"

- Dr. Račko: "Tak si dajte všetci, pre mňa, ale nemáme toľko času, aby sme od každého..., ale vy ste zrejme prišli prvá, tak prosím, nech sa páči, alebo si skoncipujete akú chcete sťažnosť, písomne, kolektívne, a podajte ju mne k ruke."
- V: "Prosím vás, a tá súdružka nemôže umožniť vstup do tej miestnosti?"
- Dr. Račko: "Nie, nikto tam nemôže umožniť vstup, len ten predseda senátu, ktorý to vedie."
- V: "Nikto iný?"
- Dr. Račko: "Nikto. On je jediný zodpovedný za všetko."
- V: "S predsedom senátu sa nedá jednat?"
- V: "A v prestávke? Pretože tam je prestávka."
- Dr. Račko: "On si zodpovedá za priebeh pojednávania. Už som vám raz povedal. Ak robí niečo nezákonné, prešetříme, a dáme vám vedieť."
- V: "A vyšší orgán nemá právo do toho zasiahnuť?"
- Dr. Račko: "Však ja som vyšší orgán!"
- V: "Veď práve preto... Je to tak nepružné..!"
- Dr. Račko: "Podľa zákona predsedovi senátu nesmie nikto zasahovať do konania priebehu pojednávania, NI TO, ani podľa žiadneho medzinárodného zákona, podľa najvyššieho zákona, viete, podľa ústavy on je tam nezávislý."
- V: "Ale nejaké dôvody, aby vylučil verejnosť..."
- Dr. Račko: "No ja nebudem s vami diskutovať o tom, či mal alebo nemal, dajte si sťažnosť, to musíme preveriť. Zbytočne budeme diskutovať!"
- V: "Ale to už bude prešlý proces.."
- Dr. Račko: "Tak prešlý proces."
- V: "To znamená, že proces bez svedkov."
- Dr. Račko: "Ale ako, veď tam sedí kopa ľudí!"
- V: "Organizovaných."
- Dr. Račko: "Tak kopa ľudí tam sedí!"
- V: "Ktorých tam vyberali..."
- Dr. Račko: "To už ja neviem, prosím vás pekne, ja som sa prvýkrát dozvedel od vás, že tam nejaký taký proces beží, podajte si sťažnosť, ja to môžem prešetriť a viac nemôžem nič robiť vč. vašom záujme..."
- V: "Ale oni ho vyhodili!"
- Dr. Račko: "Ja musím s vami končiť, ak máte nejakú sťažnosť, prednesť ju, ja ju preverím, prešetím, či už kolektívnu, alebo nameno, dám vám oznámenie. Ďalej nemôžem nič robiť. A nikto nemôže predsedu senátu tam do toho... Ani keby hocikto prišiel."
- V: "Ale mal by to oznámiť. To je tak akosi slušné jednanie s verejnosťou. Aj my sme ľudia."
- Dr. Račko: "Ak niečo také, ja preverím, prešetím, ak skutočne porušil svoju disciplínu, tak zjednám nápravu."

V: "Ale neúčast verejnosti je jedným z dôvodov neplatnosti pojednávania..."

Dr. Račko: "Ale nie, neučte nás právo, dolre! Dajte si sťažnosť, ak máte niečo na nás, nemôžem prípad riešiť tuhá na chodbe. Lebo ja vám nepomôžem, ani ja nemám právo, a nikto na svete nemôže zasahovať sudcovi do priebehu pojednávania. I vo Francii, i v Anglii, alebo všade na svete nikto nemôže..."

V: "Ale tu sa porušil zákon..!"

/Záznam/

Justičný palác, pred sudnou sieňou 17, 11.30 hod.

Práve prišlý pán: "Je tu verejné pojednávanie?"

VB I.: "Miestnosť je plná".

Verejnosť: "Všetci sú tam členovia ŠTB. My sme priatelia obžalovaných.

Práve prišlý pán: "Čože? Ale však, hlas ľudu, hlas Boží, nie"?!

V: "To iste!"

Práve prišlý pán: "Je verejné, alebo nie je verejné, chcem počuť!"

VB II.: "Opýtajte sa predsedu senátu, na čom nevykrikujete!"

V: "Predseda mestského sadu vravel, že neviete, či bola verejnosť vylúčená. To ale nie je spravodlivé, "študenti" môžu, a my nie?! Prečo tam máte všetkých tých študentov?"

VB I.: "To musím povedať všetkým? Čo som farar, alebočo?"

V: "Našich ľudí tam môže nie nosiť na prstoch..."

VB II.: "A vy ste tiež študent, pýtam sa! Tento pán tiež študent?"

V: "Prečo nie? Ja som tiež zainteresovaná, a chcem vedieť, prečo ma predvolávali, prečo ma vyslúchajú! A prečo týchto ľudí súdia..."

VB II.: "To sa spýtajte tých, čo vás vyslúchajú, ja s vami nebudem debatovať.

V: "Keby aspoň jedného, alebo dvoch priateľov..."

VB I.: "No, keď vás takto počúvam, tak v á s dnu nepustím."

V: "Prečo?"

VB I.: "Lebo tam budete rušiť verejný poriadok!"

V: "Tak môžete mať, ja tam budem celkom ticho..! /smiech/
Neveríte mi?"

"On je taký tichý chlapec.." /smiech/

VB I.: "Nerušte tu verejný poriadok!"

V: "My nič nerušíme."

VB I.: "Ale doby nie! Veď ste tu tleskali ako v divadle!"

V: "Rušíš iba tí, čo sú vo vnútri, a nie na chodbe."

"Na tom divadle sa najviac podieľate vy, lebo si púšťate dovnútra svojich hercov!"

VB II.: "Prosím vás, tie poznámky si nechajte pre seba!! Akých hercov?!"

V: "Pustite predsa nás!"

VB II.: "Prečo by som vás mal púšťať?"

V: "Lebo sme verejnosc! Veď vám to tá pani povedala."

VB I.: "A vo vnútri nie je verejnosc??"

V: "Nie! To je vaša "verejnosc".

VB I.: "Keď je v miestnosti tridsať ľudí, je plná!"

VB II.: "Keď tu budete provokovať, tak vás osobne vyvediem von, áno?!!". Nemám dosť toho, že sa tu s vami musím otravovať?!!

VB II.: "Odstúpte od tých dverí, prosím!! Odstúpte tam ďalej, úplne do chodby!"

VB I.: "Iam vo vnútri nie sú miesta."

V: "My nemusíme sedieť. My aj postojíme."

VB II.: "Stáť môžete aj tu!"

V: "Ale my chceme stáť tam vo vnútri. Keď môžeme stáť na maso, môžeme stáť aj tam."

VB IX.: "A čo tu vôbec hľadáte, keď je pracovná doba?!"

V.: "Ja mám päťdesiatdeväť rokov a som v dôchodku."

VB IX.: "A predtým ste robila? Plnila ste si v zamestnaní svoje povinnosti?!!!"

V.: "Áno, robila som."

VB II.: "Tak aj ja si plním svoje povinnosti, tak mi do toho nekafríte láskavo, áno???"

V: "Ja som nič nehovorila.."

VB I.: "Nerušte pojednávajúce!"

Pojednávacie kolo končí, vyvádza ju Helenu s Františkom. Chodbou sa strhne burlivý potlesk.
/Výkriky príslušníkov VB - zanikajú v potlesku./

VB I.: "Pojednávajúce pokračuje v inej miestnosti!"

Nikto mu neverí.

Delegácia verejnosti u súdručky Maurerovej /viď dr. Račko/

Maurerová: "Västci?"

V: "Áno."

"Prišli sme si podať sťažnosť z vylúčenia verejnosti na súdnom pojednávaní, na čísle 127.."

Maurerová: "Teraz?"

V: "Áno, teraz je pojednávanie... My sme verejnoscť. Tam totiž žiadna verejnoscť nebola pripustená. Okrem rodiny."

Maurerová: "Aké konanie?"

V: "Trestné. Tam je trestné konanie Heleny Gondovej a Františka Novajovského."

Maurerová: "Podľa akého paragrafu?"

V: "Stosedemdesiatosem."

"Marenie dozoru. To by sme chceli vidieť."

M: "Marenie dozoru nad cirkvou?"

V: "Áno."

"A ešte by sme k tomu mali, že je tu tento pán z Francúzska, ktorý sa na to prišiel pozrieť v rámci nejakej medzinárodnej organizácie a nenútili ho dnu."

M: "Ale je cudzí štátny príslušník!"

V: "Pustili len ľudí, ktorých odpúťlo VD. To znamená, že keď tam šiel niekto iný, tak "vy nie". To znamená, že tamtych pozvali, a to je organizovaná "verejnoscť". My by sme radi normálnu verejnoscť, aby sme videli, veľa vlastne súdno kresťanov."

M: "No, sťažnosť je možno podať písomne, a je možno podať aj ústne do zápisnice. Vy chcete..., ale okamžite o nej nebude rozhodnuté. To pojednávanie je nakoľko nariadené?"

V: "My to prave že nevieme, a by sme radi aj ísť na to pojednávanie, také nevieme, či je to vôbec možné, aby nás tam pripustili."

M: "Dovtedy nebude žiadosť prešetrená.."

V: "Ale napriek tomu my by sme tu žiadosť predsa dali, aby sa náhodou neopakovali takéto procesy, že jed oducho bude porušený zákon v tom, že nebude pripustená verejnoscť, hoci to nie je proces bez pripustenia verejnosti."

M: "Ako viete, že nebola vylúčená verejnoscť?"

V: "Lebo to nebolo oznámené."

M: "To rozhodne senát v tom konaní."

V: "Bol tam súdruh predseda mestského sudu, a povedal, že miestnoscť je plná, nehovoril, že je vylúčená verejnoscť. Šiel tam osobne, čiže bol by určite povedal "bola tam verejnoscť vylúčená". Je by sme sa museli uspokojiť, ale proces by musel byť zapísaný ako "a vylúčením verejnosti." Ja si myslím, že toto konanie nijako nezodpovedá právnym normám."

M: "Z určitých dôvodov môže byť verejnoscť vylúčená..!"

V: "Žiadne dôvody tam nie sú."

- M: "Kde nie sú dôvody?"
- V: "Tie dôvody, ktoré sú uvedené v Trestnom zákone."
- M: "Ako viete, že nie sú? Poznáte obsah procesu?"
- V: "Nie, ale predsa vieme, že je veľká účasť verejnosti a nie je napísané "na tomto procese je verejnosť vylúčená"."
- M: "Nie, to súd rozhodne a naprotikoluje do zápisnice, že pojednávanie sa koná neverejne..."
- V: "Ale to by nám sudruh predseda predsa bol povedal..."
- M: "No iste by vám to povedal! Ale zrejme keď hovorí, že je plná miestnosť, tak možno pripustiť len toľko ľudí, koľkí sa zmestia."
- V: "Ale on povedal, že vraj existuje nejaký paragraf, podľa ktorého tam smie byť len organizovaná verejnosť, lebo toto bola verejnosť organizovaná, nebol tam nikto z normálnych ľudí. Prísľuční VB si tam ľudí odpočítavali."

Ozval sa Francúz.

- M: "Žiaľ, nerozumiem po francúzsky..."
- V: "Ja vám to preložím. Žiada nejaké vysvetlenie na túto vec, že sa tam nemôže dostať. On sa chce rozprávať s predsedom senátu. Keď tam chcel vstúpiť, tak ho vyhodili, a nikto mu nič nepovedal."
- M: "Podľa našich zákonov každé pojednávanie je verejné. Neverejné je len také, kde senát rozhodne o vylúčení verejnosti."
- V: "Vy ste povedali, že každé je verejné, tak aj toto je verejné!"
- M: "Každé pojednávanie je verejné. Verejnosť je vylúčená len z dôvodov v zákone uvedených. Môže to byť ohrozenie mravnosti..."
- V: "Ale oni nám povedali, že..."
- M: "Ja vám to hovorím, počúte toho pána, vysvetlite mu to. On sa obrátil a žiada vysvetlenie ako cudzí štátny občan a ja vám hovorím, že čo hovorí naše československé trestné právo!"
- V: "Ale potom mu musíme vysvetliť, že sudruh predseda tam bol, a nehovoril o vylúčení verejnosti!"
- M: "Ale hovoril o zaplnenej miestnosti!"
- V: "Ale boli tam aj voľné miesta..."
- M: "Ale z dôvodov v zákone uvedených môže byť verejnosť vylúčená. Ja neviem, či na tomto pojednávaní bola verejnosť vylúčená."
- V: "No ale sudruh predseda tam bol, bol by nám to určite oznámil, že je vylúčená verejnosť..."
- "A sudruh predseda nevedel, že je vylúčená verejnosť? My sme tam predsa preto za ním boli. To nepovedal. On povedal - miestnosť je plná. Ale tam je organizovaná verejnosť. On povedal, že existuje paragraf, podľa ktorého..."
- "Pokiaľ ja viem, pojem organizovaná verejnosť u nás neexistuje a prieči sa základným zásadám zákona..."
- M: "Organizovaná verejnosť že u nás neexistuje??? Vy nepoznate ten pojem, organizovaná verejnosť?"

- V: "Myslím si, totiž - ten pojem je protiprávny."
- "Ččcela by som sa opýtať, či ten pán môže s predsedom rozprávať po pojednávaní.."
- M: "No.., za prvé: Ak ten pán ovláda po slovensky alebo sudca po francúzsky. A neviem v akej veci, ale každý sudca má zákaz iu-
formovať o priebehu pojednávania cudzích štátnych príslušníkov.
Na to máme zastupiteľské orgány, ktoré sprostredkovávajú medzi-
štátne styk, diplomatické dohody, takže to už presahuje rámec
súdu a zrejme aj jeho /Francúza/. Ani jeho nepoverila francúzska
vláda, neviem či je novinár alebo k t o , nech ukáže povolenie
od tej organizácie a schválenie svojej vlády, že má právo sa o
tom informovať."
- V: "A potom by mohol ísť priamo za sudcom?"
- M: "No, určite nie, tak isto ja vo Francúzsku, keby som bola čle-
nom neviem akej skupiny, nemôžem ísť za predsedom senátu..."
Musí mať povolenie "svojej vlády a to on nemá."
- V: "My si ale podávame písomnú sťažnosť, sudruh predseda povedal, že tuná u vás môžeme písomnu sťažnosť namísať."
- M: "Tak? Nemôžete tuná písať, tu sa sťažnosti nespisujú..!"
- V: "Ja som sa pýtala, či musím ísť domov, a koncipovať si tam žia-
dost a potom to doniesť, on mi práve že povedal: Nie, choďte
priamo za sudruhom, omievať to u n a p í š e , proste tá sťažnosť
môže byť okamžite podaná. Ja myslím, že budete taká dobrá, že by
ste nám poradili, aspoň tie pár grafy, ktoré by sme si chceli
overiť, vy to viete..."
- M: "Takže mi povedzte vaše meno, či chcete byť všetci sťažovateľ-
mi."
- V: "Nás je tam sto ľudí, sto ľudí i j a k a n a t o..."
- M: "A kto podáva sťažnosť?"
- V: "Ja podávam sťažnosť za všetkých."
- M: "Máte splnomocnenie od ostatných?"
- V: "Môžem sa ísť opýtať, ale keď tam pridete osobne, tak uvidíte,
že je súhlas..."
- M: "Ja to nepôjde teraz o k a m ž i t e vyšetrovať."
- V: "Je isto, ja si myslím, že odtiaľto by sme to mohli postúpiť
trebárs aj na prezidentskú kanceláriu..!"
- M: "Ja viem o tom, ale ja to nemôžem d n a e vybaviť!"
- V: "Sú tu skutočnosti jednoducho protiprávne..."
- M: "Nemôžete to vybavovať c e z n á s e ..!"
- V: "Ja by som si prosila, keby sme tuná spísali tú sťažnosť."
- M: "Ako sa voláte?"
- V: "Gregorová Ivana. Ja som si totiž zobrala dovolenku, aby som sa
mohla zúčastniť tohto procesu..."
- M: "A vy ďalší ako sa voláte..?"
- Ivana: "Kto?"

M: "Ne ten pán, no všetci keď ste tu ako sťažovatelia, tak všetci musíte uviesť svoje meno." Ivana Gregorová, ďalej..?"

Ivana: "Hádam to môže byť iba na mňa..."

M: "Tak p o t o m počkajte vonku láskavo!! Alebo chcete jednať všetci, alebo..!"

Ivana: "Ja som ich volala ako svedkov, myslím, že mám na to právo!"

M: "Nemáte právo..! Do miestnosti vjde neviem koľko ľudí, a... alebo ste všetci sťažovatelia, alebo ste jedna sťažovateľka. To nás takto za slovíčka nechytajte."

Ivana: "Mám vám všetkých ľudí popísať? Tak to vám som ich všetkých dovediem."

M: "Nech sa páči, popíšte si ich a príďte potom. Keď budete mať meno a adresy všetkých. A j a d r e s y..!"

Ivana: "A čo keby som to formulovala na seba, a dala tam sťažnosť všetkých tých ľudí, ktorí tam boli..?"

M: "Nemožno. V š e t c i musia byť uvedení, keď chcú byť sťažovatelia. Keď chcete, spíšem s vami sťažnosť, keď si u v e d i e t e v š e t c i m e n o a j a d r e s y !! Keď si to r o z m y s l í t e, príďte! Nech sa páči!"

Pred súdnou sieňou č. 17, 13.30 hod.

Pe niekoľkých pokusoch odložiť verejnosť alebo ju zastrašiť nastáva určité "primerie". V pozornosti sú svedkovia, ktorých jedného po druhom predvolávajú do siene. Prichádzajú sem ľudia, ktorí sa včera dozvedeli o procese zo správ viedenskej televízie. Mnohí rozoberajú otázku, či bude rozsudok vyhlásený ešte dnes, alebo nie. Väčšina je tu už akoby doma. Najmä tí, ktorí si už druhýkrát akoby prišli sadnúť na lavicu obžalovaných spolu s Helenou a Františkom. Je to zaujímavé alebo viac menej zákonité, že sú to takí, akých si v bežnom živote v ich nenápadnosti sotva všimnete. Proste - sú tu, tu je ich miesto. Akoby inde v túto chvíľu ani nemohli byť/ "... bol som v žalári a navštívili ste ma" LT, 25.26/. Pri pohľade na Helenin uslov a Františkov tichý pokoj človek so svojimi pocitmi zroznučítie. Neuveriaci ich príliš povzbudujú, a Helena s Františkom svojou vierou - povzbudzujú ich.

/záznam/

Výpovede niektorých svedkov, tak ako ich oni sami podávajú:

Svedkyňa

"Tak sa ma pýtal, či som čítala nejakej náboženskej literatúru, spýtala som sa teda na to ja, že podľa toho, čo tým myslí. Napýtal sa, že či u Helenky. Foto: tu upresnil, tak som povedala, že nie. Potom sa ma pýtal, na čo som ku nej chodievala, povedala som, že sa spolu učíme. "Potom chceli vedieť meno osôb, čo som spomínala na vylučku. Hovorím, že som nikoho nespomínala, tak mi

pripomenuli dievčatá z privátu, povedala som, že samozrejme, veď sme boli spolubyvajúce. Potom sa pýtali, či sme u Helensky čítali nejakú náboženskú literatúru, alebo či nás viedla nejaký seminár. To by bolo hádam všetko..., ešte zo z čítania sa ma pýtali, či viem, o čo ide, tak som povedala, že nie, a že som veľmi prekvapená, že ma vôbec zavolali /obhajca to zhorotkoľoval/. Potom sa ešte ich dvoch pýtali, či majú nejaké otázky, nemali. Pýtali sa ma ešte, či som na výsluchoch hovorila pravdu. Povedala som, že áno, a potom som in ešte povedala, že na výsluchoch viac rýpli do mojích súkromných vecí, ako do Helensky, takže neviem, prečo. Aj to dali do zápisnice. To bolo asi tak všetko..."

Helena s Františkom vstúpili zo sály na schodisko. Chodba sa opäť strhne potlesk/

Svedkyňa Sládkovičová:

Keď sa ma prokurátor pýtal, prečo som odvolala výpoveď, povedala som, že som bola vyčerpaná a že musím spať, že aj on by bol po jedenástich hodinách nespáním celkom vyčerpaný. Ďalej som im povedala, že pri tej poslednej nedali dať Helenu prítomnú nebola, a že si myslím, že tá mala byť prítomná. Nechceli mi počuť, on bol taký "rozlepkavý", tak som... bol som na ňu taká drahobitinka, že ako sme saoznámili..., hovorím - nepamätám si už presne na okolnosti, tri-štyri roky azda, vyzdvihla som jej vlastnosti a museli to tam napísať. Prokurátor ma ňaťahoval kvôli tomu odvolaniu, mal to tam pri sebe. Stále mi hovoril, že advokát tam bol, ja hovorím, že bol, ale ja som nevedela, že sa môžem ísť najesť, to mi nepovedali. Povedali, že mi dajú kávu, ja som to odmietla. Povedala som ďalej, že ja o žiadnej protitísťatnej činnosti neviem. On povedal, že stačí, už bolo dosť reči..."

VB: "Nechceli by ste ísť ďalej od týchto dverí?! Furt tu zavdziate!"

Sládkovičová: Oni tí sudcovia nechcú vlastne nič počuť, chcú to mať za sebou. Človek sa tam musí dožadovať slova..., povedali mi, aby som šla čím skôr do práce... Este som napríklad povedala o jej kvalitatných ľudských vlastnostiach, o jej obetavosti, nezištnosti, že je hotev k problémom druhých, aj ku mne, keď mi dala možnosť sa učiť, že je milosrdnejšia, skôr taký utiahnutejší typ. To tam absolútne nedali, tak potom som im nadiktovala, že to tam musia dať. Treba trochu počuvať, čo oni zapisujú. Ísť si na svojom. A na tom formulovaní tiež. On to celkom dobre formuluje, ale je tak rozklepaný, chudák suca..."

Svedkyňa Šafářová:

"Ja som sedela vovnutri. Požiadala som predsedu senatu, aby som tam mohla sedieť. Pýtali sa ma, či poznám obžalovaného, povedala som, že nepoznám. Povedali mi, aby som sa otočila, či ich naozaj nepoznám, povedala som, že nie. Potom sa spytovali obžalovaných, - nepoznáte túto svedkyňu? - nie, povedali, nepoznáme sa. Potom som ja prikróčila a spýtali sa ma, čo bolo na výsluchu, či si pamätám. - Tak povedzte, čo sa vás pýtali - povedal predseda; odpovedala som, že sa ma najprv pýtali na obžalovaných, na čo som povedala, že ich nepoznám. Potom sa pýtali na mojich známych, povedala som im,

že som si všimla v Blumentáli mladých ľudí, čo spievajú na chore prete, lebo mám rada hudbu a rada spievam. Pýtali sa ma, či som neklamala, a ja som povedala, že nie. To ale nebolo nič, perfektná bola tá Mária... Jedna svedkyňa tam bola strašna. Takto poškodil Helenku, tak to nie je normálne. Helenka je jej birmovná mama. Povedala, že Helenka jej dala niečo napísať, a že to boli náboženské veci, a že Helenka ju nahovárala, aby si urobila cirkevný sobáš, a že tak, že o tom nikto nemusí vedieť, a také veci..., ja som myslela, že tej babe hodím papuču na hlavu."

Svedok Hlinický:

"Keď som bol prvýkrát na výsluchu, tak som povedal, že sme v sboře... A potom už aj na to dával otázky. Pýtali sa preste aj na to, s kým sa stretávam, ja som povedal, že každý má nejakú partiu, každý sa s niekým stretáva... Dá sa povedať, že to bolo od veci, tak som povedal, že to nesúvisí, s tým procesom... Ferko mi dal potom otázku, či som bol celý deň v práci, keď si pre mňa prišli, povedal som, že áno, a že pri výsluchu som bol unavený..."

Stručný popis výsluchu svedkov zo dňa 25. I. 1983, druhého dňa pojednávania:

Všetci sa zhodne vyjadrovali, že ich nepoznajú, alebo iba z vídenia /s výnimkou manželov Štigulínskych, Františkových spolubývajúcich/ zbežne. Nevedeli, že by Helena s Františkom vykonávali nejakú "nedovolenu činnosť", nevideli u nich sa schádzať ľudí, nepočuli u nich iné magnetofonové nahrávky oareu populárnej hudby. Pokiaľ ich poznajú, sú to slušní a poriadni mladí ľudia.

Výpoveď svedkyne /Heleninej birmovnej dcéry/ sa napodiv líšila od výpovedí ostatných svedkov tým, že vyhlásila, že Helena ju navštevuje na cirkevny sobáš s jej terajším manželom, čo však oni neurobili, lebo sú s náboženskou otázkou vysporiadaní.

Svedok Vl. Štigulínsky - Františkov spolubývajuci, ktorému podľa obžaloby mal František odovzdávať "zakázané materiály", tiež vypovedal, že od Františka nemal žiadnu literatúru, všetko, čo poŕtou dešlo, bolo vždy na meno jedného z nich, ale navzájom si nič nedávali. Prekurátor JUDr. Szakál sa začal Štigulínskemu vyhrážať, že proti nemu začne trestné stíhanie pre krivú výpoveď, pretože výpoveď Štigulínskeho na súde sa líšila od jeho výpovede pri vyšetrovaní, o ktorú sa obžaloba opierala.

Štigulínsky uviedol, že výsluchy, ktorým bol podrobený, boli po namáhavej ceste, nemohol sa na nich skoncentrovať, bol unavený a okrem toho podrobený psychickému nátlaku, na základe ktorého pedal nepresnú výpoveď v tom zmysle, že knihy od Františka dostával, čo však nebola pravda.

Na pojednávaní boli vypočutí iba svedkovia obžaloby, ani jeden svedok obhajoby, ba ani žiadosť obhajoby, aby boli prizvaní znalci, sa senátom neakceptovala.

František Novajovský podal námietku pre zaujatosť súdu. Táto námietka bola zaprotokolovaná v zápisnici, napriek tomu však predseda senátu pokračoval v konaní - podľa právnej zásady mal konanie okamžite prerušiť a námietku postúpiť na prešetrenie vyššiemu orgánu.

Po výsluchu svedkov senat pristupil k záverečným rečiam. Bolo to približne o 15.30 hod. Este stále nebolo isté, kedy bude rozsudok vynesený.

Justičný palác, pred sienou číslo 127, 16.00 hod.

Rezali sa svetlá. Na chodbe zostáva okolo tridsať ľudí. Justičný palác stícha. Prítomní väčšinou už mlčia, pohrúžení do modlitby a do čakania. Človeku nevedoľak prichádza na um príbeh ze Starého Zákona o Dávidovi a Goliášovi. Väetci dobre vieme, že Dávid zvíťazil. Aká je viera nás mnohých dnes, pri pohľade na súčasného "Goliáša"? Vie sa len toľko, že oveľa ľahšie je o viere čítať, písať alebo hovoriť ako ju žiť a prežívať. Spomeňme si len na tepiaceho sa Petra! A predsa je našou najväčšou zbraňou. A ako ňou budeme v súčasnosti vyzbrojení, také budú naše víťazstvá, celý náš boj viery. Všeobecne nezáleží na tom, že chrám, v ktorom sa predkladajú modlitby Ježišovi, sa niekedy volá trebárs "Justičný palác".

16.30

Vracajú sa dievčatá z Charty. Doniesli pre ostatných bombóny. Zamrežované okná v maličkom dvore, do ktorého je odtiaľto výhľad. Sa ponerili do šera. Francúz sa luči. Už nemôže dlhšie čakať. Letí mu lietadlo domov, a čas pobytu mu vypršal. Au revoir! Jeho stisk ruky je vreľý a plný úcty.

Justičný palác, 16.45 hod.

VB I.: "Rezidte sa! Rozsudok dnes pravdepodobne nebude.

Verejnosc: "Mohli by sme hovoriť s predsedom senátu a žiadať si výnimku?"

VB II.: "Nemáte tu čo robiť. Tuná potrebujú robiť upratovačky kancelárie, tuná nikto nemá čo robiť. Je po pracovnej dobe.

V.: "A vám toto nariadil predseda pojednávania?"

VB II.: "Ja som dostal svoje príkazy, a to vás nemusí zaujímať."

V.: "A my vám nemusíme veriť..."

VB II.: "Tak vás vyzývam v mene zákona, aby ste okamžite opustili priestor!!"

V.: "My chceme hovoriť s tým predsedom senátu!"

VB II.: "Ja vás v y z ý v a m v m e n e z á k o n a, ináč proti vám budú vznesené ťiernejšie prostriedky!" /vyvedenie/

VB II.: "Tak vy nie ste ochotní, áno?! Ako chcete!"

VB I.: "Vy tam vonnútri nemáte svojho zástupcu?"

V.: "Nemáme. Práve že nie!"

VB II.: "Ale máte!"

V.: "Nie sú tam žiadni ľudia od nás." Tam sú len "študenti". Organizovaní!"

VB II.: "To nie je pravda!"

- V.: "Ale áno. To vám môžem potvrdiť, bolo nám povedané, že sú ako "organizovaná verejnosť."
- VB I.: "Ale sú tam i niektorí svedkovia, to mi nerozprávajte.."
- V.: "Sú tam len rodičia, svedkovia sú tu!"
- VB I.: "Nerobte zo mňa blba, áno?!"
- V.: "Tak ktorí svedkovia sú tam?"
- VB II.: Bola tu ešte taká jedna v takom chrbatom humatow... Tá tam sedí vonnutri a kopa ďalších.
- V.: "My takú žiadnu nepoznáme..."
- VB II.: "Tak počkajte dolu, však pôjdu aj tí rodičia, poznáte ich a môžete sa ich opýtať."
- V.: "Když už jsme byli na celým jednání, nechte nás i na rozsudek.."
- VB I.: Rozsudek dneska nemá byť. Počkajte vám to mám povedať? Alebo ste hotentoti, že mi nerozumiete?? Alebo nie sme Slováci, nevieme sa dohodnúť?!"
- V.: "Nemusíte nás urážať.., my sa chceme informovať.."
- VB I.: Ja som len povedal, či nie sme Slováci a nevieme sa dohodnúť.
- VB II.: "Môžete počkať vonku a môžete sa informovať. Aj právni zástupcovia pôjdu domov, nebudu tu spať."
- V.: "Ak bude rozsudek zajtra, tak vec je jasná, len aby sme to mali potvrdené, že tomu tak skutočne bude."
- VB I.: "Predeš vám hovorím počkajte dolu! To máte to isté, ako keby ste stáli tuhá na chodbe. Akurát že upratú si budú môcť urobiť svoje povinnosti."
- V.: "Iste, to je v poriadku, ale keď my vyjdeme von a oni vyhlásia rozsudek? Totiž my máme právo byť pri rozsudku!"
- VB II.: "Rozsudek nebude!"
- V.: "Ako to vy viete?"
- "Buďte tak dobrý, nech nám niekto zo senátu povie, že rozsudek bude zajtra a my o piatej opustíme priestor."
- VB II.: "Vy o piatej opustíte priestor tak aj tak! Ja som vás upozornil! Dobrovoľne."
- V.: "Vy nás dobrovoľne vybadzujete?"
- VB II.: "Ja nie som kompetentný s vami vyjednávať!"
- V.: "Je tu taká okolnosť, že na rozsudku máme právo byť. Je to priamo v trestnom poriadku."
- VB I.: "Máte právo."
- V.: "Ale kto nám to právo zaručí? Niekto na lampárni?"
- "Áno, keď nás dostanú von, potom oznámia, že bol rozsudek?!"
- "My chceme len toto potvrdenie, že rozsudek bude zajtra, a nie dnes."
- VB II.: "Pozrite sa, nebudeme sa dojednávať, ja som vám povedal, že do sedemnástej hodiny ste povinní opustiť budovu. V opačnom prípade budeme nútení použiť "miernejšie prostriedky"!

V.: "Ale my vás žiadame...!?"

VB II.: "Ja nemusím plniť vaše žiadosti!"

V.: "Môžeme to dať písomne."

VB II.: "Dobre, môžete mi podať sťažnosť."

V.: "Nám ide len o to, že máme právo byť na vynesení rozsudku."

VB II.: "A ja som vám povedal, že máte právo tu byť maximálne do sedemnástej hodiny."

V.: "Môžete nám zaručiť, že nebude vynesný rozsudok?"

VB II.: "Ja vám to zaručiť nemôžem."

V.: "Máme p r á v o byť na rozsudku!!"

VB II.: "Mňa to nezaujíma, o sedemnástej hodine opustíte miestnosť! Celé toto opustíte a vyjdete von!!!"

V.: "Ak máme právo byť pri rozsudku, tak nás nemáte právo vyhnúť!"

VB II.: "Nemám právo??"

V.: "Nie!"

VB II.: "Ja mám svoje zákonné opatrenia, čo mám dodržiavať, to by dobre viete. A keď nie, tak si to môžete preštudovať a potom sa môžete sťažovať."

V.: "Však to aj budeme."

VB II.: "Nech sa páči! Môžete sa sťažovať, koľko chcete. Ja sa riadim čisto p r í k a z m í!"

V.: "Nám je jasné, že vy máte svoje príkazy..."

Dvere na súdnej sieni sa otvárajú, dvaja členovia senátu vychádzajú.

V.: "Títo, čo práve vyšli von povedali, že bude rozsudok."

"Teraz bude rozsudok! Práve to povedali! Chceme hovoriť s predsedom senátu!"

VB II.: "Ja nebudem nikomu robiť poslička. Ja... ja som tu na to, aby sa udržiaval verejný poriadok, ja nie som povinný..."

Ale my máme právo! P r á v o! P R Á V O!!! právo.../?/

VB II.: "Ne, sedemnást nula nula! Ste ochotní opustiť priestor? Ja sa vás p ý t a m, či ste ochotní opustiť priestor!!!

V.: "My chceme byť na rozsudku!"

TICHO. IBA BUCHOI UPRATOVAČKINHO VEDRÁ SA OZÝVA JUSTIČNÝM PALÁCOM. VŠETCI STOJA V OČAKÁVANÍ. VB II. ODCHADZA PRE INŠTRUKCIE ĎALŠIEHO POSTUPU.

17.30 hod.

Pojednávanie je skončené. Helena s Františkom sputaní vychádzajú zo súdnej siene. Jedno dievča z Charty sa rozbieha a dáva obom do rúk kytice karafiátov. Bachari ju odstrčia. Všetci sa dozvedajú, že rozsudok nad obžalovanými bude vyhlásený zajtra, 26. I. 1983
o 14. 00 hod.

Resumé záverečných řečí z konca pojednávania zo dňa 25.1.1983

Prokurátor: V podstate zopakoval obžalobu - poburovanie, ne dovolená duchovenstvá a kazateľská činnosť, laický apoštolát, všetko z nepriateľstva proti socialistickému štátnemu zriadeniu a proti štátu svet, soci. sústavy. Zdôrazňuje vysokú nebezpečnosť tohto konania a navrhuje nepodmienečný trest.

Obhajca: Žiada úplné oslobodenie, pretože body obžaloby sú nepresné a neobjasnené. Nie je vôbec zdôvodnené a definované, čo vlastne tá "ne dovolená činnosť" znamená. Pestoj obžalovaných voči štátu a jeho zriadeniu dokazuje ich pracovná morálka a usporiadaný život. Tvrdenie posudky zamestnávateľov a národných výborov miesta bytiska ka vyvracajú obžalobu z nepriateľstva voči spoločenskému a štátnemu zriadeniu.

/záznam/

Svedkyňa Šafárová, ktorá sa zúčastnila záverečných řečí:

Prokurátor navrhoval nepodmienečný trest, ale na koľko, to nepovedal. Helenka tam mala záruku zo ZV KCH svojho zamestnávateľa, v ktorej sa podnik za ňu zaručuje a uvádza, že keď ju už majú potrestať, tak iba podmienene. Túto záruku prokurátor navrhol zamietnuť, lebo že vraj tam neboli žiadne konkrétne body, podľa ktorých chcel v podniku na Helenku "výchovne pôsobiť".

Beja sa, že sa to dostane do západnej televízie, alebo tak akosi. Obhajca navrhol jedného aj druhého prepustiť, pretože obidva body obžaloby odpadajú.

Obidvaja obžalovaní prehlásili, že sú veriaci kresťania a ako takí sa budú zapájať do budovania našej vlasti, že nie sú si vedomí, že by robili nejakú protištátnu činnosť, a že sa necítia byť vinnými."

18.00

Je večer. Iba svetlo pouličných lúčov a veľká hviezda na Justičnom paláci hľadi do tmy. Možno /bez ohľadu na svojich pánov/ ohlasuje tak ako tá pred dvatisíc rokmi nad Betlehemom, že Ježiš je tu. Je neustále, denne-denne sa rodí a trpí v jasliach a krížoch ľudských srdc v boji za ich spásu.

Dnešný boj sa skončil. Rozišli sa účastné i číhajúce tváre. Aj babička s paličkou krivkajúc odchádza. Čo nám asi povie ona? Babička! Už domov?

Babička: Áno. Aj vy? Ďakujeme, že ste to tak vydržali. Ste už mladí, však?

Pozrieme na seba a zahanbíme sa: "my sme predsa mladí, babička... Ale čo vy...!"

Babička: "Musíme. Aj my, aj vy. Musíme ukázať, že sme kresťania. A že sme jeden za druhého. S Pánom Bohom..."

S Pánom Bohom, babička!

Odkrývala do hustnajúcej tmy. Spomenuli sme si na slová Janka z Čierneho Balogu: "Musíme byť jednotní!" Vďaka, Janko. Vďaka, babička. Vďaka Tebe, Pane, za nich, a za všetkých. Vďaka ti i za neznámu evanjeličku, ktorá počula správu na Viedni a prišla aj s malým vnukom na proces katolíkov až do neskorého večera.

Vďaka Ti za robotníka zo Slovnaftu, ktorý tu povedal svoje
svedectvo, i za vysokoškolského profesora,

Vďaka Ti, Pane, za našich bratov a sestry v zahraničí,

Vďaka Ti, Pane, za dievča, ktoré kúpilo v bufete pre ostatných
jedlo,

Vďaka Ti za nebojácnych svedkov, Máriu, Rýsku, Vladu i ostatných,

Vďaka Ti za všetky tie prejavy viery, modlitby i za všetky priznania
sa ku Tebe,

Vďaka Ti i za poznácky uradníčok a nadvaky policajtov,

Vďaka Ti, Pane, za jednotu duší, za vieru, nádej a lásku

Vďaka Ti za HELENU a za FRANTIŠKA, za ich príklad,

za to, že nechali všetko a - nasledovali ňu.

Na tretí deň súdneho pojednávania - 20.1.1983 o 14.00 hod. bol
v Justičnom paláci na Záhradníckej ulici č. 10 v Bratislave,
súdna sieň č. 127 nad obžalovanou Helenou GONDVOU a Františkom
NOVAJOVSKÝM vyhlásený rozsudok v mene republiky. Trest znel - dva-
násť mesiacov nepodmienečne. Pred súdnou sieňou ho očakávalo okolo
sedemdesiat ľudí, ktorých ani tentoraz do pojednávacej siene ne-
pustili.

Po vynesení rozsudku, keď bola Helena s Františkom odvádzaná späť
do cely, ozýval sa Justičným palácom opäť búrlivý a dlhotrvajúci
potlesk.

Pred Justičným palácom stáli v pohotovosti pripravené vozy VB.
Keď sa zhromaždená verejnosť rozišla, boli v priľahlých uliciach
niektorí z prítomných verejnou bezpečnosťou legitimovaní a zapí-
saní bez udania dôvodu. Vraj je to bežná kontrola, pretože sa na
okolí vyskytli "bytové krádeže".

Adresované:

Helena GONDOVÁ
František NOVÁJOVSKÝ
a kresťanom Bratislavy

Paríž, 21.1.1983

Milovaní priatelia!

V mene 13 tisíc členov spoločnosti Akcie kresťanov na odstránenie mučenia - represii, ktorá zahŕňa vo Francúzsku pravoslávnych, katolíkov, protestantov, najskôr Vám musím vysloviť našu úplnú jednotu v modlitbe a nádeji.

Naš dopis Vám chce len jednoducho vyjadriť, že ako Vy, aj my veríme, že ľudia sú jedného dna schopní žiť z lasky a že nádej môže ešte niečo zmeniť v ľudských vzťahoch.

Nech je politický režim alebo ideológia akákoľvek, pre rozvinutie a šťastie ľudí táto spoločnosť musí dovoliť organizovať stretnutie medzi Bohom a ľuďmi. K tomu je potrebné dovoliť veriacim žiť ich náboženskú vieru. Je potrebné tiež umožniť prenášať ich náboženské nádeje na ich deti a na ich blízky. Treba im dovoliť prehľbovať toto náboženské poslanie. Všetkým ľuďom treba umožniť, prípadne dať príležitosť stretávať veriacich a prehľbovať ich hľadanie Boha.

Vieme, že také je Vaše poslanie a Vaše pranie. Vieme, že sa nejedná u Vás v prvom rade o záležitosť štruktúr politických alebo ideologických, ale že sa jedná o umožnenie všetkým ľuďom, ktorí si to prajú, žiť individuálnu, alebo kolektívnu vieru v Boha, ktorý miluje všetkých ľudí.

Vieme o tvrdých chvíľach, ktoré musia toho času prežívať kresťania v CSSR, ako aj mnohí iní ľudia, pretože sa im zakazuje morálne realizovať ich náboženské poslanie individuálne, alebo kolektívne. Naše posolstvo Vám iste neprinesie bezprostrednú materiálnu pomoc, ale chce Vám najprv povedať, že ste v práve, keď vyžadujete právo hovoriť o Bohu, ohlasovať dobro Božiu vec príslušníkom Vašej zeme. Tiež by sme Vám chceli vyjadriť vďačnosť nás kresťanov, ktorí žijú vo Francúzsku často v určitom luxuse slobody a materiálneho konzumu, ako veľmi prijímame Vaše poslanie a ako veľmi nás ono obohacuje a poučuje. Všetky krajiny sveta prostredníctvom textov podpísaných o právach ľudí a všetkého toho, čo sa týka európskych krajín prostredníctvom Záverečného aktu konferencie v Helsinkách, uznali dôležitosť slobody veriť v Boha, t.j. slobody praktizovať svoju vieru a tiež ju šíriť. Opät Vám zdôrazňujeme naše spoločenstvo priateľstva a nádeje a všetku našu podporu.

Za členov „C...I. v spoločenstve modlitby

Guy Luronche
Avocat à la Cour
Président de L.A.C.A.I.

IOC /11/82/

MUDr. Mária Sládkovičová, Obchodná 26, Bratislava

P.J. Prekuratúra mesta Bratislavy, Justičný palác, Záhradnícka 10

Yes; státnosť proti protizákonnému zaobchádzaniu pri odoberaní svedeckej výpovede.

Dňa 19.8.1982 na základe ústneho vyzvania som sa dostavila na odd. VB, ul. Februárového víťazstva v Bratislave za účelom svedeckej výpovede ohľadom zaistení Hany Gondovej, bytom Bratislava, Podhorákého 8. Odberanie, lepšie povedané vynucovanie mi tzv. svedeckej výpovede trvalo takmer 11 hodín aj napriek tomu, že som viackrát započula, že o žiadnej trestnej činnosti zaistenej nič neviem a ku svojej výpovedi neviem čo povedať a že som bola na pokraji svojich fyzických a psychických síl. Otázky ma opakované boli silne sugestívneho charakteru, často odo mňa doslova vynucovali mňa predformulovanú odpoveď o veciach na ktoré som si nespomínala, alebo o ktorých som nič nevedela. Užívali pritom metódu zastrašovania /zadrievanie až zaistenie, ohrozenie v zamestnaní, újmu v rodine/ a využívali moju právu na vedomosť /právo prerušiť výpoveď pre časovú neúnosnosť a únavu, právo pre základné biologické potreby, aj právo svedka odmietnuť výpoveď nerespektovali a nepravdivo uviedli do zápisnice/. Nechýbali ani potakné a ironické poznámky na moje náboženské presvedčenie a na náboženstvo ako celok, urážlivé poznámky o čestnosti dosiahnutia diplomu a na moju inteligenciu.

Zápisnicu začali písať až po takmer 7,5 hodinovom ústnom výsluchu, v čase, keď som už nemohla primerane vnímať a reagovať na vynucované mi formulácie. Zápis je neúplný, zapisovali len niektoré vyhovujúce kusy mojej výpovede, ktoré často falzifikovali slovíčkami "Bráta, nikdy" a pod.

Nebola som pritom poučená o všetkých právach pri písaní zápisnice, práve na vlastné dodatky, právo odmietnuť podpísať zápisnicu... Moja žiadosť o zaevidovanie psychického nátlaku a urážanie náboženstva aj mojej osoby počas výsluchu mi bola odmietnutá. Využila sa pritom moja celková únava a ochablosť pri požadovaní realizovania tejto požiadavky. Je to trapné, že nakoniec ma prinútili podpísať - že na mňa nebol robený fyzický a psychický nátlak /11 hodín výsluchu!!!/, a že nebudem o tom hovoriť, hoci sa nejednalo o žiadne veci, podliehajúce úradnému tajomstvu, ale o miešanie sa do súkromných záležitostí a podstatne ohováranie.

Pretože celý postup bol nezákonný a v rozpore s trestným poriadkom, odvolávam svoj podpis pod zápisnicou a odteraz žiadam dodržovanie únosného času pri vyšetrovaní, ako aj kopii zápisnice. Státnosť zaslalom oneskorená z dôvodu psychického zruštenia sa nielen pri vyšetrovaní, ale tiež z nápa na podozrivého obťažovaní neznámymi mužmi /dosiaľ som takéto problémy nemala/, či občasné sledovanie každého môjho kroku vo verejnom živote.

Mám stále silnejúci dojem, postavený na objektívnych skutočnostiach, že statočný veriaci človek je objektom diskriminácie zo strany spoločenských organizácií a často obeťou vyšetrovacích orgánov, ktoré zneužívajú funkciu verejného činiteľa na obmedzovanie až potlačovanie náboženského života veriacich, nešťastie sa pritom užívať na etí urážajúce výmysly /o podozrivých činnostiach, o príslušníctve, o sexuálnom zneužívaní nepoletých, o trýznení a zabití detí a pod./,

ktoré medzi verejnosťou zámerne šíria.

Ziadam o patričné zákroky a zároveň týmto podávam trestné oznámenie podľa § 236 pre obmedzovanie náboženskej slobody tr. zákona, ako i zlyhanie § 198 tr. zákona o hanobení národa, rasy a presvedčenia. Kopiu zasielam prezidentovi republiky, právnomu výboru FZ ako aj Ministerstvu vnútra SSR.

S pozdravom dr. Sládkovičová

§ 91 tr. z.

/1/ Výsluch obvineného sa vykonáva tak, aby sa poskytol pokiaľ možno úplný a jasný obraz o skutočnostiach dôležitých pre trestné konanie. K výpovedi alebo k priznaniu nesmie byť obvinený nijakým spôsobom donucovaný a pri výsluchu treba rešpektovať jeho osobnosť.

/3/ Obvinenému sa môžu kladať otázky n. doplnenie výpovede alebo na odstránenie neúplnosti, nejasnosti a rozporov. Otázky sa musia kladať jasne a zrozumiteľne, bez predstieraní, klamlivých a nepriaznivých okolností, nesia sa v nich níznačiť, ako na ne odpovedať.

§ 101 tr. z.

/3/ Svedkovi sa môžu kladať otázky na doplnenie výpovede, alebo na odstránenie neúplnosti, nejasnosti a rozporov. Svedkovi sa nesmú kladať otázky, v ktorých by boli obsiahnuté okolnosti, ktoré sa majú zistiť až z jeho výpovede.

§ 209 tr. z.

/1/ Kto inému spôsobí vážnu ujmu na právach tým, že
a/ uvedie niekoho do omylu, alebo
b/ využije niečí omyl,
petresce sa odňatím slobody až na dv. roky, alebo napravným opatrením, alebo peňažitým trestom.

NAS /1/1983/

Jeden z listov 12-12 ročných dievčat z Kolína n. Rýnom /NSR/, ktorí takto reagovali na dopis slovenskej dieťaťu ku Zjedzu katolíkov v Düsseldorfe v dňoch 1.-5.9.1982:

"Bratia a sestry v Kristu!

18.10.1982

Na našich hodinách náboženstva sme veľa hovorili o Vašich problémoch. Napriek tomu sa tešíme, že vyjadrujete svoju kresťanskú vieru. Vieme, v akej ťažkej situácii sa nachádzate, pretože sme čítali na hodine náboženstva "Slovenský dopis kresťanom".

Len tak sme pochopili, čo znamená byť kresťanom.

Tu u nás to znamená niečo celkom iné. Len chodíme do kostola, nie je to pre nás mimoriadny zážitok. Neumíme o naše kresťanstvo bojovať toľko, čo Vy.

Preto len odvahujte! Pokračujte. A my sme "dieťaťá", kde len máme.

Veľa šťastia!

Conj. Ricklofs
Bine Rede ald
Brigitte Schori.

Trestný poriadok - V. 1963 - JUD. VANKO

§ 189 Tr. p.

/1/ Hlavné pojednávanie koná sa d' zas. dno verejne.

/2/ Má pritom na zreteľ, aby pracuj. cín bola poskytnutá v naj-
širšej miere príležitosti sledovať pojednávania vecí sudom
a aby sa čo naj. činnejšie prejavilo výchovne pôsobenie
trestného konania na širokú verejnosť, v zmysle jej aktív-
neho zapojenia sa do usilí trestnú činnosť zamedzovať a jej
predchádzať. Vo vhodných prípadoch vykonáva preto hlavné
pojednávanie priamo na mieste, kde bol trestný čin spácha-
ný, alebo na pracovisku, prípadne v budliisku obžalovaného.
V tom prípade o konaní hlavného pojednávania upovedomí spo-
ločenskú organizáciu, ktorá môže účasť pracujúcich zabezpe-
diť, a účinne prispieť k splneniu účelu sledovaného verej-
ného konaním hlavného pojednávania.

§ 200 Tr. p.

/1/ Verejnosť pri hlavnom pojednávaní môže byť vylúčená, len
keby verejné pojednávanie vecí ohrozilo štátne, hospodár-
ské alebo služobné tajomstvo, nerušený priebeh konania ale-
bo mravnosť.
Verejnosť možno vylúčiť tiež len na časť hlavného pojedná-
vania.

/2/ Rozsudok musí byť vyhlásený vždy verejne.

/3/ O vylúčení verejnosti rozhodne súd po vypočutí stran uzne-
sením, ktoré verejne vyhlási.

§ 201 Tr. p.

/1/ Aj keď verejnosť nebola vylúčená podľa § 200, môže súd
odoprieť prístup na hlavné pojednávanie maloletým a tým,
u ktorých je obava, že by mohli rušiť dôstojný priebeh
hlavného pojednávania. Môže tiež urobiť nevyhnutné opatrenia
proti prenikaniu pojednávacej siene.

Všimnime si teraz dv. odseky:

pri § 189 /2/ Tr.p.: "V tom prípade o konaní hlavného pojednáva-
nia upovedomí /súd/ spoločenskú organizáciu, ktorá má-
že účasť pracujúcich zabezpečiť..." /teda organizáciu
ROH, ZNB, TB... - pozn./

a pri § 201 /1/ Tr.p.: "Môže tiež urobiť nevyhnutné opatrenia
proti prenikaniu pojednávacej siene."

To znamená, že podľa týchto dvoch odsekov uvedených paragrafov
tr.p. súd "upovedomením spoločenskej organizácie, ktorá môže
účasť pracujúcich zabezpečiť" - teda v tomto prípade organizácie
vhodnej pre svoj záber - a "urobením nevyhnutných opatrení proti
penikaniu súdnej siene" - teda v tomto prípade vybratím najmen-
šej možnej miestnosti pre pojednávanie fakticky úplne legálne
môže skutočnú verejnosť vylúčiť, bez problémov sa vyhnúc parag-
rafu 200 Tr.p. Tento útok na veľ. veci "chaba krásy". Je úplne
priehľadný a pobavením skutočnou verejnosťou právom napádaný.

Práva veriacich v ČSSR, ako sa oficiálne uvádzajú :

Nová Myseľ - Teoretický a politický časopis ÚV KSČ, 1972, č. 1
str. 114:

"Vo vzťahu k socialistickému štátu, ktorý zjednocuje všetkých občanov nezávisle na ich náboženskom presvedčení, je náboženstvo chápané predovšetkým ako súkromná záležitosť, vec svedomia a súkromného rozhodovania každého občana. Cirkvi tak predstavujú určité vzájomné spoločenstvo veriacich, ktorí sú pracujúcimi občanmi štátu so všetkými právami a povinnosťami.

Marxisticko-leninská teória zdôrazňuje, že štát sa musí snažiť o spoluprácu všetkých občanov bez rozdielu ich náboženského presvedčenia, súčasne má zabezpečovať p r á v o občana na rešpektovanie jeho náboženského ctenia".

ČISTAVA ČSSR:

čl. 20 : /1/ Všetci občania majú rovnaké práva a rovnaké povinnosti.
/4/ Spoločnosť pracujúcich zabezpečuje rovnoprávnosť občanov vytváraním rovnakých možností a rovnakých príležitostí vo v s e t k ý c h o b l a s t i a c h života spoločnosti.

čl. 32 : /1/ Sloboda vyznania je zaručená. Každý môže vyznávať akukoľvek vieru, alebo byť bez vyznania, aj vykonávať náboženské úkony, pokiaľ to nie je v rozpore so zákonom.

TRESTNÝ ZÁKON:

§ 236 - Obmedzovanie slobody vyznania:

Kto násilím, hrozbou násillia alebo hrozbou inej ťažkej ujmy

a/ núti iného na účasť na náboženskom úkone

b/ zadržuje iného bez oprávnenia od účasti

c/ alebo inému v užívaní slobody i n á ě bráni, potresce sa odňatím slobody až na 1 rok alebo nápravným opatrením.

VŠEOBECNÁ DEKLARÁCIA ĽUDSKÝCH PRÁV

/prijatá 10. 12. 1948 - aj ČSSR/

- výňatok -

čl. 18: Každý má právo na slobodu myslenia, svedomia a náboženstva, toto právo zahŕňa v sebe i slobodu meniť svoje náboženstvo alebo vieru, ako aj slobodu prejavovať svoje náboženstvo, alebo spoločne s inými, či už verejne, alebo súkromne, vyučovaním, prevádzaním náboženských úkonov, zachovávaním obrádov.

čl. 20: 1. Každý má zaručenú slobodu pokojného zhromažďovania a združovania.

DEKLARÁCIA O NÁBOŽENSKÉJ ZNÁŠANLIVOSTI

/text deklarácie publikovalo OSN v New Yorku 4.I.1982 pod číslom GA/8546/.

- výťah -

- čl. 1. 1: Každý človek má mať právo na slobodu myslenia, svedomia a náboženstva. Toto právo zahŕňa slobodu voľby náboženstva alebo viery, ako aj slobodu individuálne alebo v spoločenstve s inými, verejne alebo súkromne vyznávať svoje náboženstvo alebo vieru bohoslužbou, zachovávaním predpisov v praktickom živote a v učení.
- čl. 1. 2: Nikto nesmie byť diskriminovaný zo strany štátu alebo akejkoľvek inštitúcie, ani skupinami osôb alebo jednotlivými osobami kvôli náboženstvu alebo viere.
- čl. 1. 4: 2. Všetky štáty majú vyvinúť čo najväčšie úsilie, aby vypracovali také zákony, ktoré by vylúčili každý druh diskriminácie a vytvorili všetky potrebné opatrenia na prekonanie intolerancie kvôli náboženstvu alebo viere, a kde treba, zrušili zákony opačné.
- čl. 1. 5: V súlade s prvým článkom tejto deklarácie a v zmysle opatrenia prvého článku odstavec 3, právo na slobodu myslenia, svedomia, náboženstva alebo viery má okrem iného zahŕňať aj tieto slobody:
- a/ odbavovať bohoslužby alebo sa zhromažďovať k podujatiam svojho náboženstva alebo viery, ako aj zakladat a udržiavať strediská na tieto účely;
 - d/ písať, zverejňovať a rozširovať náboženské publikácie v týchto strediskách,
 - i/ nadväzovať a udržiavať styky medzi jednotlivými osobami a spoločenstvami vo veciach, týkajúcich sa náboženstva a viery na národnej a medzinárodnej úrovni.
- čl. 1. 7: Práva a slobody stanovené touto deklaráciou sa majú súhladiť s národným zákonodarstvom takým spôsobom, aby sa na ne v praktickom živote mohol každý odvolávať.
- čl. 1. 8: Ani jeden bod tejto deklarácie sa nesmie vysvetľovať takým spôsobom, aby sa obmedzovali a porušali práva, vyhlásené vo všeobecnej deklarácii ľudských práv a v medzinárodných dohodách o nich.

10. júna 1983

Otázka: S uverejnením súhlasí pod plným menom

Začiatkom apríla tohto roku sme mali možnosť (bohámiť sa a pocitmi, zážitkami a názormi spisovateľa Václava Havla, prepusteného z väzenia, kde si odpykával trest za tzv. protištátnu činnosť. Spisovateľ Havel opisuje svoje väzenie a dojmy z neho skutočne majstrovsky, realisticky a vyčerpávajúco. Na mnohých z nás však tieto pohľady a realie - ktoré Havel zažil - nezapôsobili priam pevnobojujúco. Václav Havel napr. píše: "Bol som pripravovaný o možnosť akéhokoľvek, aj najprimitívnejšieho pozitívneho prístupu k životu, či zmyšľového zážitku, ako je napríklad chápaný stisk ruky, pohľad na pekný obraz alebo vlnné slovo..."

Ku koncu rozhovoru Havel hovorí, že sa nehlási k žiadnej ideológii, strane či sekte, dodáva len, že je na strane pravdy.

Helenka, Ty si bola prepustená z väzenia pred štyrmi mesiacmi, väzenie sa podobnú činnosť ako Václav Havel. Ako sa Ty - ako veriaci kresťanka katolíčka - s odstupom času pozeráš na toto obdobie svojho života?

*S odstupom času k celému pobytu vo väzení asi takto: Moje väzenie považujem za dar od Pána a nikdy zaň neprestanem ďakovať. Človek, ktorý je odhodlaný pre vieru v Pána Ježiša urobiť všetko, teda aj trpieť, - ba môže si spolu so sv. Pavlom povedať "mne žiť je Kristus, a zomrieť zisk" - nemôže byť väzením zasiahnutý. Keď mi bolo oznámené, že som vzatá do väzby, povedala som vyšetrovateľom Kristove slová: "keď mňa prenasledovali, aj vás budú prenasledovať..." Potom som im povedala, že oni sú ten nástroj, ktorý napomáha, aby sa Písmo na nás plnilo."

Otázka:

Boli rozdiely medzi Tvojimi predstavami o väzení a jeho realitou?

Predstavy o väzení som mala iba teoretické, pretežie z rozprávania iných sa na te dovtedy akosi netýkalo. Až keď som sa tam ocitla, musela som sa s tým osobne vyrovnávať.

Otázka:

Mala si z väzenia strach?

Odpoveď:

Od začiatku svojej väzby som si povedala, že túto skutočnosť prijmem takú, aká je, a že sa nebudem ešte aj sama psychicky deptať a obzerať s optimizmus.

Otázka:

Čo Ti v tom pomáhalo?

Odpoveď:

Hneď od začiatku som si urobila vo väzení program. Spev, modlitby, ruženec. Tým čas, ktorý som vo väzení trávila, nebol straten časom, ale práve posilou... Vyšetrovatelia si všimli, že som silná, ale tá sila vo mne, to bol Pán, ktorému som v sebe dala priestor, sám egba, aby vo mne pôsobil - a pre Neho som bola ochotná nielen byť vo väzení ale aj zomrieť.

Otázka:

Akými spôsobmi sa ťa snažili vyšetrovatelia prinútiť k výpovedi?

Odpoveď:

Tak napríklad dali mi čítať list od brata, v ktorom mi písal o matke, a potom mi povedali, že im je mojej matky ľúto viac ako mňa, a že keby som vypovedala, hneď ma prepustia. Ja som hovorila, že sa necítim byť vinná. Počas výsluchu som cítila pokoj, uvedomovala som si svoju zodpovednosť, aj som sa modlila na ten myseľ, aby som nikto mu nič zlé nezapríčinila.

Otázka:

Útočili vyšetrovatelia na Tvoje presvedčenie?

Odpoveď:

Ja som im dopredu povedala, že sa ma dotýkajú poznámky ohľadom mojej viery. Povedala som im ešte, že vo vzťahu ku nim, teda vyšetrovateľom, sa budem držať troch zásad, ktoré sú: láska, úcta a odstup. Môžem povedať, že vyšetrovatelia sa snažili ku mne byť ohľaduplní, ale aj tak sa snažili dojsť k svojej výpovedi. Povedala som im, že keď so mňa urobia hoci faširku, aj tak so mňa nič nedostanú.

Otázka:

Helenka, môžeš nám povedať nejakú súvislosť medzi Tvojím duchovným stavom vo väzení a Tvojím predchádzajúcim životom veriacaj?

Odpoveď:

Veľmi mi pomáhala znalosť Sv. Písma. Mohla som meditovať, rozmyšľať nad Božím Slovom. Taktiež duchovné bohatstvo, ktoré človek načerpáva životom v prostredí spoločnosti viery a lásky, mu veľmi pomáha i v čase, keď mu toto prostredie chýba.

Otázka:

Ako sa konkrétne prejavoval Tvoj duchovný život vo väzení?

Odpoveď:

Duchovný život mi veľmi pomáhal v prežití toho dlhého času čakania. Mnohé moje spoluväzenkyne sa napríklad desili soboty a nedele, keď sa vo väzení "nič nedialo", a všeobecne brali čas strávený vo väzení ako zabitý. Deprimovalo ich to. Bola tam jedna pani za \$ 109 /nedevoľené opustenie republiky/, a mnohokrát, keď ráno vstala, dotkla sa ma a povedala "Helena, ty si pre nás skala.., musím sa ťa dotknúť aby som z teba nabrala silu."

Otázka:

Vedeli Tvoje spoluväzenkyne, že si veriacaj?

Odpoveď:

Povedala som im to hneď na začiatku. Niektoré síce mali taký vulgárny slovník, aký som nikdy nepočula, ale predtým mnou sa snažili ovládať. Voči niektorým som bola trochu ostrážitá, lebo som nevedela, či tam niektoré "nenasadili", ale ináč som sa ku nim snažila priblížiť, rozprávala som sa s nimi, spievali sme ľudové piesne. Môžem povedať, že ma rešpektovali. Často som s nimi rozoberala ich situáciu a snažila sa ich povzbudiť, aby nestrácali nádej, nebrali si život - ak mali samovražedné myšly - ktorý im dal Boh. Prekladali ma z cely

na celu, a týmto sa mi rozširoval môj okruh známych. Na prvej cele som sa modlila iba sama. Na druhej som už ženám rozpisala niektoré modlitbičky, niekedy sme sa už pomodlili spolu ruženec. Na tretej cele som si všimla, že niektoré ženy sa aj prežehnávajú, ale každá zvlášť. Povedala som im, že keď sa budú modliť spolu, ich modlitba bude účinnejšia, keď Kristus povedal, že kde sú dvaja v Jeho mene, tam je aj On s nimi. Jedna z nich často plakávala, mala doma dve malé deti, odsúdili ju na 3 roky za § 132, "rozkrádanie socialistického majetku". Povzbudzovala som ju - bola tiež veriaca - a povedala mi, že je čas v takomto duchovnom spoločenstve veľmi dobre ubícha. Bola tam aj jedna pani, ktorá nám veľmi znepríjemňovala život, lebo bola psychicky narušená. Modlili sme sa preto, aby ju preložili, aj sa tak potom stalo. Povedali sme to dozorcovi, a ten sa zasmial a vyľúsil, že na oniec aj on začne veriť.

Otázka:

Hovoríš, že Ťa vo väzení duchovný život posilňoval, ale isto si mala aj svoje slabšie chvíľky...

Odpoveď:

Bolo ich viac. Napríklad pocit obmedzenosti prístupu, pocit úplne chýbajúcej intimity... K týmto chvíľam sa však vraciam čo najmenej, jednoducho už na ne nemyslím.

Otázka:

Aký bol Tvoj vzťah voči vyšetrovateľom?

Odpoveď:

V ducha s m svojím väzniteľom dopredu v etku odpustila, aj som ďakovala Pánovi, že ku nim necítim nijaký zlobu. Bolo mi však veľmi ľúto, keď mi dali § 100/poburovanie/ a urobili zo mňa nepriateľku zriadenia. Nepočítala som s tým, že mi takto poškodia, a úplnou nepravdou. Keď som potom na cele ženám povedala, že teraz mi pomôže už iba zážrak, odpovedali na to, že zážraky už dnes neexistujú. Jedna z týchto žien bola dokonca v Lurdoch a vyhlásila, že nevidela, že by sa tam nejaký zážrak stal. Povedala som im, že okolo nás sa deje mnoho zážrakov, ktoré ani nevnímame, v slepote ich považujeme za samozrejmosť. Keď mnú zážraky sa dejú v duši človeka.

Keď som potom 17. februára prišla na celu s uznesením o prepustení, povedala som ženám "a predsa sa stal zážrak!" Ženy sa rozplekali, lebo sme boli spolu od decembra, modlili sme sa spolu, aj Vianose sme sa snažili prežiť duchovne, našťastie spoločenstvo s Pánom. Povedali mi "kto sa teraz bude s nami modliť?" Bolom pre mňa veľkým povzbudením, že pobyt veriaceho vo väzení sa môže stať pre iných dňovou - ak je skutočne nositeľom Krista. Veriac človek môže byť apoštolom všade, kde je postavený.

Helenke, počítala si vo svojom predošlom živote s uväznením?

Odpoveď:

Často som sa modlievala a aj sa modlievam svojou obrúbenú modlitbu sv. Ignáca z Loyoly: "Vezmi, Pane, a prijmi celú moju slobodu, rozum, pamäť, vôľu, všetko, čo som, aj čo mám - Ty si mi daroval, Tebe to všetko vraciam, Tvojej vôli na spravovanie, milosť a lásku mi daj - a ja budem dosť bohatý, nič iného si nežiadam." Vo väzení som si uviedla, že Boh ma vzal za slovo... Keď mi moji spoluveriaci predtým hovorili, že teraz je posledná príležitosť ísť

do väzenia, tak som im povedala, že veru by som tam ist nechcela... Potom však keď k t mu došlo, prosila som Pána, aby všetko, čokoľvek ma tam postihne, som zniesla z lásky k Nemu. Aj dozorcovi na februárke som povedala, že Boh dopúšťa, ale nespúšťa.

Helenka, k akej skúsenosti ťa dovedol Tvoj pobyt vo väzení?

Odpoveď:

Dospela som k poznaniu, že vo väzení som bola akoby vyskúšať Božiu starostlivosť, a táto starostlivosť sa ukázala byť maximálnou. Myslím, že veriaci človek sa nijako nemusí väzenia obávať. Skôr by mal byť ochotný za Krista aj zomrieť.

Otázka:

S týmito - ako aj v ostatnom, sa zhoduješ spolu s Františkom. Prosíme Ťa ešte - ako na Teba pôsobila solidarita zvonku, modlitby Tvojích spoluveriacich, ich účasť?

Odpoveď:

Bola to silu-točne veľká pomoc. Som veľkým dlžníkom všetkým tým, ktorí sa za nás modlili, ktorí nám pomáhali. Modlíme sa aj my za nich. Ako však hovorí sv. Pavol, treba, aby sme vydržali až do konca.

Otázka:

Čo povieš na adresu našich bratov a sestry františkánov?

Odpoveď:

Modlíme sa za nich.

Otázka:

Helenka, malý by si nejaký odkaz pre spoluveriacich ako prípadných budúch väzňov?

Odpoveď:

Od svojho prepustenia som si povedala, že budem šíriť detu k Duchu Svätému. Len On mi pomohol a vďaka mu sa všetko, čo mi vnukel. Mnohí sa snažia na realitu väzenia a výsluchov pripravovať, čítajú rôzne príručky, inštrukcie, listujú v zákorníku. Nie je to na škodu, ale skúsenosť učí, že na situácie, ktoré nám prinášajú výsluchy a väzenie, sa nedá pripraviť z príručiek. Treba sa nechať viesť Duchom Svätým, tak ako sa píše v Matúšovi 10,10-20:

"Hľa, posielam vás ako ovce medzi vlky. Buďte teda opatrní ako hady a jednoduchí ako holubice! Dávajte si pozor pred ľuďmi! Lebo vás vydajú pred súdy a budú vás biťovať po svojich synagógach, i pred vládcami a kráľmi vás budú vláditi pre mňa, aby ste svedčili o mne pred nimi a pred pohanmi. A keď vás vydajú, nestarajte sa o to, čo ako teraz máte povedať, lebo v tú chvíľu dostanete vnuknuté, čo máte povedať. Veď nie vy budete hovoriť, ale Duch vášho Otca bude hovoriť vo vás."

Rozhovor s Helenou Gaudovou,

10. júna 1993

Stavebníkem publikoval pod pseudonymom

DŇA 17. FEBRUÁRA 1983 O 16.00 HOD.
BOLI HELENA GONDOVÁ A FRANTIŠEK NOVÁKOVSKÝ
PŘEPUSTENÍ NA SVOBODU

PASTORAČNÉ SMERNICE /NAS 1/83/

V r. 1975 začalo prenasledovanie katolíckej cirkvi v Zaire. Arcibiskup s Katangy, Bakolo wa Ilunga vydal vtedy pastoračné smernice svojim kňazom a veriacim.

Prinášame z nich podstatné časti. Nech nám slúžia ako podnety na premýšľanie v situácii, v ktorej sa nachádza cirkev v Československu.

"aby ste sa nezarmucovali ako tí, čo nemajú nijakej nádeje"
/1.Sol. 4,13/

Drahí bratia a sestry!

Za vás, ktorí máte so mnou starosť o cirkev v Katange, "ustavične vzdávam Bohu vďaka za dary Jeho lásky, ktoré vám dal v Kristu Ježišovi" /Kor. 1,4/.

Bratia moji, s veľkou nádejou vám posielať tieto pastoračné smernice v tom ťažkom položení, v ktorom sa teraz nachádza naša cirkev. Táto situácia bola pohnutkom na stretnutie s viacerými spolupracovníkmi, kde sme vyzvali všetkých k novému pastoračnému usiliu v našej arcidiecéze ako odpovedi z hĺbky na provokáciu, akou je pre nás súhra opatrení proti činnosti cirkvi, ktoré urobila vláda. Tieto smernice nie sú hotovým programom či direktívou, ktorú treba už len plniť. Ide skôr o celkovú perspektívu, o všeobecný pohľad, ktorý nechce nič iné, len vás povzbudiť, aby ste začali alebo zosilnili hľadanie spôsobov práce s kresťanmi, medzi ktorými pracujete.

Sú písané v ovzduší modlitby a nemožno ich čítať a točne používať ináč, len v ovzduší modlitby a viery.

Prijmite tieto riadky so srdcom, ktoré napĺňa starosť o Kristovu vec a vec nášho ľudu.

Nech sa stane vôľa Božia tak na zemi ako aj na nebi.

I. Terajšia situácia ako milosť, ktorá okolo nás prechádza

Veď terajším udalosťami, tak ako prebiehajú, možno zaujať rozličný postoj. Možno ich nezausťato pozorovať: urobiť z toho vec na debaty. Možno klesať na mysl; čakať, že program vlády sa splní až do konca. Možno sa skryť za salonnu tečevnosť aletu čakať riešenia od iných; tí druhí /napr. biskupi/ musia urobiť to či ono.

Treba sa usilovať vidieť veci jasně...

Predovšetkým sa usilujeme ujasniť si situáciu a vidieť, čo sa deje. Choeli by sme povedať so sv.Pavlom: "To je hodina, kedy sa máme prebudiť zo sna..." /Rim. 13,11/.

Už niekoľko rokov je naša cirkev obmedzovaná a bráni sa jej vo vykonávaní viacerých úloh. Poznáme celý rad podujatí spočiatku realizovaných zastreto, ale čím ďalej, tým viac otvorene. Rozhodná fáza, do ktorej sme vstúpili, dotýka sa už samých základov kresťanskej viery.

Vidieť situáciu reálne znamená predovšetkým poznať, čo je v jadre týchto podujatí. Je reálne nebezpečie, že sa necháme zviesť jedným či druhým konkrétnym podujatím a sústredíme svoje myšlienky i reakcie na jednotlivé, izolované body. Ale všetky tieto podujatia sú časťou oresne určeného plánu a tento plán dostáva život z veľmi presnej

ideológie a pedagogie. Ide o to - odtrhnúť všetkých nás od vplyvu akéhokoľvek pravdy, ktorá by nebola oficiálnou ideológiou.

Výzva na nás...

Nemôžeme sa uspokojiť len s tým, že budeme analyzovať politickú situáciu a konštatovať celkom proste, že "sme v kaši". Veríme, že náš Boh je pri nás v udalostiach nášho života a že Kristus je s nami stále /Mt 28,20/

Ale táto prítomnosť Krista sa prejaví len tomu, kto sa pozerá na udalosti s týmto postojom viery.

A tak veríme, že ťažká situácia, v ktorej žije cirkev u nás, je pre nás predovšetkým otázkou položenou našej kresťanskej a cirkevnej praxi. Teraz potrebujeme uši "na počúvanie", čo Duch hovorí cirkvám" /Zjav. 2,11/. Lebo pre tých, čo milujú Boha, "všetko je milosť".

II. Výzva k obráteniu

Keď izraelský ľud bol v ťažkom položení, keď stratil svoju slobodu a jeho chrám bol zničený, bolo to vždy príležitosťou, aby si dal otázku: čo sme urobili z nášho náboženstva?

Proroci boli ľuďmi viery, ktorí mali odvahu vyzývať svoj ľud k obráteniu. Izrael dokonca potreboval všelijaké katastrofy, aby pomaly poznal, kto je jeho Boh a čo žiada od svojho ľudu. Nie sme tak trochu podobní tomu ľudu Izraela? Terajšia situácia nás môže priviesť k pravdám, na ktoré sme pozabudli, keď sa nám dobre viedlo. Teraz znovu zníže nahliedavá prosba Ježišova: "... robte pokánie, lebo sa priblížilo kráľovstvo nebeské!" /Mt 4,17/.

Toto obrátenie je prvoradou nutnosťou, aby kresťanstvo pokračovalo v našej zemi. Možno zničiť kresťanstvo? Možno zničiť naše kostoly, ale jestvuje kult, ktorý nemožno zničiť, ten "v Duchu a v pravde", kult konkrétneho praktického života podľa evanjelia.

Keď nám prekazili mnohé verejné prostriedky, zostáva nám stále najcennejší a vlastne jediný prostriedok: svedectvo správneho, priameho, špecificky kresťanského života... Keď máme reagovať na terajšiu situáciu ako praví kresťania, musí sa stať toto: opátrenia, ktoré nás zasahujú zvonku, z nátlaku, majú sa stať mocnou vzpruhou radikalizovania nášho evanjeliového angažovania. Zaiste vieme, že sa stále musíme obracať, /robiť pokánie, a že cirkev sa musí bez prestania reformovať, ale naša pohodlnosť a slabosť nám na to dajú často zbrať.

Ale keď príde niečo ťažké, otvorí sa nám oči. Pretože terajšia situácia, ktorá nás šokuje a stavia nás tak radikálne pred otázky potreby rozhodnutia, je pre nás skutočnou milosťou. Priznajme si to všetci. Potrebovali sme čosi také, aby sme sa rezolútnejšie dostali do pohybu smerom k ideálu, ktorý nás postavil Ježiš.

Budme pokorne vďační nášmu Bohu, ktorý nás terajšími okolnosťami stavia do nutnosti vráť sa k se statickému. Lebo nezobudáme: Najväčšie nebezpečenstvo pre Cirkev neprichádza zvonku, ale zvnútra. "Nebojte sa tých, čo z bijújú telo, ale duši nemôžu ublížiť." /Mt 10,28/.

Využime teda milosť, ktorá prechádza okolo. "Hľadajte Boha, kým sa dá nájsť, vyzývajte Ho, kým je blízko" /Iz 46,6/. Znova sa nájdeme s očistenou vierou a cirkvou, jasnejším to znamením spásy pre všetkých.

B. Nasledovať Ježiša v terajších podmienkach

Cieľom Katechézy, ktorá je predovšetkým rozprávaním o všetkom.

Pre tohtoročnú púť - čo sa týka počtu, boli mimoriadne priaznivé podmienky. Už týždeň pred púťou ustálená slnečná obloha pomohlo k tomu, že mnohí veriaci pútníci sa rozhodli púťovať do Levoče pešo. Pre Východné Slovensko, najmä okresy susediace s Levočou - boli v sobotu 2.7. 1983 už od skorých ranných hodín veľmi charakteristickým ob- obrázkom početné procesie, prechádzajúce ulicami miest a dedín, na čele s krížom a zástavami v sariálnych farbách. A za krížom desiatky, niekedy i stovky mladých, pracujúcich i študentov - s úsmevom pri speve, alebo so sústredeným výrazom pri modlitbe. Tak ako po iné roky, aj teraz desiatky kilometrov ubiehali za spevu tradičných pútnických piesní, ktoré striedali s piesňami moderné za sprievodu gitar, či za modlitby ruženca a litánií. Procesie sa cestou zastavovali v kostoloch, kde sa vždy venovali chvíľu tichej i spoločnej adorácii. Na od- dychových zastávkach nechýbal smiech a veselosť, ako to u mladých bý- va. Napriek tomu, že v každej procesii bolo okolo 90% mladých ľudí, postupovalo sa disciplinované, účastníci si uvedomovali, že sa nejde o turistický výlet, ale o kajúcu púť.

Už počas cesty ku cieľu svojej púte sa mohli slovenskí veriaci pre- vedieť, ako je to s náboženskou slobodou v ČSSR v praxi. Tak ako po iné roky, aj teraz si procesie identifikovali a spočítavali cirkevné tajomníci, no novinkou bolo fotografovanie. Ani nie tak novinkou, veď to sa pri podobných akciách praktizuje takmer vždy, ale nová vec ako akorát ostentatívnu provokáciu, pretože sa prevádzalo otvorene, presne a detailne. Pri prechádzaní Levočou sa po oboch stranách cesty pos- tavili muži s teleobjektívami a po častiach odfotovali všetkých pútnikov, najmä tých, ktorí niesli kríže, zástavy, tých, ktorí sa pred- modlievali, ktorí mali gitary.

V tejto súvislosti hädám možno pripomenúť, že už po niekoľko rokov sa v čase Levočskej púte usporadúvajú rôzne tzv. odpúšťacie akcie, ako napríklad folklórne slávnosti vo Východnej, pre školskú mládež rôzne športovo-branno-turistické akcie, v samotnej Levoči sa v sobotu a v ne- deľu premietajú štruktívne filmy v non-stop programoch za korupné vstupné, konajú sa zábavy, diskotéky. Ich zály však sávajú prázdnotou.

Duchovný program na Levočskej hore sa začal slávnostnou sv. omšou so sviatku Navštívenia Panny Márie, o 16. hod. večer. Pútníci, ktorí v tom čase na Hôrku prichádzali, sa ku kostolu vôbec nedostali, lebo ho zvieral zástup v placiach, po obvode Hôrky asi 200 metrov. Odhaľuje sa, že v tento večer bolo na Hôrke prítomných asi 50 000 ľudí. Ich počet neustále vzrastal. Kostol bol zvnútra i zvonku krásne vyzdobený širo- kými stuhami s nápiami, zameranými k Jubilejnému roku vykúpenia.

O 21. hod. bola v kostole spoločná krížová cesta,, po nej o 22 hod. sv. Ruženec, a oproti iným rokom bol duchovný program rozšírený o veľkú púťavú adoráciu pred vyloženou Sv. Oltárnou, ktorá začala o 23. hod. Je nepochybne meditácie počas poklony boli striedané piesňami mladých, boli interpretované na vysokej úrovni - čo trba zvlášť oceniť, lebo v preplnenom kostole s vydychaným vzduchom bolo ťažko dýchať, nie to ešte spievať.

Popred milostivú sochu Panny Márie na hlavnom oltári prechádzali ti- síccky veriacich, ktorí sa tu prišli svojej Matke poďakovať, poľalovi a prosit o ďalšiu prímluvu a pomoc pre seba i pre národ v týchto ťa- soch, tak ťažkých pre Cirkev i pre svet. Stretlo sa tu na kolenách ca- lé Slovensko.

V nedeľu od polnoci sa každú hodinu slúžila spievaná sv. omša s ká- ňou, posledná sa skončila o deviatej hodine. Potom pestrý zástup pútnikov čakal na hlavné bohoslužby, ktoré sa začali o 10. hodine.

skí pracovníci už nebudu mať hlavnú úlohu. Nejde o to, aby sme sa stiahli z pastoračnej zodpovednosti, ale skôr o to, aby sme sa novým spôsobom zangažovali.

Kaká nás pri tom ista veľa ťažkosť! Menovite okolnosť, že nás málo vyhovávali k tomu, aby sme boli kňazmi, rehoľníkmi, pastoračnými pracovníkmi neinštitucionalizovaného rázu. Sme navyknutí vykonávať svoju službu podľa vzorov už pred nami ustálených, podľa pevných modelov, takže často pociťujeme ťažkosť byť pastiermi skôr oduševnením zvnútra, než vedením "zhora".

V každej misijnej stanici alebo v každom farskom prostredí sú často dve i tri rozličné spoločenstvá apoštolskej práce, ktorých členovia sa veľmi často sýtajú len celkom povrchno.

Odporúčame vám, aby ste sa odteraz pravidelne stretávali, všetci pracovníci jednej misie či jednej farnosti pri spoločnej modlitbe, pri výmene skúseností a pod.

Nech tieto stretnutia sú zhromaždením cirkvi, kde každý prináša svoju hrivnu, kde sa rodí prístup podľa svedomia, kde sa konkrétne súsťevá smery. Kto by ste takto mohli nájsť svoju radosť v tom, že ste sa znovu našli v jednej spoločnej starosti, aby mnohí naši spoluobčania mohli znovu nájsť Ježiša Krista, ktorý nás oslobodzuje a vykupuje.

III. Formovať Cirkv Božiu teraz

Cirkv je zhromaždenie všetkých tých, ktorých zachytilo učenie a osoba Ježiša Krista, aby Ho nasledovali a tak pokračovali v Jeho prítomnosti medzi ľuďmi.

Spôsob, ako sa toto zhromaždenie uskutočňuje, organizuje, ustanovuje v ustanovizniach, je rozličný podľa miesta a historických okolností. Ale podstatné je, že je to zhromaždenie /nech je akokoľvek malé, nech je také či onako, ľudí, ktorí sa priznávajú ku Kristovi svojím spôsobom života. "Jeď sa ovaj, či traja zhromaždia v mojom mene, ja som medzi nimi" /Mt 18,20/.

Milovaní bratia a sestry,

vzdávajme vďaky za všetko, čo Duch už pohýbal v našej Cirkvi.

Naša odpoveď na výzvu dnešnej situácie má byť hlboká a radikálna. Tak budeme pripravení na všetko. Táto úloha súri. Nikto sa nemôže postaviť bokom a len skepticky komentovať. Iakto by sa nikdy ne-boli zrodili prvé kresťanské spoločenstvá.

Teraz potrebujeme všetci pevnú vieru, že sú možné nové Turíce, za predpokladu, že sa otvoríme vnuknutiam, ktoré nám prichodia zhora a ktoré sú pravým opakom našej malichernej vypočítavosti a našej pasivity. Verme nevne: cez naše vytrvalé úsilie účinkuje sám Boh. Dokážme, že vieme pochopiť a prijať výzvu, ktorú Boh dáva každému z nás a budeme presvedčení, že On môže aj medzi nami robiť divy.

A tak, bratia a sestry, "nespomínajte na minulosť, a nemyslite už na to, čo bolo. Teraz robíme nové, ktoré sa už ukazuje, nevidíte?"

/1z, 43,18-19/. Naozaj: Ten, do ktorého sme vložili všetku svoju nádej, Kristus, náš Osloboditeľ, nám hovorí: "Hľa, robím všetky veci nové!" /Zjav 21,5/.

Medzi Máriou a Ježišom Kristom - uvedomme si to - bola nielen prirodzená láska ako medzi Synom a Matkou, ale i veľká priazn a jednota aká je medzi tými, čo pracujú na spoločnom diele. Preto Sv. Otec volá Máriu - Socia Redemptoris - Spoločníčka Vykupiteľa, čiže Spoluvykupiteľka. Kým pri navštívení svojej príbuznej Alžbety ju ona pozdravuje ako budúcu Matku Vykupiteľa, my tu pod krížom stojaci na tejto Levočskej hore, na tejto našej Kalvárii ju dnes pozdravujeme ako duchovnú Matku všetkých nás vykúpených a prosíme ju čo do najväčšej miery, aby stála pri nás i naďalej v páľave nepriaznivej modernej doby a pomáhala nám i cez slzy a bolesti nášho života spolupracovať na diele vykúpenia celého sveta."

/korie. z/znacu/

Po tomto úvode nasledovala sv. omša.

V homílii sa C. Caraj prihovoril k pútnikom takto:

/záznam/

Drahí mariánski ctitelia, drahí Boží ľud,

stáva sa to skoro každý rok pravidelne, že pri týchto bohoslužbách alebo po nich zaznie v tunajšom roshlase oznámenie: "Stratené dieťa XY pochádzajúce z M. čaká na svoju matku pri strážnom domčeku." Pomeníte to so skúsenosti všetci, že každá strata je veľmi nepríjemná. Začína s nou pocit strachu, neistoty, prichádza s nou istá nemožnosť, mnohé sa v človeku oslabí, ale jedno predsa zostane. Zosilnie v nom pocit zodpovednosti, silnej ochoty a túžby to stratené stoj čo stoj nájsť. Pán Ježiš o tom povedal krásne názorné podobanstvo, ktoré všetci poznáte - podobanstvo o stratení drachmy. "Bude ju hľadať, kým ju nenájde".

Keď sa chce stratené nájsť, povedzem tu - na tejto Mariánskej hore, musí sa to najprv oznámiť, musí sa im nejaká pomoc. Dátum tejto mariánskej púte, miesto tejto Mariánskej hory, to raz tiché, inokedy nástojlivé vnútorné pryzvanie Matky, naša púť na toto miesto, spojená s nemalou námahou a s rozličnými obetami. My všetci, ako tu v sbožnosti a sústreďení teraz stojíme, sme veľkým svedectvom pre Boha, pre Matku, pre našu Cirkev na Slovensku, aj svedectvom jačen pre druhého navšávom.

Pochopili sme, kde máme hľadať riešenie i pomoc v ňom dnešnom svete všeobecného strácania, strácania hodnôt okolo nás. A čo je ešte bolestivejšie, strácania hodnôt - niekedy - i v nás samých. A tak sme tu pri Matke. Hľadali sme, kým sme ju nenašli. Z rôznych kútov Slovenska i spona jeho hraníc - ako sa domnievam - každý iný vekom života, iný stavom, povolaním, sadelením v svojej službe, označený vráskami problémov i uplakaných očí žiaľu, prikrivení únavou a potom každého človeka, ale posnačení i radostou, ktorou opadáva Boh tých, čo Ho milujú, všetci sme tu a predsa v jednom spoloční, všetci jej rovnako hovoríme: Matka naša, a Ona všetkých nás rovnako veľmi milo volá - "deti moje." Prišli sme sem, drahí moji, aby v nás zosilnela naša dôvera v jej prcu a ochranu, jej sprostredkovateľskú službu Lásky pred tvárou Trojjedného Boha. Fribek, ktorý vás v tejto chvíli povie, je už staršieho dáta:

Akademický maliar - umelec, namaľoval obraz Dobrého Pastiera na plátno. Ježiš stojí pred dverami a klope na tie dvere. Malý maliarov syn stáa na obraze chybíčku. I príde k odkovi a vraví: "Ocko, ty si na dvere zabudol namaľovať kľučku. Ako sa Ježiško môže dostať tými dverami dovnútra?" "Zabudol, synček, hovorí vážne napomenený otec, maliar. To sú dvere našich domov, našich životov a našich srdcov. Ježiš na ne klope bez prestania, ale otvoriť ich môžeme len zvnútra, len my sami."

Drahí bratia a sestry, k týmto dverám našich životov, našich srdc, dolieha teraz výzva Sv. Otca Jána Pavla II., v tomto milostivom roku zmierenia a spásy: Otvorte brány Vykupiteľovi! Verím, že každý z nás, čo úprimne doputoval na toto milostivé miesto, prežije tento čas milosti a spásy, otvorí sa dokorán dielu vykúpenia, Božej presvedčajúcej lásky a Jeho konečnej dobroty. Verím, že vyslovím presvedčenie každého z nás: Ešte, čo ste tu prítomní, keď poviem, že všetci cítíme, ako tej našej ruke na kľúčke životov a srdc pomáha Ona, naša Nebeská Matka, Spoluvykupiteľka ľudského pokolenia. Ona sa dnes ponúka tvoju i môjmu životu. A prečo práve Mária, mohol by sa opýtať niekto z vás. Jej zástoj v diele vykúpenia i tvojej spásy Ti musí byť - milý kresťan - celkom jasný. Aj ty, aj ja silou svojej viery vyznávame Ježiša, ktorý sa narodil z Márie Panny, ktorý sa stal človekom, a to pre nás ľudí a pre našu spásu, ako to odriekame v Apoštolskom vyznaní viery. Preto Márii patrí zvýšená pozornosť a zbožná úcta veriacich a to i pre jej dôverný vzťah k Ježišovi Kristovi, pre jej miesto v dejinách spásy, pre jej dokonalé vykúpenie a pre jej zvláštnu začlenenie do našej duchovnej matky /Cirkvi. Mária vstupila do dejín spásy svojou vierou. Počala Božieho Syna, ktorý tú spásu priniesol. Najprv vierou vo svojom srdci a potom vo svojom prežitom tele, ako to často pripomínajú cirk. Otcevia všetkých vekov. Svojím ochotným, svojím prostým ÁNO prispela Mária ku spásu ľudského pokolenia tak, ako keďysi Eva k jeho zánahu. Podľa veľkého Božieho plánu spásy majú ľudia s pomocou Božej milosti prejavit súhlas so svojou spásou, so svojou záchranou. A tu práve v Márii je obnovené to ľudské, to milé tvoje i moje ÁNO, osobné, Bohu a Kristovi ako Spasiteľovi. Mária prijala Kristovu spásu pre všetkých, keď povedala s vierou svj. Je Áno, svoje Fiat - nech sa mi stane podľa Tvojho Slova. Cirkev ako spoločenstvo veriacich má povolanie i zodpovednosť, aby sa vzťah spásy k Spasiteľovi uskutočňoval a upevňoval čím ďalej tým viac. Mária je pravzor, povedala svoje Áno za všetkých nás, lebo všetci sme povolaní ku Kristovi a táto úloha Márie - sprostredkovateľky, úloha jej vzťahu ku Kristovi má za následok, že odovzdanie sa Kristovi vo viere má takú príjemnú, takú mariánsku zafarbenie. A ešte jedno veľké povzbudenie pre náš kresťanský život plynie z dnešného Máriinho postavenia v nebi. Jej život má pečať oddanosti Kristovi a má za cieľ starať sa o bratov a sestry svojho Syna, ktorí sú ešte na púti k Otcovi. Jej život je dokonalá, stelesnená láska a milúšne diaľajúca materinská starostlivosť. A my práve túto diaľajúcu, láskavú starostlivosť chceme pocítiť tu, na tomto pútnickom mieste. Mária dúfa, Mária verí, ale aj sa stará o to, aby sme pochopili i tento milostivý rok, zmierenia a spásy, ako novú šancu veľkej rodiny Božích detí, polepšiť, zošlachtiť, zdokonaľiť svoj život, ako novú možnosť lepšie sa sorientovať v spleti všetkého okolo nás a tak denne dorastať k veľkosti, svätosti Máriinho formátu.

Sam rád, keď priam som šťastný, že môžem a istým uspokojením v tejto chvíli povedať: Táto Božiu rodinu aj našej cirkvi pod Tatrami, alebo medzi Tatrami a Dunajom ordobuje dnes veľké a hrdinové vyznanie viery jej detí, v toľko alebo v tak mnohom podobné hrdinstvu prvých kresťanov, ktorí vedeli silou Božej milosti, že ich mučenícka krv a statočnosť sa stane semenišťom a to veľmi bohatým semenišťom pre budúce generácie. Charakteristický postoj viery v Boha, tak silne zakotvený v živote našich predkov, počnúc od Cyrila a Metoda a rovnako sa zračiaci vo vašich tvárach v tejto chvíli je najväčšou radosťou nebeskej Matky, najväčšou nádejou našej katolíckej cirkvi a najjasnejšou istotou i do náš neznannej budúcnosti.

Rovnako však viem, že vrásky jej starostlivosťou, ale i úfňosťou
 chcej sa v tomto roku zmierenia ukázať všetkým deťom, ktoré stratili
 krátnu milosť. (na neches dnes a najmä tu, na tomto posvetnom
 mieste ukázať deťom, vyčítavo skúmať, kde bola príčina tejto straty,
 či vo vonkajších podmienkach života, hoci tie sú vždy plánom Božej
 prozreteľnosti, ale konštatovanie človeka sa v svojej dobe žaluje,
 že táto doba je vari najťažšia. Alebo či príčina je vnútri samého
 človeka, v jeho neochotnosti cestou duchovných a mravných hodnôt,
 v zámene zmyslu života, aleboj vóli, ľahostajnosti a vôbec akékoľvek
 ľudskej krehkosti. Nezapudniť e, drahi moji, stratu krátnej milosť
 strácajú sa postupom času aj výčitky svedomia, stráca sa
 svetlo poznania, rozvaha nášho konania i potrebná sila k činnosti.
 Matka chce všetkých týchto ľudí priviesť k poznaniu, že veľké veci
 robí len ten, ktorý je mocný, ktorý nekonečne miluje a preto vie i
 odpúšťať, veľkodušne odpúšťať. Čaká len na jedno, čo je samozrejme
 - na činnú lásku a lásku k Nemu, na lásku bez výhrady, lebo v nej
 sa všetko skryje. Prípomína nám to apoštol národov sv. Pavol slovami:
 "Bratia, s báznou a úzkosťou pracujte na diele svojho vykúpenia".
 Klasická práčka b jka rozpráva o chlapcovi, ktorý mal meno Narcis.
 Zamiloval sa do svojej krásy natoľko, že denne chodieval ku jazeru
 a do hľadiny sa pozeral ako do zrkadla. Stupňovalo sa to den čo den.
 Chodil k tomu jazeru, ale raz sa nešťastou náhodou utopil. Keď jase-
 ro po dlhej dobe vyschlo, na dne jazera vyrástol kvet, všetkým nám
 dobre známy, veľmi voňavý, narcis.
 Dajme pozor, drahi bratia a sestry, lebo aj my sa ľahko môžeme utopiť
 v tom, čo čoko sa, ako sa hovorí, zamilujeme. Keď sa zamiluješ do se-
 ba samého, vedz, že skôr-neskôr utopíš sa v sebaláske. Keď sa zamilu-
 ješ do hmotných materiálnych hodnôt, čo je v dnešnej dobe také bežné,
 pohľadá sa napokon a poc ovať. Bud si istý. Keď sa - keď do tve-
 rky, utopíš sa v křištnéj láske. Ako Božie dieťa - lásku, lásku,
 nekonečnú lásku zamilovať si Boha nadovšetkom a splýť s ňou. Láskou
 Láskou, čo bude tvojím najväčším šťastím, tvojím vykúpením a tvojou
 konečnou spásou.

Mária nám ukazuje najlepšie túto cestu lásky smerom k Bohu, až do
 splynutia s Ním v blaženej smrti, v blaženej večnosti. Svet okolo nás
 musí byť presvedčený cez naše životy, cez naše postoje, skutky, slová,
 názory o tom, že táto cesta lásky smerom ku Pánu Bohu, zberajúca jej
 škírku života, v etkách okolo nás, je možná, je uskutočniteľná. Ak sme

na nej doteraz zlyhali, ak sme v nedostatočnej miere vyjadrili svoju
 lásku k Bohu a k našim blízkym sme povinní nastúpiť cestu zmierenia,
 a to bez meškania. Len a len zmierením prichádza na svet pokoj, odpusť-
 tenie a voľhanie i radosť, a ost bez nebezpečia pomínutia. Pri pri-
 jatí sviatosti pokánia je nám to pripomenuté duchovným otcem : Nech
 ti službou Cirkvi udelí pokoj a odpustenie. Každý z nás v tomto roku
 zmierenia a spásy musí byť oporou, musí byť pilierom tejto pravdy,
 v našom kresťanstve om i ľudskej živote.

V tejto chvíli chceme úpenlivo prosiť so sv. Františkom:

Pane, urob ma tv rcom pokoja,
 aby som prinášal lásku tam, kde vládne nenávisť,
 pokoj tam, kde sú všelijaké zloby,
 svetlo tam, kde je tma,
 radosť tam, kde je bolesť a smútok

ako to čaká svet, ten náš najbližší, ten doma, vo vašich rodných do-
 moch, ale i ten vzdialenejší. Dediny, mest , obce, spoločnosti, ná-

rody a štáty na tieto dotyky dobra potreba, myslím, zvlášť pripomínať. Márie vo svojej návšteve u príbuznej Alžbety je nám v tomto najskvелеjším povzbudením. Jej chválospev Magnificat je prelídium, ktoré udáva tón radosti a pokoja, čo zostáva v krasťarstve a v cirkvi a Máriu a skrze ňu navždy až do skončenia vekov. Sila tejto radosti, nevyslovnej radosti je práve v tom, že sa zrodila a utvrdila nie v šťastí, ale v utrpení, v bolesti, a že novú silu nadobýda najmä odriekáním i v sebaumenšom sebezaprení.

Drahí bratia a sestry, som nesmierne rád, že sme sa tu pri nohách našej Nebeskej Matky Panny Márie opäť mohli stretnúť na našej spoločnej ceste k večnému cieľu, k Pánu Bohu, že sme mohli všetci silne pocítiť, ako nám tu opäť zdvíha našu ruku, (na, naša dobrotivá Matka na kľučku tých dverí, ktoré otvárame svojmu Vykupiteľovi do našich srdiec. Napribuďme ich v budúcnosti ni jakou ľahkomyselnosťou vo svojom živote, vytrvajte na ceste k Bohu silou svojej viery a lásky, nedopusťte stratu kresťanskej milosti ani pokoja svojej viery. Preto zapamätajte si každý a každá: Boh-Kristus a Jeho Matka Maria ti dnes nesľubujú spokojnosť, bezstarostnosť, ~~ale~~ všetku všetku bolesť a útrap zbavený život, ale utvrdili ťa tu v jednom -

-v istom návrate k Nebeskému Otčovi. Uchovajte si preto, drahí pútnici, do svojho batôžka tento prísľub, majte to blahé povedanie, že tu ste si znova našli tú veľkú pravdu o vás samých, o našej Matke, o našom Nebeskom Otčovi. A neste túto pravdu so vztýčenou hlavou ďalšími dňami a ďalšími rokmi svojho života, kým sa raz všetci, tak ako sme tu prítomní, ako jedna veľká, mohutná rodina Božích detí nestretneme raz u svojho Nebeského Otca.

Amen. /koniec
záznamu/

Po kázni sa v bohoslužbách pokračovalo ďalej. Pred požehnaním sa otcovi ordinárovi v mene všetkých pútníkov, hlavne však mladých, poďakovalo mladé dievča týmito slovami:

/záznam/

Najdostojnejší otec ordinár, ako každý rok sa tu zase všetci stretáme na tomto mieste, zasvätenom našej matke a ochrankyni. Ty v ňom, mladí i starí, i s ťažkosťami, ale predsa sme prišli sem sa poďakovať Panne Marii za ochranu a prosiť o pomoc a orodovanie za pokoj vo svete. Prichádzajú sem pútnici z mnohých kútov našej vlasť, aby tu mohli vzdať česť a slávu Panne Marii. ~~Tu~~ Tuto cťou všetci ďakujeme, že každý rok prídete medzi nás povedať povzbudivé slovo, ktoré nám svieti na ceste ku spásu. Veríme, že i po ďalšie roky sa tu opäť takto stretneme ešte vo väčšej viere, v dobrom pociť, že sa nám poďarilo s ňmi všetky prešavzatia, ktoré tu dnes naša Matka Božej predkladáme. Ordečne Vám ďakujeme. Nech Vás Pán Boh požehná, aby ste mohli ešte veľakrát prísť k nám a nás povzbudiť. Dobrotivý Pán Boh nech Vám žehná.

/koniec záznamu/

Otec ordinár sa záverom poďakoval a takto sa rozlúčil s Božím ľudom:

/záznam/

Milovaní bratia a sestry, drahí naši pútnici! Posilnili sme sa účasťou na Eucharistii, na sviatosti Otčarnej, posilnili sme sa Božím Slovom a myslím, že najmä ste nalaďený vo svojich srdciach mienime sa teraz pohotovo vraciavať do svojich domovov. Celávil

sme veľkolepé patrocinium tohoto pútnického malého kostolíka, ale nám veľmi milého a vďačného, zasväteného tajomstvu navštívenia Prebлахoslavenej Panny Márie. Pred chvíľou na celcivlo dievča, jedného z mladých stvorení, ktorých je tu nemálo. Nevie, odkiaľ je, ale viem isto, že miluje Boha, že miluje Cirkev svätú, duchovnú Matku a že miluje aj svoj národ, z ktorého vzišla. V nej pozdravujeme všetkých mladých pútnikov tu na tomto posvätnom mieste, chlapcov i dievčatá, mladších i dospelajších, s titulmi i bez titulov. Preto ich pozdravujeme v prvom rade, že sa nachádzajú v dobe veľmi ťažkej, v dobe, kedy sa strácajú hodnoty, ako sme hovorili, správny smer a hľadajú nasýtiť a napojiť svoj duše novou posilou, novými milostami. Mech v tom vytrvať i naďalej, oni sú našou najkrajšou, najslubnejšou budúcnosťou, našou nádejou, ako pre Cirkev, tak i pre národ.

Pre týchto mladých pútnikov prihovám sa všetkým vám, bez rozdielu stavu veku a povolania, duchovným osobám, kňazom, ktorí tu sú, našim veleným p. nom, ktorí nás dnes obsluhujú, vďaka pomáajú s nádejou, že budú môcť raz žiť svoju kňazskú službu v plnom zmysle slova, že budú aldiť božiemu ľudu, budú ho posilňovať na ťažkej ceste k večnému cieľu.

Pozdravujem všetkých rodičov, otcov, matky, aby si statočne plnili svoje povinnosti i naďalej, aby viedli svoje detky svojimi ochrannými rukami k Matke Božej, predovšetkým aby od útlej mladosti učili deti milovať Boha, modliť sa, zachovať si svätú čistotu, šľachetnosť a dobrotu srdca, to bude ten najväčší vklad pre božie kráľovstvo na Zemi i pre náš národ, pre našu diecézu.

Ďakujeme všetkým ostatným, všetkým tým, ktorí nás spravádzali svojím mohutným spevom, udbou, prejavili city lásky k Pánu Bohu, čo bolo tak zjavné, tak viditeľné nám, ktorí stojíme pred vami na vyvýšenom mieste.

S touto posilou, ktorí som spomenul, odídeme domov a vašou povinnosťou, vašou dlhou, milú pútnici, bude odovzdať ju ďalej, členom vašich rodín, zdravým i chorým, tým, ktorí azda pobúdlili, už stratili cestu k Bohu, stratili istú milosť, pomôžte im ju získať znovu, pozorujte ich na ovocí vykúpenia, ktoré je mnohohvárne, je to predovšetkým duchovná radosť z tejto skutočnosti, že Syn Boží nás vykúpil, ďalej je tá zmierenie sa s Bohom, i medzi sebou navzájom, to je najväčšie ovocie jubilejného roku a napokon konanie dobrých skutkov všetkým našim ľudským bratom a sestrám.

Záverom týchto bohoslužieb udelíme vám na cestu požehnanie slávnostne predpísané liturgickou formou. Prv ako by sa tak stalo, pozdravujeme v duchu nášho sv. Otca Jána Pavla II., ktorý dáva možnosť získať a pokleďnice zásluhristových všetkým nám úplné odpustky. Iste ste si ich už aj získali. Bolo príležitostí, bolo času na to, od včera, počas tejto dlhej noci, a najmä v týchto chvíľach tohto slávnostného dňa. Myslite na sv. Otca a budme mu vďační. Teraz ponodíme sa všetci na jeho dnyel. Ostatné podmienky ku získaniu odpustkov ste splnili. Putovali ste, modlili ste sa, sebazapierali ste sa, priniesli ste v. elijaké námaky, možno i nepríjemnosti ste zacítili, ďalej ste sa posilnili Eucharistiou, treba nám vy onat ešte tento modlitbový skutok. Pomodlíme sa teraz všetci spoločne (tíe nás, Zdravaz, Verím a Sláva.

Potom bohoslužby po liturgickom požehnaní zakončíme cirkevnou chrámovou hymnou.

Ja Vám z celého srdca ako predstaviteľ tejto diecézy ešte raz dprimne srdečne ďakujem za vašu mimoriadnu účasť na tohorodnej púti, prosím aj vás, o spomienku v modlitbách a o to, aby ste v dobrú vytrvali na radosť Najsvätejšej Trojice a Nebeskej Matky čím dlhšie.

Po tomto nasledovalo slávnostné poľehnanie. Po poľehnaní sa pod strommi na Mariánskej ore rozťahol burácajúci spev Papežskej hymny, ktorým slovenský veriaci ľud, zidajú na tejto púti v počte prevyšujúcom značne 100 tisíc ľudí dal jasne najavo svoju oddanosť, vernosť a lásku námestníkov Kristovmu, sv. Otci Jánovi Pavlovi II. a cirkvi.

Po tomto nadšenom prejave vernosti ľuď sa zástupy pútníkov dali na spístočnú cestu. Najprv do ľavoče, kde sa pútníci zoskupovali procesie pred kostolom sv. Jakuba, na návrat domov. Peší pútníci sa vracali v nádhernom na pešie chodenie však nie vo ri vhodnom slnečnom počasí. Podľa vzdialenosti postupne prišli domov, v silnejšom počtom tých, ktorí sa v ľavoči pridali na spístočnú cestu v nasledujúcich večerných hodinách. Na hraniciach chatárov zástupy vítali stovky veriacich, rodinných príslušníkov so zástavami a krížmi a spoločne so spevom manifestácie vtiahli za svetla sviečok a za zvonenia zvonov do domovského kostola, kde sa konalo privítanie a krátka poďakovacia pobožnosť za šťastný návrat a za všetky milosti získané na púti. Potom sa šťastní ľudia rozchádzali do domovov zvyt za seba púť z cesty a šťastie ošetriť si botičky na nohách, ktoré po prechádzaní dĺhych kilometrov a šťastnom návrate ani tak veľmi neboleli.

Prvé ovocie púte sa ukázalo ešte v ten večer. Ďalší mladí i starí si povedali - na budúci rok pôjdem aj ja. Veď keď to vydržali tie deti jako a Alenka, určite to vydržím aj my a hanbiť sa nemáme prečo! Áno, počme spolu za Krista prostredníctvom Marii!

Po púti sa však tisíce ľudí do mysle mnohé myšlienky. Hodnotí sa, porovnávajú sa minulé oroché púte. Všetci konštatujú, že tohorodné púť nám obdoby, čo do počtu. Na hlavných bohoslužbách sa zúčastnilo podľa tries vých odhadov vyše stotia tisíc ľudí. Celkový počet pútníkov ťažko určiť, lebo ťidieky - hlavne tých zďaleka už po polnoci odvážali preplnené vlaky všetkými smermi. SV. prijímanie rozdeľovali 6-7i bohoslovci nepretržite až do odopoludňajších odín. Počet aspoň približne možno odhadnúť tak, že za hodinu je možné rozdať asi 700-800, š.j. celkovo 5 000 /5-6 rozdeľujúcich/ za jednu hodinu. Za celú nedeľu to môže byť približne 50 000.

Vďaka patrí usporiadateľom, ktorí dobre zvládli obrovské zástupy ľudí. Ázda by sme im mohli troška uľahčiť ich úlohu väčšou disciplinovanosťou, rešpektovaním ich pokynov - aj v tom ukázať vzájomnú lásku a porozumenie.

Po slávnosti si mnohí z veriacich vzdychli: Koľko nás tu je! Ale čo by to bolo, keby sme prišli sv. Otca! Asi by sme sa od zamej radosti zadušili, v tej chrovekej tlačnici, odpovedali si s dňevom. Ale ľudu Božiemu by dobre padlo, keby na túto slávnosť Panny Márie prišiel aj nejaký hosť zo zahraničia - tak ako bol vlní na Velehrade černošský kardinál, aby aj Cirkev vo svete sa na vlastnú oči presvedčila, že Slovania je katolícke, že chce a zostane verné sv. Cirkvi aj v týchto neľahkých časoch prenasledovania, zatýkania, domových prehliadok a násilnej ateizácie. Slovania i vo svojich biednych pomeroch túžia po návšteve sv. Otca, ktorí by vraj rád navštívili i ľavoču.

Nebudeme sa hanbiť za to, že na ľavočskej hore nie je žiadne ani to najzákladnejšie sociálne vybavenie, chýba voda - pútníci si ju nosia vo fľaškách, niet jediného prístrešku, v noci si treba svať baterkami, macharietia sa za nepriaznivé počasie rozdeľujú pod strechou zlatene napochyté z dosiek a lepenky, lebo pôvodné pódium sa muselo rozobrať. Nebudeme sa hanbiť za to, že v prípade dažďa sme všetci vrátane otca ordinára zablatení až po uši, lebo kolie kresla a prístupové cesty sa premenia na potoky vody a na šmykľavku, ako sme to v minulých rokoch neraz zažili. Nevadí nám, že v čase púte si obmedzené dopravné spojenia, že všetky obchody a t fety si pozatvárané a okrem troch-štyroch kríem niet sa kde posadiť. Nevadí, že do kostola na útrke sa všetci namestíme, a že nový si nemôžeme postaviť a nevadí, že nás fotogra-

fuji, p tom vypočúvajú, šikanujú na školách, v za estnaní, že gám zakazuji brat križe a zástavy do procesie, že v názom hr ziu odnatím štátneho súhlasu, ak pídu sprevádzať alebo vítat pútnikov, ak budú organizovať na púte mládež. My aj tak, ba napriek tomu, zostaneme katolíckmi! Máme radi cirk v, lebo vďaka nej náš národ prežil ťažké obdobie svojej existencie. Máme radi ev. tíca, ktori myslí na nás, a my mu to splácamo sv jímí modlitbami, a máme radi Ježiša Krista a Jeho Matku Pannu Máriu, a v tejto láske sa napriek svojej slabosti chcem stále zdokonaľovať. Amen.

Levočská Panna Mária, oroduj za nás!

Poznámky:

Na dokreslenie počtu ľudí - pričom od z Levoče okolo 13. hod. pízateľ tejto správy šiel v sivej le. kolónie aut až po Poprad, t.j. asi 40 km. V opačnom smere v nedeľu stáli autá po oboch stranách cesty v dĺžke asi 10 km. Preto bolo preplnené autami aj autobusmi. Azda nechýbala značka jediného Slovenského okresu. Početne boli zastúpené i Čechy a Morava, ba aj zahraničné značky.

Na dokreslenie atmosféry - v sobotu odpoľudnia sa pisateľovi stala veľmi porucha - pokazilo sa mu autó. Pomerne závažná porucha motora. s ťažkosťami sa dostal k čerpadlu, pomerne vzdialenému od levoče. Keď požiadal pumpára o pomoc, bezradne pokrčil plecami; je sobota popoludní. Počkajte na odťahovaciu službu! /ani tá však už nefungovala/. Keď však medzi ročou sporenul, že ide do levoče na "odpusť", pumpár mu o c vípu zavolať človeka, ktorý sa ho ochotne ujal, ba dokonca bol ochotný o do levoče i odviezť. Našťastie však asi po dvoj hodinovej oprave bolo auto pojazdné a na "vlastných" sa dostal do levoče i späť domov. Ak by sa nepreriekol, že ide do levoče, nevie, ako by to sním dopadlo

5 júl 1983

SPRÁVA KATHPRESS-u

Dňa 14 júla 1983 Mestská prokuratúra v Bratislave prekwapivo vzala späť obžalobu proti františkánom - prom. biol. Jaroslavovi BRÁZDOVI, Antonovi ŠMIDOVÍ a Petrovi RÚČKOVÍ, ktorí boli síce z vyšetrovacej väzby prepustení, ale trestné stíhanie proti nim oficiálne zastavené nebolo.

Z vyšetrovacej väzby vo väznici Plzeň - Bory boli prepustení taktiež dvaja františkánski kňazi - páter Jiří MAZANEC a páter František POMÉLO, už odsúdení súdom prvej inštalácie na osm, resp. šesť mesiacov nepodmienečne.

/Seraf. svet č.3/82/

Keď sme si uvedomili všetky tieto skutočnosti, zamyslime sa: Môže sa niečoho obávať ten, ktorý vie, že spočíva v dobrotivej ruke Všemohúceho Boha? Môže sa báť o svetlo sviečky, kto má istotu večného všemohúceho Otca? Môže sa báť o kamienok na stráni, kto stojí na Večnej Skale? Môže sa zarmucovať pre krátke utrpenie, kto má pred sebou istotu večnej blaženosti, ktorú mu nikto nemôže vziať?

Čím väčšia je naša viera v Božiu dobrotu, všemohúcnosť a Lásku, tým menej sa bojíme čohokoľvek pozemského

Čím istejšie pred sebou vidíme večnú vlasť, tým menej sa bojíme strát pozemských

Čím dlhšie je večnosť, tým menej záleží na veciach časných

Čím istejšie sú nebeské dary, tým menej záleží na pozemských neistotách

Ak mám pred sebou jedinú večnú vlasť, tým menej sa môžem bezútešne zarmucovať nad vlasťou pozemskou

Čím zreteľnejšie vidím pri všetkom Boha, tým menej sa pri všetkom bojíim človeka.

A teraz viem, že kľáčim pred týmto Všemohúcim Pánom neba i zeme, v čase i večnosti, pred Pánom anjelov, ľudí i diablov. Pozera sa do môjho srdca a hovorí mi: "Ako ťa môže trápiť a zvierat niečo stvorené, keď si predomnou, ktorý mám všetko v rukách Maloverný, prečo pochybuješ? Alebo si zabudol, že všetko, úplne všetko pozemské prestane a po všetkom musíš prísť ku Mne? Zabudol si, že potom zostanem iba ja a ty a nebo? Povedz úprimne: Málo máš viery! V tebe je viac viditeľný strach ako moja viditeľná Moc! Ty sa bojíš viac pozemského utrpenia, ako veľkého utrpenia v očistci... viac ti záleží na kľáku zeme alebo na veci, ako na večnom nebi.. Keby si viac veril, menej by si sa trápil!

Pane, to je pravda. Pane, pomôž mi! Pomôž mi zbaviť sa nedostatku viery v - Teba...

- - -

15. augusta 1983

SMENA, článok pod názvom "Samozvanci a ich zámery" podtitulok "Ako sa "tajná cirkev" snaží zneužiť veriacich na protisocialistické ciele" - podpísaný Anton Dibrava - výňatky -

Citujeme:

V povojnovom období boli sme neraz svedkami rozličných antikomunistických protičeskoslovenských kampaní, ktorých intenzita stúpala najmä vtedy, keď sa medzinárodná situácia vyostrovala. Organizátori týchto kampaní vždy zapojili do nich aj klerikalizmus v nádeji, že znova bude možné využiť náboženstvo proti socializmu a pokroku.

Pred každým významnejším rokovaním o kľúčových otázkach ľudstva otravovali svetovú verejnú mienku okrem iného aj výmyslami o porušovaní ľudských práv, o obmedzovaní náboženskej slobody v socialistických krajinách. Kto iní ako zradcovia národa nechávajú sa prepožičiavať na takéto špinavé intrigy vojnychtivých kruhov.

K tým praktikám pripravilo klerikálno-ľudácke vedenie réžiu ešte pred skončením vojny, keď vydalo inštrukcie, ako otvorene pracovať proti novému zriadeniu v zahraničí, a doma viesť ilegálny boj, prehľbovať nedôveru k štátu a vyvolávať vnútorný nepokoj. Spočiatku sa maskovať a vo vhodnom okamihu konať. Také boli súhrnné inštrukcie na povojnové obdobie pre tých, ktorí boli určení podľa pokynov klerikálno-nacionalistickej emigrácie organizovať podvratnú činnosť.

Klerikálno-nacionalistická emigrácia podľa pokynov antikomunistických centrál vydržiava si sústavne týchto niekoľkých pohrobkov klérofašistického režimu, aby z času na čas na jej objednávku napísali "protestný list", "rezolúciu" či iný pamflet "v mene slovenských katolíkov", o tom, ako sa u nás údajne porušujú ľudské práva, a podobne. Takáto objednávka vždy nájde širokú publicitu na stránkach emigrantských plátok, či inej bulvárnej tlače a v reláciách štvavých rozhlasových staníc.

Na šírenie klamstiev a výmyslov o údajnej neslobode v Československu sa prepožičali aj rakúske noviny DIE PRESSE, podľa ktorých sa v posledných rokoch na Slovensku údajne prejavuje viditeľný tlak proti katolíckej cirkvi, najmä proti mladšej generácii veriacich.

Ako podklad na takéto tvrdenie im poslužil "otvorený list" adresovaný predstaviteľom ČSSR. Signatéri listu sú údajne znepokojení nad tým, ako sa u nás uplatňuje náboženské vyznanie. Mnohí z nich sú nám už známi ako výrobcovia rôznych pamfletov, ktorými z času na čas zaplňujú stránky emigrantskej a inej bulvárnej tlače na Západe. Ide o samozvancov, ktorí sa vydávajú za predstaviteľov slovenských katolíkov, údajne oprávnených vystupovať v ich mene, upozorňovať a dávať lekcie biskupom a kňazom, aké majú zastávať občianske postoje k nášmu zriadeniu a vyčítať im, že vraj nedostatočne bojujú "za práva slovenských katolíkov". Vo svojej trufalosti idú tak ďaleko, že z podnetu militantných emigrantov, akým je biskup Pavol Hnilica, i ďalší - vyčítajú predstaviteľom Vatikánu ich údajnú tolerantnosť voči socialistickému štátu. Signatéri listu sa v poslednom čase pokúsili spojiť s tými, čo kedysi podpísovali tzv. Chartu 77, aby týmto spojenectvom vzbudili dojem akejsi masovosti a jednoty katolíckej cirkvi proti socialistickému zriadeniu...

Po víťazstve pracujúcich nad reakciou vo februári 1948 a po zákonnej úprave vzťahov ľudovo-demokratického štátu s cirkvami roku 1949, z podnetu určitých vatikánskych kruhov a klerikálno-nacionalistickej emigrácie P. Černogurský, S. Krčméry, R. Baláž, J. Formánek, tajne vysvätený biskup J. Korec, ale i ďalší občas skúšali, ako by znovu mohli oživiť politický katolicizmus v našej spoločnosti...

Prostí veriaci, statoční a rozumní duchovní ani v minulosti, ani dnes nesúhlasili a nesúhlasia s tým, aby pod rúškom viery a náboženského čítania niekto hanobil a štvál proti socialistickému štátu a usiloval sa o jeho likvidáciu...

Zabezpečovať nerušenú budovateľskú prácu a životné istoty nášho ľudu, mierový rozvoj socialistickej spoločnosti, to znamená chrániť nedotknuteľnosť záujmov československej socialistickej spoločnosti pred nepriateľmi v zahraničí a ich domácimi prisluhovačmi,

reagovať na každý ich pokus o rozvrat nášho socialistického zriadenia a pevného spojenectva so Sovietskym zväzom a ostatnými socialistickými krajinami. Naša spoločnosť nedovoľí nikomu, nech sa vydáva za akéhokoľvek "bojovníka za ľudské práva", aby poškodzoval záujmy pracujúceho ľudu...

Aj dnes sú aktuálne slová, ktoré v roku 1971 odznili na celostátnej konferencii Národného frontu: "Jedným z ústavných práv našej spoločnosti je sloboda vyznania. my, komunisti, sme stúpencami vedeckého svetového názoru, ale rešpektujeme náboženské cítenie našich občanov. Veriaci občania - príslušníci rozličných cirkví sa u nás slobodne môžu hlásiť ku svojmu náboženstvu, bez prekážok sa zúčastňovať na náboženských obradoch.

Nehodláme ani v budúcnosti na našom postoji k veriaciim niečo meniť. Pravda, nepripustíme pokusy miešať náboženstvo s politikou, alebo ho zneužívať na utváranie protispoločenskej opozície.
/koniec citátu/

- - -

Už takmer dvetisíc rokov čnie nad svetom Kristov kríž. Dvetisíc rokov - ako mlčanlivý symbol výkriku "DOKONANÉ JE" - hlása najdôležitejšiu skutočnosť ľudskej histórie. Dvetisíc rokov je predmetom lásky, polemík, ľahostajnosti i nenávisťi. Občas na nás mohutne stavia pred oči, občas sa s ním stretáme len v najakrytejšom kútiku ľudskej duše. Nikdy ho však nemôžeme obísť. Nikdy nebudeme môcť povedať - "nevedeli sme". A tak každému z nás bez výnimky počas tých dvetisíc rokov ponúka svoj najbohatší Plod - Ježiša, Vykupiteľa národov. Chceš, alebo nechceš? Cenu poznáme. Sme to my sami. Naše pohodlie. Náš "majetok". naše snahy. Náš čas, naše myšlienky. Náš život. Ale predovšetkým - naše srdcia. Venujeme Mu ich? Ponúkneme Mu ich tak, ako sa modlila Helenka Gondová - naša sestra - vo väzení modlitbu sv. Ignáca z Loyoly?

"VEZMI, PANE, A PRIJMI CELÚ MOJU SLOBODU, ROZUM, PAMÄŤ, VOLU, VŠETKO, ČO SOM, AJ ČO MÁM - TY SI MI DAROVAL. TEBE TO VŠETKO VRACIAM, TVOJEJ VOLI NA SPRÁVOVANIE, MILOSTĽ A LÁSKU MI DAJ - A JA BUDEM DOŠŤ BOHATÝ, NIČ INÉHO SI NEŽIADAM..."

Rozhovor s párom prof. Zdenkom HOMOLKOM, SJ,

kostol sv. Cyrila a Metoda v Bratislave, /1983/

S uverejnením súhlasí pod plným menom.

Dňa 31.7.1983 mu bol definitívne odňatý štátny súhlas.

Môžete nám povedať, prečo ste sa stal kňazom, čo vás viedlo k výberu tohto povolania?

Priznám, že dve veci. Prvá: Stal som sa kňazom preto, lebo som presvedčený, že náboženstvo v kresťanskej forme má predsa len čo povedať modernému človeku. A že pri riešení problémov tohto moderného človeka predsa len náboženstvo má podstatný význam. Okrem toho sa celkom otvorene priznám, stal som sa jednoducho preto rehoľným kňazom, lebo rehoľa, do ktorej som vstúpil, dávala možnosť pomerne značného vedeckého vzdelania, a toto vzdelanie ma vždy zaujímal. To mi patrí k môjmu osobnému typu.

Zaiste ste prešli rôznymi prostrediami - čo sa týka vášho duchovného vývoja. Akí by sme vedeli, ako na vás pôsobilo napríklad prostredie rodinné, potom prostredie seminára /kláštora/, v ktorom ste duchovne vyrastal...

To je veľmi jednoduché. Moja matka bola hlboko kresťanská, založená. Bola ženou, ktorá sa skutočne snažila podľa kresťanských zásad žiť. A keďže bola chorá a mali sme aj plus rodinných problémov, zavinených i vonkajšími okolnosťami, veľmi som ju obdivoval, ako ona ako kresťanka na to skutočne skvele reagovala. I keď nebala svätou, predsa len ďalekosiahle nialo perami vyznávala kresťanstvo, ale snažila sa ho aj žiť. Preto ani tak nie jej slová, ako skôr jej skutočne veľký príklad na mňa pôsobil. To treba priznať. Teda mal som výhodu rasta v prostredí, v ktorom mi bolo prakticky ukázané, ako má vysereť skutočný kresťan.

Rehoľa - buďme celkom objektívny - ďakujem za veľa. Zoznámil som sa tam s ľuďmi, ktorí svoje kresťanstvo skutočne prežívali, ktorí boli veľmi inteligentní a dali mi mnoho tak po duchovnej ako aj po intelektuálnej stránke, i keď som mal niekedy výhrady, že žiť v rehoľi tiež nie je vždy tak preane riedený zásadami kresťanstva. Keby som bol celkom úprimný, tak priznám, že pri porovnaní mojej matky s rehoľníkmi - odhliadnuc od intelektuálnej stránky - viac na mňa pôsobila matka.

Očrem toho musím povedať, že už ako vysvätení kňaz som sa spoznával s jedným českým baníkom, ktorý podľa môjho názoru bol svätý skutočne. Bol to vzácny a dobrotný človek, pretože ho mnohokrát spomínam aj vo svojich kázňach, hoci od doby, kedy som ho spoznal, uplynulo už štyridsať rokov.

Vo svojom povelaní ste určite mali možnosť rásť, vzdelávať sa a spoznať celú problematiku svojho povelania...

Zaiste. Jednu výhodu som mal. Mohol som študovať filozofiu a teológiu na skutočne vynikajúcich fakultách. Filozofická fakulta mala veľmi vysokú úroveň a teologická ešte vyššie. Teologická fakulta patrila v tej dobe k najlepším na svete. Mal som profesorov ktorí výborne viädali celú problematiku kresťanského života a vedeli dávať na problémy, ktoré moderný život prináša, celkom rozumné a prijateľné odpovede. Treba prijať, že mnohí z týchto profesorov boli nielen veľkými vedcami, ale aj hlbokými veriacimi kresťanmi. Ja osobne si myslím, že nemôže byť dobrým teológom človek, ktorý nemá osobný pomer k Pánu Bohu. Na prvom mieste človeka má byť zbožnosť, ktorá ho potom vedie aj pri intelektuálnom stvárňovaní rôznych foriem kresťanského života, kresťanskej viery, etiky a mravov. To je pochopiteľné, a to - myslím - treba zdôrazniť. A za toto som svojím profesorom skutočne vďačný. Bez debaty. Vzbudili vo mne problémy - ako sa rysujú v moderného človeka - záujem. Sami mali veľké vedomosti. Napríklad na teologickej fakulte šiel s nami jeden z najväčších entomológov sveta vôbec, nesmierne vzdelaný človek, biológ, zoológ, ktorý nás na problémy upozorňoval. Tento záujem o problémy mi zostal až po dnes.

Spomenuli ste tu osobný vzťah k Pánu Bohu. Vy - ako sa dá povedať - kňaz profesionál - určite kážete evanjelium, debatujete s veriacimi i s ostatnými ľuďmi o kresťanstve, o ich problémoch, ale iste máte k Pánu Ježišovi aj svoj intímny vzťah. Mohli by ste nám povedať, ako sa Ježiš prejavuje vo vašom živote, pri takýchto chvíľach, ako vyserať váš osobný kontakt s Ním?

máš úplnú pravdu. Ja si myslím, že každý kňaz musí mať svoj pomer, vzťah k Ježišovi. Ježiš je pre kňaza a pre každého kresťana vôbec to najdôležitejšie. Na ňom môžeme priamo experimentálne pozorovať, čo vlastne ten Boh je. Boh sám prechádza v neprístupnom svetle. Ja som príliš prírodovedecky založený a nemám rád veľké špekulácie. Ježiš Kristus pre mňa znamená, že na ňom môžem priamo vyčítat, ako smýšľanie Božie v skutočnosti vyzerať. Keby som nemal Ježiša Krista, tak by som oveľa viac špekuloval, nežne nie vždy dobre, ako Boh smýšľa. Na Ježišovi to vidím konkrétno. Okrem toho si treba uvedomiť: ak ja verím, že Ježiš Kristus je Vykupiteľ, ktorý ma spasil svojím životom a našim svojím utrpením a smrťou na kríži, musíme povedať - myslím si, že sa takýto Ježišom Kristom, ktorý takto miloval ľudí, sa oddá iť a odpovedať na jeho lásku láskou. Ak raz viem pochopiť, že znamená, keď niekto úplne voľne urobí za druhého veľkú službu, takú službu, že obetuje sa druhého svoj život /a ak to vôbec viem trochu pochopiť/, tak potom - myslím si - sa nemôžem k nemu chladne a obrátiť chrbtom.

Je možné, že som urobil v živote veľa chýb a nepopieram ich. Ale vždy som si hovoril: koniec kancev je tu niekde, kto ma má rád a kto je ochotný vo svojej láske aj napriek mojim chybám sa vždy ku mne skloniť. To je jasné. Hovoríš, že hádam. Pevri sa, je hádam jednoduché prete - aby som povedal celkom daprime - lebo si myslím, že Ježiš Kristus si zasadiť, aby ho Radia - ktorým Ježiša Krista predstavujem - tiež mali trochu radi. Či sa mi to darí alebo nedarí - to nezávisí len odo mňa. To závisí od mnohých iných činiteľov. Ak moje káms majú vôbec nejaký vplyv /to je neviem/- to takto môžem posúdiť/, myslím si asi jedno: Radia mňa cítia, že sa tým, že hovorím, predať len stojí aspoň trochu môjho života. Pre mňa moje pôsobenie, moje káms, to nie je rúcaslo, nejaká hra. Možno, že to robím nedokonale, ale predať len to, že hovorím, myslím vášne a to, že radia ľuďom - radia v prvom rade sám seba. Už pred rokmi som si povedal, že keď budem káms, nikdy nebudem káms s tým, že nie som ochotný robiť aj sám. Som presvedčený, že účinky káms kňazov sú mnohokrát veľmi malé a neovplyvnia vôbec nikoho. Je to preto, lebo Radia skôr alebo neskôr

vycíťta, či sa tým, čo im kňaz hovorí stojí aspoň troška jeho osobnosť alebo nie. Ľudia nie sú takí hlupí, aby nevideli a nepoznali, čo je iba rečnícke cvičenie a čo nie, či sa tým rečníckym cvičením sa skrýva trochu vnútorného presvedčenia toho, kto sa takto rečnícky cvičí. A to je asna moja nádej, že i napriek všetkým mojim chybám Pán Ježiš povie: no, "vážne" to neberte, ale predsa len to, čo si hovoril, si myslel celkom vážne.

Neveríte, že nie vždy máte možnosť vidieť dielok svojich kňamí. Ale iste z tejto vašej bo starej práce, ktorú vy máte, môžete veriaciach trochu poznať. Čo najčastejšie vidíte u našich veriaciach pozitívne a čo negatívne?

Ja by som veriaciach rozdelil na starších a mladších. Aby sme si dobre rozumeli: ja proti starším veriaciach nič nemám, sám som starý človek a chápem, že ich mnohé postoje sú formované spôsobom, akým im bola náuka podávaná. Mnohí z nich sú celkom dobrými presvedčení, že sú na správnej ceste. Časom /tým sa menia/ dávam vždy prednosť ml. dťm Růdom. Nie preto, že sú mladí /mladost nezmenená vždy vnúť/, ale mám dojem, že títo mladí Růdia to myslia o "kapánek" vážnejšie ako starí. Mnohých týchto mladých Růdí spovedám a mám dojem, že napriek tomu, že sa dopúšťajú hriechov tak isto ako tí starší, vo svojom živote si tieto chyby uvedomujú a prejavujú vážnejšiu snahu tieto chyby napraviť. Starší veriaci mi niekedy pripadajú ako ubití životom a ako by kresťanstvo - tým, že od človeka chce - sa ich nejako svidieť nedotýkala. Mladí na to reagujú o niečo citlivejšie. Takže povedať, prečo tomu tak je. Pravdepodobne asi tým, že mladá generácia je troška unavená dosiahnutými "výsledkami" staršej generácie, ktorá kresťanstvo zaviedla tam, kde to kresťanstvo dnes je. A mladí asna instinktivnejšie cítia, že v tom kresťanstve tak, ako sa dnes rysuje, nie je všetko v poriadku. Preto sa u mladých objavuje slabšia alebo silnejšia túžba žiť skutočnejší život a to znamená aj skutočnejší kresťanský život. To, že hovorím, srujím mladých Růdí oveľa viac ako starších, mám dojem, že na mladých moje slová pôsobia účinnejšie a asna lepšie ich chápú. Staršej generácii sa zdajú byť mnohé veci

nesvyklá a nová, nerada sa hýbe, vychádza a koľají, na ktoré si svykla. A práve toto je dôležité si uvedomiť. Chápe, že starší variáci nereagujú na moje príhovory v dy kladne. Je to preto na ne v ich vnútri nič nereaguje. Im je to cudzie a nemajú vďotorný "argán", ktorého by som sa dotkol. U mladých je to práve naopak, žosi v ich vnútri na moje príhovory reaguje kladne. A nakoľko sa snažím svojimi slabými silami hovoriť o kresťanstve a doet situjam vo svojich kázňach Sväté Písmo - myslím, že je to u týchto mladých plus, ktoré im treba nechať. Otáskou je, či sa podarí týchto mladých ľudí zachytiť tak, aby nešli tak trochu naokope, aby si uvedomili, že u nich najde len o ich osobný pomer k Bohu alebo k Pánu Ježišovi, ale že sa musí tento ich pomer realizovať v tej cirkvi, do ktorej belim pokresťaním. V tomto majú mladí trochu ťažkosti.

Keď sme už pri mládeži, tak by sme mohli prísť aj ku tým najmenším. V súčasnosti sa doet odražajú katechetizácia malých detí. Čo by ste vy považovali za najdôležitejšie - akým spôsobom majú katechéti pripraviť deti na život viery v mladosti a dospelosti v našej súčasnej spoločnosti?

Otvorené povedané, s malými deťmi veľké skúsenosti nemám. To teda nie. Nikdy som medzi malými deťmi nepôbehl, vždy to bolo medzi dospievajúcou mládežou alebo dospelými a to predovšetkým medzi študentkou mládežou a medzi akademicky vzdelanými ľuďmi. Ne napriek tomu, že nemám - ako som už povedal - praktické skúsenosti s malými deťmi, dovolil by som si povedať jedno: pri výchove týchto malých detí k tomu, aby sa stali v neskoršom veku esajstnými kresťanmi, je najdôležitejšie - ak sa spätne pozriem do svojho rodinného prostredia - viesť naučiť tie malé deti naozaj milovať. A tu práve - myslím si - staršia generácia /buď si to niekedy neuvedomuje alebo i uvedomuje/ často hrdí. Keď je nevnúdním v deťoch lásku najprv k rodičom - to si však rodičia musia vyvolať tým, že sami sú žiarivým príkladom lásky - a potom lásku k Ježišovi, potom celá výchova vlní vo vďach. A keď sa raz nevnúdní v srdciach týchto detí myseľ pre lásku medzi ľuďmi a tým aj myslel pre lásku k tomu "človeku" Ježišovi Kristovi, tak potom z tých detí nikdy neurebía kresťanov. Mám a niek

urebiť ľudí, ktorí budú zachovávať určité formy, ako-tak budú verní cirkvi, v ktorej boli pokrstení, ale nikdy nebudú šíriť to, čo je v kresťanstve podstatné a čo je vlastne jeho stredobodom - lásku, ak ju nedostali. Budem to formulovať jednoducho: alebo som sa naučil v živote milovať a potom som dosť blízko kresťanstvu, alebo som sa v živote milovať nenaučil a potom poriadnym kresťanom nebudem nikdy. A vzbudiť túto lásku už v malých deťoch, to je skutočné umenie. Som presvedčený, že keby rodičia naozaj milovali svoje deti i seba navzájom, tak tieto deti by prakticky uvideli, čo to láska je, akí sú ľudia, ktorí sa milujú, myslím, že potom by tie deti mali naozajstnú šancu pri vhodnej "konštalácii hviezd" stať sa dobrými kresťanmi. To je môj názar.

Zdá sa, že v súčasnosti vychovávať dobré veriace deti nie je malá-kosten. Aké vlastnosti rodičov, aký duchovný život a ich prís-tup ku svojmu viere predpokladáte, aby to v našich pomeroch dokla-zali?

Podľa môjho názoru sa na toto dá odpovedať jednou vetou. Keby rodičia skutočne denne-denne mysleli na to, aký obrovský význam v živote človeka, v živote ich detí má láska /a v ich živote sam-orejme tiež/ tak už len touto skutočnosťou by dokázali veľa. Nevidím žiadne ťažkosti v tom, že by sa o to nemohli snažiť. Pôri, niečo ti poviem. Nie som odborník na malé deti. Ale mô-žem čosi povedať o "veľkých deťoch", teda dospelých ľuďoch. Po-merne veľa svedecká mladých ľudí. Nie som nejaký veľmi mierny klo-vek, ale nie som zas sbytočne tvrdý - to považujem za hlúposť. Keby si sa týchto mladých ľudí spýtal na mňa, tak myslím, že by ti povedali ako cítia, že predsa len ich mám trochu rád. Ak mám už hovorí o určitom nedostatku, so svedekmi niektorých týchto mladých ľudí priam vidieť, že to, čo vybadali u mňa predsa len na nich zapôsobilo a snažia sa to vo svojom živote aplikovať. V svedeckom im žiadne prednášky o láske nerobia. To myslím nemá. Niekedy to, čo im poviem, je aj neprijemné, ale myslím si, že sa tým cítia, ako dobre to s nimi myslím. Hádam môžem kľudne povedať, že niekoľko vládzem, snažia sa im preukázať trochu-trôš-ku tej lásky, po ktorej môžu túžiť. Zdá sa, že to na nich pôso-bí a snažia sa preto byť o niečo lepší.

Také sponed al to príležitosť, kedy na prídu navštíviť, nie sú al takým intenzívnym kontaktom, a predsa aký vplyv to má. Ľudia mi to nechcu veriť, ale som veľai prudká, cholerická povaha. A s touto svojou povahou som mal skutočne desť problémov, hlavne v stykoch s ľuďmi. Aj keď ľudská povaha niekedy vystupuje na povrch, myslím si, že pri troške dobrej vóli a nádeje sa regulovať a ovládnuť dá. Naučil som sa to veľai jednoduchým spôsobom. Je to tak trocha intímna záležitosť, ale keď "urobím be-tu", hlavne v tomto smere, vždy sa pozriem na kríž a poviem si: tento Ježiš za mňa trpel, zašľdli si, aby som priniesol nejakú malú obeť. A pre mňa to je naozaj skutočnosť a nie fráza. Jnda práve preto som bol pri mnohých skúškach v živote odhlasčai ako iní ľudia. Nie je to moja zásluha, ale zásluha tobe, že som sa pri nich naučil poserať na Ježiša Krista. Niekedy s hanbou /presne svoja častojšie/, ale predsa len som na ňoho poveral. V tom je celý problém kresťanstva. Ak ja res pochopím, že pre mňa Ježiš urobil, potom mnohé veci sú v živote ľahšie. Čveľa ľahšie. Keby som nepoveral na tom kríž, na lásku, ktorá sa za týa krížom skrýva, tak by mój život veľký smysel nemal a myslím, že by som tie problémy, ktoré sa v mojom živote vyskytli - prijať nevládol. A toto je dôležité - presvedčiť ľudí, aby sa naučili na tomto kríž poserať. Te už však záleží od nich a od milosti Božej. Ja im môžem dať len poďnet, ale viac..., naliat im to do hlavy a do srdca nemôžem. Te je pochopiteľné. Te práve vystupuje do popredia viara. Či urobíš ten "skok do neznáma", či som ochotný riskovať a dôverou v Ježišovú Lásku. Áno - alebo nie. Ak riskovať som ochotný, tak si myslím, že som svoj život našiel. Ne ak nie, budem hľadať do konca, a možno ani vo chvíli smrti ho neš nájdem.

Lenže tento "skok" musí urobiť každý sám...

Presne tak. "Škočiť" do viary za druhého - to nemôže nikto. Na to sa musí odhodlať každý sám.

Dnešná deňa kladie, nielen u nás, ale vo svete všeobecne, na glóbie kňazov veľké náreky a zodpovednosť všobec. Pevnime, kedy ste nám povedali, aké máte vy kritéria pre nádešného duchovného pastiera?

Keby šlo o mňa, uviedol by som dve kritériá. Obidve sú podľa mňa veľmi dôležité. Prvé kritérium kňasa: keď už niečo hovorí, aby to myslel úprimne. Druhé, rovnako dôležité kritérium, - aby sa kňas snažil získavať vedy hlbšie a hlbšie vedomosti. Kňas, ktorý nemá vedomosti a ktorý nevie odpovedať na problémy mladých ľudí - je pomerne stratový. Keď ten-ktorý kňas má ľudí rád, je povinný priniesť obeť času na to, aby si vôľne predtial, nachoval. Ak nie, rozumnejšie je o tom, o čom nie som presvedčený, jednoducho nahovoriť. Znaiste, mni ja nie som žiadny teologický vedec. Prevažná väčšina kňasov, ktorí sú nútení denne-denne pracovať v duchovnej správe medzi ľuďmi, nemajú možnosť stať sa nejakými veľikánmi v teológii alebo v jednotlivých teologických odboroch. Ale získat všeobecný prehľad o tom, čo sa deje - jednak v teológii a jednak do určitej miery aj v ostatných vedách - o to by sa podľa môjho názoru každý kňas usilovať mal. Okrem toho - to je tiež môj názor - kňas by sa nikdy nemal hrať na takého Sloveka, ktorý všetko vie a ktorý predkladá ľuďom svoje názory autoritatívne. Taký kňas by si mal uvedomiť, že je veľmi veľa, na ktoré dnes nevie dať odpoveď a podľa môjho názoru je aj rozumnejšie to ľuďom povedať a vysvetliť, než im dávať nejaké nič neoveriace alebo odpovede.

V oblasti teologických vedomostí moderný Slovak podlieha jednej vážnej chybe. Je to možno už stará židovská chyba, ale aj dnes si Slovák myslí, že čosi pochopil už len tým, že pre ten-ktorý problém vynachcel meno. Ak som však na niečo dal nálepku, to mi zdálo nezmamné, že som to pochopil.

V náboženstve - v kresťanstve - je mnoho problémov, ktoré jednoducho my dnes celkom dobre nechápame. Kristus je určité tajomstvo, na ktoré nardžime a nie je žiadnou hanbou to priznať. Je ľahšie úprimnejšie povedať ľuďom "tu vám neviem dať odpoveď" než sa snažiť im odpovedať tým že nestojí sam nič. Čože som nikdy nemal rád ľudí, ktorí "všetko vedeli". Priznám sa tiež, že sú veľa ktoré neviem.

Život v cirkvi - ako všade inde - ide neustále dopredu. Aj naše vedomosti v teológii sa neustále prehĺbujú, takže mnohí veľa, ktoré platili včera, nemusia platiť v tej istej forme aj dnes.

Žiadny kňaz nesmie dať tomuto vývoju vo svojom živote zaspieť. Kňaz - ak chce pomáhať ľuďom - sa musí o problémoch a nových skutočnostiach vo svojom povolání neustále informovať. Ak tak konať nechce, nie je podľa môjho názoru dobrým kňazom. Dnes je už predsa len iná doba. Keďže som čítal - myslím, že to bolo od pátra Variela, generálneho almužníka francúzskej robotníckej mládeže - že v súčasnosti by toho sv. Ján Vianney veľa nedokázal. Isto, pôsobil by svojou svätosťou, ale narazil by na tento problém: že kňaz v tomto súčasnom svete musí byť inteligentný, musí mať potrebné vedomosti. Ak sa o to neosnaží, akodí tým seba, ale hlavne tým ľuďom, ktorým má slúžiť. To je môj názor.

Dnešná doba kladie isté nároky na všetko to, čo ste povedal, ale zdá sa, že okrem jednotlivých kňazov aj celá organizačná štruktúra cirkvi si vyžaduje väčšiu jednotu, sčakunosť. Ako sa vy pozieráte na súčasnú štruktúru cirkvi, na situáciu v nej a aký vývoj u nej predpokladáte?

Pozri, ja som presvedčený - aspoň dúfam - že Cirkev je ešte len na začiatku svojich dejín. Myslím si, že vývoj vzposledných stáročíach /ktorý možno bol historicky nutný a ktorý priniesol všetku zodpovednosť za dianie v Cirkvi na hierarchiu/ nebol celkom v poriadku. Som toho názoru, že čím ďalej tým viac - aspoň dúfam - budú mať v Cirkvi slovo, a to značné slovo - katolícki laici. Od týchto laikov však tiež treba počúvať, aby poznali problematiku toho, v čom pracujú, a aby sa trochu zamysleli nad tým, ako by v tej problematike mali ako kresťania reagovať. Hierarchia Cirkvi taká, aká je dnes - ak myslíš toto - je jednoducho daná katolíckou vierou. My máme pápeža, máme biskupov, máme kňazov, diakonov a máme volí ľud. A vôbec jediná chyba je podľa mňa tá, že predtým tento stav Božiemu ľudu z jeho vlastnej pohľadnosti vyhovoval a z druhej strany hierarchia a v nej pápež, biskupi, kňazi a diakoni aj z určitej túžby po moci tohto ľudu tiež vďačne vyhoveli. Tým sa ale dosielilo to, že dnešný kresťanský ľud si vlastne neuvedomuje svoju povinnosť. Čudné dianie v cirkvi a zapojenie cirkvi do života na zemi preanechal jednoduchá hierarchia. Je nepochopiteľné, aby aj ten najvzdalanejší "hierarcha"

mal vedomosti v celej cirkvi zo všetkých oblastí Tudekého poší-
nenia. To však už súvisí s inou otázkou, ktorú mi teraz môžeš
polažiť a ktorú by som na tvojom mieste formuloval takto:
Aká je vlastne dleha cirkvi na tejto zemi?

A na túto otázku, ktorá súvisí s tým, čo som teraz povedal, by
som odpovedal veľmi preste. Úlohou cirkvi ako takej je zaviesť
kresťanstvo do všetkých oborov Tudekého života. Do všetkých bez
výnimky. Žiadny obor Tudekej činnosti nemôže zostať pred kresť-
tanským usatvorený. Kresťania majú povinnosť znecniť sa všet-
kých tých oborov Tudekej činnosti a vykonávať ich ako kresť-
ania, aby šířili skutočne dobrou ľudí. A táto dleha, na ktorú sa
dnes ešte pomerne málo myslí /verím, že v budúcnosti sa na to
bude myslieť viac/ - táto dleha bude pripadať predovšetkým lai-
kom. Povinnosťou hierarchie bude laikom zo svojej strany pomáhať,
aby mali dostatok sílu a schopností túto dlehu zvládnuť. Čím viac
sa bude dleha laikov na pokretní sveta viac odramievat, tým
viac bude v cirkvi rásť ich význam a vplyv, ktorý je dnes - tre-
ba priznať - malý. Veľmi malý.

Laici si však tiež musia uvedomiť niektoré veci. Pre nadmieru
nyšlienky by som tu narečil na niekoľko poučiek z marxizmu. Po
prvé: svet nestačí spoznávať, ale treba ho prerobiť. A druhé
- ja svet môžem prerobiť iba vtedy, keď zákonitosti tohto sve-
ta poznám. Laici by si mali uvedomiť oveľa viac ako doteraz, že
bez tohto poznania pre ľudí veľa neurobíme. Osobne si komies-ku-
cov myslím, že Pán Boh, keď stvoril svet, tak povedal, že toto
stvorenie je dobré a že v dobre môžem pokračovať iba vtedy, keď
toto stvorenie poznám a využívam ho. Cirkvná hierarchia má po-
môcť laikom túto ťažkú prácu - ktorá je na ich oleciach - zvlád-
nuť. Priznám, že by som rád šiel tak za dvästo rokov a som pro-
vedený, že laici postupne získajú v cirkvi oveľa väčšie slovo,
ne aké majú teraz. Bolo by to kolatálne.

V našom laickom slovníku sa často vyskytuje pojem "moderní"
a "klasickí" veriaci. Myslite, že toto označenie a rozdelenie
je správne? Ako sa na "moderných" a "klasických" veriacich po-
zeráte vy?

Tak som prvá, nemám rád heslovité slovíčka. Tu moderní - tu klasickí, tu pokrokoví - tu konzervatívni. Tieto slovíčka sú veľmi nejasné a sú tak nejasné, že dovoľujú každému človeku myslieť si pod týmito slovíčkami niečo celkom iného. Z čoho vlastne naša vieru vychádza? Naša vieru vychádza z určitých vieroučných článkov, ktoré boli v priebehu dejín opierajúce sa o Písmo našou cirkvou z tradície definované. Čo vlastne tieto články znamenajú? Sú to určité skutočnosti, ktoré boli podľa katolíckej viery a kresťanskej viery vôbec zjavené. Tieto skutočnosti ja teraz musím vyjadriť určitými ľudskými slovami. Ak beriem pojem "konzervatívny" v tom, že z týchto skutočností - ktoré boli v priebehu dejín cirkvi definované - môžem voľne odobrať, tak potom prestávam byť katolíkom. Z toho, že raz bolo cirkvou definované ako článok viery, nemôžem odobrať vôbec nič. Ak si tak isto myslím, že "moderný" znamená to, keď vymachám z týchto článkov niečo, čo podľa môjho názoru tých alebo oných ľudí nepresuje do duchovného a myšlienkového sveta moderného človeka, tak potom pojem "moderný" je podľa môjho názoru pošetilosť.

Ak ja pod slovom "konzervatívny - klasický" rozumiem to, že formulácie vyjadrenia skutočností, ktoré boli uvedené v sľovníku napríklad pred dvesto rokmi považujem za definitívne a držím sa ich, tak potom som na veľkom omyle. Potom považujem konzervativizmus - s prepáčením - za zašubenosť. A to je pre cirkev "medvedia" služba. Lebo cirkev sa vyvíja a jej povinnosťou d konca je vyjadrovať tie skutočnosti, ktoré určila ako články viery, vždy znovu a znovu, a vždy dôkladnejšie a hlbšie. Ak chápem pod pojmom "pokrokový - moderný" to, že sa snažím celou svojou myslou a celým svojím srdcom premyšlievať tie skutočnosti tak, aby som ich čo najlepšie vyjadril modernému človeku, tak potom to treba byť pro, respívny a moderný. Stručná odpoveď a myslím, že dosť jasná.

Ešte by som mal pre vás obľúbenu otázku - čo by ste odkázal našim veriacim, čo v živote viery považujete za prvéradé, alebo na čo majú dnešní veri ci kládať najväčší dôraz?

Dnešný variáci nie je ten v riaci, akého by som si predstavoval, aký by mal byť. Novodobý variáci, novodobý svätý, ten je ešte len v štádiu zrodu a isto tak rýchle do definitívnej podoby zrodený nebude. A ja by som u tohto novodobého svätého kresťana - ktorý sa rodí - považoval za dôležité dve základné vlastnosti. Prvá: že jednoducho bude skutočne ovládať to povelanie, do ktorého bol postavený a že aj v tomto povelaní sa bude usilovať získavať solídne vedomosti, zodpovedajúce odboru jeho vzdelania a bude sa snažiť tie povinnosti, ktoré z jeho povolania vyplývajú - naozaj poctivo plniť. Druhá: bude rozmyšľať, ako zasunúť svoje povelanie do služby Ježišovi Kristovi, aby to, čo robí, bolo naplnené láskou k ľuďom. Všetko to, čo Eševak robí, má svoj určitý zmysel. Svoje povelanie môžem vykonávať tak, že si najprv uvedomím, akú službu môžem pre ľudí svojím povelaním robiť, a potom sa to snažím robiť tak, aby to tým ľuďom naozaj slúžilo. A k tomu potrebujem viacej aj určitý náboženský, duchovný život a naj určité náboženské vedomosti. Čiže - jednak sa budem usilovať preniknúť do hĺbok svojho povolania natoľko vľadzem, budem toto svoje povelanie brať vážne, a získavať v ňom seriózne vedomosti, a jednak sa budem snažiť viesť solídny kresťanský život.

NIEKTORÉ DOKUMENTY
O SÚČASNOM VÝVOJI A SITUÁCII
KATOLÍCKEJ CIRKVI V ČSSR

KVETNÁ NEDEĽA

1983

NAJPRV ĎAKUJEM SVOJMU BOHU SKRZE
JEŽIŠA KRISTA ZA VÁS ZA VŠETKÝCH,
ŽE VAŠA VIERA SA ROZHLASUJE PO CE-
LOM SVETE.

Ep.sv.Pavla Rim /1,8/

Pane Ježišu, urob ma tvorcom Pokoja,
aby som vnášal lásku tam, kde panuje nenávisť,
odpustenie, kde sa množia urážky,
jednotu, kde vládne neavornosť

Daj, aby som prinášal pravdu tým, čo blúdia,
vieru tým, čo pochybujú,
nádej tým, čo zúfajú,
svetlo tým, čo tápu v tmách,
radosť tým, čo smútia

Daj, aby som sa snažil skôr potešovať iných,
než aby mňa potešovali,
skôr chápať iných, než aby mňa chápali,
skôr milovať iných, než aby mňa milovali

Pretože len keď dávame, nadobúdame,
len keď zabúdame na seba,
nachádzame seba samých,
len keď odpúšťame, dostáva sa nám odpustenia,
len keď odumierame sebe,
povstávame k večnému Životu.

Amen

/modlitba

sv. FRANTIŠKA Z ASSISI/

V mene dvadsiatisíc františkánov celého sveta John Vaughn, generálny predstavený rádu, protestoval dňa 7. apríla 1983 v telegrame adresovanom prezidentovi Gustávovi Husákovi proti neustávajúcejmu prenasledovaniu františkánov v Československu.

Týžden pred Veľkou nocou, Štátna bezpečnosť podnikla koncentrovanú akciu proti početným františkánom na rozličných miestach Čiech a Slovenska. Zatkli pritom dvadsať členov rádu, vykonali početné domové prehliadky a zhabali množstvo vraj podozrivého materiálu, prednostne náboženskú literatúru každého druhu a veľa osobných vecí. Zatknutých podrobili vypočúvaniu podľa všetkých pravidiel KGB a pätnástich po nejakom čase prepustili na slobodu. Piatí sú však doteraz vo vyšetrovacej väzbe.

Podľa správ z Bratislavy a Prahy, ide o provinciála Františka Kubička, o pátrov Alojza Moosa, Juraja Tomu, Františka Pometla a Juraja Mazanca. Prví traja pracovali v okolí Prahy, ostatní dvaja v Plzni.

Celá akcia sa odohrala nasledovne:

Na Kvetnú nedeľu ráno, tesne pred začiatkom bohoslužieb, prišlo šesť príslušníkov VB a jedna žena Na Križovatky 8.74 v Bratislave, aby vraj vykonali domovú prehliadku v byte provinciála a jeho spolubratov. Tento nestydlý duchapritomnosť a žiadal od nich písomné splnomocnenie štátnej prokuratúry. Keďže ho policajti nemali, upozornil ich provinciál na to, že nemá právo narušiť súkromie občana a varoval ich použiť násilie. Veliteľ však vyhlásil, že má povinnosť prehliadku urobiť a nariadil vyhotoviť fotografie všetkých pátrov a rádových sestier. Krátko na to odviezli provinciála a jednu sestru na vypočúvanie. Provinciál na otázky polície odpovedal.

V ten istý deň prišla správa aj z Roztok, kde sa podľa úradov usadilo ilegálne františkánske spoločenstvo pod vedením pátra Vojtecha Zlámalu. Z vypočúvania vyšlo najavo, že tam bývalo niekoľko mladých ľudí, ktorí patrili ku františkánskému rádu, čo vraj nie je dovolené. Jeden z nich, Pavol Ločka, sa postavil na odpor, keď polícia začala s domovou prehliadkou. Na to ho dvaja policajti sputali a uviazali o radiátor. Neskôr ho spolu s ostatnými odviezli na vypočúvanie.

Podľa svedectva mnohých očitých svedkov zhabala polícia veľmi mnoho vecí, medzi inými peniaze, knihy, osobnú korešpondenciu, všetky strojopisné záznamy, bez toho, že by to spisala. Pohádzala všetko do vrec a kufrov a naložila do áut. Príslušníci VB však najvytrvalejšie sledili po literatúre o františkánskej reholi, formách jej života, podmienkach prijatia do nej atď. Prehliadka trvala celých sedem hodín a ďalších 5 hodín vypočúvania na policii. Väčšina otázok sa týkala štruktúry františkánskej rehole, jej organizácie, činnosti a tzv. nedovoleného štúdia teologie.

Vypočúvaných, priamo alebo nepriamo chceli priviesť k priznaniu, že patria do ilegálneho františkánskeho seminára na výchovu tajných kňazov. Dalším dôležitým bodom výsluchu boli finančné a majetkové otázky jednotlivých členov spoločenstva, ako i zistenie mien osôb, ktoré podávajú správy o situácii cirkvi v Československu.

Rakúska katolícka tlačová služba zo dňa 8. apríla 1983 po publikovaní týchto správ poznmenáva, že medzi týmito záťahom proti františkánom v celej republike a trestným postihom proti už zomrelému františkánskému pátrovi Jánovi Bártovi, existuje súvislosť. Bártu odsúdili v apríli 1982 kvôli vraj ilegálnej náboženskej činnosti k 18-mesačnej strate slobody. Jeho najzávažnejším prečinom bolo podľa obžaloby to, že prednášal laikom teológiu. Tajná polícia pravdepodobne upodozrievala niektorých Bártových spolubratov, že pokračujú v jeho činnosti. Podľa tej istej tlačovej služby, treba pokladať útok proti františkánom za súčasť ofenzívy proti tzv. tajnej cirkvi. Misijné stredisko františkánov nemeckého hlavného mesta

Bonnu sa nasla, že v Československu existujú špeciálne jednotky tajnej polície a ich civilných spolupracovníkov, ktorých úlohou je vyslediť miesta, kde sa odávajú spoločné modlitby, čítanie Písma svätého a kurzy náboženského vzdelávania sa. Najväčšiu námahu si však STB dáva s objavovaním tzv. študentských náboženských krúžkov.

Podľa správ spomenutej bonnskej misie obvinili štátne úrady zatknutých františkánov, že organizovali kurzy náboženského prehlbovania františkánsky orientovaných dospelých a dávali im k dispozícii patričný učebný materiál. Misia ďalej podotýka, že si československé úrady týmito prepismi a pochybnými akciami vystavujú vysvedčenie o vlastnej bezmocnosti a celému svetu dokazujú, že v ČSSR existuje prenasledovanie občanov, ktorých jediným prečinom je ich náboženské presvedčenie, jeho prehlbovanie, prípadne svedectvo o ňom.

Znalci českej a slovenskej náboženskej scény už dlhší čas pozorujú, že ostrie brutálnych policajných postihov sa v poslednom čase takmer výlučne obracia proti veriacim katolíckej cirkvi.

- - -

Táto správa, ktorá prebehla začiatkom apríla tohto roku našou i svetovou veriacou verejnosťou, je nám už veľmi dobre známa. Udalosti okolo františkánskej rehole v ČSSR na Kvetnú nedeľu a ďalší vývoj situácie nie je v praxi katolíckej cirkvi u nás v podstate nijaké nové. Čo je však v pomere cirkvi a štátu v poslednom čase novšie, je zvýšená aktivita jednej či druhej strany, a to v činnosti zodpovedajúcej ich záujmu. Záujmu cirkvi a veriacich o život viery, prežívajúceho v obrode katolíckeho cirkevného organizmu v ČSSR a prejavujúceho sa narastajúcou praktickou činnosťou, a na druhej strane záujmu štátneho aparátu, ktorý sa v rámci svojej ateistickej ideológie snaží toto duchovné kvásenie zraziť - čo sa zasa prejavuje zvýšenou frekvenciou súdov, domových prehliadok, výsluchov, administratívnych a iných postihov veriacich občanov.

Domnievame sa, že by bolo predčasné už teraz charakterizovať a analyzovať tento vývoj, ktorý môže priniesť ešte mnohé a prekvapujúce momenty do nášho súčasného života, a to nielen do života Cirkvi, ale aj mimo ňu, do života celej našej spoločnosti. Napriek tomu však už teraz môžeme a máme si urobiť určitý obraz o súčasných udalostiach a faktoch, posúdiť ich a vziať na vedomie, lebo sa nás veľmi citlivo dotýkajú a dávajú príležitosť zaujať náš osobný postoj. Pomôžu nám priblížiť a osvetliť pohyb duchovného boja, prúd duchovnej obnovy v súčasnosti, ktorý ako životodarná transfúzia vlieva do našich sŕdc spoločnú reč rovnoprávných stvorení. Reč Pravdy, Spravodlivosti a Lásky Evanjelia, ktorou sa Duch Svätý prihovára čoraz hlasnejšie ku nám všetkým.

29. XII. 1960

Pravda, denník ÚV KSS

Článok pod názvom "K súčasným tendenciám a smerom klerikalizmu", podpísaní M. Zábreský a V. Skalický /výňatky/

Čítame:

Oživovanie klerikalizmu v našich podmienkach nie je prirodzene ľahká záležitosť. Kruhy, ktoré sa usilujú o oživovanie klerikalizmu, musia svoje nekalé ciele pred čestnými občanmi nášho štátu skrývať. Nasledujú cestu budovania ilegálnych štruktúr, ktoré vystupujú pod názvom "tajná cirkev"...

V dôsledku toho, že veriaci ľudia u nás majú všetky možnosti uspokojovať svoje náboženské potreby v rámci oficiálneho pôsobenia cirkvi, drvivá väčšina katolíkov nemá a "tajnou cirkvou" nič spoločné...

"Tajná cirkev" vcelku teda pozostáva z málopočetných skupín protisocialistického zamerania, ktoré sú medzi sebou na istej úrovni organizačne prepojené. Využívajú legálne možnosti a v nemalej miere ich dopĺňa nelegálnymi metódami pôsobenia...

V súčasnosti úlohy zahraničných centrál, klerikálnej emigrácie a v zhode s nimi aj "tajnej cirkvi" smerujú proti združeniu katolíckeho duchovenstva Pacem in terris...

Útoky proti Pacem in terris narážajú na odpor kňazov, ktorí sú politicky loyálni voči nášmu štátu, bez akéhokoľvek ujmy v oblasti ich povinností voči cirkvi. Preto "tajná cirkev" podľa pokynov zahraničných centrál občiansky uvedomelých kňazov označuje za "kolaborantov" a využíva proti nim psychologický nátlak...

Útoky proti Pacem in terris sú súčasne útokmi proti nášmu spoločenskému systému, proti nášmu socialistickému štátu, ktorý - ako zdôraznila správa Predsedníctva ÚV KSČ na 15. zasadnutí ÚV KSČ - si váži duchovných všetkých legálne pôsobiacich cirkví, ktorí sú spätí s ľudom...

V úlohe "kolektívneho disidenta", protisocialistickej nátlakovej skupiny atď., vystupuje "tajná cirkev" aj pokiaľ ide o oblasť vzťahu nášho socialistického štátu voči náboženstvu a cirkvám...

Obeshovje ide o zneužívanie náboženského čítania veriacich...

Náš štát v plnej miere zabezpečuje uspokojovanie náboženských potrieb veriacich občanov. Prevzal na seba starostlivosť o materiálna podmienky činnosti cirkví, vrátane udržiavania cirkevných objektov. Takéto výhody nemajú kňazi v mnohých kapitalistických krajinách...

Toto všetko nás plne oprávňuje odmietat akékoľvek pokusy tak zahraničných centrál, ako aj "tajnej cirkvi" o zmeny v oblasti vzťahu nášho socialistického štátu k náboženstvu a cirkvám...

V rámci dôsledného uplatňovania princípu náboženskej slobody vymanenia, zakotveného v našej ústave sa v plnej miere - ako sa už vyššie uviedlo - zabezpečuje uspokojovanie náboženských potrieb veriacich občanov a s tým súvisiacej činnosti štátom uznaných cirkevných organizácií. Na základe mnohých faktov môžeme konštatovať, že cirkvi, teda aj katolícka, majú pre svoje pôsobenie lepšie podmienky ako v mnohých kapitalistických krajinách. Ako príklad stačí uviesť skutočnosť, že v NSR je okolo 40% fár neobsadených...

Preto je existencia a pôsobenie "tajnej cirkvi" škodlivé. Keďže sa pod náboženským klenkom usiluje o protisocialistické ciele, je zameraná aj proti záujmom veriacich a duchovných...

Veriaci ľudia, tak ako i ostatní občania, sú a budú rovnoprávnymi účastníkmi všetkých našich úsilí o utváranie čoraz lepších podmienok života v našej vlasti. Komunistickej strana i náš socialistický štát budú čoraz väčšmi utvárať tieto potrebné podmienky v duchu stanoviska XV. zjazdu KSČ, na ktorom sa konštatovalo:

"Pokiaľ ide o náš vzťah k náboženstvu, naše stanovisko je všeobecne známe. Socialistický štát rešpektuje náboženské čítanie veria-

cich a vďaka si, že obrovská väčšina z nich sa úprimne sčítuje na budovateľskom úsilí. To však nijake negujúce našu povinnosť pokračovať v šírení vedeckého svetového názoru. Je to záslužná práca a treba ju rozvíjať a podporovať..."
/koniec citátu/

- - -

Toľko o článku M. Zábreského a V. Skalického, ktorý nanešťastie, že katolícka cirkev v nasledujúcom období to v ČSSR nebude mať nijake ľahké.

K "rozsvieteniu, podporovaniu" a metódam vyššie uvedenej "záslužnej práce" sa neskôr vrátim niekoľkými oficiálnymi dokumentami. K problému "tajná cirkev", ktorý verejnosti predložil denník ÚV KSS "Pravda", sa vyjadruje aj elaborát pod názvom "Tzv. podzemná cirkev", neoficiálne uverejnený v katolíckych kruhoch v auguste 1982. Uvádza me z neho niekoľko výnatkov:

Citujeme:

Začalo sa o niečo hlasnejšie hovoriť o podzemnej cirkvi. Robí starosti príslušným činiteľom u nás aj v ďalších štátoch, ktorých ideológia "je nezlúčiteľná s náboženskou vierou", a preto snáďajú vieru a jej spoločenskú vyjadrenie iba v stave odumierania. Iní napak sledujú náboženskú "podzemku" so sympatiami, vidia v ňom znamenie životnosti ducha.

Ústredná otázka, pre nejedného páľčivá, sa domáha aspoň dočasnej a rámcovej odpovede: Ako sa vymanúť z celej situácie a ako sa chovať? Emocionálna reakcia nebýva dobrá, tvrdí súd a radikálne riešenie tým menej: "Človek má byť pohotový, keď je treba niečo vypočúť, ale váhavo, než začne hovoriť alebo než sa rozhnevá" /Jak.1,19/. Pripojme niekoľko slov psychológa: "...ľudia musia bojovať nielen s vonkajšími nepriateľmi, ale aj s deštruktívnymi hlasmi vo svojom srdci, ktoré nedovoľujú kriticky a chladne čítať, poctivo citovať a tlačiť do pera deformatu, poloprávdu a niekedy i nadávku, tie hlasy si totiž myslia, že sa tým stupí, stratí bolestivosť, zatiaľ sú však lačné a neuhasiiteľné ako každá nenávisť, ktorá nie je skrotená nezrovnateľne väčšou /odpušťajúcou a prijímajúcou/ porciou lásky" /Karel Zeman - Studie 61, 292/. Pokúsme sa teda - bez zasahovania do kompetencie cirkevnej autority - uviesť veci aspoň vo všeobecnej rovine. Zasadiť problém do celku a hlbšie sa orientovať v celej oblasti, to je najlepšia pomoc pre zodpovedné rozhodovanie v praxi.

Kresťanské spoločenstvá, podobne ako iné, bývajú štátnou mocou prijímané alebo odmietané, v krajných prípadoch privilegované alebo perzekuované. Kresťania vedia, že prenasledovanie patrí k životu cirkvi ako skúška a úloha, ale napriek tomu sa bránia, inak by vsudzovali dojem, že sa nemajú čím hájiť alebo že im chýba vôľa k životu.

Je treba trpezlivo konštatovať, že u nás je cirkev a vôbec náboženská viera v stave existenčného ohrozenia. Konečný cieľ je likvidácia cirkvi a viery. Nie síce pomocou plynových komôr - aj keď útlak minulých desaťročí spôsobil celemu radu veriacich smrť - ale mnohými inými spôsobmi. Bolo by nespravodlivé prehliadnuť, že zatiaľ trvá istá dávka tolerance, ktorá sa dobre vyníma na pozadí stalinských rokov. Konečný cieľ však zostáva, ako ešte v šesťdesiatych rokoch verejne hlásal minister Kopecký a koncom sedemdesiatych rokov s otrasnou nútenosťou predostrel Kňazom z Pacem in terris iný člen vládnucej špičky - Trávníček. A kto môže zaručiť, že zo dňa na deň nezačne najtvrdšie prenasledovanie v albánskom štýle? Stačí, aby sa pominuli politické ohľady alebo došlo k výmene vedúcej skupiny.

Útlak sa prevádza prevažne administratívnou cestou, súdne nie príliš často - zatiaľ. Pastorácia je kanalizovaná smerom na starých

Redí, na ich náboženské sáľuby, na minulosť. Len nie nová teológia, nie žiav prítomnosť cirkvi a zameranie na budúcnosť, a hlavne "raky preš od mládeže!" Cirkev je tolerovaná na dožitie. Presnejšie povedané, pretože nejavi záujem o odchod zo života, je jej nadordinovaná antianisia.

Zostane historickou hanbou, že sa našlo niekoľko ľudí, keďysi pokretených a vyvatených sa knazov, ktorí v službách smrtelneho nepriateľa tvoria španielsku stenu, zakrývajúcu, ako cirkev postupne dostáva injekcie na urýchlenie jej konca /hneď nech je dodané, že te- te rozhodne nezamýšľala väčšina knazov, donútených vstúpiť do PIT-u, ale je už najvyšší čas, aby všetci solidní knesi zbdrali mur strachu medzi sebou a somkli sa vo svojom jedinom vlastnom dome, v cirkvi, ako k tomu už v niektorých diecézach dochádza/.

Ešte dôležitejšia úleha je prirúdená knazom, pestovaná a pre- lačovaná do vedomia veriacoho ľudu oficiálnou publicitou. Tí by mali na čelejších, aj biskupských miestach vytvoriť bábkové vedenie cir- kvi a tichou cestou previesť schizmu.

Zhráme povedané. Cirkev trpí stále prítomným útlakom, ktorý du- sí jej život. Navyiac zostáva trvalá hrozba, že bude zbavená ďalších významných sľeziek svojho života, že bude rozmetaná jej štruktúra, alebo dokonca bude mocenskými prostriedkami potlačený celý jej život mimo súkromie /čo už prakticky postihlo všetky rehole/.

Vo všetkých odliedoch situácie ohrozenia je voľba iba medzi dva- mi záadnými postojmi: zrada alebo obrana.

Cirkev má právo existovať. Je to základné právo, platné pre ňu rovna- ke ako pre iné spoločenské útvary v civilizovanom svete 20. storočia.

Cirkev má povinnosť existovať. Vo konca času musí eldiť Božiemu krá- ľevstvu. Ľudstvo potrebuje hodnoty, ktoré mu ona sprostredkujú.

Odsúdiť cirkev na smrť je slečín. Je to duchovná genocída, proti aláv- nostným medzinárodným dohodám, najmä o náboženskej slobode, nedávne uzavretej v OSN.

Proti útlaku a ohrozeniu sa cirkev smie a musí brániť. V záujme svo- jej prítomnosti aj budúcnosti. Nestačí živorenie, ide o plný, normál- ny život.

Normálny život cirkvi je verejný. K ľudskému životu patria společen- stvá a odevsďavanie hodnôt. Cirkev nesmie dobrovoľne odísť do podze- mia.

V situácii útlaku a ohrozenia má cirkev právo na neverejný život. Je to hlavná forma jej obrany.

Týchto niekoľko základných téz nesmieme pustiť z mysle, ak máme správne pochopiť a sľadnúť našu situáciu.

Rozoberieme si poslednú tézu. Zámerne nehovoríme o "podzemnej" /"tajnej" atď./ cirkvi, je to pomerne zavádzajúce. Cirkev je a musí byť jeden celok. Čo sa od nej očakápi, už ku nej nepatrí, aspoň nie v plnom smysle. Ohrozenia síce ľudí zbližuje, ale uvelnenie normál- nych vzťahov podporuje "odstredivú" mentalitu.

Iná vec je verejný a neverejný život tej istej jednej cirkvi. Každý sa môže zúčastniť oboje. Aj v normálnych okolnostiach žije cirkiev - nakoniec aj každý spoločenský útvar a každý jedinec - v dvoch rovinách: verejnej, t.j. prístupnej iným buď osobnou prítom- nostou alebo aspoň informácie, a neverejnej. Súkromie potrebuje ka-ždý človek, dvojica, skupina /aj štát/ z rôznych dôvodov, hlavná je potreba chrániť sa pred možnými škodami od cudzích. Čím je také hro- zica škoda väčšia, tým viac je treba presunúť život na neverejnú rovinu, utajiť ho.

Neverejný život cirkvi v stave tiesne je odpoveďou na dve situácie:

1. Útlak berie veriacim možnosť pokojnej účasti na niektorých

dŕkonoch náboženského života /napr. katechézach detí, náboženskom vzdelaní dospelých, zhromažďovaní, ťiadúcej literatúre, dobrom ká-saní, ba aj kŕstu detí, saopatrání v nemocniciach, cirkevnou sobá-ťi, eviatosti kňazstva, výkone duchovnej sluŕby atď./, rehoľníci sa nesmú ako takí zhromaŕďovať, ťit vo svojich kláťtoroch svojím spó-sobom, prijímať dorast. Cirkve pochopiteľne nahrádzaŕje neverejne, a ťe je násilne pripravovaná verejne.

2. Ohrozenie sa ťýka budúcnosti: dŕlak, ktorý s väčšou alebo menšou pravdepodobnosťou hrozí prísť. Cirkve sa pripravuje na hor-ťie aľ najhorťie situácie, aľ na ťivot v celom rozsahu neverejný. K podobným situáciám doťle napr. v Anglicku v 16. storočí, vo Fran-cúzku v 18. storočí, v Mexiku a Sovietskom Rusku dvadťiatych rokov, v Číne a Albániu od päťdesiatych rokov.
/koniec citátu/

- - -

Neverejným ťivotom v rámci katolíckej cirkvi sú v ČSSR nútené ťit v prvom rade rehoľné spoločnosti, ktorých oficiálna existencia bola v päťdesiatych rokoch vládnúcou mocou násilím zrušená a ktorých čle-novia boli "odeťúení" na doťitie. Prechodom do neverejného ťivota a prispôsobením sa novým podmienkam však rehoľné spoločnosti nielen-ťe preťili, ale nastal aľ ich nový rozmach, samozrejmé v hraniciach možností neverejného pôsobenia. Ukryť tento vzrast pred zrakom štá-tneho aparátu by však mohlo byť iba nedosiahnuteľným ťelaním. A tak sa tento v poslednom období sústreduje na odhaľovanie a paralyzovanie ich činnosti - hlavne rehole františkánov, ako je to evidentné aľ s udalosť "Kvetnej nedele". Prečo práve františkánov? Skôr, než si odpovieme na túto otázku, pozrime sa najprv troška do minulosti tej-to rehole na Slovensku, ako ju opisuje článok "Rehoľa františkánov" - /O.F.M./, uverejnený v NAS 2/83:

Citujeme:

Františkáni priťli na naše územie v roku 1228 z Nemecka. Od začiat-ku nachádzajú ťivnú pôdu a blahodarne pôsobia v Bratislave, Trnave a Nitre. Po tatárskom pľienení, t.j. po roku 1241 sa ešte viac ťia-dale ich činnosť a vtedajťí uhorský kráľ Béla IV. rehoľu veľmi pod-poril. Františkáni orientovali svoju činnosť hlavne na kazateľstvo. Prvým provinciálom rehole sa stal páter Ján, brat francúzskeho kráľa Filipa Malého.

Slutný rozvoj rehoľnej činnosti prerušil vpád husitského vojska, ktoré vyplienilo kláťtory v Trnave, Trenčine, Nitre a na Spiťi. Po prehraní ťlých časov, za kráľa Mateja, nastal opätovný rozmach re-hole, a to najmä počas pôsobenia provinciála Fabiána Igalu. Rehoľa sačala kaŕdorodne poťielať nadaných bratov na univerzitné štúdiá. Z mnohých osobností františkánov tej doby vynikal páter Gregor, ktorý sa stal biskupom v Nitre /1484-1492/.

Je známe, ťe františkáni pôsobili viac v severnej časti Uhorska, t.j. na území dnešného Slovenska. A keďťe pôsobili medzi prostým ľu-dom, museli sa mu aľ prispôobiť, najmä rečou. Výsledkom tohto vťa-hu sú niektoré zaujímavé literárne diela františkánov, ktorí písali poučné a náboženské spisy pre druŕiny sv. Antona a sv. Jána Nepemuc-kého. Od neznámeho františkána pochádza kniha "Hora zlatá sarafin-ska", vydaná v Trnave v roku 1674. Medzi známych františkánov-spiso-vateľov tej doby patria Ján Abrahamfy, Benignus Smrtník a Dionýz Schneider.

V 17. storočí, keď väčšina kláťtorov františkánskej Salvatorián-skej provincie bola slovenská, doŕadováli sa títo "fratres minores" väčťích práv a určitej samosprávy. Na kapitule v Hlohovci v roku 1653 dosiahli Slováci, ťe ich kláťtory boli uznané ako osobitná čiastka

provincie /para slavenica/.

Od 18. storočia sa naši františkáni zaoberali aj misijnou činnosťou pre cudzie krajiny. Známi boli napr. Benedikt Seiller, ktorý pôsobil v Turecku, Vít Lekel odišiel zo žilinského kláštora do Palestíny atď.

Františkáni spravovali veľa škôl, poväčšine ľudových, ale mali tiež stredné školy v Bardejove, Trstennej, Žiline, Skalici, kde sa vyučovalo po latincky a slovensky. Veľa bratov sa venovalo hudbe - tu vynikol napríklad Martin Vaculík. Vedľa latinských skladieb bolo napísaných aj mnohé slovenských, napr. od Pavlína Bajana a Edmunda Pascha. V dobe josefínskej písali mnohí bratia poučné a náboženské episy - Anton Heraneký, Anton Benčíš, Dominik Mokoš, širšej verejnosti známy Hugolín Gaulovič a ďalší.

Zosilnená maďarizácia v druhej polovici 19. storočia znamenala koniec slovenského pôsobenia františkánov v Uhorsku. Po vzniku Československej republiky v roku 1918 sa situácia pre františkánov zmenila. Nariadením generála rehole z 31.1.1921 sa vytvorila v Bratislave Správa rehole pre Slovensko. V roku 1924 sa znovu vytvorila Salvatoriánska provincia františkánskej rehole na čele s provinciálom Mansvetom Olšovským. Františkáni začali pôsobiť na gymnáziu v Malackách, vydávali časopisy "Priateľ dieťaťa" a "Serafínsky svet". Veľký rozvoj zažila rehoľa v období Slovenskej republiky v rokoch 1939-1945.

Zložitý pomer po II. svetovej vojne citeľne zasiahli do oblasti náboženského života. Novým "poriadkom" sa nevyhla ani františkánska rehoľa. Po likvidácii rehoľných spoločností mnoho františkánov bolo prenasledovaných. Prispôboiac sa novým pomerom u nás, rehoľa františkánov pôsobí v rámci svojich možností aj dnes.

Pri hodnotení slovenských dejín nemôžeme zabudnúť na pôsobenie františkánov a s úctou pozeráme na veľkú brádu, ktorú vyvorali v oblasti našej kultúry potomkovia sv. Františka z Assisi.
/koniec citátu/

- - -

Zo súčasnej popularity františkánskeho rádu je zrejmé, že františkáni u nás ako nositelia odkazu veľkého širiteľa lásky a chudoby - sv. Františka z Assisi - a zároveň aj ako pokračovatelia misie sv. Cyrila a Metoda zasiahli konštruktívnym spôsobom do vývoja duše slovenského kresťana.

V tejto maličkaj krajine /obyvatelia ktorej nikdy nemali možnosti svetového politického pôsobenia alebo nejakého hrmatného vstupu na historickú scénu/boli srdcia ľudí - oddávajú orientovaných na existenčný boj a citové bohatstvo späté s prírodou - tou vďačnou pôdou, prijímajúcou Božie Slovo práve v tej forme, v akej ho podáva sv. František z Assisi.

Nemáme bohužiaľ priestor, aby sme tu uviedli výsledky pôsobenia a život tejto plodnej rehole počas jej osemstoročného pôsobenia vo svete útlaku, nespravodlivosti, nenáviati a pýchy, svete, ktorý sa neustále snaží dobyť Kristovu Lásku, šíriac tak podmanivým spôsobom sv. Františkom. Preto aspoň niekoľkými riadkami uvádzame prostredníctvom listu generálnych predstavených františkánov stručné informácie o náplni činnosti a duchovných cieľoch tejto rehole.

Okružný list všetkým františkánskym rádom z Veľkej Noci 1981 k oslave 800. výročia narodenia sv. Františka z Assisi
/uverejnené v "Serafínskom svete" č. 3/82 - výňatok/

Citujeme:

V tomto období sú zväšť pozvaní k dielu františkánski laici, ktorých sv. František zapojuje do plného kresťanského poelania.

Prostredie, v ktorom teraz žijeme a rozvíjame svoju evanjeliizačnú činnosť, sa veľmi nelíši od prostredia v dobe sv. Františka a prvých františkánskych terciárov. Bratia a sestry Svetského františkánskeho rádu dobre chápu, že ich spolupráca v súčasnom svete sa odstreďuje na dve základné úlohy, ktoré v sebe zahŕňujú očakávania a úsilia:

- prehliadť základné vlastnosti svojej osobnosti, uvedomiť si, že vlastné poslanie je naplno platné a cenné, naplniť sa nadšením prostredníctvom evanjelia a františkánskych prameňov,
- oslobodiť sa od prehnaných požiadaviek súčasného života, vytvoriť si s Kristom nosnú os rastúcej skúsenosti vo viere, otvoriť srdce duchovným a hmotným potrebám iných šľachetnou pohotovosťou k ľudskému, sociálnemu, ekologickému a náboženskému službám, ktoré sú potrebné alebo vhodné.

Všetci františkáni - bratia, sestry, laici - musia cítiť v myšlienkach a citoch povzbudenie, aby podnikli novú františkánsku jar pre službu cirkvi a svetu. Náš apštólsk sa musí sústrediť na tri myšlienky - hodnoty - ktoré tvorili oporný bod skúsenosti sv. Františka s Assisi: BOH, ČLOVEK, SVET. Tieto skutočnosti nie sú medzi sebou v rozpore, nevylučujú sa, naopak! Náboženský sľub nie je prekážkou pre sľub človeku a svetu, ako niektorí mylné tvrdili. Pre správne hodnotenie tvorstva a pre účinný rozvoj celého človeka je treba pridŕžiavať sa toho, čo je božské.

V tomto čase milosti treba sa pustiť do práce s nadšením, vierou a láskou. Treba využiť všetky skryté sily a spôsoby, ktoré sa zdajú byť schopné budovať ľudský svet a tvorstvo, zodpovedajúce viac plánu biblických začiatkov.

Naše spásenosné pôsobenie na ľudí a prírodu predpokladá úplné zapojenie sa do tajomstva milosti a bezpodmienečnú horlivosť na ceste evanjeliovej dokonalosti.

Dokážeme predsa dať prednosť základným hodnotám františkánskeho života, ako je modlitba a rozjímanie, radostnému bratskému spoločenstvu, uplatňovaniu evanjeliových rád so zvláštnou pozornosťou ku chudobe, úplne ochotne sa dať do služieb iným, dokonalej radosti vždy a všade, hlbokej úcte k Panne Márii a predovšetkým úplnej zhodnosti s Kristom, ktorý je Cestou k Otcovej Láске. Musíme byť mužmi a ženami Evanjelia: žiť sa Božím Slovom a rozvíjať úsilie o hlásanie Evanjelia, ako to od začiatku robil sv. František a jeho spoločníci. Keď takto uskutočňujeme svoje osobné a bratské posvätenie, stávame sa živým kvasom v dnešnom svete.

Rím, 19. apríla 1981

Podpísaní: Fr. John Vaughn, gen.min.OFM,
Fr. Vitale M. Bommarco, gen.min. OFM Conv.,
Fr. Pascale Rywalski, gen.min. OFM Cap.,
Fr. Rolland J. Paley, gen.min. TOR.,
Manuela Mattioli, sbeťiša kláštorov II. rádu,
predstavená Vnútornej rady OPS

Rok 1983 sa v katolíckych kruhoch u nás začal v znamení súdneho procesu s Helenou Gondovou a Františkom Novajovským v dňoch 24.-26. januára. Zdá sa, že tento proces znamenal určitý prelom, alebo aspoň naznačil nový stav medzi katolíckymi veriacimi na Slovensku, a to otvorenejším verejným vystúpením. Veriaci akoby si uvedomili potrebu súdržnosti a s ňou vyplývajúcej zodpovednosti cirkvi, a to nielen voči Bohu a sebe navzájom, ale aj voči svetu, ktorí ju pozoruje a ktorý očakáva svedectvo o Kristovi.

Špecifické postavenie katolíckej cirkvi v ČSSR, ktoré tu zrejme netreba opisovať, však naďalej spôsobuje jej dvojité tvár. Tvár čoraz odvážnejších požiadaviek "zdola" - a tvár čoraz servilnejšej "loyality" "zhora" /PIT/.

Zatiaľ čo tlak a ofenzíva štátneho aparátu proti tzv. "nedevo-lenej činnosti" a "tajnej cirkvi" narastá - a zatiaľ čo neproti tomu silnie jednota radových veriacich - nenechávajú na seba zabudnúť ani PIT a ich reproduktor - Katolícke Noviny, pravdepodobne preto, aby nikoho nenechali v pochybnostiach, komu ich hlas sluší:

9. Január 1983

KN č. 2, článok pod názvom "S plnou dôverou", nepodpísaný, str. 1:

Citujeme:

Prezident G. Husák venuje rovnako pozorný a citlivý záujem rozvoju dobrých vzťahov medzi štátom a cirkvami i náboženskými spoločnosťami, ktoré sú v ČSSR založené na ústavných právach a zákonoch. Nič neustránilo na svojej aktuálnosti jeho slová, ktoré povedal v roku 1971 na celoštátnej konferencii Národného Frontu:

"Jedným z ústavných práv našej spoločnosti je sloboda náboženského vyznania. Veriaci občania a príslušníci rôznych cirkví sa u nás môžu slobodne hlásiť k svojmu náboženstvu, bez prekážok sa súčasťovať na náboženských obradoch. Socialistická spoločnosť venuje značné prostriedky na materiálne potreby jednotlivých cirkví. Ani v budúcnosti neohodláme na našom postoji k veriacim čokoľvek meniť..." /koniec citátu/

V tom istom čísle na str. 1 sa nachádza aj článok autora ThDr. Antona Bagina, pod názvom "Za rozvoj sveta", ktorý sa končí slovami:

Citujeme:

Dnešný svet potrebuje moderných Františkov z Asaísi, moderných kresťanov, ktorí stvorenie nielenže nadšene ospevujú, ale aj usilovne pracujú na obnove a rozvoji sveta, aby ho mohli odovzdať Pánovi obohatený duchom človeka, oživený bratstvom, porozumením a láskou. /koniec citátu/

ThDr. Anton Bagin zrejme netušil, že o dva mesiace neskôr by mu jeho článok mohol spôsobiť ťažkosti... Medzitým sa v Justičnom Paláci v Bratislave pripravoval proces "Gondová - Novajovský", keďže - podľa KN č.2 z 9.1.1983 - "jedným z ústavných práv našej spoločnosti je sloboda náboženského vyznania". Spoluveriaci bratia a sestry však na Helenu a na Františka nezabudli. Modlitby, pôsty a obety na ich úmysel boli na dennom poriadku. Citeľná bola aj podpora spoluveriacich v zahraničí. Pre oficiálne kruhy katolíckej cirkvi v ČSSR - hlavne PIT-u/ však zostali Helena a František verejne neznáme pojmy.

23. január 1983

/deň pred súdnym procesom "Gondová-Novajevský"/

KN č. 4, článok pod názvom "Pozdravný list Zdrúženia", podpísaní Veselý, Hendrych, Navrátil, Adler /výňatok/

Citujeme:

Vážený pán prezident,
Vážený pán president,
v dňoch, keď sa pozornosť všetkého nášho ľudu upiera k sídlu hlavy nášho štátu - Pražskému hradu - prichádzame aj my kňasi, členovia Zdrúženia katolíckeho duchovenstva Pacem in terris ČSSR a vyjadrením vďaky za Vašu štátnickú prezieravosť a riadenie našich národov. Povzbudzujú nás Vaše slová a činy, v ktorých ste hodnotili účasť veriaceho ľudu na pracovnom úsilí a tým na ich podiele pri zvyšovaní blahobytu celej vlasti..."
/koniec citátu/

- - -

Dňa 26. januára 1983 boli Helena Gondová a František Novajevský "ohodnotení za účasť veriaceho ľudu na pracovnom úsilí" v Justičnom Paláci v Bratislave súdnym senátom 12-timi mesiacmi nepodmienečne. Veriaci svet protestoval. Ozval sa i predseda PIT-u - prelát ThDr. Antonín Veselý:

- - -

KN č. 8, 20.II. 1983 a č. 9, 27.II.1983

Článok pod názvom "Podpora mierového úsiliu", podpísaný "RE"

Citujeme:

Uvádžame hlavné myšlienky s ďalších diskusných vystúpení biskupov a ordinárov jednotlivých diecéz a reprezentantov Zdrúženia katolíckeho duchovenstva Pacem in terris ČSSR na priateľskom stretnutí u podpredsedu vlády ČSSR Mateja Lúčana 25. januára v Hrzánskeho paláci v Prahe.

Predseda Zdrúženia kat. duch. PIT ČSSR prelát ThDr. Antonín Veselý pozdravil podpredsedu vlády ČSSR Mateja Lúčana a jeho spolupracovníkov menom Zdrúženia a poďakoval sa za uznanie a ocenenie, ktorého sa dostalo mierovému hnutiu katolíckych kňazov za mierovú angažovanosť. V poslednom čase v súvislosti s protimierovou politikou kruhov amerického imperializmu a niektorých jeho spojencov, znevažuje vnútorná a zahraničná emigrácia naše socialistické zriadenie. My, ktorí žijeme v tejto spoločnosti viac ako jednu generáciu - pokračoval Veselý - môžeme s plnou zodpovednosťou vyhlásiť, že toto zriadenie je omnoho bližšie kresťanským sociálnym zásadám ako kapitalizmus s mnohými sociálnymi krivdami..."
/koniec citátu/

Ako výstražná ozvena v tom istom čísle na str. 2 v nepodpísanom článku pod názvom "Čo by nám všetko osočilo" sa nesú slová:

Citujeme:

V evanjeliu počúvame príbeh /Lk 4,1-13/ o pokúšaní Pána. Pán odmietol diablove zvody, lebo nielen z chleba žije človek, a hlavne preto, že je napísané, že len Pánovi, svojmu Bohu, sa možno klaňať a Jemu jedinému slúžiť.
/koniec citátu/

- - -

Dňa 17. februára 1983 mali síce Helena Gondová a František Novajovský prepustení na podmienenú slobodu, tento akt však ani sďaleka neznamenal uvoľnenie tlaku št. aparátu voči veriacim. Prepustenie Gondovej a Novajovského sa naopak spáta zdá byť sasiieraciim manévrom k overe rozsiahlejšej akcii proti katolíckej cirkvi v CSSR, ktorá sa v útrobach št. aparátu pripravovala.

Rím - 25. marec 1983

"Otvorte sa Vykupiteľovi!

S touto výzvou, zameranou na Milostivý rok vykúpenia sa obraciam k celej Cirkvi a obnovujem tým výzvu, ktorú som vyjadril bezprostredne po svojom zvolení za nástupcu sv. Petra. Od tej chvíle moje city a myšlienky stále viac smerovali ku Kristovi Vykupiteľovi a k Jeho Veľkonočnému tajomstvu, ktoré je vrcholom Božieho zjavenia a najvyšším prejavom Božieho milosrdenstva voči ľuďom všetkých dob.

Kiež sa tento rok stane skutočne Svatým rokom, keď je to doba milosti a Spásy, lebo bude hlbšie posvätený tým, že ľudstvo našej doby prijme hojnejšie milosť vykúpenia a duchovne sa obnoví všetok Boží ľud, ktorého hlavou je Kristus, "vydaný na smrť, aby nám boli odpustené hriechy, a vstal z mŕtvych, aby sme boli ospravedlnení" /Rím. 4,25/

Prosím Najsvätejšiu Pannu Máriu, Matku Vykupiteľa a Cirkvi, aby sa nás orodovala a vyprosila nám svojou prímluvou čo najplodnejšie slávenie Jubilejného roku, ktorý prebehne teraz, 20 rokov po II. vatikánskom koncile, a aby ešte raz ukázala celej Cirkvi a celému svetu Toho Ježiša, ktorý je požehnaným plodom Jej života a Vykupiteľom všetkých ľudí. vo jej rúk a Jej Materskému Srdcu zverujem úspech oslavy tohto Jubilejného roku..."

Ján Pavol II.

"Z_vyhlasujúcej bully
Svätého roku"

Ján Pavol II. Moderný apoštol. Otec chudobných. Miláčik mládeže. "Božie eso" - ako ho ktosi nazval. Cestujúci pastier. Burcujúci hlas. Obdivovaný. Nenávidený. Postrieľaný a opäť uzdravený, aby ešte väčšou aktivitou predlžoval ľudstvu šancu na záchranu. Otvára Svätý rok 1983 v den, kedy už je "Kvetná nedeľa" v ČSSR pripravaná na "otienutie gombika". On veľmi dobre vie o ťažkostiach svojich ovečiek. Nielen v Ríme, Manile či Sao Paulu, ale aj v Prahe a Bratislave. A nie z druhej, či tretej ruky. Niesto sa prečo čudovať jeho "obľúbenosti" a prejavom "priazne", ktorými ho v istých štátoch zahrňujú vládne propagandy. Božím riedením je v súčasnosti prvý, ktorý ako hromozvod Cirkvi zachytáva výbuchy nenávisťi a svoj-vôle proti nej. A nenávisť prepuká intenzívne práve v marci 1983. Marec 1983 nemičí. Marec 1983 sa pripravuje na svoju "Kvetnú nedeľu". Marec 1983 v čs. masovokomunikačných prostriedkoch sa o Jána Pavla II. veľmi "zaujima". Aký bol asi dôvod tohoto "záujmu"? Pozrime si aspoň stručný prehľad o niektorých článkoch o Jánevi Pavlovi II. v čs. novinách v priebehu marca 1983:

9. marec 1983 - PRÁCA

článok "Gleriola "Tudského pápeža" s podtitulom
"Falošné zrkadlá sociálnej spravodlivosti" - podpísaný
PhDr. Pavel Kuhn

5. a 12. marec 1983 - KYPRES

článok - "Starostlivosť Karola Wojtyły o Slovákov,
alebo "sedemročná vojna" pod patronátom Jána Pavla II.
podpísaný Daniel Ondrejčík

14. marec 1983 - SMENA

článok "Pečul hlas Tudu", podtitulok "Stradná Amerika:
cesta Jána Pavla II. neprišla k mieru". Podpísaný
Ján Škoda.

17. marec 1983 - PRAVDA

článok "Podpora reakčným režimom" - podpísaný Stanislav
Martin

25. marec 1983 v Ríme sa niesol v znamení vyhlásenia Jubilejného roka.
V ČSSR sa tento deň niesol v inom znamení. Žiaľ, naša
ostražitosť a smysly nie sú ešte celkom na takéto zna-
menia vytrénované... Do "Kvetnej nedele" zostávali
už len dva dni.

25. marec 1983 - SMENA NA NEDEĽU

článok "Kanonizácia s politickým pozadím" podpísal
Jaroslav Čelko.

Citujeme:
- výňatok -

Prejav solidarity a vzájomnej pomoci tak v Tavicových skupinách
ako aj v bojových bunkách iného smerovania a či spontánne medzi jedno-
tlivými spoluväzňami vyúsťovali až do sebaobetovania. Takéto činy má
zaiste aj poľského františkána Maximiliána Kolbeho. Tento kňaz
pred druhou svetovou vojnou bol známy - okrem iného - ako bojovný
antikomunista. Napriek tomu ho hitlerovci zvliekli do koncentračné-
ho tábora v Oswięcimie. A tam dobrovoľne podstúpil smrť, aby pred ňou
zachránil iného väzňa - Poľiaka Františka Gajowniczka.

Kult svätých a jeho využívanie má náboženské, ale aj mimonáboženské
stránky. Napríklad "určovanie" svätých ako patrónov jednotlivých a
oblastí spoločenskej činnosti alebo "národných" svätých má ideologic-
ké a politické pozadie. Z tohto sorného uhla nie je možné nechať bez
povšimnutia, v akej konkrétnej historickej situácii sa vyhlásenie
M. Kolbeho za svätého - stalo sa tak 10. októbra 1982 - uskutočnilo.

Snahy pápeža a ostatných hierarchov vo Vatikáne a v Poľsku sú sme-
rané na to, aby cirkvi plnila funkciu akejsi "vodkyne národa", čo
znamena oživovanie klerikalizmu v jeho najhoršej podobe...

Teraz, keď čoraz viac veriacich začína rozpoznávať, o čo vlastne cir-
kevným špičkám ide, keď neakceptuje ich kontrarevolučné zámery a sta-
via sa dokonca proti nim, sľaha Vatikán a poľský episkopát k zbra-
niam najväčšieho kalibru. V tejto súvislosti využil aj kult svätých...

Na základe bohatých skúseností sa dá povedať, že rozsahu reakčnosti
úsilí vedúcich cirkevných kruhov bude úmerná aj odpoveď demokratických
síl, vrátane značnej časti radových veriacich v Poľskej ľudovej
republike...

/Koniec citátu/

Poznámka:

Odpoveď aj prišla. Už o dva dni po uverejnení tohoto článku. Ale nie v Poľsku, a už vôbec nie od veriacich.

Takmer prorocké slová sa vtláčili do pera Mons. ThDr. Jána Čížika, ktorý v Katolíckych Novinách č. 13, práve 27. marca 1983 v článku pod názvom "Myšlienky na Kvetnú nedeľu" na prvej strane píše:

Citujeme:

Ci chceme alebo nie, aj my musíme kráčať krížovou cestou života. len na nás záleží, aká bude pre nás. Ci pôjdeme odhodlané, vtrvavé, aj keď a pádmi, ale až celkom hore, alebo sa poskládejme medzi farizajov, alebo sa zachováme ako bojazlivý Peter, alebo chamtivý Judáš, alebo ako verný Jan a Maria? Kam sa chceš zaradiť?
/koniec citátu/

Dnes sa v Cirkvi hovorí o dvoch protichodných tendenciách. Naráža tu na seba dvojité poňatie apoštolátu.

- Prvé spočíva na zriadení
- Druhé na hnutí

1. Prvé poňatie sa domáha viac poriadku ako spravodlivosti, viac autority ako spoluzodpovednosti. Jeho úsilím je brániť česť Boha a práva pravdy. Jeho ideálom je rešpektovaná Cirkev. Prostriedky, ako to dosiahnuť, sú: ochrana, opora /zákony, štát, moc, atď/. Následky? Zatvorený svet, zmyšľanie geta. Zoskupit kresťanov medzi sebou /koľko do seba uzavretých krížkov s etiketou katolícky!/, obmedziť sa na najmenší styk so "skazeným svetom", aby sa nik nestaral a aby všetci pekne zoradení s nadpisom nad hlavou "Naši" spoločne prišli do Otcovho domu.

Do tohto o b r a n n é h o diela, do tejto stavby s masívnymi baštami nie je ťažko získať viac-menej nezaújatých dobrovoľníkov. S tučnými a zapotenými rukami. Ľudí, ktorí považujú Boha za strážcu svojich privilégií. Ktorí chránia a v o j e práva a predtieraajú, že chránia práva Cirkvi.

2. Podľa mentalít hnutia poriadok, privilégiá, tituly - predpokladajú čosi dôležitejšieho.

Treba si veci vyjasniť, odhaliť podozrivé postoje, zanechať starosti upriamené len na fasádu.

Treba mať odvahu odstrániť ten posvätný prach, ktorý nasadal na naše náboženské z v y k l o s t i a pre kvietizmus a lenivosť sa považuje za nedotknuteľný...

Kresťanom nestačí vedieť, kam nesú ísť. Treba ich naučiť poznávať, kam m a j ú ísť.

Treba aby Cirkev vyšla von a aby sa jej apoštoli nebáli zašpiníť si ruky tým, že ich ponorila do realít sveta, v ktorom žijú. Kvas sa dáva do cesta a nie vedľa cesta.

Doktoré vyšľachovacie taktiky sú protievanjeliové. Apoštoli nenapísali na bránu Večeradla: "Tu sa hovorí o Ježišovi Kristovi. Kto sa chce poučiť o Kresťanskom náboženstve, nech príde. Otvorené od...do." Apoštoli vyšli von, na cestu. Do ulíc. Zamiešali sa medzi ľudí.

Pravdu nezachránime, keď ju budeme žiarlivo strážiť pod sklom neprosných strážcov pravovernosti, ale keď ju vynesieme von, na slnečné svetlo, aby sa mohla stretnúť s realitou všedných dní.

Pravda nepotrebuje byť r e š p e k t o v a n á. Žiada si byť MILOVANÁ.

Nárokuje si iba jediné právo, právo byť komunikovaná a stať sa vlastníctvom všetkých.

Alessandro PRONZATO, "Nepohodlné evanjeliá"
SÚSCH, Rím 1981, str.343-345

- Odpis -

Správa ZNB hl. mesta Bratislava a Za kraja
Odbor vyšetrovania Štátnej bezpečnosti

7označenie súčasti7

ČVS: 226/83

V Bratislave dňa 27.3.1981

P R O T O K O L

o vykonaní domovej prehliadky

Dnešného dňa bola vykonaná na základe uznesenia -----
----- zo dňa ----- čj. -----

domová prehliadka u

SMIDOVÁ Terézia, nar. 27.1.1954, Bratislava

/meno, priezvisko, dátum a miesto narodenia/

bydlisko Bratislava, Na Križovatkách č. 74 -----

Predchádzajúci výsluch podľa § 84 tr. por. bol vykonaný -----

Osoba, u ktorej má byť prehliadka vykonaná vypovedá: k vykonaniu domovej prehliadky sa nevyjadruje.

Prehliadka bola vykonaná v rodinnom dome v Bratislave, Na Križovatkách č. 74 a príslušných objektoch patriacich k domu.

/označenie miestnosti alebo miesta, kde bola prehliadka
robená/

Prehliadku vykonal npor. PIATKA Koloman + 6 príslušníkov ZNB -----

Prítomné osoby pri prehliadke SMIDOVÁ Terézia, nar. 27.1.1954 -----
v celom dome, KAPOLOKOVÁ Terézia, nar. 3.1.1957 boli poučené podľa
§ 85 ods. 1 tr. por.

Prehliadka bola prítomná podľa § 85 ods. 2 tr. por. na veci nezúčastnená osoba ŠIBKA Andrej, nar. 11.7.1947, bytom Bratislava, Na Križovatkách č. 70, CP č. 183262-BY-74.

Uznesenie o prehliadke ----- doručené -----

Po poučení ----- podaná sťažnosť nebola -----

----- /Kým, prípadne z ských dôvodov/ -----

Prehliadka sa začala o 08.00 hod.

Pri domovej prehliadke bol prítomný SMID Anton, nar. 5.5.1955.

- Odpis -

--/označenie súčasti/--

VS-ČVS: 226/83

_V Bratislave _ _ dne _ 27.3.1983 _

U Z N E S E N I E

Podľa § 83 ods. 1 tr. por. n a r i a ď u j e m e s s e b n á - domovú
prehliadku u

-----Františka FENDEKOVÁ, nar. 1.6.1933 a spol.-----
/meno, priezvisko, dátum a miesto narodenia/

bydlisko _ Hlohovec, Závalie č. 8 _
domová prehliadka bude vykonaná _ v byte a priestoroch k nemu pat-
riacich v Hlohovci, Závalie č. 8 _

-----/adresa a označenie miestnosti, prípadne miesto, kde má byť
prehliadka vykonaná/-----

prehliadku vykoná _ vyšetrovateľ ŠtB + príslušníci ZNB _

D Ž v o d y:

Z materiálov zaistených pri pasovej a colnej kontrole na OPK
Praha u Márie MACÍKOVEJ, nar. 1.12.1924 a ďalšieho šetrenia vyplýva
dôvodné podozrenie, že v byte v Hlohovci, Závalie č. 8 u FENDEKOVEJ
Františky sú ukryté písomnosti a literatúra, obredné odevy a ďalšie
pomôcky slúžiace k vykonávaniu nedovolenej náboženskej činnosti /taj-
né bohoslužby a výuka teológie/, ktorou činnosťou sa úmyselne marí
dozor nad cirkvami a náboženskými spoločnosťami podľa § 178 Tr. zá-
kona, preto bolo potrebné rozhodnúť tak, ako je uvedené vo výrokovej
časti tohto uznesenia.

POUČENIE: Proti tomuto uzneseniu je prípustná sťažnosť, ktorá je
možná podať do 3 dní od jeho doručenia u vyšetrovateľa
ŠtB. Sťažnosť nemá odkladný účinok.

S ú h l a s í m:
Mestský prokurátor
v Bratislave

Vyšetrovateľ ŠtB:
mgr. Kysucký

MV č. skl. 378-a

Poznámka: Toto uznesenie bolo Františke Fendekovej doručené dňa
6 apríla 1983, t.j. 10-tý deň po vykonanej prehliadke

- Odpis -

Z a b a v e n á Františka Závada 8. 920 01 HLOHOVEC _ _ _ _

Správa ZNB hl. mesta Bratislavy
a Za kraja

Odbor vyšetřovania štátnej bezpeč.

mestský prokurátor v Bratislave

Vec: Štátnosť na nezákonnú domovú prehliadku

Dňa 27.3.1983 po 8.00 hod. rannej počas bohoslužieb v Dvorní-
koch, kde som zastupovala chorého organistu mi príslušník ŠtB ozná-
mil, že mu susedia hlásili unikanie plynu v našom byte, v ktorom bý-
vam so svojou 75 ročnou spolusestrou. Keď som tejto správe nechcela
veriť, lebo som z bytu odišla o 7.25 hod. a príslušník ŠtB hovoril,
že mu porucha bola hlásená o 7.00 hod., žiadala som meno suseda, kto-
rý poruchu plynu hlásil, príslušník ŠtB mi nemohol povedať nijaké me-
no. Vtedy som ešte nevedela, že ma podviedol, lebo príslušník ŠtB bol
v civilii. Stražil ma drazom, alebo demoláciou čintáku a sľúbil, že
ma hneď dovezie späť, lebo o 10.00 hod. začínali druhé bohoslužby.

Keď som vošla do bytu v doprovoде príslušníka ŠtB, pri dverách
mi zastal cestu npor. Náter Emil. Ten mi povedal, že som podozrivá
z § 178 tr. zákona, preto musla urobiť domovú prehliadku.

Nie som si vedomá a nevykonávam nijaký trestný čin, pre ktoré
by sa na mňa vzťahoval tento §.

Žiadala som povolenie k domovej prehliadke, bolo mi povedané,
že ho dostanem do 48 hodín a ja som ho dostala včera, tj. 6.4.1983,
keď som sa vrátila z práce.

I podľa § 84 tr. poriadku bola domová prehliadka nezákonná, le-
bo tej má predchádzať výsluch a to v mojom prípade nebolo.

Zabavená literatúra je náboženského charakteru, ktorú sme dostávali
pešťou už viac rokov. Predložila som ústrižky z balíkov, v ktorých sme
túto literatúru dostávali a príslušníci ŠtB tvrdili, že je nezákonná,
nedovolená.

Zabavené boli i knihy na modlenie a rozjímanie písané strojom
asi pred 20 rokmi mojej 75 ročnej spolubývajúcej, hoci som sa proti
tomu ohradzovala.

Medzi zabavenými vecami sú i rehoľné prikrývky hlavy, ktoré máme
na pamiatku a do rakvy.

Skladací kalich s niekoľkými oplátkami mi dala chorá priateľka
Žofia Voščeková, aby som ho darovala niektorému kňazovi, doteraz to
nedošlo k riešeniu. 3 kusy štóly v malej kapačke spolubývajúca op-
ravovala pre miestny kostol.

Prehlasujem, že zabavená literatúra slúžila iba súkromnej pot-
rebe, na čo ako rehoľnica mám právo a povinnosť, tiež ústavou v na-
šom štáte zarúčenou náboženskou slobodou.

Z tohoto faktu zasahovanie do nášho súkromného života prísluš-
níkmi ŠtB pozitívne ako hrubé porušenie tejto ústavy, lebo ako slobodné občianky našej vlasti nemôžeme vykonávať svoje náboženské povin-
nosti, ani sa vzdelávať povolenou náboženskou literatúrou posielanou
nám legálnymi predstaviteľmi.

Táto literatúra prechádzala cenzúrou v Prahe a v Bratislave,
bola nám doručovaná poštovým úradom a teraz je považovaná za nedovo-
lenú?

Po skončení domovej prehliadky ma vzali príslušníci ŠtB na vý-
sluch do Bratislavy. Tam som sa dozvedela, že som vypočúvaná ako sva-
dok, čo mi v mojom byte povedané nebolo. Po skončení výsluchu mi

npor. Náter Emil, ktorý písal zoznam zabavených vecí i viedol výsluch v Bratislave povedal, že ako svedok mám nárok na úhradu cestovného.

I z tejto príčiny bola domová prehliadka v mojom byte nezákonná, lebo u svedka domová prehliadka nebýva.

§ 85 ods. 2 tr. por. tiež nebol dodržaný v môj prospech, lebo "nezúčastnená osoba" je pomocníkom VB v Hlohovci.

Príslušníci ŠtB sa ma pýtali, či som telefonovala počas bohoslužieb niekomu, že sú obyvatelia činžáku tak pobúrení. Z kostola som sa nikdy nevzdialila, preto som nemohla nikomu telefonovať. Ale prítomnosť príslušníkov ŠtB ako v Dvorníkoch, tak v Hlohovci rozrušila obyvateľov, s ktorými žijeme v najväčšom pokoji. Niektorí obyvatelia poznali príslušníkov ŠtB.

Uznesenie, ktoré bolo poštou za 10 dní po prevedenej prehliadke bytu doručené je bez podpisu prokurátora mesta Bratislavy.

Žiadame o vrátenie zabavených osobných vecí ako i náboženskej literatúry, nakoľko je to náš spoločný majetok, môj i mojej spolubývajúcej 75 ročnej spolusestry.

podpis

V Hlohovci, dňa 7.4. 1983

Františka Fendeková

1 x Vyšetrovateľ ŠtB: npor. Kysucký

1 x vyšetrovateľ npor. Náter Emil - CV-ŠtB S-ZNB Bratislava

- Odpis -

MESTSKÁ PROKURATÚRA
812 58 v Bratislave

1 Kv 179/83

18.4. 1983

U z n e s e n i e

Mestský prokurátor v Bratislave v tr. veci proti obv. Ing. Aloisovi Glabasniovi a spol. pre tr. čin zatajenia vecí z majetku v soc. vlastníctve podľa § 135 ods. 1 Tr. zák. a iné, o sťažnosti Františky Fendekovej proti uzneseniu vyšetrovateľa ŠtB v Bratislave z 27.3.1983 o nariadení domovej prehliadky, dnešného dňa rozhodol

t a k t o :

podľa § 148 ods. 1 písm. c/Tr. por. sťažnosť Františky Fendekovej ako nedôvodnú z a m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

Uznesením vyšetrovateľa odboru vyšetrovania ŠtB v Bratislave č. VS-ČVS- 226/83 z 27.3.1983 bolo nariadené vykonanie domovej prehliadky u Fendekovej Františky v Kľohovci - Závalie č. 8 v jej byte i priestoroch k bytu patriacich.

Františka Fendeková podala sťažnosť priamo do protokolu o vykonaní domovej prehliadky, pričom ju zdôvodnila tým, že sa u nej nachádzajú len veci, ktoré mala pre vlastnú potrebu a nepáchala s nimi žiadnu trestnú činnosť. V písomnom zdôvodnení sťažnosti doručenej Mestskej prokuratúre v Bratislave 14.4. 1983 menovaná ďalej uviedla, že časť vecí u nej nájdených dostala do daru, časť vecí patrila jej spolubývajúcej, namieta tiež, že k domovej prehliadke nebol daný predchádzajúci súhlas prokurátora.

V dôsledku sťažnosti som preskúmal na vec sa vzťahujúci spisový materiál ako i zákonnosť postupu vyšetrovateľa v súvislosti s výkonom domovej prehliadky.

Zistil som, že sťažnosť Františky Fendekovej nie je dôvodná. Predovšetkým treba uviesť, že v zmysle ust. § 83 ods. 3 Tr. por./

hoci také ustanovenie nebolo v uznesení uvedené/. môže vyšetrovateľ alebo vyhadávací orgán ZNB vykonať domovú prehliadku i bez predchádzajúceho súhlasu alebo príkazu prokurátora, ak tento súhlas nemožno vopred získať a vec neprípúšťa odklad. Pokiaľ ďalej sťažovateľka namietala, že domová prehliadka môže byť vykonaná len po predchádzajúcom výsluchu toho, u koho sa má vykonať, ust. § 84 Tr. por. tiež uvádza, že: Predchádzajúci výsluch nie je potrebný, ak vec neprípúšťa odklad a výsluch nemožno vykonať okamžite.

Ďalšie námietky sťažovateľky, že jej boli odňaté veci, ktoré slúžia len pre jej potrebu, vyvracia protokol z domovej prehliadky.

Pokiaľ ide o jej ďalšiu námietku - osobu sčastnenú pri domovej prehliadke, jednalo sa o poslanca MNV v Hlohovci. Sťažovateľka jeho prítomnosť v tom čase vôbec nenamietala, hoci bola prítomná pri domovej prehliadke u nej v byte vykonanej s svojím podpisom potvrdila prevzatie opisu protokolu o vykonaní domovej prehliadky.

Vzhľadom na horeuvedené je nutné sťažnosť menovanej považovať za nedôvodnú. Preto i bolo rozhodnuté tako ako je uvedené vo výrokuvej časti tohto uznesenia.

poučenie: Proti tomuto uzneseniu zákon sťažnosť neprípúšťa.

/ § 141 ods. 2 Tr. por./

Mestský prokurátor:

v.z. JUDr. J a k š í k

/pečiatka, podpis/

Trestný zákon

§ 236 Obmedzovanie slobody vyznania:

Kto násilím, hrozbou násillia alebo hrozbou inej ťažkej ujmy

a/ núti iného na účasť na náboženskom úkone

b/ sdrúuje iného bez oprávnenia od účasti

c/ alebo inému v užívaní slobody vyznania i n á ě bráni,
potreba sa odňatia slobody až na 1 rok alebo nápravným
opatrením

Lenin mal predovšetkým úctu k faktom. Pravda faktov bola pre Lenina nadovšetke. Nebál sa nepríjemných faktov a uvedomoval si ich neúpr-
rosnosť...

Bohumil Němec, "Príklad Leninovej strany",
NOVÉ SLOVO, 28. júla 1983, str. 1

Miestopredseda vlády ČSSR Matej Lúčan na II. zjazde Združenia ka-
tolických duchovných Pacem in terris /Praha, február 1980/ povedal:
"Naši nepriatelia, imperialistické ideologické diverzné centrály,
cirkevná emigrácia a im podobní... organizujú proti ČSSR rôzne stva-
vé kampane a útoky, šíria klebety, nafukujú každú maličkosť alebo
prípadnú chybu, ktorú spravidla bez obtiaží spoločnými silami doká-
žeme vyriešiť..."

Naše národy sa na vlastných skúsenostiach preevedčili, kto sú pri-
telia a kto nepriatelia. Česta, ktorí si zvolili, vyvieria z ich hĺ-
bokého presvedčenia o prednostiach socialistického zriadenia, o je-
ho hlbokéj ľudskosti a opravdivej demokratickosti...

15. zasadanie ÚV KSČ konané v marci 1980 zdôraznilo, že "ideologické
pôsobenie nezameňujeme za administratívne prinucovanie, ktoré socia-
listická revolúcia musela v minulosti uplatniť proti reakčnému poli-
tickému klerikalizmu. Pre ten dnes nie je u nás živná pôda. Naš socia-
listický štát dáva každému všetky možnosti k uplatneniu jeho tvorí-
vých síl i občianskych práv..."

Publikácia "Kotolicizmus a súčasný svet"
Josef Karola, nakl. SVCCBDA, Praha 1982,
str. 181-182

- Odpis -

Terézia Šmidová, Na Križovatkách 74, 821 04 Bratislava - - - - -

Titl.
Mestská prokuratúra

OSOBNÉ PODANÉ
Mestská prokuratúra /razítka
BRATISLAVA podateľne/

Záhradnícka ul.
Bratislava - -

Došlo: 31.3.1983
1x ... prílohy

Bratislava, 31.3.1983

Vec: Stážnosť proti protiprávnemu vykonaniu domovej prehliadky

Týmto sa sťažujem na orgány Štátnej bezpečnosti, ktoré dňa 27.3.1983 vykonali u mňa domovú prehliadku bez povolenia prokurátora - tým došlo k porušeniu § 83, ods. 1. trestného poriadku.

Povolenie k domovej prehliadke mi nebolo doručené ani 48 hodín po jej ukončení. Zároveň orgány štátnej bezpečnosti porušili § 85, ods. 4, pretože mi ani dodatočne nedoručili kópiu zápisnice o prehliadke a súpis zabavených vecí.

Ze kladné vybavenie Vám vopred ďakujem.

Podpis: Terézia Šmidová

- - -
- Odpis -

Šmidová Terézia, Na Križovatkách 74, 821 04 Bratislava - - - - -

Mestská prokuratúra
Záhradnícka ul.
Bratislava

OSOBNÉ PODANÉ
Mestská prokuratúra /razítka
BRATISLAVA podateľne/

Došlo: 5.4.1983
1-krát...prílohy

Bratislava, 5.4.1983

Vec: Stážnosť na postup vyšetrovateľa ŠtB npor. Kysuckého

Som spoluvlastníčkou domu v Bratislave, Na Križovatkách 74. Spoluvlastníkom domu je aj môj brat Anton Šmid. Dňa 27.3.1983 vykonali orgány štátnej bezpečnosti v Bratislave v dome domovú prehliadku bez súhlasu prokurátora, v rozpore s ustanovením § 83, ods. 1 trest. por. Dňa 31.3.1983 mi bolo doručené uznesenie o nariadení domovej prehliadky u Antona Šmida, na ktorom však tiež nie je vyslanie súhlasu prokurátora. Uznesenie Správy ZNB hl.m. Bratislavy a ZSI kraja zo dňa 27.3.1983 má číslo ČVS 226/83, podpísal ho npor. Kysucký, vyšetrovateľ ŠtB.

Domová prehliadka u mňa doteraz nebola nariadená, napriek tomu mi bol 31.3.1983 doručený protokol o domovej prehliadke, v ktorom sa uvádza, že prehliadka bola dňa 27.3.1983 vykonaná u mňa a protokol obsahuje 424 položiek odňatých vecí. Porušenie § 85, ods. 4 tr. por. vidím aj v tom, že protokol mi nebol vydaný ihneď pri prehliadke.

Žiadam, aby mestský prokurátor zasiahol podľa § 4. zák. č. 20/1970 Zb. o prokuratúre a aby som bola vyrozumená o vybavení mojej stážnosti podľa § 12, ods. 4 cit. zákona.

Ze kladné vybavenie mojej stážnosti vopred ďakujem.

Podpis: Terézia Šmidová

- Odpis -

Mestská prokuratura v Bratislave

Číslo: 1 Kv 179/83

V Bratislave, dňa 31.3.1983

Josef Šmid

Mlynské Nivy č. 6

B r a t i s l a v a

Vec: Vyrozsudenie o vzatí do väzby

Oznamujem vám, že som vzal do väzby obv. Antona Šmida - - -
nar. dňa 5.5. 1925 - - -

v Bratislave - - - , bytom Bratislava, Na Križovatkách č. 74
- - - , zamestnaním archivára vo FN, I. interná klinika
v Bratislave - - - - -

Proti oby. Antonovi Šmidovi - - - - - sa začalo
trestné stíhanie pre podozrenie z trestného činu marenia dozoru
nad cirkvami a náboženskými spoločnosťami - - podľa §-u 178 Tr.zák.

O vzatí do väzby Vám vyrozumievam ako rodinného príslušníka

Adresa pre písomný styk: Ústav pre výkon väzby - - - - -
Poštový úrad 1. pošt. schránka 1077
Bratislava - - - - -

- - - Mestský - - - prokurátor
v.z. Bartková Viera

/podpis, chýba pečiatka/

Bohumír Kvasnička, "Socialistická spoločnosť a náboženstvo", SAV, Ústav vedeckého ateizmu, Bratislava, 1982, str. 238:

Citujeme:

Socializmus sa hlási k princípu slobody náboženského vyznania ako k pokrokovému výdobytku modernej spoločnosti. Tento princíp je popri iných základných ľudských právach zakotvený v ústavách socialistických štátov...
Ne pre celkom odlišné dejinné podmienky a pre zásadné rozdiely medzi socialistickým a kapitalistickým systémom, pre rozdiely v spoločenskom postavení a vo vzťahu vládnucej triedy k náboženskej ideológii n e m o ž e s o c i a l i z m u s u z n a ť a p r e b e r a ť b u r ž o a z n e a c i r k y n é c h á p a n i e n á b o ž e n s k é j s l o b o d y .
/koniec citátu/

Ústava ČSSR:

- čl.20: 1/ Všetci občania majú rovnaké práva a rovnaké povinnosti.
4/ Spoločnosť pracujúcich zabezpečuje r o v n o p r á v n o s ť občanov vytváraním rovnakých možností a rovnakých príležitostí vo všetkých oblastiach života spoločnosti.
- čl.32: 1/ Sloboda vyznania je zaručená. Každý môže vyznávať akokoľvek náboženskú vieru, alebo byť bez vyznania, aj vykonávať náboženské úkony, pokiaľ to nie je v rozpore so zákonom.

Poznámka:

Keď však t o n i e j e v rozpore so zákonom? Čo. trestné právo tu pamätalo na "zadné dvierka" povestným § 178, podľa ktorého marenie dozoru nad cirkvami a náboženskými spoločnosťami môže byť prakticky v š e t k o, čím veriaci občan prejaví svoju vieru. Ako si predstavujú oficiálne vládnuce kruhy náboženskú slobodu v praxi, v Ústave ČSSR tak jasne, nám s istým "obalom" dokumentuje opäť Bohumír Kvasnička, "Socialistická spoločnosť a náboženstvo", str. 239:

Citujeme:

Chrániac tieto práva a záujmy v ich celku, socialistické štáty dbajú o to, aby sa náboženské činenie veriacich nezneužívalo proti socializmu a ľudu. V súlade s duchom princípu slobody náboženského vyznania akceptujú zabezpečenie špecifických duchovných potrieb ako i n d i v i d u a, ktorého náboženské presvedčenie je vo vzťahu k socialistickému štátu západne jeho súkromnou vecou. Pravda, socialistická spoločnosť zároveň o veriacoho b o j u j e, názorným presvedčovaním sa ho usiluje politicky a svetonázorovo získať.
/koniec citátu/

Zhráme uvedené: "Náboženskú slobodu" a "rovnoprávnosť" v ČSSR požíva veriaci občan ako indivídium, ktorého viera je tolerovaná ako istý čudný a zároveň nebezpečný psychologický úkaz, keďže je "nezlučiteľný s marxistickou ideológiou". Pre zdanie uvedenej "slobody" a "rovnoprávnosti" sú tomuto indivídium udelené niektoré optické práva, jeho presvedčenie však musí zostať prísne súkromné, čiže izolované, pretože hrozí nebezpečenstvo jeho šírenia. Keďže však existencia veriaceho indivídua je u nás i v tejto "vlietkovej forme" nepohodlná, je treba v záujme úplného zlikvidovania tohto psychologického nebezpečného úkazu používať proti nemu všetky právne normy a doslova b o j o m /ako píše Kvasnička/ a "názorným presvedčovaním" ho treba politicky a svetonázorovo "získať" /presnejšie - odstrániť - poznať/.

20. apríla 1983

Správa KATHPRESS-u

V poslednom období začala Štátna bezpečnosť a justícia v Československu novú vlnu prenasledovania veriacich katolíkov. Najrozsiahlejšou akciou tohto druhu doteraz bol zásah proti františkánskym komunitám na Kvetnú nedeľu 27. marca 1983, resp. v nasledujúcich dňoch. Informácia o tomto zásahu sa čoskoro rozšírila metódou od úst k ústam, ale aj zahraničným rozhlasom po celom Československu, a vyvolala veľké pobúrenie u členov katolíckej cirkvi, ale aj iných. Toto pobúrenie našlo svoj dôstojný výraz v liste zaslanom prezidentovi ČSSR dr. G. Husákovi v druhej polovici apríla 1983. Je to v podstate protest proti uvedeným nezákonným zásahom Štátnej bezpečnosti a žiadosť o ich zastavenie. List predstavuje nový prvok v obrane veriacich. Prvý raz v povojnových dejinách podpísal takýto protest väčší počet veriacich rôzneho stavu. Z celkového počtu 87 podpísaných je 41 kňazov z pastoraácie, 10 predstaviteľov mužských a ženských rehoľ, zvyšok sú kňazi mimo pastoraácie, rehoľníci a laici. Počet 87 podpisov neznamená, že by nebolo viac osôb ochotných podpísať tento list, ale šlo o to list čím skôr odoslať. Medzi podpísanými sú napr. biskup J. Ch. Korec, bývalý provinciál jezuitov dp. Srna, MUDr. S. Krčméry, JUDr. Čarnogurský, Mons. Patka, ThDr. Šafár, prof. dr. Šmálik, dp. R. Baláž, dp. Timko atď. Nasleduje plné znenie listu:

- - -

Dr. Gustáv H u s á k
Prezident ČSSR

15. apríla 1983

P r a h a - Hrad

Vážený pán prezident,

obraciame sa na Vás ako obyvatelia tejto krajiny, ako občania tohoto štátu. Obraciame sa na Vás ako na ústavného garanta zákonnosti v republike. Táto funkcia koncentruje na Vás najvyššiu právnu a politickú zodpovednosť za pomery v štáte.

Veďú nás k tomu viaceré okolnosti z posledného obdobia, ktoré v nás vyvolávajú znepokojenie nad možnosťami realizácie náboženského presvedčenia v Československu, ale bezprostredným podnetom pre tento list je posledný zásah Štátnej bezpečnosti proti veriacim z 27. marca t.r.

V nedeľu 27. marca - na Kvetnú nedeľu - približne o 7 hod. ráno, obsadili skupiny príslušníkov Štátnej bezpečnosti niekoľko domov a bytov po celom Slovensku - v Bratislave, Hlohovci, Košiciach, Prešove, Trstenej /tam 29. marca/, Tvrdošine, Ružomberku, Lubochni, Poprade, Svite, Vranove, Humennom. Urobili v nich domové prehliadky a zadržali všetky prítomné osoby. Ďalšie domové prehliadky a zatýkania prebehli v rovnakom čase aj na niekoľkých miestach v Čechách a na Morave.

Domové prehliadky a zadržovanie smerovali proti osobám, ktoré sa z vnútorného presvedčenia rozhodli zasvätiť svoj život Bohu. Ich rozhodnutie v žiadnom smere neznamenalo odvrátenie sa od tejto spoločnosti a od účasti na spoločenskej práci. Inšpirovaní príkladom sv. Františka z Assisi, pripodobnili sa sociálne najslabším skupinám obyvateľov a im pomáhali. Popritom chodili riadne do zamestnania, na pracoviskách ich hodnotia ako dobrých pracovníkov. Voľný čas využívali na zdokonaľovanie sa vo svojej viere. A práve táto stránka ich života najviac zaujímala Štátnu bezpečnosť. Pri domových prehliadkach v jednotlivých domoch a bytoch bezpečnosť zhabala stovky položiek náučnej

náboženskej literatúry, modlitebných knížiek, kríže, bohoslužobné predmety. Bezpečnosť vypočúvala desiatky osôb a položene otázky sa týkali zase najviac pôvodu náboženskej literatúry, účasti na bohoslužbách a okruhu osôb zangažovaných do tejto činnosti. Najmenej osm osôb na Slovensku ponechali vo vyšetrovacej väzbe a obvinili ich s tzv. marenia dozoru nad cirkvami, ktoré mali spáchať svojou účasťou v údajne ilegálnom františkánskom réde.

Zásah štátnej bezpečnosti je príkrým porušením platného práva. Ústava ČSSR zabezpečuje všetkým občanom náboženskú slobodu. Medzinárodný pakt o občianskych a politických právach, ratifikovaný Československom a uverejnený v Zbierke zákonov pod číslom 120-1976 pokrýva všetku činnosť obvinených, za ktorú ich stíhajú. Ešte podrobnejšie špecifikuje a zabezpečuje náboženské práva Pakt o náboženskej znášanlivosti, schválený Valným zhromaždením OSN v r. 1981 a zaväzujúci našu republiku prinajmenšom morálne. Konečne, právo na výmenu informácií - zahrňujúcich aj náboženskú literatúru - obsahuje Záverečný akt Helsinskej konferencie, ktorý ste za Československo podpísal práve Vy, pán prezident.

Zásah bezpečnosti dňa 27. marca prebehol protiprávne aj v niektorých detailoch. V Bratislave nepredložili príslušníci ŠtB pri prehládke súhlas prokurátora, neumožnili zainteresovaným osobám účasť na prehládke, nedoručili kópiu zápisnice o zabavených veciach. Obvinenie neobstoí tiež z dôvodu, že rehole, vrátane františkánskej, nie sú u nás zakázané žiadnou právnou normou.

Naše znepokojenie zvyšuje skutočnosť, že tento zásah proti veriaciim občanom sa udial na pozadí celej reťaze trestných postihov v posledných rokoch, súvisiacich s náboženstvom. Ich priebeh v mnohom pripomína zlé obdobie v povojnových dejinách našej republiky, o ktorom sme si mysleli, že je nenávratne prekonané. Procesy proti veriaciim, obžalovaným z marenia dozoru nad cirkvami, prebiehali s faktickým vylúčením verejnosti, pred súdmi, ktoré nemožno označiť za nezávislé, s obmedzenou možnosťou dokazovania nevinu obžalovaných v priebehu trestného stíhania.

Váženy pán prezident! Váš osobný súd v 50-tych rokoch je varovaním, do akých tragických situácií môže uvrhnúť vlastných občanov štátny aparát, ovládaný netolerantnou ideológiou. Vo vedomí tejto skutočnosti aj vo vedomí vašej zodpovednosti pred zákonmi a pred dejinami tejto republiky, obraciame sa na Vás so žiadosťou: zastavte znovu sa rozbíhajúce postihy veriaciim občanovi! Nariadte prepustenie zatknutých 27. marca t.r. a zastavenie ich trestného stíhania.

V apríli r. 1950 bezpečnosť podobným spôsobom obšedila všetky kláštory v republike a ich obyvateľov celé roky protiprávne držala v internáčnych táborech. Sľubovala si - s nielen bezpečnosť - od toho likvidáciu reholí najneskôr s vymretím vtedajších rehoľníkov. Dnes, po 33-och rokoch, bezpečnosť znova zatýka mladých ľudí, narodených po roku 1950 a stíha ich pre príslušnosť k reholi... Stíhanie nelikviduje rehole, ale poškodzuje štát, ktorý ich stíha.

Slovenské dejiny sú 1100 rokov spojené s kresťanstvom a kultúrne dejiny nášho národa si nemožno predstaviť bez pôsobenia rehoľných spoločností. Aj z toho odvodzujeme svoje právo a povinnosť ozvať sa proti zásahu štátnej bezpečnosti, ešte viac než z právnych noriem.

Nasledujú podpisy 87 kňazov, rehoľných bratov a sestier, a laikov spolu s ich adresami.

Priložený približný zoznam postihnutých osôb:

Inr. Sumilacová Mária, Palárikova 2, Košice
Jakubíková Mária, Tatranská 2, Košice
Ing. Brázda Jaroslav, Hajkalská 7, Košice - uväznený
Janík Eystrik, Hajkalská 7, Košice

Binderová Mária, Pionierska ul., Poprad
 Terpáková Anna, Pionierska ul., Poprad
 Sebestová Helena, Prešov
 Torkošová Helena, Prešov
 Mihalusová Štefánia, Ružomberok, Pod Skalokou - uväznená
 Holíčková Anna, Ružomberok, Pod Skalokou - uväznená
 Iváková Olga, Tvrdošín, sídlisko Medvedzie - uväznená
 Červená Marta, Tvrdošín, sídlisko Medvedzie - uväznená
 Janáčková Mária, Budatín
 Ondarková Viera, Košice
 Smid Anton, Bratislava, Na Križovatkách 74 - uväznený
 Smidová Terézia, Bratislava, Na Križovatkách 74
 Záhová Viktória, Bratislava, Súmravná 4
 Růčka Peter, Bratislava, Staničná ul. - uväznený
 Lampartová Ľubomíra, Bratislava
 Ščurková Terézia, Bratislava
 Ščurková Anna, Bratislava
 Pendeková Františka, Hlohovec
 Černogurská Mária, Bratislava
 Andelová Marta, Trnava
 Bodonková Anna, Trnava
 Černogurská Veronika, Trstena
 Janík Štefan, Mníšek n/Popradom
 Ing. Alojz Glabasenia, Bratislava, Na Križovatkách - uväznený

8. mája 1963

KN č. 19, str. 1, článok pod názvom "Spev slobodnej zeme", podpísaný Mikuláš Turányi /pozn. - biskupský tajomník, Trnava/ - výňatky-

Citujeme:

Človek v oslobodenej vlasti denne skúša dobro slobody a preto patrí vďačnosť a láska k samozrejým skutočnostiam jeho života. Veľkým pokladom je sloboda národa...

Zo svojho života /píše ďalej Turányi/ sa pamätám na dni príchodu Sovietskej armády do Bratislavy. Jedno je isté. Všetci patria k tým, čo si zaslúžia meno hrdina...

Naša modlitba v tento sviatočný deň oslobodenia zaiste vyjadrí hlbokú a neotresiteľnú túžbu všetkých nás po zachovaní a ochránení slobody získanej krvou mladých životov z nás i bratov z Východu.

/koniec citátu/

V tom istom čísle, str. 3, článok pod názvom "Bez základných práv" - nepodpísaný

Citujeme:

V Saudskej Arábii pracuje takmer pol milióna zahraničných robotníkov, z ktorých sa prevažná väčšina hlási ku kresťanským náboženstvám. Ich zamestnávatelia im však nedávajú možnosť zúčastňovať sa v nedeľu a pri kresťanských sviatkach na bohoslužbách, hoci robotníci cestou svojich predkov už viackrát o to žiadali. Posledne neumožnili katolíckym robotníkom ani účasť na veľkonočných bohoslužbách a tým, ktorí chceli stráviť tieto kresťanské sviatky doma, neudelili vycestovacie povolenie..

/koniec citátu/

Miroslav Válek: SLOVO /básnická zbierka, Smena 1979/

Venovanie:

Komunistickej strane, ktorá ma učí stať sa človekom

str. 31

Citujeme:

Každý chce byť živý. Ale je pravda, čistá ako vaše zrenice a taká istá
ako náhrobný kameň: vo svete, kde je málo kaše, nemôže byť spravod-
livosť: lyžice. Amen.

Hovor vždy pravdu
aj keď slovo vyhýbavé
bolo by práve
lákavé.
Nepridávaj ho k veciam
ako cukor ku káve

Hovor pravdu,
aj keď oči kole
Pravdy holé
bývajú občas horké.
Nezníž sa nikdy k výhovorkám

Nehovor:
vec riešiť sa dá
takto aj takto:
A cieľ vždy
na podstatu
faktov.

Dozorca štrkotal kľúčami. Vošli sme do výdajne prádla. Bola tam žena v uniforme. Pali mi plachtu, dve čeky a obliečky. Povedal som, že chcem ísť na záchod. Dozorca sa zasmial a povedal, že o chvíľu budem mať "komfort prvej triedy". Na strop chodby sliepňali zadrôtované žiarovky. Dozorca sa zastavil a otvoril jedny zo železných dverí s prizorom. Vošiel som dnu a dvere sa s rachotom zatvorili. Našiel som sa v nízkej miestnosti, v miestnom žargóne svanéj "diera", so zamrežovaným okienkom, chladom, smaradom a slabým svetlom. V kúte na železnej posteli sa začalo čosi hmýriť, a potom z nej posaly sľezla rozčuchaná postava. Za čo tu asi je..? - napadlo ma. Zloděj? Vrah? Násilník? Podal som mu ruku. Boli sme prosto vazni.

zápisky 1983
politický väzeň, 27 rokov

- - -

Aj najčistejšia idea sa stáva prízemnou a malichernou, keď dáva do rúk prízemných ľudí moc, aby v jej mene konali neľudsky. Keď má ľudská bytosť nezlomnú vôľu, víťazí takmer vždy nad papierovým nariadením. Často má ozbrojená moc viac strachu z obete, než obať z ozbrojenej moci.

A. ZWEIG

- - -

Väzenie. Pojem vzbudzujúci tajomnosť. Zvedavosť. Strach i odpor. Väetci ho máme nejakým spôsobom zafixované v pamäti. Vlastné skúsenosti, skúsenosti iných, fantázia. Dumasov Grof Monte Cristo, Stendhalov Fabrice del Dongo, Dostojevskij, Charierre, o. Maximilián Kolbe, o. Vojtašák... Dávka romantiky, dávka útrap, dávka bolesti, dávka nenávisti, dávka sily i viery... Aké vlastne si - väzenie? Si nešťastím - či príležitosťou? Jeden bývalý väzeň mi povedal svoju skúsenosť: "Väzenie bude pre teba tým, čím si ho urobíš. Jeho skutočnosť je v tvojej duši. Záleží na tebe, či máš v duši na slobode väzenie, alebo vo väzení slobodu".

Uvádzame niekoľko výňatkov z rozhovoru francúzskeho novinára Antoina Spira so spisovateľom Václavom Havlom - prepusteným z väzenia - začiatkom apríla 1983 uverejnenom v parížskom denníku LE MOND:

Otázka:

Vaši štátni činitelia tvrdia, že zánázory sa vo vašej zemi nezatvára.

Odpoveď:

Za názory nie. Len za ich prejavenie. Čo je to ale za názor, ktorý nie je prejavnením? Či práve svojím prejavnením sa nestáva názor názorom?

Otázka:

Boli ste nejaký mesiac v civilnej nemocnici. Teraz ste skoro mesiac doma. Ako sa k Vám polícia chová?

Odpoveď:

... nejako viditeľne mi aspon nedáva o sebe vedieť. Že som odpočívajú, je ale pravdepodobné. Trochu sa asi čaká, čo budem robiť, a ako sa budem vyvíjať, trochu to asi vyplýva z celkového zmiernenia policajného tlaku proti Chartre 77, súvisiaceho s celkovou politickou situáciou v našej zemi, ktorú dnes charakterizujú známky určitého vyčkávania a neistoty. To zmiernenie je ale relatívne a obmedzené. Svedčí o tom napríklad nedávny zásah proti Františkánskemu rádu.

Otázka:

Čo by Ste mohli povedať o väzení a o svojom pobyte v ňom?

Odpoveď:

Te by bola téma na knihu. Pričom ani tá kniha by nemohla vysvetliť celú vec kompletne. Ide o zážitok vo svojej najhlbšej podstate krajne neopísateľný. Preto len stručne: Roky som musel žiť v atmosfére systematického lámania charakterov, strechu, udavačstva, výchovy k sebectvu, v atmosfére intríg a najrozmanitejších prianých a rôzne sbyrokratizovaných svinstiev, tupej disciplíny i svojvoľného šikanovania, ponižovania a urážok, pripravený pritom o možnosť akéhokoľvek, i najprimitívnejšieho pozitívneho, psychického emotívneho či zmyslového zážitku, ako napr. chápať stiek niečieho ruky, pohľad na pekný obraz alebo vlnité slovo. Znovu a znovu som si uvedomoval, že zmyslom väzenia nie je len vziať človeku niekoľko rokov života a pripraviť mu niekoľko rokov trápenia, ale niečo viac. Doživotne ho poznamenať, deštruovať jeho osobnosť, vryť mu do srdca ryhu, ktorá sa asi nikdy nemôže úplne zahojiť. Väzenie mi pripadá trochu ako také futurologické laboratórium totality. Väťsky pestro skryté, nepriame, nedokonané a jemné spôsoby manipulácie človeka systémom a jeho kontroly nad ním sú tam nielen prítomné vo svojej nahej kostre, vonku ťažko tak jasne viditeľnej, ale sú tam navyše rozvinuté k dokonalosti.

O nich môže náš systém vo sfére vonkajšieho sveta zatiaľ len snívvať. Zvláštny dramatismus tomu pritom dáva okolnosť, že skúšobným objektom tohto "laboratória" nie je pochopiteľne ten tajomný, "štátny" a dávno už nepriamo zmanipulovaný "sídlikový človek", ale práve naopak. Väzenie je prazvláštnym zhromaždiskom svojráznych ľudí. Ľudí tak či onak "vyčnievajúcich" či vymykajúcich sa či už tým, že zabíjajú so žiarlivosťou svoje ženy, či už tým, že bojujú za ľudské práva. Najviac je však tých - ide hlavne o mladých ľudí - ktorí sa dostali do väzenia jednoducho len preto, že sa nedokázali správne prispôbiť, že ich ťažilo dušno doby, rozšeroval pokrytecky svet, a niekde sa nejak poďívne, hlúpo, scestne vzbúrili, alebo ani nevzbúrili. Len zostali jednoducho - iní.

Na jednej ceste s dvanástimi či dvadsiatimi piatimi väzňami sa možno stretnúť s viacerými zaujímavými a zvláštnymi, dramatickými, tragickými - úplne jedinečnými a zároveň hlboké rozpory súdobého sveta a súdobého ľudstva bezprostredne demonštrujúcimi ľudskými osudmi a príbehmi - než na mnohotisícovom sídlisku.

Takže tu ide o akúsi tvrdú konfrontáciu minulosti - t.j. sveta individuálnych osudov - s ošekávanou budúcnosťou - t.j. svetom totálnej uniformity. Hlboká Foucauldova analýza moderného väzenstva strážiť a treťat ukazuje, že je to vlastne vďaka rovnaké. Stále menej ide o bezprostrednosť trestu, ako bezprostrednú odpoveď na zločin, a stále viac ide naopak o cieľavedomú depriváciu a deštrukciu ľudskej individuality a identity.

U nás je to všetko asi len zreteľnejšie a vyznačuje sa to početnými zvláštnosťami, vyplývajúcimi z rozdielnej povahy nášho systému. Mimo iné, z údajov priamo načerpaných alebo nepriamo vyvodенých z každodenného podrobného čítania Ľudského Práva, jediného prameňa informácií vo väzení som vypočítal, že v ČSSR je v prepočte na počet obyvateľov 4x viac väzňov než v USA. veľmi zjednodušene povedané, súčasné väzenie nie je už dávno založené na priamom fyzickom trápení, i keď sa občas i v ňom pochopiteľne bije a hlad býva občas i v ňom, ale na niečo horšom. Je súvislým, každodenným, celodenným a neustávajúcím útokom na psychiku, nervy a mravnú integritu človeka.

Otázka:

Pán Havel, aké je dnes v čsl. väzniciach postavenie politických väzňov?

Odpoveď:

Navenok sa predstiera, že politický väzni u nás nie sú, že ide len o bežných narušiteľov zákona, akými sú i všetci ostatní. A pojem "politický väzeň" sa v oficiálnej reči nesmie vôbec používať. V bežnej reči to ale všetci - vrátane väzniteľov - užívajú. Zdálo by sa, že v záujme podpory tejto myšlienky budú mať politickí väzni rovnaké podmienky ako aj ostatní. V skutočnosti tomu ale tak nie je. Ich postavenie je mnohonásobne horšie. Sú väčšinou zbavení mnohých práv a inak bežne dosiahnuteľných výhod, ako sú napríklad mimoriadne návštevy, či balíčky za odmenu, možnosť práce v administratívnej funkcii v tom, čomu sa hovorí "samospráva", skromné možnosti kultúrnej seba-realizácie a podobne. Sú obklopení konfidentami, ostro sledovaní každej zámenky je využívaná k ich trestaniu. Nemajú nádej na podmienené prepustenie, postihovaný je dokonca aj styk s nimi, v tomto naokruž "kolektívnom zariadení".

Sú vymýšľané rôzne spôsoby, ako im sťažovať život. Napríklad pracovné zaradenie neumožňuje im plniť normy a otvárajúce tak dve možnosti ich ďalšieho trestania. Na vlastnej koži som sa dokonca stretol s prípadmi tajného podplácania iných väzňov za to, že mi budú škodiť, napríklad kradnúť cigarety alebo vitamíny.

Medzi ostatnými väzňami, aspoň ako som to ja poznal, sa však teší politický väzeň obecnému rešpektu, na čom nič nemení fakt, že sa vždy nájde dost tých, ktorí sú ochotní za drobné výhody na nich donášať, alebo proti nim snovať intrigy. Väčšina väzňov - či už sa k tomu prepožičia alebo nie - hľadí na politických úplne samozrejme ako na nevinných, ktorí boli odsúdení - ako väzni lapidárne hovoria - "za pravdu".

Z toho ale vyplýva, že sa o nich automaticky predpokladá, že nielen všetko vedia, všetkému rozumejú, ale že poznajú sám zmysel života, ktorý sú schopní kedykoľvek, komukoľvek nezištne odovzdať. Musel som teda, rovnako ako moji kolegovia, roky a bez ohľadu na to, že sme to mali prísne zakázané / pretože je to vraj "pokračovanie v trestnej činnosti", za ktorú sme odsúdení/ alúžiť svojim spoluväzňom ako právnik, psychológ, spovedník. Vracat im chuť do života v depresiách, riešiť ich rozvody, písať milostné dopisy, odvádzať ich od zamýšľaných samovrážd, rozsudzovať najrozmanitejšie spory a podobne - také dôvera samozrejme teší. Robili sme to radi, ale pobyt vo väzení nás to prirodzene neulahčovalo. Nielen pre nenávisť, ktorú to vyvolávalo u dozorcov, ale predovšetkým preto, že úloha, do ktorej sa tým človek dostal, priamo vylučovala možnosť, že by i on mohol mať svoje depresie, problémy, neistoty, že i on by občas potreboval pomoc alebo radu. Niečo také dať najavo nebolo proste možné.

Otázka:

Pán Havel, domnievate sa, že Vaše predčasné prepustenie dáva nádej, že aj iní politickí väzni budú prepustení skôr?

Odpoveď:

Neviem. Zatiaľ sa obávam, že zrejme asi nie. Tým viac však na nich musím myslieť. Myslíme na nich samozrejme všetci, ale u tých z nás, ktorí sme tam sami boli, sú to myšlienky z pochopiteľných dôvodov ešte živšie a bolestnejšie...

Otázka:

Pocitoval Ste ku svojim väzňom nenávisť?

Odpoveď:

Nenávidieť neviem, a som tomu rád. Keď pre nič iného, tak už preto, že nenávisť kalí zrak a tým znemožňuje hľadať - pravdu.

Otázka:

Pán Havel, Ste dnes považovaný za popredného československého disidenta či opozičného činiteľa. Čo si o tom myslíte?

Odpoveď:

... aj keď mám, prirodzene, na mnohé veci svoje vyhranené názory, nehľadám sa ku žiadnej konkrétnej ideológii, doktríne, alebo dokonca k politickej strane či sekte. Neslúžim nikomu, a tým menej nejakej mocnosti. Ak slúžim niečomu, tak len svojmu svedomiu...
... som prouto na strane pravdy proti ľži. Na strane zmyslu proti nezmyslu. Na strane spravodlivosti proti nespravodlivosti.

Potiahto spisovateľ Václav Havel, bývalý tlmočník Charty 77, v parížskom denníku LE MOND. Jeho zážitky sú pravdivé a pravdivé sú aj uzávery, ktoré z nich vyvodzuje. Väzenie sa skutočne snaží na ľudí pôsobiť v tom zmysle, aký mu väznitelia prikladajú, a snaží sa to prevádzať dokonale. Havlova analýza a jeho pohľad odhaľuje podstatu väzenia pedantne a nekompromisne. Položili sme si však otázku: Je tento pohľad na väzenie jediným pohľadom nespravodlivo väzneného? Pretože nám - kresťanom - v tomto pohľade čosi chýba. Prinášame teraz rozhovor s Helenou GONDCVCU, väzenou od 12. augusta 1982 a prepustenou spolu s Františkom NOVAJOVSKÝM dňa 17. februára 1983 podmienene na slobodu:

Otázka:

Začiatkom apríla tohoto roku sme mali možnosť oboznámiť sa s pocitmi, zážitkami a názormi spisovateľa Václava Havla, prepusteného z väzenia, kde si odpykával trest za tzv. protištátnu činnosť. Spisovateľ Havel opisuje svoje väzenie a dojmy z neho skutočne majstrovsky, realisticky a vyčerpávajúco. Na mnohých z nás však tieto pohľady a reálie - ktoré Havel zažil - nezapôsobili priam povzbudzujúco. Václav Havel napr. píše: "Bol som pripravovaný o možnosť akéhokoľvek, aj najprimitívnejšieho pozitívneho psychického či zmyslového zážitku, ako je napríklad chápatý stisk niekoho ruky, pohľad na pekný obraz alebo vlnité slovo..."
Ku koncu rozhovoru Havel hovorí, že sa nehlási k žiadnej ideológii, strane či sekte, dodáva len, že je na strane pravdy.

Helenka, Ty si bola prepustená z väzenia pred štyrmi mesiacmi, väzenia za podobnú činnosť ako Václav Havel. Ako sa Ty - ako veriacca kresťanka katolícka - s odstupom času pozeráš na toto obdobie svojho života?

Odpoveď:

"S odstupom času k celému pobytu vo väzení asi toľko: Moje väzenie považujem za dar od Pána a nikdy zaň neprestanem ďakovať. Človek, ktorý je odhodlaný pre vieru v Pána Ježiša urobiť všetko, teda aj trpieť, - ba môže si spolu so sv. Pavlom povedať "mne žiť je Kristus, a zomrieť zisk" - nemôže byť väzením zaskočený. Keď mi bolo oznámené, že som vzatá do väzby, povedala som vyšetrovateľom Kristove slová "keď mňa prenasledovali, aj vás budú prenasledovať". Potom som im povedala, že oni sú ten nástroj, ktorý pomáha, aby sa Písmo na nás plnilo."

Otázka:

Bolí rozdiely medzi Tvojimi predstavami o väzení a jeho realitou?

Odpoveď:

Predstavy o väzení som mala iba teoretické, pretože z rozprávania iných sa ma to dovtedy akosi netýkalo. Až keď som sa tam ocitla, musela som sa s tým osobne vyrovnávať.

Otázka:

Mala si z väzenia strach?

Odpoveď:

Od začiatku svojej väsby som si povedala, že táto skutočnosť prijmem takú, aká je, a že sa nebudem ešte aj sama psychicky deptať a oberať o optimizmus.

Otázka:

Čo ti v tom pomáhalo?

Odpoveď:

Hneď od začiatku som si urobila vo väzení program. Spiev, meditovala, ruženec. Tým čas, ktorý som vo väzení trávila, nebol stratou času, ale práve posilou... Vyšetrovatelia si všimli, že som silná, ale tá sila vo mne, to bol Pán, ktorému som v sebe dala priestor, samú seba, aby vo mne pôsobil – a pre Neho som bola ochotná nielen byť vo väzení, ale aj zomrieť.

Otázka:

Akými spôsobmi sa ťa snažili vyšetrovatelia prinútiť k výpovedi?

Odpoveď:

Tak napríklad dali mi čítať list od brata, v ktorom mi písal o matke, a potom mi povedali, že im je mojej matky túto viac ako mne, a že keby som vypovedala, hneď ma prepustia. Ja som hovorila, že sa necítim byť vinná. Počas výsluchov som cítila pokoj, uvedomovala som si svoju zodpovednosť, aj som sa modlila na ten úmysel, aby som nikomu nič zlé nepríčinila.

Otázka:

Útočili vyšetrovatelia na Tvoje presvedčenie?

Odpoveď:

Ja som im dopredu povedala, že sa ma dotýkajú poznámky ohľadom mojej viery. Povedala som im ešte, že vo vzťahu ku nim, teda vyšetrovateľom, sa budem držať troch zásad, ktoré sú: láska, úcta a odtup. Môžem povedať, že vyšetrovatelia sa snažili ku mne byť ohľaduplní, ale aj tak sa snažili dosiahnuť svoje. Povedala som im, že keď zo mňa urobia hoci fašírku, aj tak zo mňa nič nedostanú.

Otázka:

Helenka, môžeš nám povedať nejakú súvislosť medzi Tvojím duchovným stavom vo väzení a Tvojím predchádzajúcim životom veriacej?

Odpoveď:

Veľmi mi pomáhala znalosť Sv. Písma. Mohla som meditovať, rozmyšľať nad Božím Slovom. Taktiež duchovné bohatstvo, ktoré človek načerpáva životom v prostredí spoločnosti viery a lásky, mu veľmi pomôže i v čase, keď mu toto prostredie chýba.

Otázka:

Ako sa konkrétne prejavoval Tvoj duchovný život vo väzení?

Odpoveď:

Duchovný život mi veľmi pomáhal v prežití toho dlhého času čakania. Mnohé moje spoluväzenkyne sa napríklad desili soboty a nedele, keď sa vo väzení "nič nedialo", a všeobecne brali čas strávený vo väzení ako zabitý. Deprimovalo ich to. Bola tam jedna pani so § 109 /nedovolené opustenie republiky/, a mnohokrát, keď ráno vstala, dotkla sa ma a povedala "Helena, ty si pre nás skála...", musím sa ťa dotknúť, aby som z teba nabrala silu."

Otázka:

Vedeli Tvoje spolu väzenkyne, že si veriacia?

Odpoveď:

Povedala som im to hneď na začiatku. Niektoré síce mali taký vulgárny slovník, aký som nikdy nepočula, ale predtým mnou sa snažili ovládať. Voči niektorým som bola troška ostražitá, lebo som nevedela, či tam niektoré "nenevadili", ale ináč som sa ku nim snažila priblížiť, rozprávala som sa s nimi, spievali sme ľudové piesne. Môžem povedať, že ma rešpektovali. Často som s nimi rozoberala ich

situáciu a snažila som sa ich povzbudiť, aby nestrácali nádej, neb-
rali si život - ak mali samovražedné úmysly - ktorý im dal Boh. Prek-
ladali na z cely na celu, a týmto sa mi rozširoval môj okruh známych.
Na prvej cele som sa modlila iba sama. Na druhej som už ženám rozpi-
sala niektoré modlitbičky, niekedy sme sa už pomodlili spolu ruženec.
Na tretej cele som si všimla, že niektoré ženy sa aj prežehnávajú,
ale každá zvlášť. Povedala som im, že keď sa budú modliť spolu, ich
modlitba bude účinnnejšia, veď Kristus povedal, že kde sú dvaja v Je-
ho mene, tam je aj On s nimi. Jedna z nich často plakávala, mala doma
dve malé deti, odsúdili ju na 3 roky za § 132, "rozkrádanie socialis-
tického majetku". Povzbudzovala som ju - bola tiež veriacia - a pove-
dala mi, že jej čas v takomto duchovnom spoločenstve veľmi dobre ubie-
ha. Bola tam aj jedna pani, ktorá nám veľmi zneprijemnovala život,
lebo bola psychicky narušená. Modlili sme sa preto, aby ju preložili,
aj sa tak potom stalo. Povedali sme to dozorcovi, a ten sa zasmial
a vyhlásil, že nakoniec aj on začne veriť.

Otázka:

Hovoríš, že Ťa vo väzení duchovný život posilňoval, ale isto si ma-
la aj svoje slabšie chvíľky...

Odpoveď:

Bolo ich viac. Napríklad pocit obmedzenosti priestoru, pocit úplne
chýbajúcej intimity... K týmto chvíľam sa však vraciam čo najmenej,
jednoducho už na ne nemyslím.

Otázka:

Aký bol Tvoj vzťah voči vyšetrovateľom?

Odpoveď:

V duchu som svojím väzňateľom dopredu všetko odpustila, aj som dako-
vala Pánovi, že ku mňa necítim nijakú zlobu. Splo mi však všelijako,
keď mi dali § 100 /poburovanie/ a urobili zo mňa nepriateľku zriad-
enia. Nepočítala som s tým, že mi takto poškodia, a úplnou nepravdou.
Keď som potom na cele ženám povedala, že teraz mi pomôže už iba záz-
rak, odpovedali na to, že zázraky už dnes neexistujú. Jedna z týchto
žien bola dokonca v Lurdoch a vyhlásila, že nevidela, že by sa tam
nejaký zázrak stal. Povedala som im, že okolo nás sa deje mnoho záz-
rakov, ktoré ani nevnímame, v slepote ich považujeme za samozrejmosť
a že mnohé zázraky sa dejú v duši človeka.

Keď som potom 17. februára prišla na celu s uznesením o prepus-
tení, povedala som ženám "a predsa sa stal zázrak!" Ženy sa rozpla-
kali, lebo sme boli spolu od decembra, modlili sme sa spolu, aj Vian-
oce sme sa snažili prežiť duchovne, mať spoločenstvo s Pánom. Pove-
dali mi - "kto sa teraz bude s nami modliť?"

Bolo pre mňa veľkým povzbudením, že pobyt veriaceho vo väzení
sa môže stať pre iných úpravou - ak sa snaží byť skutočne nositeľom
Krista. Veriaci človek môže byť apoštolom všade, kde je postavený.

Otázka:

Helanka, počítala si vo svojom predošlom živote s uväznením ?

Odpoveď:

Často som sa modlievala a aj sa modlievam svoju obľúbenú modlitbu
sv. Ignáca z Loyoly: "Vezmi, Pane, a prijmi celú moju slobodu, rozum,
pamäť, vôľu, všetko, čo som aj čo mám - Ty si mi daroval, Tebe to
všetko vraciam, Tvojej vôli na spravovanie... Milosť a Lásku mi daj,
- a ja budem dosť bohatý, nič iného si nežiadam".

Vo väzení som si uvedomila, že Boh ma vzal za slovo... Keď mi moji
spoluveriaci predtým hovorili, že teraz je posledná príležitosť ísť
do väzenia, tak som im povedala, že veru by som tam ist nechcela...
Keď však potom k tomu došlo, prosila som Pána, aby všetko, čokoľvek
ma tam postihne, som zniesla z lásky k Nemu. Aj dozorcovi na Február-
ke som povedala, že Boh dopúšťa, ale neodpúšťa.

Otázka:
Helenka, k akej skúsenosti Ťa doviedol Tvoj pobyt vo väzení?

Odpoveď:
Došla som k poznaniu, že vo väzení som bola akoby vyskúšať Božiu starostlivosť, a táto starostlivosť sa ukázala byť maximálnou. Myslím, že veriaci človek sa nijako nemusí väzenia obávať. Skôr by mal byť ochotný za Krista aj zomrieť.

Otázka:
S týmto názorom - ako aj v ostatných, sa zhoduješ so svojím spoluväzneným Františkom Novajovským. Prosíme Ťa ešte - ako na Teba pôsobila solidarita zvonku, modlitby Tvojich spoluveriacich, ich účasť?

Odpoveď:
Bola to skutočne veľká posila a pomoc. Som veľkým dlžníkom všetkým tým, ktorí sa za nás modlili, ktorí nám pomáhali. Modlime sa aj my za nich. Ako však hovorí sv. Pavol, treba, aby sme to všetci spolu vydržali až do konca.

Otázka:
Čo povieš na adresu našich bratov a sestry františkánov?

Odpoveď:
Modlím sa za nich.

Otázka:
Helenka, máš by si nejaký odkaz pre spoluveriacich - ako prípadných budúcich väzňov?

Odpoveď:
Od svojho prepustenia som si povedala, že budem šíriť úctu k Duchu Svätému. Len On mi pomohol a vďačím Mu za všetko, čo mi vnukol. Mnohí sa snažia na realitu väzenia a výsluchov pripravovať, čítame rôzne príručky, inštrukcie, listujeme v zákonníku. Nie je to na škodu, ale skúsenosť učí, že na situácie, ktoré nám výsluchy a väzenia pri-nášajú, sa nedá pripraviť z príručiek. Treba sa s čistým srdcom nechať viesť Duchom Svätým, tak ako sa to píše v Matúšovi /Mt, 16-20/:
"Hľa, posielam vás ako ovce medzi vlky. Buďte teda obozretní ako hady a jednoduchí ako holubice! Dávajte si pozor pred ľuďmi! Lebo vás vydajú pred súdy a budú vás bičovať po svojich synagógach, i pred vládarov a kráľov vás budú vládčiť pre mňa, aby ste svedčili o Mne pred nimi a pred pohanmi. A keď vás vydajú, nestarajte sa o to, ako alebo čo máte povedať, lebo v tú chvíľu dostanete vnuknuté, čo máte povedať. Veď nie vy budete hovoriť, ale Duch vášho Otca bude hovoriť vo vás."

- - -

Liet Jaroslava BRÁZDU, prom. biol., Bajkalská 7, Košice, dňa 27.3.1983 na Kvetnú nedeľu zatknutého a obvineného z porušenia § 178 - marenie dozoru nad cirkvami a náboženskými spoločnosťami.

Citujeme:

Pochválený buď Pán Ježiš Kristus!

15. mája 1983

Milí rodičia,

dúfam, že ste môj prvý list dostali /PŠČ na ňom bolo 800 OC/. Predovšetkým Vás teda pozdravujem, mysliac na Vás všetkých píšem svoj druhý list. Môže ho čítať ktokolvek. Zajtra oslavujem jubilejný päťdesiaty deň za mrežami. Jar sa už ujala vlády, každé ráno štebocú vtáčiky na

blízkej streche a vítajú nový deň - nový Boží dar. Stvorenie, ktoré nás obklopuje, poskytuje človeku poučenie. Pán Ježiš hlásajúce Evanjelium, často čerpal z prírody rôzne príklady, aby vyjadril nejakú vieroučnú alebo mravoučnú pravdu. Sam Spasiteľ nám dáva príklad, aby sme prírodu chápali ako niečo, čo nás oslovuje, čo k nám hovorí, čo nám káže, často lepšie ako ktorýkoľvek kazateľ... Jectvovanie stvorenia je formou oslavy Božej lásky, z ktorej všetko vzniklo a ku ktorej všetko smeruje.

Nerozumné tvorstvo podľa svojej prirodzenosti, schopnosti a možnosti oslavuje Stvoriteľa a nabáda nás tak, aby sme aj my podľa svojej prirodzenosti - svojím rozumom a vôľou - oslavovali Stvoriteľa. Rozum a vôľa činia človeka schopným lásky. Preto najvlastnejším prejavom človeka je láska. Láska je aj to, čím sa človek podobá Bohu, keď človek je stvorený na obraz Boží. A Boh je Láska, píše sv. apoštol Ján vo svojom liste. Láska, ktorou sa človek podobá Bohu, činí človeka naozaj človekom. Žiaľ, žiadne slovo nie je v ľudskej reči viac znetrované a pokrivené ako slovo láska. Preto aj predstava o dôstojnosti človeka býva neraz znetrovaná a pokrivená.

Pán Ježiš hovorí: "Dal som vám príklad, aby ste aj robili, ako ja", a na inom mieste v Evanjelii: "Milujte sa navzájom, ako som ja miloval vás". Pre toho, kto verí v Krista, predstava o dôstojnosti človeka sa prekrýva s Kristovým životným príkladom. Preto pravá ľudská dôstojnosť nemôže dosiahnuť inak ako nasledovaním Krista! Oslavujeme Boha láskou! Píšem tieto riadky nie preto, že sa chcem hrať na nejakého hrdinu, ale modlitba a úvahy podobného charakteru pokiaľ sú len možné - tvoria z Božej milosti základ môjho života vo väzení. Chcem sa s Vami podeliť o niekoľko myšlienok, dúfajúc, že aj Vás a každého, kto tieto riadky číta, povzbudia...

Myslím na Vás všetkých, na všetkých duchovne blízkych, na Ústav exper. biológie a celý kolektív, na svoju nedokončenú a neuspôriadanú prácu, na všetky tie miesta, kde som prežil radostné i smutné chvíle, na príjemné i nepríjemné osoby a prosím, aby to všetko pozhliadal Boh. Minulosť a prítomnosť zamestnávajú moju myseľ, budúcnosťou sa nechcem znepokojovať, lebo je zviazaná na mnohých veciach, ktoré môžem iba predpokladať. Jedno je však isté, že zavrieť ma môžu, ale pusťte ma musia, horšie by bolo keby to platilo neopiek. Aj tak som dŕžny zvlášť Vám i všetkým blízkym za starostlivosť a lásku, ktorej sa mi dostávalo a dostáva.

Preto toto väzenie nechápem len ako vyvolenie k znášaniu ťažkostí pre Krista, Evanjelium, ale aj ako trest za všetku nevďačnosť, ktorej som sa dopustil voči Bohu, Vám i všetkým mojim blízkym, či už to pocitovali alebo nie. Ja nie som nevinný Baránok, ale tiež jeden z mnohých, ktorí potrebujú Božie milosrdenstvo! Preto prosím, modlite sa za mňa, aby som bol verný dobru a dokázal odčiniť zlo, ktorého som sa dopustil, hoci som to nemal v úmysle. Ale či jestvuje na svete človek, ktorý by si mohol povedať, že bol verný dobru? Klamal by sám seba. Prosím, odpíšte mi, hoci len pohľadnicu, aby som vedel, či ste môj list dostali. Ak by ste mi posielali balík, pošlite aj dopísaný papier so známami.

Váš Jaro

15. mája 1983

KN č. 20, str.č.4, čl. pod názvom "Zachraňujú fresky v Assisi"- "iji" Citujeme:

Jednému z nedávnych zemetrasení padla za obeť aj freska sv. Františka, ale aj viacero iných vzácnych maľieb, predovšetkým z XIII.stor. Dnes sa reštaurátori snažia tieto fresky zachrániť. Či a ako sa im to podarí, to ukáže blízka budúcnosť. My si však môžeme iba želať, aby sa im dielo podarilo.

/koniec citátu/

Toľko k k františkánskej problematike.

Niekoľko výňatkov z článku európskeho dopisovateľa bostonského listu THE CHRISTIAN SCIENCE MONITOR Erica Borna /apríl 1983/

Cez Veľkonočné sviatky bolo v Prahe a v niektorých ďalších československých mestách zatknutých 20 príslušníkov františkánskeho rádu, 15 bolo prepustených a 5 obšľachovaných pre ilegálnu náboženskú činnosť. Vzápätí tlačový orgán KSČ Rudé Právo ostro napadol novú vlnu pank-rockovej hudby, ticho populárnej medzi mladými ľuďmi v Československu. Európsky dopisovateľ listu The Christian Science Monitor Eric Born vo svojom článku píše, že by sa mohlo na prvý pohľad zdať, že obidve tieto udalosti nijako zvlášť spolu nesúvisia. Autor článku však dodáva, že obe udalosti sú úzko späté s problémom rastúcej nespokojnosti mládeže v Československu, ktorý pražský režim už dlhšiu dobu znepokojuje.

Dopisovateľ ďalej píše, že františkáni a iné menšie alebo iné pomerne voľne organizované náboženské skupiny sú v posledných rokoch hlavnými terčami kampane československých úradov proti náboženstvu, pretože sa tieto skupiny často stotožňujú s mladými ľuďmi.

Podobne ako pri predošlých policejných domových prehliadkach pokračuje dopisovateľ amerického listu - bolo i pri policejnej razii na tohorodnú kvetnú nedeľu zadržaných príslušníkmi ŠtB mnoho kníh, časopisov a novin.

V tejto súvislosti rakúska katolícka tlačová služba Kathpress vo Viedni oznámila, že československá polícia nemala k domovým prehliadkam príslušné úradné povolenia a keď sa jeden mladý kňaz proti tomu ohradil, bol príslušníkmi ŠtB pripútaný železkami k radiátoru ústredného kúrenia, zatiaľ čo prehliadka jeho bytu nerušená pokračovala.

Tzv. ilegálna kňazská činnosť vedená skupinami, ako sú františkáni - podľa korešpondenta bostonského listu - v posledných rokoch i napriek ťažkostiam a úradmi zintenzívnela a ako sa ukazuje, priťahuje stále väčší a väčší počet mladých ľudí. Komunistické úrady v ČSSR považujú túto činnosť za priamu výzvu svojmu režimu a tvrdia, že ide o súčasť úsilia vatikánu pod záštitou poľského pápeža vybudovať tzv. "piatu kolónu", nebezpečnú záujmom č. štátu, avšak v súlade s údajnou anahou vlády prezidenta Reagana narušiť stabilitu režimu v zemiach "východného bloku".

Tzv. "tajná cirkev" - podľa dopisovateľa bostonského listu - má najviac stúpencov medzi mladými čsl. intelektuálmi. Vklady Biblie, rôzne prednášky, semináre a bohoslužby poriadané v bytoch kňazov sú však často vystavené nebezpečenstvu, že budú štátnou bezpečnosťou prerušené.

Predstavitelia pražského režimu podľa korešpondenta bostonského listu THE CHRISTIAN SCIENCE MONITOR - sa zrejme niekedy obávajú, že by cirkev mohla v tomto kritickom období hrať v ČSSR rovnako významnú úlohu ako má cirkev v Poľsku. To však - ako dopisovateľ Born dodáva - je veľmi nepravdepodobné, i keď katolícka cirkev môže tvrdiť, že celá polovica Čechov a Slovákov sú jej stúpencami. Avšak katolícka cirkev v ČSSR - ako záverom svojho článku dopisovateľ bostonského listu uvádza - nebola nikdy národná, ako je tomu v Poľsku. Naviac - usilovná ateistická kampaň, trvajúca vo východnej Európe už 30 rokov, zanechala - pokiaľ ide o náboženskú činnosť v ČSSR - hlboké stopy.

Rozhovor s Annou, 27-ročnou študentkou z Bratislavy, čakateľkou /novičkou/ v reholi františkánok /výňatok/

Otázka:

Sestra Anna, Ty si čakateľkou, novičkou vo františkánskej reholi. Mohla by si nám povedať, aká bola Tvoja doterajšia cesta viery?

Odpoveď:

Te nemôžem presne určiť, viem, že keď som bola menšia, modlievala som sa: "Ježiško, prosím Ťa... buď taký láskavý, dobrý..." a tak som sa sama dostala k modlitbe vlastnými slovami - iste len vďaka pôsobeniu Božej milosti. Tak - vieru som dostala od detstva. Mala som dva roky, keď mi zomrela matka. Keď som mala šesť rokov, dostala som sa do detského domova. Tu hovorili proti viere, a ja som ju tam - stratila. Keď som sa však vrátila z tohto detského domova, čoskoro na to ma jedna rehoľná sestra začala vyučovať náboženstvo. Približne od svojho 17-teho roku som začala prežívať hlbokú duševnú suchotu, vnútorné utrpenie, ktoré ma začalo vnútorne meniť, a tak som sa rozhodla - a začala som denne pristupovať k sv. prijímaniu, hoci som z toho ešte nepocitovala žiadnu veľkú radosť, ba skôr sa moje vnútorné utrpenie ešte viac zväčšilo. Z dôverila som sa jednému kňazovi, aj mojej birmovnej matke, azda aj iným ľuďom. Ale stále som cítila, že nemôžem byť pochopená, akoby som mala v tom utrpení zostať sama, odkázaná jedine na Boha.

Otázka:

Kedy Ti prvý krát prišla na um myšlienka úplne sa zasvätiť Pánovi?

Odpoveď:

Už od detstva mám želanie patriť len Bohu. Keď som mala 14 rokov, tak som sa vždy hnevávala, keď mi niekto medzi rečou povedal: "...keď sa vydáš, tak..." Nie. Proti manželstvu nič nemám, ale vždy mi bol bližší ten duchovný spôsob života. Ja som náročná na lásku. Chcem všetko. Chcem Pána, jedine Jemu patriť, Jeho viac poznávať a milovať.

Otázka:

Anna, prečo sa chceš stať práve františkánkou?

Odpoveď:

Ási preto, že Pán to tak zariadil, že som sa práve s nimi spoznala prostredníctvom jednej svojej dlhoročnej priateľky. Svätý František miloval prírodu, ľudí, je jednoduchý a prostý... Tento štýl sa mi páči.

Otázka:

Anna, v spoločenskej rehole Ťa čakajú určité povinnosti, bude sa od Teba niečo vyžadovať, to čo Ťa teraz obklopuje, bude v inom svetle, budeš sa musieť mnohého vzdať, zriecť - ako sa s tým vyrovnávaš?

Odpoveď:

Ak mám byť úprimná, tak celý môj doterajší život bol akýmsi sebazaprením. Už tým, že nemám matku, môj duševný stav, štúdium popri zamestnaní... Nejaké veľké radosti som dosiaľ neprežila. Prechádzka, kino, nie príliš často... Nič zvláštne. Myslím si, že Boh ma tak trochu pripravil na cestu odriekania. Nevieť, čo ma ešte čaká. Ale od toho času, ako som povedala to svoje "ÁNO", zmocňujú sa ma mnohé pokušenia. Samé také malichernosti. Myslím, že diabol robí z blchy slona. Napríklad? Pokušenie, ako sa budem stravovať, pokušenie, či budem môcť ísť v zime na bežkách, pokušenie vzhľadom na oblečenie, ne zamestnanie, či sa ho budem musieť zriecť, zamestnanie, ktoré by sa mi páčilo. Pokušenie vzhľadom na poslušnosť, ako to dokážem, či vydržím, či ma to duševne neubíja a rôzne podobné obavy.

Snažím sa proti všetkým týmto pokušeniam bojovať pevným rozhodnutím vôle: CHCEM VYTRVAŤ! Zatiaľ ešte nežijem v spoločenstve, ale vo svojej rodine spolu s otcom a ženatým bratom. Ajm ešte nie som v spoločenstve oboma nohami, diabol ma akosi pokúša, ale chcem vytrvať! Myslím si, že je to možia vŕa, tak ako mi radili moji duchovní vodcovia. Snažím sa vzbudzovať si dôveru, modlím sa, aby mi Pán pomohol vytrvať na tejto ceste do konca a dal milosti dožiť sa večných sŕubov.

Otázka:

Budeš skladať sŕub chudoby, čistoty a poslušnosti. Zachovanie ktorého sa Ti zdá najťažšie?

Odpoveď:

Najťažším sa mi zdá sŕub poslušnosti. veď som také povaha: višmam si ekolie, rozmyšľam, špekulujem. Zaiate by som si dávala aj v budúcnosti takú vnútornú otázku: prečo? Či by to nebolo ináč ľapšie? Či nevznikne vo mne taký vnútorný rozpor, že by som s niečím nemohla celkom súhlasiť...

Otázka:

Anna, aké máš skúsenosti s Pánom, ako sa v Tvojom živote prejavuje?

Odpoveď:

Neviem, čo sa tým konkrétne myslí, preto neviem dať ani konkrétnu odpoveď. Ak to chápeš ako nejaké citeľné, radosťné osobné stretnutie, tak toho sa mi dosiaľ nedostalo. veľké nadšenie, vnútorná radosť, to, že by som akosi priamo pocitovala Jeho prítomnosť a Lásku - toho sa mi nedostáva. Trpím týmto nedostatkom, že necítim Jeho Lásku, prítomnosť, hoci po tom túžim. Ale Pán mi mnohokrát pomohol v tom, o čo som Ho prosila. Častokrát som sa stretla s takými ľuďmi, ktorí mi boli potrební, alebo cez nich, ich prostredníctvom ma na niečo upozornil, varoval, ochraňoval...

Otázka:

Anna, prosím Ťa, povedz nám, za čo sa najviac modlíš?

Odpoveď:

Keď prosím za seba, tak predovšetkým prosím o duchovné dary. Hoci prosím o radosť a pocit lásky, naď to dám prosbu: "...predovšetkým daj mi, Pane, ducha nezištnej lásky k Tebe, aby som vedela Tebe pôsobit radosť a zabúdať na seba..."

Hoci mám už 27 rokov, Pán nikdy nedovolil, aby som sa mohla zaľubiť, s niekým zoznámiť... Nie, že by mi toho bolo ľúto, ale som vnútorne rada, že ma vedie k seba, že moje srdce upriamuje na seba, aby som jedine v Ňom mala zaľúbenie. Nemám byť prečo nešťastná, keď vidím chodiť mladé dvojice, veď mám toho Najvyššieho, Najkrajšieho SNUBENCA, ak si to môžem dovoliť tak povedať.

Otázka:

Hovorila si, že si dosiaľ mala ťažký život, plný odriekania. Ale určite Ťa stretli aj radosť. Povedz nám niečo, čo Ti niekedy spôsobilo radosť, potešenie...

Odpoveď:

Nedávno som ukončila štúdium popri zamestnaní. V podstate mám radosť, ale nemám skúsiť takú citeľnú radosť. Cítim sa veľmi duševne unavená. Musím sa akosi pozviechať,.. Snáď sa mi to neskôr podarí. Po promócií. A keby sa tak nestalo, aspoň budem mať čo obetovať... Veľkú radosť mi robí príroda. Vždy ma bolí, keď vidím prírodu ničiť. Dojíma ma krása kvetov, stromov...

Dnes som zažila takú milú príhodu s drozdom. Vlastne drozdicou. Upratovala som v izbe. Naraz som začula čvrikanie a trepot krídel. Do izby vletel vtáčik. inštinktívne som sa prikrčila a zacítila som,

ako mi prebehol po chrbte a vlietol medzi kvety na okne. Tam som ho chytila a šla ukázať otcovi a našim manželom. Všetci sme sa veľmi tešili. Snažil sa z mojej ruky vyslobodiť, ale ja som ho hladila a tŕčila. Potom sme ho pustili na dvor. Toto ma veľmi potešilo a ja som vrúcne ďakovala Bohu, že mi pripravil takúto radosť...

16. máj 1983

PRÁCA /+ všetka ostatná tlač/ .

Čl. pod názvom "Z prejavu G. Husáka na mestskej konferencii KSČ v Prahe" - podtitulok "Správnosť našej cesty" - výňatok -

Na Západe by si taktiež želali - pokračoval súdruh Husák - aby sme mali problémy v cirkevnej oblasti. Niektoré kruhy usilujú o to, aby sa cirkev zradikalizovala, spolitizovala proti socializmu, aby poburovala občanov proti socialistickému zriadeniu. Niet dne, aby nešírili láu o útlaku cirkvi v Československu. Zo strany nášho štátu sa vo vzťahu k cirkvi nerobia žiadne nové kroky. Dbáme o rešpektovanie v ústave zakotvenej slobody náboženského vyznania, umožňujeme činnosť cirkvi, štát vynakladá značné prostriedky na opravu kostolov, na platy duchovných, atď. vo vzťahu medzi štátom a cirkvou si nepravíme žiadne zhoršenie. Nepravíd si to ani prostí veriaci, ani statoční, rozumní duchovní u nás.

Všetky ohováračské kampane zahraničnej nepriateľskej propagandy, celá táto psychologická vojna má za cieľ narušiť dôveru ľudí, rozvracať socialistické zriadenie, spochybňovať výsledky našej spoločnej práce, oslabovať naše spojenectvo so Sovietskym zväzom a ostatnými socialistickými krajinami. Ide im o to, loviť v kalných vodách. Prirodzene, že to vieme a na nič také sa nebudeme nečinne prizerať...

/koniec citátu/

31. mája 1983

PRAVDA, čl. "Môj hlas za mier", podpísaný M. H. C. Gejza Navrátil, dekan bratislavský, predseda Slovenského združenia katolíckeho duchovenstva PACEM IN TERRIS ČSSR - výňatok -

Citujeme:

Frontové udalosti som prežil so svojimi veriacimi v Pukanci, kde sa pohyb frontu zastavil, boje trvali dlho a strašné vojnové zážitky zanechali vo mne hlboké stopy. Avšak nielen tieto zážitky, ale hneď po oslobodení aj vzťah predstaviteľov Sovietskej armády, menovite vtedajšieho veliteľa mesta ku mne ako duchovnému ma priviedli do radov mierového hnutia...

Dnes ako predseda Slovenského Združenia katolíckeho duchovenstva Pacem in terris a podpredseda celoštátneho Združenia vidím ešte nástojčivejšie nevyhnutnosť zvýšeného mierového úsilia. Toto Združenie vykonáva záslužnú činnosť, keď sa usiluje uskutočňovať obsah encykliky pápeža Jána XXIII. v pastoračnom i občianskom živote tak, že vedie duchovných i veriaci ľud k plneniu si povinností pri budovaní šťastnej prítomnosti i budúcnosti národov i národností našej vlasti v duchu hesla: Buduj vlast, posilniš mier...!

Ani na chvíľu sme nezapochybovali o správnosti našej cesty i našich postojov k súčasnosti v našej dejinnej realite - v socialistickom spoločenstve...

miroslav válek: SLOVO /básnická zbierka, Smena 1979/

Str. 22-23

Citujeme:

Pán generál,
niet hodín, ktoré by
ukázali veľkosť nášho času
Aj oči sôch
blednú od úžasu.
Dnes ukrižovali sme zasa tisíc kristov
odrazu.
Asepticky, čisto,
podľa rozkazu.

No generál
sám je boh
Sám so sebou
partiu šachu hrá
a namiesto slov
len mávne rukou: na zajtra!
a dodá:
Nemusia ma milovať,
kým sa ma boja.
Buď vôľa moja.
mat.

22. mája 1983

KN č. 21, str. č. 3, článok pod názvom "Je našou svätou povinnosťou burcovať" - príhovor kanonika ThDr. G. Navrátila, predsedu slov. Združení a podpredsedu Fed. výb. Združení PIT na zhromaždení predstaviteľov a duchovných cirkevných a náboženských spoločností v ČSSR, ktoré sa konalo 26. apríla v Paláci kultúry v Prahe;

Citujeme: - výňatky -

Naše ZKD Pacem in terris tlmí idžbu nášho Spasiteľa - Kniežaťa Pokoja...

Ani na chvíľku sme nezapochybovali o správnosti našej cesty i na tých postojoch k súčasnosti, v našej realite, t.j. v socialistickej spoločnosti...

Svetové zhromaždenie, ktoré bude prebiehať t.r. v júni v našej Prahe, nech sa stane aj naším príčinom všeobecnou mobilizáciou mierových síl a nech umlčí kúvičie hlasy nedôvery v silu verejnej mienky stamilionových nás...

Sme šťastní, že môžeme mať účasť na tomto takom r e p r e z e n t a t í v n o m zhromaždení predstaviteľov cirkví a náboženských spoločností...

/koniec citátu/

- - -

Ustanovil som ich za užitočné včely a bezpečne osadil na prahu kresťanských krajov, ale hľa, p o v e s t a l i proti mne. Lebo sa nestarajú o dušu a nemajú zľutovania nad telom toho ľudu, ktorý sa odvrátil od bludu a pristúpil ku katolíckej viere a ku mne. A urýbali z neho otrokov, neučia ho Božím prikázaniam, odnímajú mu sväté sviatosti a tým ho odsudzujú na ešte väčšie pekelné muky, než keby bol zostal v pohanstve. vojny vedú, aby ďalej siahala ich chamtivosť. Preto príde čas, že im budú vylámané zuby, bude im odťatá pravá ruka a pravá noha im ochromie, aby uznali svoje hriechy.

Proroctvo sv. Brigity /H.Sienkiewicz, Kri-
žiáci, TATRAN, Bratislava 1967, II., s.253/

11. júna 1983

Správa Kathpress-u

Referát o liste kardinálovi Tomáškovi a prezidentovi G. Husákovi vo veci prenasledovania členov františkánskeho rádu, ktorý podpísalo štyri tisíc veriacich československých občanov. List začína takto:

"Vážený pán kardinál,

zišli sme sa na slávnosť Tela a Krvi Pána v katedrále sv. Víta ako údy Kristovho Tela, ako jedna rodina. Modlíme sa za našich väznených a prenasledovaných kňazov, rehoľníkov a laikov, za našu ťažko skrišanú cirkev. Spolu s nami sa modlia desiatistice bratov a sestier v početných farnostiach v Čechách, na Morave a na Slovensku. Budme silní,..."

Týmito slovami sa podľa nemeckej katolíckej tlačovej služby KNA z 9. júna 1983 obrátilo asi 4000 veriacich na pražského arcibiskupa kardinála Tomáška. Urobili to prostredníctvom listu s významnou prílohou, ktorá je rozlohou iba asi tretina listu slovenských katolíkov prezidentovi Husákovi, ale v podstate vyslovuje tie isté myšlienky, i keď ináč formulované, zarámčované a motivované.

Cba listy vyvolali v zahraničných oznamovacích prostriedkoch relatívne veľkú pozornosť, a to azda i preto, že slovenskí a českí veriaci opúšťajú prísne utiahnutého života ustrašených "disidentov" a vystupujú na verejnosť, aby vydali svedectvo Bohu, Ježišovi Kristovi, Cirkvi, kresťanskej kultúre a mravným princípom, ako i preto, aby bránili tých, ktorí sa zo svojvoľe temných zákulisných živlov dostali na lavicu obžalovaných, alebo sa stali predmetom zastrahujúcich represálií.

Prvá veta prílohy listu:

Citujeme:

My, kresťania katolíci a protestanti rôznych vierovyznaní, ktorí sme podľa zákona právoplatní a rovnoprávni občania Československej socialistickej republiky, protestujeme proti akciám, ktoré nasačujú za praktikami v päťdesiatych rokoch. Ide o zákrok proti našim bratom a sestram františkánom...
/koniec citátu/

Hneď v prvom odstavci nazvali adresáti listu vec jej vlastným menom. "Podľa zákona sme právoplatní a rovnoprávni občania" - povedali, ale len podľa zákona. O právo teda netreba bojovať. To je už tu, zakotvené v Ústave, vo všeobecnom vyhlásení ľudských práv, v Helsinskej dohode a v dokumentoch o tolerancii z januára 1981.

Katolíci sú si vedomí, že za daných okolností nebudú môcť nikdy požívať tie výhody a výsady, ktoré sú vlastné privilegovanej triede - straníkom. A sú si vedomí aj toho, že ich viera a svetonázor bude aj naďalej predmetom útokov všetkých masovokomunikačných prostriedkov, a všetkých verejných ošetrových orgánov, nevynímajúc ani školu - ide totiž o dva priamo si protirečiacce svetonázory. Choje by akosi vedeli znieť, a to i so všetkými následkami, globálne vyjadriteľnými výrazom - apartheid. Lebo sú ochotní z lásky k Pravde zrieknuť sa všetkého, ako hovorí evanjelium, ale iba pod podmienkou, že sa im zabezpečí minimum občianskych práv, ako napríklad právo na život, na slobodu, na prácu, na vzdelanie, na spolčovanie sa - i keď iba v tieni kostola alebo privátneho domu, ďalej na slobodnú diskusiu a vyznávanie toho, čo pokladajú za pravdu. Toho

sa zrieknuť nemôžu a nesmú. Lebo ide o samé základy ľudskosti, ktorých popretie degraduje človeka na vyvinutejšie ťažné zviera.

List kardinálovi Tomáškovi a list slovenských katolíkov nerobí nič iné ako to, že dôrazne žiada zastavenie trestného stíhania proti bratom a sestrám vo viere, a aby sa vždy a všade rešpektovala sloboda vyznania, ku ktorej dodržiavaniu sa všetky príslušné inštitúcie - tak v Ústave Československej socialistickej republiky ako i významných dokumentoch medzinárodného charakteru - právoplatne zaviazali.

- - -

15. júna 1983

PRAVDA, článok "Aktuálne otázky ideologickej a masovopolitickej práce strany"

Konstantin ČERNENKO, člen Politického byra a tajomník ÚV KSSZ, referát zo zasadania ÚV KSSZ zo dňa 14. VI. 1983 - výňatok -

Citujeme:

Nemožno poľaviť v práci so špecifickou skupinou obyvateľstva, ktorú tvoria veriaci. Časť ľudí ešte zostáva pod vplyvom náboženstva, a povedzme si priamo, že to nie je malá časť. Mnohé imperialistické ideologické centrály sa snažia náboženské cítenie nielen podporovať, ale aj vstěpovať a dávať mu antisovietske a nacionalistické zafarbenie. Stávajú najmä na náboženských extrémistoch. Zároveň šíria výmysly o "porušovaní slobody vyznania v ZSSR".

Čo k tomu povedať? Naše ústavné záruky slobody vyznania všetci poznáte. Komunisti sú dôslední ateisti, ale svoj svetonázor nikomu nevnucujú. Našou metódou je osвета, presviedčanie a propaganda...;

/koniec citátu/

Mestská prokurátura v Bratislave

1 Kv 170/83

V Bratislave dňa 13.6. 1983

Obvodný súd

B r a t i s l a v a 2

Mestský prokurátor v Bratislave podľa § 176 ods. 1 Tr. por.
podáva

o b ž a l o b u

na:

Petra R ú č k u, nar. 10. 3. 1955 v Bratislave, naposledy trvale
bytom Bratislava, Staničná 5, skladníka v Stred-
nom Odbornom učilišti Polygrafických závodov,
n.p. Bratislava, vo väzbe od 27. 3. 1983.

Antona Š m i d a, nar. 5.5. 1955 v Bratislave, naposledy trvale
bytom Bratislava, Na Križovatkách č. 74, archi-
vára v KÚNZ, Fakultná nemocnica, 1. interná kli-
nika, Mickiewiczaova ul. 13, Bratislava, vo väzbe
od 27. 3. 1983,

ž e

(oba obvinení najneskôr od roku 1974 až do ich zadržania boli na
území SSR, najmä však v Bratislave aktívne činní v nelegálnej reho-
li sv. Františka z Assisi tak, že bez štátneho súhlasu v domoch na
Staničnej ul. č. 5 a Na Križovatkách č. 74 v Bratislave organizova-
li tajne teologické štúdium pre ďalších členov tejto rehole, vyko-
návali pravidelné náboženské obrady, získavali mládež do noviciátu
uvedenej rehole a túto pripravovali a vychovávali pre prácu rehole
a spolu s ostatnými členmi rehole zaobstarávali, najmä zo zahrani-
čia nelegálnu náboženskú literatúru a pre potrebu svoju i ostatných
túto sami alebo prostredníctvom iných rozmnožovali.

T e d a

v úmysle mariť alebo sťažovať výkon štátneho dozoru nad cirkvou
alebo náboženskou spoločnosťou porušili ustanovenie zákona o hos-
podárskom zabezpečení cirkví a náboženských spoločností.

č i m s p á c h a l i

trestný čin marenia dozoru nad cirkvami a náboženskými spoločnosťami podľa § 178 Tr. zák.

D Ž v o d y:

Vykonaným vyšetrovaním bol zistený nasledovný skutkový stav:

Obvinený Peter Rúčka a Anton Šmíd asi od roku 1973 začali navštevovať Domov dôchodcov na Rusovskej ceste v Bratislave, kde v tom čase pracovali rádomé sestry, členky rehole sv. Františka z Assisi. Pod ich vplyvom dňa 31. 5. 1974 boli prijatí do noviciátu rehole sv. Františka z Assisi. V zmysle "Generálnej konštitúcie rádu menších bratov" potom obaja skladali reholné sľuby "čistoty, chudoby a poslušnosti" a "večný sľub", tzv. elávnostný. Po absolvovaní potrebného množstva skúšok z teologických predmetov, najmä z "Malej a veľkej teológie", ako i ďalších, ktoré sú predpísané i na bohosloveckých fakultách v ČSSR, boli obv. Peter Rúčka a Anton Šmíd dňa 7. 12. 1980 vysvätení na kňazov tajne na území NDR. Po vysvätení obaja slúžili evéte omše, tzv. primičné, na ktorých bolo prítomných množstvo osôb, najmä členov rehole a ich príbuzní. Omša sa konala v dome na Staničnej ul. č. 5, v suteréne tohoto domu. Už vtedy mali obaja riadne kňžské rúcho.

Pokiaľ ide o výuku teológie, túto uskutočňovali kňazi z rôznych miest republiky, ktorí nemali taktiež k tejto činnosti štátny súhlas. Medzi nimi bol i Vojtech Zlámal /reholným menom Aleš/, člen rehole sv. Františka z Assisi a taktiež aj nebohý Jozef Bárta /reholným menom Baptista/, ktorý sa najviac podieľal na rozpracovaní "Generálnej konštitúcie rádu menších bratov" na konkrétne podmiienky života reholníkov v komunitách a spôsob ich bývania v reholných domoch.

V Bratislave bola vyšetrovaním preukázaná existencia dvoch reholných domov a to na Staničnej ulici č. 5 a na Križovatkách č. 74, ktoré sú evidované na Štátnom notárstve na osoby, ktoré v čase registrácie kúpno-predajných zmlúv boli už nepochybne členmi rehole sv. Františka z Assisi. Spoluhajiteľmi domu Na Križovatkách č. 74 sú Anton Šmíd, Terézia Šmídková, a Mária Majerčáková - pred Šmídkovou to bola Mária Ilendíková. Pokiaľ ide o rodinný dom na Staničnej ul. č. 5, spoluhajiteľmi sú členovia rehole Peter Rúčka, Anna Bodoríková a Helena Šebestová. Okrem majiteľov v tomto dome bývali i ďalšie

osoby, úradne prihlásené, schádzalo sa tam i zdržovalo však i väčšie množstvo osôb na účelom štúdia, vykonávania sv. omše, spoločných modlitieb, skúšok, exercícií, duchovných cvičení a spúny.

Obaja obv. jednak pre svoju potrebu, ako aj pre potrebu ostatných členov rehole sádkovali a rozmnožovali i náboženskú literatúru, s väčšou časťou vydávanú v zahraničí.

Nájdená bola u nich aj literatúra obsahovo závažná, napr. strojam rozmnožená kniha s názvom "Ján Vojtašák", ktorá vo svojom obsahu otvorene propaguje predstaviteľa bývalého slovenského štátu, negatívne hodnotí partizánsku činnosť a nemecké vojská označuje za "záchrancov civilizácie". Taktiež bola nájdená xeroxom rozmnožená kniha "Atlét na Petrovom stolci" so závažným obsahom. Pri domových prehliadkach boli nájdené i materiály náboženského charakteru, ktoré sú určené pre vnútornú potrebu bohosloveckých fakúlt v ČSSR, ako aj knihy vydávané v zahraničí, rozmnožované rôznou technikou, na písacom stroji, xeroxom a pod. Pri domovej prehliadke bol nájdený i rozmnožovací stroj ASTRATHERM 01 séria 02, výrobné číslo 811983. Pokiaľ boli nájdené rozmnožené materiály, expertíson sa sistilo, že boli písané na písacích strojoch odňatých pri domových prehliadkach.

Pri domových prehliadkach boli odňaté i knižské rúcha.

Obv. Peter Růčka v prípravnom kenaní uviedol, že sympatizuje so sv. Františkom z Assisi. Ďalej uviedol, že nemá vedomosť o tom, že sa v miestnosti v suteréne domu na Staničnej ul. č. 5 nachádzali predmety súvisiace s náboženstvom, nevie, kto ich tam mohol dať. Nemá vedomosť o žiadnej nedovolennej činnosti, nevie nič o rozmnožovaní písomností. Odmietol sa vyjadriť k nájdeným knižským rúcham i k tomu, kto býva v uvedenom dome. Neskôr už uviedol, že Jozef Zamkovský a Stanislav Baláž. Pokiaľ ide o rozmnožovací stroj zn. ASTRATHERM, tento zakúpil ako šrot v Zberných surovinách a 25.5.1983 ho zapožičal Alejozovi Glabasniovi. K jednotlivým predkladaným písomnostiam sa taktiež odmietol vyjadriť. Jeho trestné stíhanie považuje za útek proti jeho viere v Boha.

Obvinený Anton Šmid uviedol na svoju obhajobu, že si nie je vedomý žiadneho previnenia alebo porušovania zákona. Pokiaľ chodili do ich domu Na Križovatkách č. 74 návštevy, jednalo sa o ich príbuzných za účelom osláv. Popiera, že sa v dome konali náboženské obrady, pripúšťa len, že sa spoločne modlili. Ako sa dostali knižské rúcha do jeho domu, nevie, uviedol, že ich musel doniesť niekto, kto do domu prišiel 27.3.1983. Nevie nič o náboženskej litera-

tdre, ani o literatúre Cyrila-metodejskej bohosloveckej fakulty. Nemá vedomosť o konkrétnej činnosti rehole sv. Františka z Assisi, vie od jedného pátra /Chrizostoma/, že táto rehoľa nie je povolená. Pokiaľ chodil do Domova dôchodcov, tak len preto, že tam vypomáhal s rôznymi prácami. Vojtecha Zlámalá pozná, tento chodil k nemu len na priateľské návštevy. Preto inak chodil V. Zlámal do Bratislavy, nevie. Mal vedomosť, že tento je členom rehole sv. Františka z Assisi a že je riadne vysväteným kňazom.

Pri výsluchu dňa 3.6. 1983 uviedol, že je členom rádu sv. Františka z Assisi a že doň 31.5. 1974 by mohol byť dátumom jeho prijatia do noviciátu. Na ďalšie otázky s tým súvisiace sa už odmietol vyjadriť.

V priebehu vyšetrovania bol vypočutý väčší počet svedkov.

Svedkyňa Antónia G á b r i š o v á uviedla, že dňa 27.3. 1983 prišla do domu Na Križovatkách č. 74 v ranných hodinách na rannejšiu modlitbu, nakoľko bola Kvetná nedeľa. V uvedenom čase sa schádzali pravidelne pri cirkevných sviatkoch v počte 13-15 ľudí, vždy sa dohodli na termíne ďalšieho stretnutia. Svedok Ernest G u b i k potvrdil, že Jozef Bárta prednášal pre tajnú rehoľu i v Bratislave. Vie od Jozefa Bártu, že do Bratislavy chodil prednášať i páter Aleš /jedná sa o Vojtecha Zlámalu/. Svedok Ing. marján Laborecký poznal Antona Šmida i Petra Růčku už v roku 1969, keď títo chodili miništrovať do kostola "Blumentál". Má vedomosť o tom, že by obaja obv. boli členmi rehole sv. Františka z Assisi.

Svedkyňa Mária M a j e r č á k o v á podrobnejšie vypovedala o činnosti oboch obvinených, ako i ďalších členov rehole sv. Františka z Assisi. Uviedla konkrétne, že v decembri roku 1980 boli obaja obvinení Peter Růčka a Anton Šmid vysvätení tajne v NDR na kňazov, kde vycestovali spolu s Miroslavom Jáchymom. Po ich príchode sľúžili v suteráne domu na Staničnej ul. č. 5 em-šu, pričom boli riadne oblečení v kňazských rúchach. Podľa jej odhadu tam bolo prítomných 50 osôb, vrátane príbuzných obvinených. Ako prvý tajne vysvätený bol Jaroslav Brázda. Svedkyňa ďalej uviedla i údaje k finančnému zabezpečeniu rehole. Uviedla, že v čase noviciátu musela odovzdať zo svojho platu väčšiu časť asi 1200.- Kčs, 400 Kčs zostávalo pre jej potrebu. Po zložení sľubu už odovzdávala celý plat. Pokiaľ v dome bývalo viac členov rehole, vždy jeden bol určitú dobu poverený nakupovať a variť. Finančné prostriedky boli sústredené u miestnej predstavenej. Z odovzdaných peňazí sa nakupovala strava, oblečenie a uviedla, že i domy, ktoré sa využívajú pre potrebu rehole. Pokiaľ ide o Petra Růčku, ten po

vysvätení na kňaza vykonával na Staničnej 3 bohoslužby pravidelne. Rovnako Anton Šmid slúžil omša v dome Na Križovatkách č. 74, každý deň, ráno asi o 5.00 hod., prípadne neskôr - pred odchodom do zamestnania. Má vedomosť, že Anton Šmid sa zaoberal výukou náboženstva medzi deťmi, kde - však konkrétne nevie. Ďalej tiež uviedla svedkyňa, ktoré ďalšie byty v Bratislave sa využívajú pre potreby rehole.

Svedok Štefan N á h l i k vypovedal, že do noviciátu rehole vstúpil roku 1974 spoločne s obv. Petrom Rúčkom a Antonom Šmidom. Prijímal ich Vojtech Zlámal. Svedok podrobne vypovedal o štruktúre rehole sv. Františka z Assisi. Uviedol, že štúdium tajnej bohosloveckej fakulty rehole sv. Františka je postavené na drevnej vysokoškolského štúdia bohosloveckých fakúlt v ČSSR. Systém štúdia i hodnotenia boli obdobné ako na vysokých školách. Štúdium bolo rozdelené na semestra. A vysväteniu kňazov dochádzalo v Num. materiál ku štúdiu sa zabezpečoval rozmnožovaním a to na písacích strojoch, alebo na rozmnožovacích strojoch. Náboženskú literatúru však vozili i zo zahraničia, z Ríma cez MĽR. Spolu s Petrom Rúčkom priviezol i literatúru z NDR a PĽR, okrem toho aj rôzne religiálne predmety vo väčšom množstve.

Spolu s Petrom Rúčkom sa zúčastnil i týždenných duchovných cvičení v PĽR a predložil k tejto akcii i fotografie, potvrdzujúce účasť obv. Rúčku. Svedok uviedol, že si presne nepamätá, ale mohlo to byť v roku 1974-75, keď MUDr. Silvester Krčmár im prednášal, ako majú vypovedať v prípade odhalenia bezpečnosťou. V ďalšej výpovedi svedok uviedol, že literatúru k výuke im nosili vojtech Zlámal, Jozef Bárta a Jáchym. Ak jej bol nedostatok, rozmnožovali ju na písacom stroji, neskôršie rozmnožoval Peter Rúčka, ktorý pracoval v Polygrafických závodoch, cez niektorého jeho spolupracovníka.

Svedkyňa Anna N á h l i k o v á k činnosti obvinených nevedela nič konkrétne, dopytovala sa len, že oboja boli tajne vysvätení za kňazov. Uviedla však, že bola kandidátkou kongregácie Školských sestier. Pri vstupe odovzdala ako veno 15.000.- Kčs, neskôr odovädala celý mesačný zárobok. Nakoľko nemala potrebné vzdelanie - maturitu, nemohla študovať náboženskú literatúru, ale musela manuálne pracovať pre ženskú komunitu a tým vytvárať vhodné podmienky pre tie sestry, ktoré v rámci kongregácie študovali. Z kongregácie vystúpila, pretože pociťovala sústavné rozdiely medzi ňou a ostatnými, ktoré v rámci kongregácie študovali. Potvrdila, že prednášky

pre tých, čo študovali-rebil Vojtech Zlámal, Jozef Barta a ďalší. Títo vykonávali barmoslužby a spovede v miestnostiach domu Na Kříževatkách č. 74.

Obhajeba obv. Antona Šmida v tom smere, že nevie nič o kňazských rúchach nájdených u neho v dome vyvracia i posudek z odboru kriminalistickej techniky /č. 1 222 a nasled/, kde je uvedené, že na jednom z rúch so fľtým lemom a na košeli bielej farby sa nachádzali dva vlasy, ktoré sa morfológicky a farebne zhodujú s vlasmi obv. Šmida.

Pokiaľ ide o obhajobu obv. Mišku vo vzťahu k rozmnožovaciemu stroju zn. ASTRATHERM, že tento zakúpil v Zberných surovinách v Bratislave ako šrot, bolo vyžiadané vyjadrenie podnikového riaditeľa n.p. Zberné suroviny /č.1.67/ z ktorého vyplýva, že ich podnik takýto stroj neodpredáva ani podnikom, ani súkromným osobám. Z vyjadrenia riaditeľa oborového podniku KOH-I-NOOR, závod Milevsko vyplýva, že rozmnožovací stroj bol v ich závode vyrobený v júli 1981. Pri expedícii došlo pravdepodobne k prehliadnutiu, takže namiesto čísla 1983 bolo na dokladoch uvedené číslo 1483, ktoré tým bolo duplicitne vyskladnené. Jeden stroj sa nachádza na vysokej škole poľnohospodárskej v Prahe, kde bol dodaný a fakturovaný dňa 11.3.1982. Uruhý stroj bol dodaný PZD KČVO Praha dňa 21.10.1982 podľa objednávky firmy Peter Boué, Hamburg 13.

Tovar bol na základe expedičných dokladov colne prejednaný vo výrobnom závode v KOH-I-NOOR Milevsko 15.10.1982, dňa 19.10. vyexpedovaný. Dňa 27.10. 1982 zásielka prešla hranice ČSSR. Proti zaplateniu bola dodávka celkovo 5 rozmnožovacích strojov uvedenej značky odovzdaná firme Peter Boué.

Ďalej je nutné uviesť, že zákonnou úpravou v roku 1940 - zákon č. 218/1949 a nadväzujúci vládnymi nariadeniami č. 219-223/1949 rády a kongregácie v ČSSR stratili akýkoľvek právny podklad pre svoju ďalšiu činnosť a pôsobenie v našich podmienkach. Od účinnosti tejto právnej úpravy nebola zo strany štátu mužským rehoľiam povolená činnosť, teda ani rádu sv. Františka. Štát však umožnil rehoľným duchovným osobám pôsobiť vo verejnej duchovnej správe, pričom podliehajú príslušným orgánom, ktoré ich ustanovujú na miesto so štátnym súhlasom a to spôsobom obdobným ako ostatných duchovných /ak spĺňajú podmienky stanovené v úst. zák.č.218/1949/. Nehole u nás nemajú teda svoje právne opodstatnenie. Akákoľvek činnosť a rozširovanie členskej základne členov rehole sv. Františka je v rozpore s právnou úpravou vzťahu štátu k cirkvám a náboženským spoločnostiam

a so zákonom č. 68/1951 Zb. o dobrovoľných organizáciách a zhromaždeniach. Po zrušení predpisov, ktoré predtým upravovali právny základ činnosti rehoľných rádov a kongregácií na území ČSSR, ak jednotlivé osoby z radov bývalých rehoľníkov súkromne dobrovoľne dodržiavali a dodržiavajú skôr praxové rehoľné záväzky, vo vzťahu k štátu je to stav rydže osobný, súkromný, právne nechránený záujmom spoločnosti. Keďže rád sv. krantiška nemá v ČSSR povolenú činnosť, nemôže zákonne prijímať veriacich občanov a nútiť ich podriaďovať sa ich regulám. Toto vyplýva z vyjadrenia ministerstva kultúry SSR /č.1 252-255/.

Ďalej statm uvádza, že na výchovu a prípravu nových duchovných boli vládny nariadením č. 112/1960 zriadené bohoslovecké fakulty. Akákoľvek iná výchova a príprava na teológiu mimo teologických fakúlt v ČSSR je v rozpore s týmto vládny nariadením a jeho vykonávacími predpismi. Náboženské úkony, podľa platnej zákonnej úpravy môžu u nás vykonávať duchovní, ktorí majú k tomu udelený štátny súhlas, a vykonávajú sľub vernosti ČSSR a to vo vyhradených cirkevných objektoch, v kostoloch, kaplnkách, modlitebniach, alebo ak ide o e o exercície a duchovné cvičenia v určených charitných domovoch, alebo iných štátom povolených priestoroch. Vydávanie náboženskej literatúry v rámci SSR sa môže uskutočňovať výlučne na to oprávnenou štátnou organizáciou "Cirkevný nakladateľstvom". Na distribúciu náboženskej literatúry je oprávnená v katolíckej cirkvi - cirkevná ustanovizň "Spolok sv. Vojtecha" v Trnave, v nekatolíckych - "Transcibus" so sídlom v Liptovskom Mikuláši.

Po právnej stránke bolo potrebné konanie obvinených Petra Růčku a Antona Šmida kvalifikovať ako trestný čin marenia dozoru nad cirkvami a náboženskými spoločnosťami podľa § 178 Tr. zák., pretože úmyselne porušili ustanovenie zákona o hospodárskom zabezpečení cirkví v úmysle mariť alebo sťažovať výkon štátneho dozoru nad cirkvami. Ich úmysel vyplýva z celého ich konania, vytvárania komunit, tajného teologického štúdia, skladania sľubov, tajného vysvätenia za kňazov, bohoslužieb vykonávaných v domoch na staničnej č. 5 a Na Kríštovatkách č. 74, a napokon v získavaní ďalších členov tejto nelegálnej rehole, najmä z radov mladých ľudí.

Spoločenská nebezpečnosť konania obvinených nespočíva v tom, ako sa oni obhajujú, že sú veriaci, pretože Ústava ČSSR a ďalšie zákonné normy upravujúce vzťah štátu k cirkvám a náboženským spoločnostiam zabezpečujú veriacim občanom dostatočný priestor pre svoje náboženské cítenie, ale predovšetkým v tom, že konali v rozpore so

sákonni, mimo cirkvi a náboženských spoločností, ktoré u nás v súlade so zákonnými predpismi uskutočňujú svoju činnosť. Pokiaľ ide o zahraničnú literatúru, okrem bežných prameňov, si túto zabezpečovali ilegálne zo zahraničia a práve medzi touto literatúrou sa dostáva medzi nimi získaných ľudí i literatúra závažného charakteru, schopná pôsobiť negatívne na vzťah osôb k nášmu socialistickému spoločenskému zriadeniu.

Obv. Peter Múčka pochádza z početnej rodiny. Podľa posudku z miesta trvalého bydliska nebol prejednávany pred komisiou na ochranu verejného poriadku. Jeho zamestnávateľ - Stredné odborné učilište n.p. Polygrafické závody Bratislava v posudku uvádza, že sa v tomto učilišti vyučil a po skončení pracoval ako pomocný skladník, v poslednej dobe ako vedúci skladník.

Jeho povahové vlastnosti hodnotia ako dobré a tiež aj jeho pracovná morálka je pomerne dobrá. Výkyvy v disciplíne sa prejavili len v poslednom období. Súčne trestaný doposiaľ nebol.

Obv. Anton Šmíd pochádza taktiež z početnej rodiny. v mieste bydliska má dobrú povest. Jeho zamestnávateľ - AÚNZ Bratislava, kde pracoval vo funkcii administr. pracovníka o ňom uviedol, že si pracovné povinnosti vykonával svedomite, má dobrú pracovnú morálku a u spolupracovníkov je obľúbený. taktiež nebol doposiaľ súčne trestaný.

Vzhľadom na horeuvedené je obžaloba právom podaná.

Na hlavnom pojednávaní navrhuje:

1. vypočuť obvinených Petra Múčku a Antona Šmída
2. Predvolať a vypočuť svedkov:

Antóniu G á b r i š o v ú /č.1 351-352/
Máriu M a j e r č á k o v ú /č. 1400-412/
Štefana N á h l i k a /č. 1 416-432/
Annu N á h l i k o v ú /č.1433-436/.

3. So súhlasom obvinených prečítať výpovede ostatných svedkov na č. 1 316-360, 353-399, 413-415, č. 1 437-505.
4. Oboznámiť ostatný spisovný materiál: znalecký posudok OKTE č. 1 217-227, znalecký posudok z Fed. ministerstva vnútra č. 1 236-245, Odborné vyjadrenie min. kultúry SSR č. 1 253 -255, fotodokumentáciu na č. 1 506-562 /zväzok III/, dokumentáciu na č. 1 567, 571-576, dokumentáciu na č. 1 576-580, fotodokumentáciu na č. 1 581-585, dokumentáciu na č. 1 586-588, dokumentáciu

na č. 1 589-660, 661-670, 671-675, 679-681.

5. Obomámit obsah výpisov z registra trestov č. 1 684-685, pe-
sudky na obvinených na č. 688, 690, 695, 697.

Mestský prokurátor

JUDr. Alexander S o c h á ě

pečiatka, nečitateľný podpis

- údpie -

Mestská prokuratura Košice

2 T 547 03

1 Fv 317/83

V Košiciach dňa 30.6. 1983

Mestský súd

K O Š I C E

Mestský prokurátor v Košiciach
podáva

o b š a l o b u

na obv. Jaroslava B r á s d u , nar. 4.12.1952 v Bratislave, bytom košice, ul. moravská 62, zamestnaný SAV, ústav experimentálnej biológie a ekológie, ako odborný asistent, vo väzbe od 27.3. 1983 v UZNV Košice, preto

ž e

v Košiciach, na ul. moravskej 62, Tatranskej č. 2, Palárikovej č. 3, Bajkalskej č. 7 a inde a v iných miestach na Slovensku od presne nezisteného dňa a mesiaca roku 1976 až do 27.3.1983, kedy bol zadržaný, vykonával bez súhlasu čl. št. orgánov náboženské obrady.

t e d a

v úmysle mať výkon št. dozoru nad cirkvou, porušil ustanovenia zákona o hospodárskom zabezpečení cirkví a náboženských spoločností, čím spáchal trestný čin marenia dozoru nad cirkvami a náboženskými spoločnosťami podľa § 170 Tr. zákona.

N a v r h u j e m na hlavnom pojednávaní:

1/ Vypočúť svedkov: B. JANÍKA, č.1.116, Ing. M. SUMILASOVÚ, č. 1.176, M. JAKUBÍKOVÚ č.1.130, M. BINEROVÚ, č.1.157, M. URIGU, č.1.247, Š. NÁHLIKU č.1.240, M. MAJERČÁKOVÚ č. 1.269.

2/ oboznámiť konfrontácie č.1 281-290, potvrdenia o vrátení vecí č.1.295-367, cestovný pas č.1.326, charakteristiky a register
* č.1. 373-375.

O d o v e d n e n i e

vykonaným vyšetrovaním, predovšetkým výsluchmi svedkov, bol zistený nasledovný skutkový stav:

Obvinený Jaroslav BRÁZDA r. 1974 vstúpil do rehole sv. Františka z Assisi. Zúčastňoval sa aktívne rehoľného života a po splnení podmienok rehole dňa 6.12. 1979 vycestoval s Mártom /už nebohým/ do Drážďan v NDR, kde bol tajne vysvätený na kňaza. Po návrate z NDR vykonal prvú príležitostnú omšu v dome na ul. Na Križovatkách č.74 v Bratislave. Od toho času až do zadržania vykonával bohoslužby predovšetkým v Košiciach v rôznych bytoch.

Obvinený Brázda spáchanie trestného činu pri výsluchoch dňa 27.3. 1983 poprel. Priznal len, že bol r. 1979 v NDR, ale poprel, že by bol členom rehole a že by bol v decembri 1979 vysvätený za kňaza. Pri výsluchu dňa 30.3.1983 pred prokurátorom mestskej prokuratúry v Košiciach priznal, že bol členom rehole sv. Františka z Assisi, v r. 1979 vycestoval do NDR spolu s Mártom a tu bol tajne vysvätený za kňaza. Priznal, že vykonával bohoslužby po návrate z NDR a prvú konal Na Križovatkách č. 74 v Bratislave.

Obvinený pri konfrontáciách s niektorými svedkami odmietol vypovedať.

Z vykonaného vyšetrovania, predovšetkým výsluchov svedkov sa zisťujú nasledovné skutočnosti:

Svedok J a n í k vypovedal, že v roku 1982-1983 býval u Brázdu. dňa 15.3.1982 zložil sľub do rúk Mártu. vypovedal, že obvinený bol členom rehole a používal meno Cyril Soluňský.

Svedkyňa S u m í l a s o v á odmietla vypovedať v súvislosti s osobou obv. Brázdu.

Svedkyňa J a k u b í k o v á pri výsluchu dňa 27.3. poprela, že by Brázdu poznala, ale pri ďalšom výsluchu dňa 30.3.1983 /č.l. 179 a nesl./ priznala, že Brázdu poznala. Zúčastnila sa bohoslužieb, ktoré vykonával Brázda a vykonával ich v kňazskom rúchu /č.l.142/. Uviedla tiež, že bohoslužby sa vykonávali dva-tri krát do týždňa v ranných hodinách. Úkony obv. Brázda vykonával rituálom bežným v rímsko-katolíckej cirkvi, pričom mal na sebe oblečenú albu a prehodенú štólu. Počas omše brali z rúk Brázdu aj sväté prijímanie.

Svedkyňa M i n d e r o v á odmietla k osobe Brázdu vypovedať.

Svedok U r i g a uviedol, že v čase, keď býval u Janíka, s ktorým ho zoznámil obvinený Brázda, vidal v ich bytoch omšové rúcha.

Svedok N á h l i k vypovedal, že Brázdu pozná od roku 1974, kedy bol prijatý do noviciátu. Uviedol, že Brázda bol v r. 1979 v NDR, keď bol tajne vysvätený za kňaza. Po návrate vykonával bohoslužby v kňážskom odevu /č.1.41/. Svedok ďalej podľa záznamov rehole konkretizoval niektoré skutočnosti, týkajúce sa obvineného Brázdu nasledovne:

Obvinený Brázda bol dňa 13.7.1974 prijatý do noviciátu. Dňa 14.5.1975, 31.8.1976 a 13.9.1977 vykonal sluby na 1 rok a 13.7.1988 na 3 roky. dňa 6.12.1979 bol vysvätený za kňaza.

Podľa fotokópie pasu obv. Brázdu na č.1.325 spisu sa zisťuje, že sa na ňom nachádzajú pečiatky hraničnej kontroly zo dňa 6.12.1979 a pečiatka hraničnej kontroly NDR z toho istého dňa. Z toho je zrejmé, že obv. Brázda dňa 6.12.1979 prekročil hranice NDR.

Svedkyňa M a j e r č á k o v á vypovedala, že Brázdu pozná od roku 1976, kedy vstúpil do rehole. Potvrdila, že r. 1979 bol v NDR vysvätený za kňaza a po príchode vykonal prímieň omšu v ich byte Na arizovatkách č. 74 v Bratislave. uviedla tiež, že sa zúčastnila týchto bohoslužieb, ktoré vykonával obv. Brázda, č.1.276 a prijímala od neho aj sv. prijímanie.

V súvislosti so začatím trestného stíhania proti obv. Brázdovi a ďalším boli vykonané domové prehliadky, pri ktorých bolo nájdené veľké množstvo literatúry s náboženskou tematikou, rozmočené texty a piesne, boli odňaté kňážske rúcha a habity, obrazy, magnetofónové pásky, cudzie valuty a pod. Pokiaľ ide o rozmočneniny a literatúru, ministerstvo kultúry SSR v Bratislave bolo predložených 230 titulov rôznych kníh a brožúr, vydaných v prevažnej miere v zahraničí. Podľa vyjadrenia Mv SSR je zrejmé, že literatúru, ktorá je uvedená v zozname /č.1.315/ nie je možné v ČSSR voľne zakupovať. Považujú túto literatúru za závadnú a nežiaducu.

Vzhľadom na výsledky vyšetrovania je dôvodnosť podozrenia, že obv. Brázda spáchal trestný čin marenia dozoru nad cirkvami a náboženskými spoločnosťami podľa § 178 Tr. zákona, ako po stránke subjektívnej, tak aj objektívnej, nakoľko si bol vedomý, že svojím konaním marí výkon št. dozoru nad cirkvou a náboženskou spoločnosťou. Konal úmyselne, k čomu nasvedčuje aj tajné vysvätenie za kňaza, ako aj tajnosť obradov, ktoré sa vykonávali v domoch členov rehole. Bol si vedomý toho, že bez súhlasu čal. orgánov takéto činnosť nemôže vykonávať.

Spoločenská nebezpečnosť konania obv. Brázdu spočíva v tom, že závažným spôsobom maril riadny chod štátnej správy, vyhol sa svo-

jím konaním kontrole náboženských obradov zo strany štátu, pričom stupeň spoločenskej nebezpečnosti je zvyšovaný tým, že pri výkone náboženských obradov používal aj literatúru, ktorá je v rozpore so záujmami socialistického štátu a obsahovo tendenčná, zameraná proti nášmu spoločenskému a politickému zriadeniu.

Obvinený Brázda pochádza z robotníckej rodiny. v mieste ho bližšie nepoznajú. Zamestnávateľ ho pre dobrý pomer k práci, pre dôsledné plnenie si svojich povinností hodnotí pozitívne.

Súdom trestaný doposiaľ nebol.

Vzhľadom na uvedené skutočnosti považujeme podanie obžaloby na obvineného Brázdu za dôvodné.

JUDr. Ján M i k u l a

mestský prokurátor

za správnosť vyhotovenia

/nečitateľný podpis

pečiatka prokuratúry Košice/

28. júna 1983

Správa RSMA - Washington /uvádzame v plnom znení/

Pri príležitosti svätenia kaplnky v katedrále Nepoškvrneného Počatia Panny Márie vo Washingtone v dňoch 23.-26. júna 1983 sa tiež konala konferencia o situácii katolíckej cirkvi v ČSSR. Na jej záver bol vydaný Katolícky manifest, ktorý sa stal súčasťou úradného zborníku Amerického kongresu, zvaného Kongretional Record. Text manifestu odhlasovali účastníci konferencie, a bol podpísaný niekoľkými americkými a rímskymi biskupmi.

Text Katolíckeho manifestu:

Tak ako pri príležitosti 41. medzinárodného Eucharistického kongresu vo Philadelphii v roku 1976, kde sme urobili spoločné prehlásenie, ktoré bolo ako historickým, tak i súčasným zhodnotením náboženskej situácie v našej vlasti, tak sa chceme aj dnes, po siedmich rokoch, vyjadriť ku stále kritickej a neudržateľnej situácii života cirkvi a náboženského života, k otázkam ľudských práv a ich využívaniu terajším režimom v ČSSR.

V týchto slávnostných okamžikoch, keď sme tu vo svätyni národov zhromaždení synovia a dcéry českého národa, z najrôznejších končín sveta, nemôžeme si nespomenúť na náš ťažko skúšaný národ a na ťažko snášanú Kristovu cirkev v našej vlasti.

Tá cirkev, cez ktorú sa nášmu národu dostala nielen radostnej zvesti o Kristovom zartýchystaní, ale vôbec predpokladu akejkoľvek vyššej kultúry, t.j. písmu, táto cirkev bola režimom, ktorý sa v roku 1948 dostal k moci - neospravedlniteľne odsúdená k zániku. Tak to totiž hlása oficiálna ideológia režimu, ktorý dnes vládne nad osudom našich národov, a tak podľa toho už po roky jednajú nositeľia štátnej moci. Už takmer 35 rokov je Kristova Cirkev v našich národoch prakticky bez biskupov, ktorí boli buď internovaní alebo uväznení. Tých niekoľko, ktorí dnes zostávajú, majú tak zviazané ruky, že biskupi nie sú schopní plniť svoje poslanie. Už takmer 35 rokov je cirkev zbavená nezákonným rozhodnutím možností rehoľného života, ktorý je pre ňu jedným z najvzácnejších zdrojov duchovnej energie, lebo v jednej noci boli deportovaní do zberných táborov všetci rehoľníci a rehoľnice a tak odsúdení k vymretiu.

Vtedy sa stala cirkev, pripravená o všetok svoj majetok, platenou zamestnankynou štátu, ktorý od nej vyžaduje, aby plnila jednú úlohu - svojou vonkajšou fasádou navonok svedčiť pred svetom, že v tomto štáte je všetko v najlepšom poriadku, a že všetci sa tešia náboženskej slobode. Tak musí za štátny plat spolupracovať na svojom pozamaľovaní a nenápadnom zániku.

Cirkev je prakticky vynašaná právomocí svojich pastierov a je postavená pod právomoc "cirkevných tajomníkov" a pod správu pseudocirkevnej organizácie katolíckych duchovných zvanej Pacem in terris, ktorá údajne bojuje za mier, ale v skutočnosti poslušne slúži režimu v jeho boji proti cirkvi. Pred 35 rokmi boli taktiež zrušené všetky cirkevné semináre a ponechaný len jeden pre Čechy a Moravu, a druhý pre Slovensko. Aj tie sú výlučne "štátnym podnikom", v ktorom právoplatní pastieri nemajú čo hovoriť ani čo do prijímania seminaristov, ani čo do počtu - "numerus klauzus" je stanovený štátnou mocou - ani čo do vyučovacieho programu, a seminariati sú pod stálym tlakom polície, ktorá chce mať všade svojich donášačov.

O nič nie je lepšia situácia kňazov zbavených ochrany svojej biskupa. Nad nimi visí nestále "Damoklov meč" odňatia štátneho súhlasu k výkonu duchovnej správy, pretože kňaz je v komunistickom štáte predovšetkým štátny zamestnanec. Stačí, keď je trochu horlivejší, keď má vplyv na veriacich, alebo - čo je horšie - na mládež,

a už je prekladaný z miesta na miesto, a keď ani to nezmierni jeho horlivosť - je jednoducho zbavený štátneho súhlasu a preradený do výroby.

Náboženská výchova detí bola rôznymi administratívnymi opatreniami a nátlakom na rodičov takmer znemožnená. A tájná náboženská výchova je v dôsledku zákona o štátnom dozore nad cirkvami nanejdľa riskantná, a ako sa už mnohokrát stalo - trestaná vysokými trestami odňatia slobody.

Náboženská tlač bola drasticky zredukovaná na minimum. Náboženské presvedčenie, ktoré sa prejaví navyonok, naráža na najrozsiahlejšie postihy v práci alebo v štúdiu. Často je mladému človeku pre jeho náboženské presvedčenie znemožňovaný prístup k vyššiemu štúdiu, nemôže sa stať učiteľom, a nemôže zastávať vyššie funkcie. Je odsúdený k tomu, aby sa stal občanom "druhej triedy". Akákoľvek náboženská symbolika je systematicky vyhladzovaná z verejného života.

Dôslednosť, s ktorou je to prevádzané, niekedy hraničí až so smiešnosťou. Krížik na krku televíznej hlásateľky musí zmiznúť. Dôsledkom tejto "vyhladzovacej politiky" je, že režim všade presadzuje tzv. "občianske obrady", aby čo najúplnejšie vyhladil akýkoľvek náznak, akúkoľvek spomienku na kresťanstvo. Kresťanské sviatosti sa majú nahradiť občianskou ceremóniou. Kresťanstvo sa musí stať "neviditeľným".

Táto zarytá nenávisť voči náboženstvu vôbec a voči kresťanstvu zvlášť ide tak ďaleko, že sa nezastaví ani pred komolením národných dejín, a toho jedinečného výrazu národného povedomia, ktorým je národné písomníctvo. Koľko veľkých osobností národného života je vyškrtnutých z učebníc, vyhodaných z knižníc, vyhladených z pamäti mladých. Koľko dejinných udalostí je prekrútených, začlenených zatmených.

A ako nespomeniť to nesmierne utrpenie, ktoré spravádzalo správdáca uskutočňovanie tohto spoločensko-politického "projektu"... Vylodenie celého národa a zvlášť roľníkov, pracovné tábory, vojenské pracovné čaty, väzenia, mučenie, vykonávané procesy, koľko ľudí ubitých či popravených, či už ide o kňazov a katolíckych spisovateľov, alebo o tých, ktorí sami horlivo pomáhali rozširovať tento "čertov mlyn", pokiaľ nim sami neboli rozdrení.

Prítomnosť však nie je omnoho ružovejšia. Štátni obrancovia ľudských práv, či už zhromaždení v Charte 77, či mimo ňu, sú vystavení najrozsiahlejšiemu šikanovaniu a svojvoľi. Prepadaní a zbití, vyhrážaní automobilovou nehodou, vyhrážania rodičom smrťou ich detí - to sú metódy týchto "neznámych" páchatelov.

Zakladatelia Výboru na ochranu nespravodlivých stíhaných, spisovateľ Václav Havel, matematik Václav Benda, Jiří Dymšbír, Ota Bednářová, Petr Uhl a iní títo štátni a skutoční ľudomilovia zostávajúci sa blízko, boli sami odsúdení k niekoľkoročnému väzeniu. Otec František Líma, Rudolf Smahel, Jozef Adámek, Jan Kruphols a Jozef Vlček boli odsúdení k niekoľkoročnému väzeniu za nič iného, než za šírenie kresťanskej literatúry, lebo to je pravý dôvod ich odsúdenia a nie "neschválené podnikanie", ako zradne uvádza súdny výrok.

Kňazi, ktorí si dovolili slúženie omši v detskom tábore, boli sa to odsúdení k niekoľkoročnému väzeniu. Otec Jan Bárta, ktorý sa hrdinsky a veľkoryso usiloval o obnovu rehoľného života, bol utváraný k smrti. A čo povedať o kardinálovi Trochtovi a biskupovi Hlouchovi? Aj tí boli utváraní k smrti svojimi "cirkevnými tajomníkmi".

A nestalil by nám čas, keby sme chceli vymenovať všetkých tých utláčaných a ponížených. Iba jednu poslednú spomienku. Kardinál Beran. Jeho telesné pozostatky, aj keď uložené v bazilike sv. Petra v Ríme, sú nakoniec predsa len stále v exile a nemôžu spočinúť tam, kam prirodzene patria. Do pražskej katedrály. Vyhostenec zo svojej

vlasti aj po smrti. Výrečný symbol neprirodzenej situácie.

Ale prečo to všetko hovoríme? Azda preto, aby sme pre Cirkev vymohli, aby bola o niečo menej neslobodná, než sú všetci ostatní, najvyšších predstaviteľov nevynímajúc? Nie. Cirkev nechce privilégiá. Cirkev chce spravodlivú slobodu pre všetkých. Nechce slobodu pre nerest a zločin, ale pre ctnosť, ľudskosť, vzájomnosť, lásku a všetky pravé hodnoty. Cirkev - skúsená v ľudskosti vie, že každ-
ny strom nerastie do neba. A že všetko do času a iba Pán Boh na ve-
ky, ako hovorí ľudová múdrosť. Vie, že triumf zla je dokonaný iba
vtedy, keď sa slu odporuje zasa zlom. Preto vyzýva a sama sa usilie-
je o to, - nežit v klamstve, stáť v pravde, slúžiť človeku, hájiť
jeho nezadateľné práva, presadzovať, šíriť a utvrdzovať hodnoty ci-
vilizácie lásky, ako často opakoval Pavol VI. a dnes po ňom Ján Pa-
vol II.

Cirkev sa neznepokojí pre tieto víchrice hnevu, ktoré sa rozpú-
tali nad našimi hlavami, lebo tiež vie, že Boh ich dopúšťa iba pre
jej dobro, pre jej očistenie a utvrdenie v láske. Vie však zároveň,
že tieto víchrice hnevu neprejdú samé od seba. Neprejdú bez nášho
činného a účinného pokánia. Preto sa všade usiluje o to, - jednat
v duchu zmierenia. A ak sa dnes - my českí katolíci - obracame na
slobodný svet, tak to robíme preto, že týmto prehlásením chceme dať
hlas tým, ktorí sami hovoriť nemôžu a informovať svetovú verejnosť
o situácii, ktorá nemôže neotriasť svedomím každého, komu leží na
srdci osud ľudstva na sklonku tohto tisícročia.

Sme presvedčení, že náš národ pod ťarchou skúšky, ktorou pre-
chádza, dozrieva k novej slobode, ktorá je darom Ducha Božieho.
Prosíme preto všetkých ľudí dobrej vôle, - nezabúdajte na svojich
bratov a sestry, ktorí zápasia o najzákladnejšie ľudské hodnoty.
Nezarádzajte ich v hľadaní pravej ľudskosti. Pomáhajte im, aby rást-
li k Pravde, ktorá oslobodzuje, k Pravde Božej, ktorú hlása české
národné heslo: PRAVDA VÍŤAZÍ !

- - -

Prejav J.E. kardinála dr. Františka TOMÁŠKA, arcibiskupa pražského
- metropolitu, českého primasa, v pražskom Paláci kultúry v piatok,
24. júna 1983 o 10. hod. na pražskom kongrese "Za mier a život, pro-
ti jadrovej vojne" :
/uvádzame v plnom znení/

Vážené zhromaždenie!

Pozdravujem vás všetkých v mene katolíckych biskupov, kapitulných
vikárov, kňazov, príslušníkov reholí a veriacich v Československu.
Robím tak slovami Ježiša Krista: "POKOJ VÁMI"

My ako kresťania máme lásku bez výnimky ku všetkým ľuďom. Pre-
to zavrhuje každé zlo, ktoré krivdí ktorémukolvek človeku na svete.
Preto zavrhuje nielen vojnu nukleárnu, ale aj každú inú spôsobom
vedenú. Boh stvoril ľudí, aby žili v láske, v pokoji a šťastí. Z to-
ho dôvodu odmietame každý útlak, ako materiálny, tak aj duchovný,
robený na skupinách, či jednotlivcoch.

"Mier je iba prázdny slovom" - napísal práve pred 20. rokmi
pápež Ján XXIII. v encyklike "Pokoj na zemi" - ak sa nepestu-
je v tak-
kej zákonitosti, ktorá zodpovedá pravde, stavia sa na spravodlivosti,
doplňuje sa živou láskou a uskutočňuje sa v rešpektovaní slobody.
/Pacem in terra, č.167/.

V tomto duchu pre záchranu mieru musíme sa postaviť proti hrozbe akejkoľvek vojny, najmä tej všetko ničiacej nukleárnej. V tomto smere treba si na vzor s lekárskej starostlivosti, dôležitejšia ako terapia je starostlivá prevencia. Preto zdôrazňujeme:

Každý, kto ohrozuje pravdu v službe propagandy - ohrozuje mier!
Každý, kto ohrozuje úctu pred spravodlivosťou, bez rozdielu pre všetkých obyvateľov - ohrozuje mier!
Každý, kto ohrozuje základné ľudské slobody - ~~miening~~ týka sa - ohrozuje mier!
Každý, kto ohrozuje vzájomné dorozumenie a lásku medzi ľuďmi - ohrozuje mier!
Každý, kto ohrozuje pokoj v duši človeka - ohrozuje mier!
Každý, kto ohrozuje životy detí, čo sa majú práve narodiť - ohrozuje mier!

Je treba postupne zlikvidovať vyzbrojovanie a namiesto neho pripravovať založenie celosvetového fondu pre vzájomnú pomoc.

Dovoľte, aby som v tejto súvislosti poukázal ešte na jeden moment, ktorý je úzko spätý s históriou nášho českého národa. Je to výchova k mieru.

Hneď na začiatku našich dejín pred viac ako tisíc rokmi, dostali sme vsácný príklad mierového vládcu. Knieža svätý Václav, hlboko naplnený duchom Kristovho Evanjelia, považoval vládu za službu svojmu ľudu. Nielienže humanizoval vtedajšiu tvrdú justíciu, ale zásadne obchádzal možnosť vylievat ľudskú krv na bojiskách. Zabránil mierovou diplomaciou stretnúť sa s nemeckým vládcou. Preto si český ľud navždy zaľúbil Václava a jeho ideál - život v mieri.

Václav bol vzorom najväčšiemu kráľovi českých dejín - cisárovi Karolovi IV. On to bol, kto v 14. storočí podnikol kroky zmeniť Európu na mierový zväz európskych kráľovstiev. Môžeme preto povedať, že v našej ne veľkej zemi zapustil mier hlboké korene. O sto rokov neskoršie tiež kráľ Juraj z Poděbrad urobil pokus zorganizovať sväť európskych kráľovstiev.

Kresťanstvo vychovávalo Európu imperatívmi úcty ku človeku, ľudského bratstva a pokoja. Podobným spôsobom pôsobili a pôsobia náboženské a etické tradície vysokej úrovne aj na iných kontinentoch. Pospájajme sa teda k práci, ktorá je za trvalý mier rozhodujúca: vychovávať mierového človeka.

Ale v tejto súvislosti zdôrazňujem, že nebuďe pokoj vo veľkom, ak nebuďe v malom. Teda to značí: v každom spoločenskom útvere a v duši každého človeka.

Dámy a páni! Želám vám, aby ste sa vrátili z tohto celosvetového mierového zhromaždenia do svojich domovov s presvedčením, že ste urobili dôležitý krok ku vytvoreniu bratskej rodiny národov sveta...

Roshevor s Viktóriou Z Á Ľ O V O U, rehoľnicou Rádu sv.Františka

/To, čo vás postihlo, (udalosti 27.marca t.r.), bolo pre vás prekvapením, alebo, či ste s niečím podobným ráťali?/

Žijeme v tom. Ale že by sme akosi nerátali s takouto možnosťou, to nie! Len to, že by už teraz bola nastala taká doba - musieť výjsť z ústrania, s tým sme nerátali.

/Dopočul som sa, že už v minulosti boli u vás podobné "návštevy priateľov". Je to tak?/

Tu v Bratislave, sme takéto otvorené návštevy dosiaľ nemali. Tie doterajšie "návštevy" boli takého rázu, že vo svojom byte som upozorovala na nejaké zmeny. Konkrétne stretnutia zoči-voči, tie neboli.

/Povedzte prosím, či z tých predchádzajúcich "návštev" nedalo sa usudzovať, že sa niečo pripravuje. Či vás to nepodnietilo k zvýšenej opatrnosti?/

Áno, ale vzhľadom na to, že takéto "utajené návštevy" mal aj otec biskup, aj iní ľudia, neprikladala som im veľký význam. Predpokladala som, že si len ochú niečo overiť. Že chodí niečo vidieť. Preto som týmto "návštevám" neprisudovala tak veľkú dôležitosť a brala som ich tak, že keď boli tam zvedaví, tak si chceli overiť aj u nás. Ale že by to mohla byť príprava na taký útok, to mi nenapadlo.

/Tieto udalosti z Kvetnej nedele, nedávate do súvisu s akýmsi menným zoznamom, ktorý bol skonfiškovaný pri pasovom odbavovaní jednej z Vašich spolusestier?/

Faktom je, že naša generálna vikárka bola a ešte stále je u nás zadržaná. Dôvod jej zadržania mi nie je známy. Či jestvoval najaký menný zoznam, neviem. Skôr to pokladám za lapák zo strany ŠB.

/Čo si myslíte o tom, že táto "akcia" prebehla súčasne v rôznych miestach celej ČSSR?/

Myslím, že tento spôsob volili preto, aby nedali možnosť upovedomiť o zásahu ostatné komunity a tým ich varovať.

/Aký je Váš názor: prečo práve vás, františkánov, postili "takouto pozornosťou"?/

Zamerali sa očaj na františkánov. Hoci na rôznych miestach vlastne ani nešlo o našich rehoľníkov, ale členov združených v treťom ráde, alebo len laických apoštolov, alebo úplne nezainteresovaných ľudí.

Podľa slov vyšetrovateľov pri výsluchoch, rozhodujúcim pre vykonanie tejto "akcie" voči nám bolo to, že sme vraj vyvíjali príliš veľkú aktivitu, príliš veľkú činnosť.

/Je to ozať tak, boli ste tak veľmi činní?/

Nie. Nemohli sme byť. Veď poväčšine ide o mladých ľudí, z ktorých každý má svoje zamestnanie (ohodí do práce) a povinnosti, takže na apoštolát neostávalo času.

/Teda toto násilné vniknutie bolo.../

bolo prejavom božej vôle. Pán Boh nás týmto spôsobom donútil ísť von, prejavíť sa, priznať sa k nemu, lebo sami by sme to neboli dokázali. Veď to, ako žijeme, väčšina z nás považovala za maximum a vrazil so svojej strany. Ale Bož je nevyspytateľný. Dal nám veľkú šancu prejavíť sa. Veď len jednotlivci vedeli pochopiť a vidieť v týchto udalostiach "prst boží". Ako celok, sotva by sme boli vedeli prijať dobrovoľne to riešenie, do ktorého sme boli akosi vpravení božím riadením. Možno povedať, že toto bolo teda vlastne prvé verejné oznámenie, že rehole, z ktorých rospadom a zánikom sa rátalo, žijú, ba začínajú sa vzmaňať a zaznamenávajú prílev "mladej krvi". Ak porovnávam seba a súčasných mladých ľudí (rehoľníkov, či potenciálnych rehoľníkov), tak musím priznať, že majú zodpovednejší prístup, vážnejšie berú tieto božie veci, majú vážnejší pohľad, než aký som mala ja v ich rokoch.

/Aký je Váš názor na našich mladých ľuďoch?/

Mnohí ľudia v súčasnosti sú dezorientovaní. V smutne preslávených päťdesiatych rokoch došlo k násilnému zásahu do života celej našej spoločnosti, celého národa. Všetky dovtedy platné duchovné hodnoty boli postavené mimo zákon. My, ako predstavitelia a šíritelia týchto ideí, boli sme zosmiešnení, v procesoch obviňovaní a "odhaľovaní". Nakoniec nás násilne potlačili a odstránili. Mysleli, že keď nás vymažú zo života, že sa im podarí na kolene zlomiť a zo dňa na deň prerobiť "staré myslenie" a nahradiť ho novým, "pokrokovejším". A hoci to nové vnucovali tridsať rokov a doposiaľ ďalej vnucujú, predsa sa to neprejavilo dajakým kladným prínosom na morálnom profile trebárs súčasnej mladej generácie, vychovávanej v ateistickom duchu. Mnohí mladí ľudia sa sklámali vo svojich rodičoch, ktorí na jednej strane niečo predstierajú, a na druhej, medzi "štyrmi očami", hovoria pravý opak. Túto skutočnosť veľmi dobre vystihuje to, čo sa v súčasnosti povráva: vraj straníci budú dostávať zvláštne príplatky, aby mali na benzín, keď idú v nedeľu autom na bohoslužby do vzdialenejšieho okolia...

Bez toho, aby sme si neprípomenuli tieto skutočnosti, všetky výroky o našej mládeži by boli neobjektívne. Naša mládež je taká, akú sme si vychovali a teraz v súčasnosti vychovávame. Vychovávame predovšetkým osobným životom, príkladom. Dobrým, alebo záporným. Rodine sa vlastne postupne odníma možnosť vychovávať svoje deti. Tým, že matky so sociálnych dôvodov sú nútené po narodení svojho dieťaťa čo najskôr sa vracať do zamestnania, preneschávajú výchovu svojich detí štátnym ustanovizniám - jasiam, škôlkam. A ateizácia v súčasnosti, začína už tu! Teraz si v súvislosti s otázkou spomeniem na mladých ľudí, ktorých som videla vstupiť do chrámu s rukami vo vreckách, cigarety v ústach, ako nevyberane nahlas komentovali dianie (bolo to na "polnočnej", na Božie narodenie).

Časť mládeže žije prázdny životom. Bez ideálov, uspokojuje sa tým, čo prináša najnovšia "móda". Tí mladí ľudia, ktorí rozmýšľajú, tí hľadajú. Mnohí hľadajú nesprávne, na nesprávnom mieste. Mnohých však Pán priťahuje.

To, že aj v prítomnosti je vôľa a ochota k rehoľnému životu, to považujem za viditeľné účinkovanie Ducha Svätého. Mám možnosť priamo, bezprostredne vidieť, ako mnohé tie duše, ktoré prichádzajú, sú pod priamym vedením Ducha Svätého. A práve toto mi dáva vnútornú istotu, že tento spôsob rehoľného života, ktorý v súčasnosti žijeme, je božia vôľa, že je možný aj v tejto našej dobe.

/Čo je poslaním reholí? Načo, resp. prečo sú vlastne tu?/

Hlavným cieľom je oslava Boha a apoštolát. Svedectvo svojej bytosti, svojej osobnej viery. Obetovanie sa za druhých je ďalším cieľom, ktorý vlastne vyplýva z toho hlavného.

/Ako si predstavujete svoju činnosť? Čo je vašou hlavnou úlohou?/

Do koncilu sme mali na starosti iba výuku. V reholi sv. Františka nie je výslovne určené, akú prácu treba vykonávať. Či iba apoštolát, alebo ocharitatívnu činnosť. Svätý František hovorí, že môžeme vykonávať akokoľvek počestnú prácu. Preto túto zásadu praktizujeme tak, že každý pracuje podľa svojich schopností, podľa toho, k čomu má vzťah a kde bude môcť najlepšie využiť svoje vloh a vzdelanie. Snažíme sa všetkých v tomto podporovať.

/Ako pracujete?/

Preberáme všetko dobré od iných. Učíme sa od všetkých, ktorí majú väčšie skúsenosti, ktorí skôr začali ako my.

/Koľko času zabere príprava na rehoľný život, ako je rozsiahla?/
Všetkým sestrám umožňujeme prehĺbenie náboženského vzdelania. Dĺžka tohoto procesu závisí od osobných kvalít jednotlivých uchádzačiek. Je to náročné, ale vo svojich požiadavkách nezľavujeme a ani v budúcnosti nebudeme zľavovať.

/Akú máte predstavu o tom, že jednotlivé sestry budú môcť využívať poznatky, ktoré získajú?/
Prehĺbenie vedomostí a zveladenie osobných kvalít chápeme nie ako len možnosť, ale ako nevyhnutnosť. Dnešný človek je náročný. Ak mu chceme niečo dať, tak musíme mať predovšetkým sami jasno vo všetkých otázkach. Hoci je toto veľkou záťažou, predsa je to nevyhnutné. Keď už pre nič iné, tak aspoň pre osobné poznanie a zveladenie.

/Teda vaše spoločenstvo sa nesnaží separovať sa, uzavierať sa do seba. Snaží sa prenikať von, apoštolovať, t.j. svietiť silou osobného príkladu. Je to tak?/
Áno, je to tak, veď sme rád apoštolský. Zaiste by bolo pohodlnejšie, keď sestra unavená po práci, venovala by sa len sebe. Ale takéto postoje a konanie by odporovali duchu našej rehole. Hoci si uvedomujeme, že je rozdiel medzi teóriou a praxou, v našom prípade medzi našimi úmyslami a možnosťami, predsa sa zo všetkých síl snažíme o opravdový duchovný a rehoľný život.

/Vedeli by ste sa vžiť do pomerov, aké vládli pred rokom 1950? Máme na mysli život v kláštornej komunite s ustáleným a pevným režimom a poriadkom./
Pokiaľ môžeme, snažíme sa aj teraz, v súčasnosti žiť tak, ako sa to od nás očakáva. U nás Františkánov, kladie sa veľký dôraz na spoločný život. Denný poriadok dodržiujeme bez ohľadu na veľkosť komunity. Naše rána a večery sa nelíšia od života v kláštoroch. Rozdiel je jedine v tom, že každá z nás po splnení ranných povinností odchádza za svojou prácou tam, kde je zamestnaná. Teda s výnimkou spoločnej práce, dodržiujeme život veľkých kláštorov. Možno povedať, že sa nám to darí...

/Prosím, čo si myslíte:koľko toho asi vedia o vás naši "vzácní priatelia"?/
Koľko? Od nás odišla jedna sestra a tá im asi dosť prezradila. To sme sa dovŕpili z toho, čo všetko chceli pri výsluchoch od nás vedieť /potvrdiť si/. Podľa mňa to nie je tragédia, lebo raz by to aj tak muselo vyjsť navonok.

Potom aj v práci. Po čase skutočne ľudia prídu na to, že nie sme takí

ako oni. Raz sačnú rozmýšľať.

Sme toho názoru, že sme povinní ukázať, že sme tu. Najmä teraz, keď nás prepadli, už nemôžeme ostať ticho. Je tu doba svedectva, kedy už skutočne treba jednoznačne saujať postoj.

/Aké máte plány, vzhľadom na udalosti z Kvetnej nedele, čo budete podnikáť?/

Naše plánovanie je odlišné od plánovania vo svete. Vychádzame zo známeho: minulosť patrí Bohu, jeho milosrdenstvu. Budúcnosť je tiež plná v rukách božích. My sa môžeme pridržať jedine prítomnosti, tú máme "vo svojich rukách". Vo svojich rukách máme len práve prítomný okamih, chvíľu, lebo veď tie prítomné okamžiky neustále prichádzajú, zastavujú sa u nás, aby sme ich označili, dali im zmysel, náplň - a vzápätí sú už minulosťou. Teda treba sa nám zamerať na prítomnosť.

Ak už nasilu chcete počuť o plánovaní, tak odpoviem otázkou. Je možné plánovať v našich pomeroch? V neistote, keď nevieme, čo prinesie nasledujúci deň, nie ešte vzdialenejšia budúcnosť? Tu sa osaj nedajú robiť plány. Plán predokladá, že môžeme samostatne konať, že nemáme sväzané ruky a ústa. Plán ráta. Ak som niečo vybudoval, môžem to svedľaovať. Získavať kvalitu, alebo kvantitu. Alebo súčasne oboje. Pri plánovaní sa zvažujú možnosti, okolnosti, ako postupovať, ako napredovať. Ale vždy sa musí z niečoho, nejakého základu vychádzať, ak to plánovanie nemá sa stať len rojčením, neuskutočniteľnou víziou. Povedzte, z čoho my môžeme vychádzať? Nemáme sa kam uchyliť odvedy, ako nás rozohnali. Pobrali nám všetko čo len mohli. Domovú prehliadku vykonalí veďai svedomite, ešte aj dlážku povytýrhalí a v sáhrade kopali. Hľadali snáď u nás zahrabané poklady? A potom vraj plánovať!

Pozrite, máme možnosť viacej sa podobáť Ježišovi. Veď ani SYN ČLOVEKA nemal sa onoho času kde zložiť svoju hlavu. Ježiša prenasledovali a my sa ťudujeme, že nás prenasledujú? Či nie je v PÍSME napísané: "...Blažení ste, keď vás budú pre mňa potupovať a prenasledovať a všetko slá na vás nepravdivo hovoriť - radujte sa a veselte, lebo..." Túto prvú časť blahoslavenstva už naplňujeme. Veď tak nám robia, ako je to napísané vo sv.Písme. My plánujeme jedno:choame, vynasnažíme sa naplniť aj ten zvyšok. To "radujte sa a veselte...".

Preto teda celkom prestať, "zabalit to", v žiadnom prípade nemienime. Budeme pokračovať. Vzali všetko, ale ruky ponechali. Budeme nimi pracovať a vrúdonejšie ich skladať k modlitbe! Kričali na nás, vyhrážali sa? My budeme sa v tichosti modliť. Aj za nich - našich prenasledovateľov. Zastrasujú nás? Čoho sa máme báť, keď Boh s nami?

Ak to všetko zhrniem, tak: plánujeme, chceme ešte pevnejšie a vernejšie

nasledovať Krista. Budeme žiť hlbším vnútorným životom, aby sme potom, keď to bude treba, dokázali už nielen svedčiť, ale aj vykročiť s Kristom na križovú cestu...

/Tieto Vaše slová sú prejavom veľkého odhodlania a snahy, byť opravdivými Ježišovými učeníkmi a nasledovateľmi.

Pri hlbšom zamyslení sa nad problémom "byť - a ako byť", zdá sa mi, že sú tu v podstate možné len dve cesty. Jedna cesta, že konečne pochopia, a dajú voľnejšiu cestu vierovyznaniu a všetkému čo s ním súvisí, a druhá, naopak, že príde k zostreniu a zhoršeniu pomerov. Akého ste názoru?/

V podstate môžem súhlasiť. Aj keď v živote nejednajú len krajnosti, len biele a čierne, ale medzi týmito polohami rozkladá sa nespočítateľné množstvo odtieňov, prístupov, riešení, predsa by sme si so srdca želali tú prvú krajinu. Dať nám ozajstnú slobodu. Nie iba na papieri. Nemusia to vybuchovať, nech to urobia svojím správaním, tým, že budú tolerovať. Nemusia nás chváliť, len nech nás trpia a berú do úvahy že sme tu a nechajú nás žiť na pokoji.

Veď našu vieru, náš svetonázor vyhlasujú za nepriateľský socializmu aj preto, lebo odmietame násilie. Ak sú o tom presvedčení, že sme ozaj takí ako to o nás hovoria, ako nás predstavujú, tak potom čoho sa boja, prečo potláčajú a prenasledujú?

Naším Pánom a vzorom je Ježiš Kristus. Ten Ježiš, ktorý stojac pred veľkňazom, na úder do tváre ktorý mu uštedril veľkňazov sluha, nepreklína, netrese, ohradzuje sa iba silou svojej pravdy. ...Ak som zle hovoril, vyďaj svedectvo...ak nie, prečo ma biješ?... Jeho zbrazňou je jeho vznešenosť, vedomie poslania.

Ježišova cesta je našou cestou. Snažíme sa kráčať v JEHO šlapajach. Napodobňovať svojho Majstra aj v znášaní úderov. Vieme, že sme slabí, nedokonalí, že bez božej milosti nič nezmôžeme. Utešuje nás vedomie, že všetci, my, aj naši odporcovia sme v rukách živého BOHA. Aj naši nepriatelia len toľko zmôžu proti nám, koľko im Boh dovolí. To slovo "nepriatelia" je nám cudzie. Nepatrí do nášho slovníka. Veď aj tí, čo nás bijú (doslova, nielen obrazne), aj to sú naši bratia. Ak príde k druhej krajnosti, to je k zhoršeniu pomerov, už sa nebude môcť stať nič horšie, ako že k doterajším nekrvavým a umučaným, pribudnú ďalší mučeníci...

/Čo si myslíte: aký bude ďalší osud signatárov "protestného listu" prezidentovi Dr. Husákovi vo veci prenasledovania Františkánov?/

Myslím si, že tí, ktorí tento list podpísali, vzali na seba plnú zodpovednosť za to, čo príde. Osobne si myslím, že na likvidáciu týchto

signatárov nepre. Skôr je možné, že sa rozhodnú izolovať ich. Ale keď už príde časovek, v žiadnom prípade by sme sa nemali dať zastrešiť, alebo akosi stiahnuť, práve preto, že sme už vyšli s otvorenými kartami a mali by sme si za svojím stáť. Myslím si, že ak to Pán Boh dopustí, tak určite dá aj potrebné sily aby sme to umiesli a nájdú sa ďalší, ktorí budú v našej práci pokračovať. V to pevne verím a dôverujem Pánu Bohu. Myslím, že momentálna situácia nevyzerá na to, že by nám tento list celkom odpustili. (Žiaľ, táto domnienka sa potvrdila, lebo mnohí zo signatárov boli už v tejto veci vypočúvaní ŠB.Pozn.red.). Pod tento list sa podpisovali plným menom spolu s udaním adresy, aby to malo nejaký význam a zmysel...

/Domnievate sa, že si týmito svojimi odpoveďami "vyslúžite" ich zvláštnu pozornosť?/

To, že ma doteraz nezatvorili, považujem za zvláštny Boží zásah, lebo ako som sa dozvedela, ešte dva dni po uskutočnení "akcie" na Kvetnú nedeľu t.r., chodili vyšetrovatelia za prokurátorom, aby vydal na mňa satykač, lebo som mala byť hlavnou obžalovanou v pripravovanom procese. Nakoniec, vidíte, ešte som tu. Pripisujem to zvláštnemu riadeniu Ducha Svätého. Ale aj tak počítam, že raz dôjde aj k môjmu uväzneniu. Boh bude aj odomňa žiadať, aby som vydala svedectvo....

Čo k tomuto všetkému dodať? Zaiste mnohí z nás poznajú hru "Pár - nepár". Dvaja hráči si rozohrajú partiu, v ktorej jeden háda, koľko guľčiek (párny, či nepárny počet) má jeho protivhráč v pästi. Dá sa hrať aj tak, že sa protivhráčovi otrčia obe zavreté päste a partner háda, v ktorej ruke sa guľčeka nachádza. Vyhráva ten, kto viackrát uhádol, ako jeho protivník. Návod na úspech v tejto hre: vžiť sa do úlohy svojho protivníka, rátať pritom s jeho charakterom a znášaním a - určite uhádnete jeho ďalší krok...

A tak sa záverečné otázky stali zbytočnými. Čo bude ďalej? Ako sa mooní tohoto sveta zachovajú? Vezmú si nás pod "dôkladnejší dozor", budú okolo nás chodiť a sondovať čo robíme, ako robíme, s kým sa stýkame? Či sa pripravujú na ešte väčší "záťah" ako bol ten, ktorý uskutočnili v Kvetnú nedeľu? Budú pokračovať v obžalúvaní z nedovoleného prechovávanía, zhromažďovania, marenia dozoru nad cirkvami, atď....

To, čo bude, vie dobrotivý BOH a tí, čo to pripravujú. Ale netreba nám preto smalomyseľnieť. Veď KRISTUS riekol: "...Ja som s vami po všetky dni až do skončenia ..." Všetci sme údmí CIRKVI, o ktorej KRISTUS riekol, že ani brány pekelné ju nepremôžu...